

riter fit, minime erit locus rescissioni ob enormem læsionem ex remedio huius legis & similium, secundum Specula, qui sic d. bet intelligi, in titul. de emp. & vend. §. nunc dicendum. 2. num. 4. Balin. d. l. 2. num. 7. & Salice. ibi, num. 10. Pantaleon Cremen. num. 34. d. Anto. Padi. num. 29. Roma. in. l. si quis cum aliter, numer. 17.

8 ff. de verbo. obliga. §. Septimo extende conclusionem, etiam si deceptus ultra dimidiam renuntiet generaliter omnibus beneficiis sibi competentibus, ex hac quippe generali renuntiatione non excluditur huius legis remedium, text. est insignis, in. l. vlti. §. idem quæsit. ff. de condictione. indeb. vbi generalis renuntiatione non excludit conditionem indebiti, ex quo id inibi expendunt Bar. Paul. Cast. & Iaso eam attestatur communem, cui accedunt Guill. à Cuneo, & Alberi. in. l. 1. ff. de cond. indeb. quamvis contrarium voluerit Fulgo. in. d. §. idem quæsit. Areti. in. l. si quis cum aliter, ad fi. ff. de verbo. obliga. Imol. in cap. cum contingat, numero 54. de iur. iuran. & in cap. pen. num. 16. de emp. & vend. Alex. conf. 42. nu. 8. & 13. lib. 1. & hac in specie, quod remedium, d. l. 2. & legis nostræ, & similium non excludatur per generale renuntiationem, obseruat Bal. in. d. l. 2. num. 8. & Paul. num. 9. Cremen. 17. extensio. docto. in. l. si quis cum aliter. ff. de verbor. obligatio. Tiraq. alios citans in repe. l. si vnquam, in principio, num. 12. 3. C. de reuocan. dona. dom. Did. Couar. libro. 2. resolutio. cap. 4. in princ. vbi hanc attestatur communem Ant. Burg. in cap. pen. de empt. & vendi. ex extens. 6. de renuntiatione speciali dicam infra in limitationibus. † Oñauo ampliat hanc conclusio ad re venditam vel locatam, quæ pendet ex futuro euentu, vt in iactu rethi, vel in locatione decimarum, vel vectigalium, seu aliorum reddituum, vel si vendatur vena metallicia, vt argeti vel aurifodina, quæ cū habeat metallum absconditum, pendet ex futuro euentu an plurimū, vel parum metalli habeat, & an id pretiosum, necne? Hac tamen in specie valor estimabitur nō ex futuro euentu, sed euentus dubij tempore venditionis, vel locationis. Verbi gratia, quod pro illa argentifodina, vel iactu rethi, vel pro conductione vectigalium tantum daretur communiter ab hominibus eius rei scientiam, & experientiam habentibus, vt dixi supra eo. glo. 6. nu. 3. quod in specie asseuerant Ancharra. Imol. & Ant. Burgen. in capit. pen. extens. 8. de empt. & vendi. quod instruitur ex. l. propter spem, in fi. ff. fami. erciscun. ibi, nisi tantum estimatus sit dubius euentus, facit text. in. l. fin. ff. de actio. empt. vbi etiam emitur, & estimatur seruus, qui apud hostes est, & text. in. l. nam hoc modo. ff. de heredi. vel actio. vendi. ibi, quasi spes, & ibi, ipsum incertum, text. etiam in. l. in quantitate. §. magna. ff. ad. l. Falcid. facit quod de spe tradit Tiraquel. lib. de iure mariti. post leges connubiales. gloss. 2. q. 1. num. 38. & deinceps charta. 254. secundum nouiorem editionem, & quod de alienatione actionum, rerumque incertarum tradit Cagnol. in. d. l. 2. num. 10. & in specie hoc tradunt Cremen. ibidem num. 82. in. 3. 1. amplia. & Cagnol. nu. 174. † Nono extende conclusionem nostram, vt non modo procedat in priuatis personis, verum etiam in ecclesijs, & pijs locis sibi ad iuicem vendentibus, vel cum laicis contrahentibus, vt in cap. cum dilecti. & capit. cum causa.

de empt. & vend. & ibi notant doctor. maximè Anto. Burg. extens. 9. Alberi. in. d. l. 2. C. de rescind. vend. nu. 17. & ibi Bal. num. 18. & Salic. num. 12. & ibi Bal. subdit, quod in rebus ecclesijs venditis scientia administratoris vendentis non excludit beneficium legis nostræ & similium, quia administratoribus non est tanta concessa potestas, imò, propterea redditur contractus iniustus ob malam administratoris fidem, arg. l. qui filium. ff. de manu. testam. l. qui fundum. §. si tutor. ff. pro emptore, idemque esse asseuerat idem Bald. in tutoribus, curatoribus, procuratoribus, & commissarijs, & ceteris administratoribus, & similibus officijs, quorū idē est iudiciū, vt in. l. ex pacto. ff. de nego. gest. & l. si in emptione. §. si de cōtra. emp. l. creditor. §. Lutus. ff. mada. & hoc sequitur Petr. de Anchar. & Imo. in. c. pen. de empt. & venditio. † Quinimo non licet ecclesijs, contrahentes secum decipere, etiam intra dimidiam, sed si deceperit, licebit læso in iudicio ecclesiam conuenire, vt illi suppleatur instum pretium, vel contractus rescindatur, vt decidit gloss. notabilis in cap. ea enim. §. hoc ius porrectum, in verbo, vt plus. io. q. 2. quæ sequitur Cremen. in. d. l. 2. C. de rescind. vend. num. 161. & ibidem D. Anto. Padilla. num. 55. & 56. dicit tamē vix eam glo. decisionem practicos admittere, idē voluit Anto. de Butr. in. c. continebatur, nu. 5. de his quæ fi. à maio. par. cap. idem Ant. in cap. in ciuitate, num. 9. & ibi Ioan. de Anna. nu. 8. de vfur. Cœpola de simulatione. contra. 2. præsum. num. 20. qui attestantur gloss. illam esse communiter receptam, August. Berol. in. c. cum dilecti, num. 20. de emp. & vendi. Gomez. in. §. ex maleficijs, num. 37. insti. de actio. Franc. Marcus allegans Card. decisio. 540. num. 34. Zaneti. differen. 31. & alij quos citat Tiraq. q. 1. connubi. num. 11. Cuius ratio est, quam tradit text. in. c. 1. de aliena. feudi, in hæc verba. Sed diuersum obseruat in ecclesia, quā in priuato, Ecclesia enim cultrix, & auctrix iustitiæ, nō patitur cōtra iustitiā aliquid fieri in se, vel in alterum, priuatus verò sæpe obuiat iustitiæ: imò nec bono viro licet secum contrahentem decipere intra dimidiā iusti pretijs, secundum gloss. in. l. semper in cōiunctionibus. ff. de regu. iur. quam multi sequuntur à Tiraq. citati in. l. 7. connubiali. num. 9. & a. d. Ant. Padilla in. d. l. 2. numero. 57. Sed quamvis hæc sit equa satis, & rationabilis opinio, nullatenus sustineri potest in foro contentioso, vt in. d. cap. cum dilecti, de emp. & vend. vbi id Burg. adnotauit, & Deci. in. l. pen. nu. 8. & seq. & Curti. num. etiam 8. C. de pact. & melius Cagnol. in. d. l. 2. C. de rescind. vend. nu. 10. & Pinellus. 2. par. c. 2. num. 34. ad finem, dicens multa ad salutem, & securitatem animarum credere insignem Mart. ab Azpil. in cap. nouit ad finem. 6. notab. de iudi. & hæc vltima

12 sententia in praxim semper recipitur. † Quod autem de viro bono dicebamus, minus admittitur in foro cōtēioso, nec puerilis cautela Annaniz, in. c. in ciuitate, num. 11. de vfur. & Ferrarij, caute. 4. cōsulentium, vt fiat positio reo cōueto, an sit bonus, quod si esse responderit, quacunque læsionē, etiā intra dimidiā emēdare tenebitur, quoniā licet cōfiteatur se virū bonū, deficit ius, quo minor læsio tūc in iudicio emēdari debeat, & potissimū, cū huiusmodi positioni criminose, & captiosæ respondere non teneatur glo. in. c. 2. verbo, abique

ratio.

rationabili. de confess. lib. 9. quare Felin. in ult. nu. 13. de
presump. cautela Annaniz improbat. & Deci. quoque
in. l. i. semper in coniunctionibus. ff. col. ff. de reg. iur. l. as.
in. l. pen. nu. 5. & ibi Dec. num. n. C. de pact. Pinellus in
d. l. 2. C. de res. ven. 2. par. c. 2. num. 34. & ibi. d. Ant. Pa.
nu. 59. & cum communiter reprobatam attestatur Ioann.
Neniza. conf. 87. numero. 406. † Decimo extende le-
gis nostre decisionem. ut procedat. etiam si venditio fiat
per procuratorem. adhuc enim locus erit. rescisioni ra-
tione lationis ultra dimidiam. sed non si citra dimidiam
latio contigerit. prout Paul. hic. num. 5. affirmat dicens
sufficere lationem in. 5. par. ex sententia Bar. in. l. si so-
cietate. §. arbitratorum. nu. 25. ff. pro socio. qui tamen id nō
firmat Ang. licet Bar. non alleget. in. l. qui fundum. §.
procurator. nu. 2. ff. pro emp. Panor. in. c. Quintanallis.
num. 35. de iure iur. Barba. in. c. cum causam. num. 1. de emp.
& ved. Alex. in. l. si quis arbitrator. §. pro socio. num. 20. ff. de verb.
oblig. quod ipsi probant autoritate iurisperiti. in
l. unde si Neruz. ff. pro socio. Cōtrariū tamen verius &
receptius est. ut decisio. d. l. 2. & legis nostre & similiū
æque procedat in eo atrahente per seipsum. ac in con-
trahente per aliū. ut in. l. voluntate. C. de resc. vend. ex
qua id asserunt Panor. in. c. cum causa. nu. 5. & Anton.
Burg. dicens hanc cōmunē. nu. 25. de emp. & ven. Imol.
in. l. si quis arbitrator. nu. 6. ff. de verb. oblig. Lud. Rom.
in. l. si quis cum aliter. nu. 6. & ibi Alex. nu. 8. in fin. ff.
eo. Areti. conf. 126. col. 2. versic. non obstat. Panthaleo
Crem. in. d. l. 2. C. de rescin. ven. nu. 70. in. 20. amplia. &
ibi Pinel. 2. par. c. 1. nu. 15. & dom. Ant. Padilla. nu. 66.
Iacob. à sancto Georg. in. l. 2. C. si aduers. vendi. Cagn.
in. d. l. 2. nu. 66. Ang. de Are. in. §. pretium. num. 7. in fin.
in. l. de emp. & ven. Ratio huius communis traditionis
est. quia dominus fuit in culpa negligētem procurato-
rem constituendo. ut in. l. cum mandato. ff. de minor.
ibi. imputari debet hoc domino. qui tali cōmisit sua ne-
gotia. Nec obstat tex. in. l. unde si Neruz. ff. pro socio.
quia loquitur in arbitratore. qui eligitur ut bonus vir.
quare propter minorem lationem rescinditur eius ar-
bitrium. nec valet argumentum ab arbitratore ad pro-
curatorem. quoniam procuratorem potuit dominus in-
struere & coarctare mandatum. non sic arbitratorem.
quare ex diuersis non bene inferitur. l. age cū Geminia-
no. C. de transactio. † Vbi autē nulla culpa domino im-
putari potest. ei succurritur in quacunque quantitate
per procuratorem latio. etiam si sit citra dimidiam iusti
pretij. veluti. si procurator specialis excessit fines man-
dati. diligēter. ff. manda. nisi dñs non ignorauit latio-
nē. vel excessum mandati. tunc enim hoc scientie domi-
ni & patientie. non gaudebit huius legis remedio. nec
contra emptorem recursum habebit. secundum glo. no-
tabilem in. c. cum olim. l. in verbo. proptinus. & ibi Panor.
& Felin. de offic. deleg. idē censuit Alex. conf. 84. lib. 5.
& Felin. in. c. 1. nu. 12. ut lite non contest. l. as. in. l. si quis
iniquum. §. si procurator. nu. 5. ff. quod quisq. iur. Dec.
confil. 672. nu. 2. Pinel. in. d. l. 2. C. de resc. ven. 2. par. c. 2.
nu. 18. scientia enim & patientia domini extendit man-
datū. ut in. c. fin. de iure iur. in. 6. quæ non sufficeret ad il-
lud denuo inducendum. vbi nullum mandatum præce-
deret. ut magis communiter. versusque receptum est
contra Innocen. in cap. ex parte Deciani. de rescrip. se

87. & seq. ff. de re iud. cum concordan. à Tiraq. conge-
stis libr. 1. de retra. §. 9. in. fi. numer. 12. & sequen. Pinel.
optimē. d. capit. 1. numero. 18. contra plures. quos ibi re-
fert. † Scientia enim. vel patientia non sufficit. nisi
aliquis actus in facto consistens accedat ad ratificandū.
quod gestum est. ut in. l. si. sicut. §. non videtur. ff. quibus
modis pign. vel hypot. solui. quem text. extollit tæpē
Bald. ut refert. Iaso in. l. si quando. §. fin. colum. 2. C. de
inofficio. testamen. & in. l. cum alienam. numero. 5. C.
delegat. & ita intelligitur. l. qui patitur. ff. manda. ut re-
ctē aduertit Pinel. d. 2. part. capit. 1. numero. 19. † Vbi
autem procurator venditoris & emptor fuerunt in dolo
& non valet contractus. nec in emptorem transferretur
dominium. siue fuerit procurator pecunia corruptus.
siue gratis id fecerit. ut in. l. qui fundum. §. procurator
in fin. ff. pro empto. Sin verò procurator fuit in dolo
animo fraudandi dominum. eiusque fraudis emptor
particeps non fuit. & adhuc non transferretur dominiū.
licet transferatur vsucapiendi conditio. ut in dict. §. si
procurator. in principio. Aut verò fuit in dolo emptor
& non procurator. & tunc distinguitur. an dolus dederit
causam contractui. an non? ut in. l. eleganter in princi-
pio. ff. de dolo ita notabiliter distinguit Albericus in. d.
l. 2. in fin. C. de rescinden. venditione. Angel. in dict. §.
si procurator. & Fabianus à Monte in tracla. de em-
ptio. & venditio. quæst. 8. princ. numero. 13. & Anto-
nius Burgenf. in capit. cum causa. limita. 4. de emptio.
& venditio. vbi decepto. mediante arbitratore. de quo
iuste confidit tanquam bono viro. succurritur. etiam si
citra dimidiam iusti pretij latio cōtigerit. argumen-
tex. in. l. unde si Neruz. cum. l. sequent. ff. pro socio. de
cuius intellectu optimē agit Panormitan. in cap. Quintanallis.
numero. 25. de iure iur. Quid autem erit in
venditione facta per substitutum à procuratore man-
datum habere ad vendendum? Bart. in. l. in vsucapio-
ne. §. 1. ad fin. ff. de diuers. & tempor. præscript. in hac
quæstione resoluit. non valere venditionem. quia non
potest substituere per textum ibi. Nisi in mandato ex-
plicetur pretium. & forma venditionis rei certe. quia
tunc nihil ferē committitur procuratoris arbitrio.
atque ideo nimirum procurator poterit per alium
vendere. quæ resolutio communis est. teste Iaso. in
l. 1. ad fin. ff. de offic. procurator. Cæsa. idem volue-
runt Alexander. & Iaso. in. l. quod quis. C. de procura-
tor. Paulus Castrensis in. l. si stipulatus fuerim. ff. de
verborum obligation. Pinel. in. d. l. 2. C. de rescinden.
venditione. 2. part. capit. 1. numero. 17. † Undecimō
extenditur traditio nostra. ut procedat. etiam si vendi-
tor fecisset pactum emptori. quod reddendo sibi pre-
tium intra certum tempus. res sibi redderetur. nam li-
cēt emptor non reddiderit pretium intra præstitutum
tempus. ob idque amiserit beneficium sibi ex pacto
competens. non verò amiserit beneficium. quod ex d. l.
2. & lege nostra. & similibus competeat. ut resoluit
Odofredus in. d. l. 2. & ibidem Nicola. de Matthæil. &
Alberic. num. 15. & Bald. num. 11. & Salycet. nume-
14. C. de rescin. vend. Ant. Burgen. in cap. cum causa.
extens. 7. de emptio. & ven. Gregor. Lup. in dict. l. 56.
in verbo. menos de la mitad. paulō ante finem. tit. 5. de
emp. & ven. part. 5. † Duodecimō. intellige legem istā.
ut emptore eligente. rem restituere teneatur eam cum

Vu

fructi-

Lib.5.Tit.11.

fractibus restituere, iuxta ea quæ utiliter resoluimus supra hac eadem lege gloss. 5. nume. 6. vsque in finem, 20 & maxime duobus ultimis numeris. † Decimotertio, extende hanc legem in rebus in dotem datis æstimationis, ea æstimatione, quæ facit emptionem. Nam & hæc verè venditio est, ut in l. quoties. C. de iure doti. gl. in l. si inter virum, eod. tit. l. plerunque. ff. eodem. lex cõuentione. C. de pact. de quo latè agit. d. Did. Couar. li. practicarum quæstio. c. 28. quare nimirum si læsio in huiusmodi æstimatione contigerit ultra dimidiam iusti pretij, locus sit remedio legis nostræ, ut in l. iure succursum. §. fin. & in l. si res. §. 1. ff. de iure dot. vbi gloss. in parte, præstet, intelligit eas leges procedere, si deceptio sit ultra dimidiam, idem velle videtur, gloss. in l. si ex causa. §. in dotis, in verbo, intra vires. ff. de minor. gl. in l. 2. in verb. dolo. C. de actio, emp. & hanc opinionem tenent Alberic. in d. l. 2. C. de rescin. ven. col. 1. & Fulgo. ibi, numer. 4. & numer. 2. & in d. l. iure succursum, in fin. & l. si res. §. 1. ff. de iure do. & ibidem Salic. aperte, & Cagno. in d. l. 2. num. 64. versic. considera tamen. Roma. in l. si quis cum aliter, num. 20. ff. de verb. oblig. & ibi Ias. numer. 18. Salic. & Ang. in l. si circumscripta. C. solu. mat. Petr. Rebuff. aperte. 2. tomo, ad l. Gallicas, tracta. de rescissio. contra. arti. vnico, gloss. 15. num. 13. pag. 181. Phanucius de Phanucijs de lucro dotis, gloss. 10. numero. 22. Bald. Nouellus de dote. 6. par. priui. 43. nume. 4. dicit eam communem Cremen. in d. l. 2. C. de rescin. ven. 9. amplia. † Sed verius est & receptius, hac in specie satis esse quacunque etiam modica læsione citra dimidiam iusti pretij, ut læsio in æstimatione subueniatur, ut constat ex dict. l. iure succursum, in fin. & l. si res. §. 1. ff. de iure doti. & l. si circumscripta. C. solu. mat. quæ indistinctè loquuntur nullam exprimentes quantitatem læsionis, sed speciale esse fauore dotis, ut tanta deceptio non requiratur, sed coniugi, vtrunque decepto sit subueniendum, & constat euidentius, cum digestorum tempore ante imperium Diocleciani & Maximiani cognitum non erat remedium. l. 2. de resc. vend. & similitum, ut latè probat Arta. Pin. in d. l. 2. part. 1. c. 1. & do. Ant. Pad. dicens non esse nouum inuentum Pinelli, in d. l. 2. numer. 11. C. de rescin. ven. sed ita hoc sentire plerosque eius legis interpretes. Ex quibus huic opinioni adherent Alberic. in l. si circumscripta. C. solut. matr. sensu. Bal. in l. iure succursum. §. si ff. de iure dot. expresse Imol. in c. cum dilecti, numer. 16. de empt. & vend. Ant. Burg. numer. 48. in c. cum causa, eo. tit. Gerar. singu. 22. Nouell. de dote. 7. part. priui. 35. & Baptista à S. Blasio, priui. 18. & tanquam receptum tradit Anton Gom. in l. 50. Tauri, nu. 44. Matth. Affl. decisio. 270. num. 3. Crem. in d. l. 2. C. de resc. ven. num. 116. & ibi Pinel. 1. part. c. 1. nu. 12. 13. & seq. & d. Ant. Pad. ibidè, num. 20. & nouissimè Costal. nemine relato in annota. ad Pandectas, in d. §. si. l. iure succursum. Pro qua opinione est hodie tex. expressus regni nostri, & ibi notat. Greg. Lup. in l. 16. tit. 12. de dotibus, part. 4. optime fulcit hanc opinionem iure cõmuni Pin. vbi supra, nu. 13. & seq. Quatenus aut, nu. 15. & 16. asserit non esse speciale fauore dotis, sed quia l. iure succursum, in si. maxime innititur æquo & bono, respectu coniugum & causæ dotalis, non se satis explicat & materia inuoluit, ut ipse alijs sæpè obijcit. † Sed quod

magis miror, video. d. D. Couar. lib. practicarum quæstio. nu. c. 28. nu. 9. legè illà par. intelligere, ut procedat, quoties læsio cõtingit citra dimidià, ut tunc læsio succurratur, nõ sic vbi læsio fuerit ultra dimidiam, tunc etenim æstimatio rerum dotaliũ non facit emptionem, maxime si læsio est in vxoris damnũ, quasi sentiat. D. ipse Couar. vxori læsæ in æstimatione rei dotalis non succurrũ remedio legis nostræ & similiũ, nec ei dãnũ emẽdari, sed ea res tanquã inæstimata maneat dotalis in dispendium mulieris, quasi tũc æstimatio nõ faciat emptionem, atque ita intelligi asseuerat doctrinã Bal. in l. ex conuentione. C. de pact. dicẽtis æstimationẽ rerũ dotaliũ tunc efficere emptionẽ, cũ pretio iusto æstimãtur, non si in iusto, ut iniustũ intelligamus, quod excedit dimidiam iusti pretij, & doctrinam Bal. sequitur ibi Salic. Ias. & Dec. & Ioan. Lu. in rep. c. per vestras. de dona. int. vi. & vx. §. 2. nu. 4. Are. conf. 84. & Barb. cõsig. lib. 4. So. Iunior cõsig. 141. lib. 1. nu. 21. vbi dicit cõmuniter esse receptã. Nã si rectè cõsideramus cõciliationẽ, d. D. Couar. est directè cõtra cõmunẽ opinionẽ, na. præcedẽti traditã à nobis receptã, & cõtra. d. l. 16. tit. 11. par. 4. quæ maiori ratione aduersus hanc æstimationẽ rerũ dotaliũ admittit emẽdationẽ læsionis ultra dimidiã, quã citra dimidiã. † Ceterũ non desunt, qui remediũ legis nostræ & similiũ trahi posse asseuerẽt ad mulierẽ læsam in dàda ampliori dote, vel virũ deceptum in accipienda minori dote, ut tradit Bal. Nouellus de dote. 6. par. priui. 42. & 43. ad finẽ. Cagnol. in d. l. 2. nu. 63. C. de resc. vend. Marc. Mátua, lib. 1. locorũ. c. 6. & in vxore læsa notat gl. in l. si ex causa. §. in dotis. ff. de mino. quã extollit Ias. in l. si quis cũ aliter, nu. 19. Nouel. vbi supra. Greg. Lup. in l. 56. tit. 15. par. 5. in verbo, menos de la mita, prope medium, quæ opinio ab eis, ut cõm. secure traditur, ut attestatur Pin. in l. 2. C. de resc. ven. par. c. 4. num. 33. & nu. 34. & doctrinã hanc, quoad virũ iustam esse asseuerat, quoad mulierẽ verò læsam, perniciosissimũ reipublice & statui matrimoniali, qui omnino turbaretur, si post dotẽ datã & viro benè rẽ familiarẽ gerẽte, dos, vt excessiua repeteretur, discordiaq; inter cõiuges præsentanea esset, & tũ potissimũ cũ nullo iure prohibeatur vxorem omnia bona in dotem dare, ut in l. 4. C. de iure dot. cùm pro oneribus matrimonij deseruiat vtrique. l. pro oneribus. C. de iure dot. atque idè hoc casu vxori minori læsæ tantũ succurritur per. l. si ex causa. §. in dotis. ff. de mino. & l. 1. C. si aduer. dot. imò nec minoribus id ius in praxi vnquã seruari attestatur ipse Pinel. ibidè, & nu. seq. respondet ad l. si res. §. 1. ff. de iure doti. 24 & quod ex ea diximus supra, num. 20. & 21. † Decimo quarto extẽde legis nostræ decisiõnẽ, ut actio ex ea cõpetat aduersus tertium rei venditæ possessorem, etiã ignoratẽ prioris cõtractus læsionem, qui tamẽ rẽ ipsam habuit, vel titulo lucratiuo, vel iniusto, eodẽ vitio læsionis ultra dimidiã laboratẽ, ex sentẽtia Bal. in d. l. 2. nu. 16. & Sal. nu. 18. C. de rescin. ven. à quibus nemo dissentit, ut attestatur Tirac. in rep. l. si vnquã, verbo, reuertatur, nu. 271. qui eos sequitur. C. de reuo. donat. & ultra cum Pantal. Crem. in d. l. 2. nu. 188. Fulgo. nu. 8. Cagno. nu. 144. versic. nisi dicens ita copulatiue. d. Anto. Pad. nu. 39. 1. cõclus. d. D. Couar. b. 2. variatã resol. 3. num. 10. & vlt. Fabia à Monte in tracta. de emp. & vend. 8. q. prin. nu. 23. Quod ita accipiendũ est, si primus emptor solam

soluendo non est, vel non potest a debitore conveniri, ac de
nique in subsidium ex aequitate, quia Bal. & alij prece-
lis habuerunt, ita Bal. sententiam interpretantur Sal.
Crem. Cagno. d. D. Couar. Ful. d. Ant. Padilla, Fabia. à
Monte in locis paulo ante citatis, & Pinellus in. d. l. 2.
2. par. c. i. num. 3. i. & Eman. Costa in rep. l. Gallus. §. &
quid sit tantum. 2. par. num. 46. ff. de lib. & posth. arg. tex.
qui in restitutione minoris loquitur, in. l. i. in caus. l. i. §. 27
ff. de minor. & hanc esse communem opinionem atte-
statur Pinel. d. nu. 3. in fine. Non tamen competet legis
nostre beneficium aduersus tertium possessorem, qui
rem iusto pretio emit, ignorabat tamen viciu, quod
ei rei inerat, secundum Bal. & docto. fere omnes in. d.
l. 2. vt ibi attestatur do. Anto. Padilla, num. 39. 2. conclus.
& Tiraq. in. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, num. 271.
& sequitur Alex. in. l. i. §. si hæres, num. 1. Iaf. num. 7.
& Ripa, num. 1. ff. ad Tre. Curt. in. l. si. §. Lutus. num. 6.
ff. de cōtra. emp. Alex. conf. 9. 2. nu. 8. li. 1. do. D. Couar.
lib. 2. resolu. c. 3. num. 10. Si tamen tertius possessor rē
habens titulo oneroso & iusto pretio, scierit rem ven-
ditam fuisse auctori suo cum læsione vltra dimidiam,
nihil obstat quin conveniri possit huius legis reme-
dio in subsidium, primo emptore non existente solu-
do, arg. l. in caus. l. i. §. vlt. & l. seq. ff. de mino. hoc quip-
pe dicitur æquitas, quam magni faciunt doctores qua-
sitionem istam disputantes, teste do. Did. Couarr. d. c. 3.
prope finem, vers. 3. conclusio. Tiraq. lib. 1. de retractu.
§. 1. 2. gloss. l. num. 5. d. Anto. Padilla, in. d. l. 2. num. 39. in
fi. Cui resolutioni non oberunt tradita per Pinellum,
in. d. l. 2. par. 2. cap. 1. num. 32. & 33. dicens, hanc esse
actionem personalem, atque ideo non transire inter-
tium possessorem, nec contra eum competere, vt in. d.
l. i. §. si hæres, cum similibus. ff. ad Trebel. Quoniam hoc
fallit in actionibus personalibus in rem scriptis, prout
est restitutio in integrum, vt in. d. l. in caus. l. i. §. vlt. ff.
de mino. & in conditione ex. d. l. 2. C. de rescin. vend.
quæ cum restitutioni cōparetur, secundum Bal. & docto.
in. d. l. 2. est similiter in rem scripta, quod si non esset, non
25 procederet communis opinio. ¶ Restringitur tamen &
plurifariam temperatur legis nostre & similibus deci-
sio. Primò, vt non procedat aduersus tertium rei vendi-
tæ possessorem, qui rē ex contractu oneroso iusto pre-
tio acquisiuit, vt Bal. adnotauit, in. d. l. 2. num. 16. & ante
eum Bart. num. 13. Paul. num. 16. Sali. num. 18. Pantaleo
Cremen. num. 188. & Cagnol. num. 114. & Pinel. 2. par.
capit. 1. num. 30. & ibidem dom. Anto. Padilla, nu. 39.
29 tres faciens conclusiones. C. de rescin. ven. vt, num. pre-
cedenti latius resoluimus. Tiraq. qui hanc attestatur,
communem, in. d. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, num.
271. Iaf. in. l. i. §. si hæres, num. 7. ff. ad Treb. Aimò. Cra-
uet. conf. 7. ad fi. d. D. Couar. lib. 2. resolu. c. 3. pen. col. nu.
10. conclus. 2. ¶ Secundò limita, n. si res vendita perem-
pta fuerit apud emptorem absque eius culpa, tunc si qui-
dem non poterit emptor a venditore conveniri ratio-
ne læsionis vltra dimidiā ad iusti pretij supplementū,
ex sententia glo. in. d. l. 2. C. de resc. ven. quam sequitur
Bar. ibi, num. 13. Bal. num. 14. Sali. eam dicens commu-
nem, num. 18. Paul. Cast. num. 16. Fulgo. num. 9. Cremē.
num. 19. 6. Cagno. num. 115. Pinel. 2. par. c. i. numer. 36. &
37. & d. Ant. Padi. numer. 37. in fi. idem ante omnes vo-
luit Azo in summa. C. de rescin. ven. numer. 3. Odo. re.

quem refert. Albe. in. d. l. 2. num. 11. Ant. Bur. in. c. cum
dilecti, in fi. de emp. & ven. Fabia. à Monte in eod. tra-
cta. q. 8. num. 23. in fi. Gozad. confil. 44. numer. 11. d. D.
Couar. lib. 2. reso. c. 4. ad fi. Tiraq. lib. 2. de retract. in fi.
num. 70. hanc dicit communem Ant. Gom. lib. de con-
tracti. c. 2. num. 21. hæc opinio apud nos confirmatur.
5. par. tit. 5. l. 56. vbi Greg. Lup. id notat, & apud Lusi-
tanos, lib. 2. ordina. tit. 5. ¶ Mouentur pluribus rationi-
bus. Primam, quoniam in nostra specie res est in obli-
gatione. supplementum autem pretij in solutione seu fa-
cultate soluendi ex sententia Azo. in. d. summa, num.
3. glo. in. d. l. 2. quibus accedunt Bal. ibi, num. 14. & 19.
Sali. num. 18. & 22. dicens hanc glossæ opinionem cō-
munem esse, & Paul. num. 16. Cagno. num. 116. d. Ant.
Padilla, num. 38. C. de rescin. ven. Et hæc est cōmunis
opinio legistarum, secundum eos. Moline. hac dicens cō-
munem in consuetu. Parisien. tit. 1. §. 2. 2. num. 42. Goza.
conf. 44. num. 10. d. D. Couar. lib. 2. resolu. c. 4. col. pen.
num. 14. Ant. Gom. de contracti. c. 2. num. 22. vers. item
adde q. principalis obligatio. Anto. Burgen. in. c. cū di-
lecti, num. 33. de emp. & ven. Re ergo perempta libe-
ratus est emptor, hoc arguitur Azo, & docto. supe-
rius citati. Non diffitior opinionem hanc in sectiones
esse diuisam, licet enim Legistæ teneant rem tantum
esse in obligatione, Canonistæ cōmuniter tenent vtrū-
que & rem & pretium esse in obligatione, nepe, Ioan.
And. & Abb. in. d. cū dilecti, in fi. & ibi Augusti. Beroi.
num. 75. & 79. Crem. Singu. 84. Ripa, in. l. quod te, nu.
11. ff. si cer. petat. & alij plures, vt refert Pinel. in. d. l. 2.
par. 2. c. i. num. 36. & 3. par. c. 3. in prin. vbi late discus-
tit pro vtraque parte, & tandem num. 7. probat dispu-
28 rationem nullius esse momenti, vide eum. ¶ Secundo,
quia actio, vel obligatio orta respectu rei tollitur & ex-
tinguitur re perempta. l. Titia textoris. §. fi. de leg. 1.
& in. l. in naue Saupheli. ff. loca. Tertio, quia cessat ra-
tio equitatis, quia lex ista, & similes fundatur, imo equi-
tas ipsa hac in specie magis fauere videtur emptori,
qui pretium qualequale dedit pro re, quam non habet
& sine culpa amisit, & in dubio fauendum est reo, vt in
simili, inquit Iurisconsultus in. l. si seruum. §. sequitur.
ff. de verb. oblig. & quia potuerat apud auctorem res pe-
rire, vt in simili notat gloss. in. l. si. §. 1. verbo, dolo. ff. ad. l.
Rod. de iactu, & ibi Pau. Cast. Matth. Afflicti. decis. 50.
num. 9. & quia casus absque culpa regulariter excu-
sat, vt tradit Bar. in. l. si vt certo. §. sed interdum. ff. com-
mod. ¶ Contrariam tamen sententiam tenet Panor. in.
d. c. cum dilecti, nu. 10. de emp. & ven. imo quod re pe-
rempta possit venditor agere cōtra emptorem ad iusti
pretij supplementum, quamuis agere non possit ad rei
restitutionem, idem ant. Panor. tenuit Guill. & Alberi
num. 11. in. d. l. 2. C. de resc. ven. Fran. Cremen. sin-
gul. 84. Ripa, in. l. quod te, num. 1. ff. si cer. petatur. Cre-
men. in. d. l. 2. extensio. 25. & iursus, col. 59. Ea nixi ra-
tione, quoniam in specie dicti capit. cum dilecti res &
pretium sunt in obligatione, vt ex ea decretali expen-
dunt Ioan. Andr. & docto. quorum opinionem asserunt
communem esse apud Canonistas. Panormit. & Anto.
Burg. ibi & Imol. in cap. cum causa, numer. 19. & dicto
cap. cum dilecti, num. 18. de emptio. & ven. camque in
praxi seruari attestatur Moline. in consuetud. Parisiē.
tit. 1. §. 2. num. 42. perempta igitur re, quæ alternatiue
V u 2 debetur

Libro.5. Titul.ii.

debetur, cum ea & pretium sint in obligatione, manet obligatio ad pretium, quippe quod non perit. l. si in emptione. §. si emptio. ff. de contra. emptio. l. Stichus aut Paphilius. ff. de solu. t. Sed nihil obest prior opinio cum verior est, cum receptor, fundatur siquidem hæc vltima falso fundamento. Quoniam res tatum non pretium est in obligatione, iuxta receptorem sententiam, ut dixi supra num. 27. Quinimo & si vera esset contraria Canonistarum, defendi non potest opinio Panor. nam ubi quantitas debetur respectu & ratione certæ speciei, quæ si extaret inuito creditori, à debitorē tradi posset loco illius quantitatis, ea specie perēpta, debitor liber est à quantitatis solutione, secundū Bart. in l. quod te mihi, num. 4. ff. si cert. pet. quem ita interpretatur ibi la. nu. 15. etque optimus tex. in l. 1. §. vlt. ff. si cuiusquam per. l. Falc. l. si seruus communis in princ. ff. de iuncto vers. si quis igitur, etque cōmuniter recepta hæc Bar. opinio, teste, d. D. Couar. li. 2. re fol. c. 4. prope finem. Pretium autem in præfenti quæstione debetur ab emptore vëditori ratione ipsius rei, tanquam eius vera & iusta æstimatione seu compesatio, poteratque emptor si res extaret, eam tradendo venditori, eximi à solutione pretij, nimirum ergo si ea perempta à iusti pretij supplemento liberetur. Nec me mouet, quod Pantal. Crem. contēdit, in d. l. 2. dicens non ratione rei, pretij supplementum deberi, sed ratione lēsonis: quandoquidem cum læsio re ipsa, non ex proposito seu data opera contigerit, certū est eā pretij integram solutionem ratione ipsius rei deberi, ut cum iudicio aduertit, d. D. Couar. in d. c. 4. num. 14. lib. 2. resolu. ex quibus veram esse censet Accursij & adsecularum sententiā. ¶ Quam receptam traditionem limita, nisi res à me empta pereat absque culpa mea penes tertium, cui ipse vendidi iusto pretio, tenebor siquidem vëditori meo iustum supplere pretij ex maiori pretio, quod ab vltimo emptore habui, quasi id loco ipsius rei ad me peruenierit. Ipsa res, ff. quod met. caus. quod adnotauit Sali. in d. l. 2. num. 8. Alberi. num. 11. post Cyn. & Crem. & Cagn. & Pinellus. 2. par. c. 1. num. 38. C. de resc. vend. æquisimū enim est, id quod plus habui quā ipse dedi, venditori restituam, secus si mihi nihil vitra quam ipse accepi datum fuit, veluti si seruū emi centum, & postea eūdem seruū alij vendidi eodem pretio, & seruus apud vltimum emptorem absque culpa mea perierit, tunc enim pretium iustum venditori meo supplere non tenebor, ex sententiā Pinelli in d. l. 2. par. c. 1. num. 38. in fin. quod esse de mente Salic. & sequacium aſſeuerat. ¶ Quid autem erit, si res vendita pereat apud venditorem, an possit venditor agere ad supplementū pretij? Panor. in c. cū dilecti, in fi. & ibi August. Berol. num. 75. de emp. & vend. censent agi posse, licet Panor. id absurdum esse dicat. Verū contraria opinio verior est. eāque tenuit Bap. Castelli. ad Cremenf. notabili. 84. & Pinell. in d. l. 2. par. c. 1. num. vlt. quorum sententia vera est. ¶ Limita. 2. receptā sententiā, num. 26. tradita, ut non procedat in emptore decepto vitra iusti pretij dimidiā: nā si res empta apud eum periuit & absque culpa sua, tenebitur venditor quod pluris iusto pretio accepit emptori deddere. Quoniam licet res perēpta sit, loco tamen eius venditor pretij habet, & satis est vëditori, licet res incommoda emptoris perierit,

rit, iustā habere ipsius rei æstimationē, maiusque dānū emptori imminet, qui & rem amittit & iustum eius valorem, quē repetere nequit. Acquisimū ergo est, quod plus iusto dederat posse repetere, hæc fuit sententia æquisima profecto, d. D. Couar. in l. 2. reso. c. 4. in fi. idē velle videtur Arius Pin. in d. l. 2. C. de resc. vend. par. 2. c. 1. num. 39. Sed iure nostro regio tex. habemus exprefsum contrariū disponentē, equātemque hac in specie emptorē & vëditorē, ut vtroque casu re perempta pereat actio, ex remedio, d. l. 2. C. de resc. ven. & similiū, ita disponit. l. 56. vers. esto dezimos, tit. 5. de emp. & ven. par. 5. cuius verba sunt. *Esto dezimos que puede hazer e demandar el vendedor, o el comprador, no siendo la cosa que se vendio perdida, nin muerta, nin mucho emporada, ca si alguna destas cosas le acaesciese, no podria despues hazer tal demanda.* & ibi Gregor. Lup. in verbo, perdida, ni muerta, hoc aduertit, licet contraria sibi videatur equior opinio. lex tamē sic scripta est, atque ideo seruanda, hæc opinione non citata lege regia obseruat Anto. Gom. tomo. 2. variarū resol. c. 2. nu. 2. prope finē, quod diligētē aduertit Pinell. d. c. 1. nu. 39. dicens, Hispanos, d. l. partitā, fuisse immemores. ¶ Sed hoc intellige, nisi antequam res perierit, lis fuisset cōtestata super hoc remedio, tunc nimirū licet res pereat, cōtinuabitur instantia, & causa non cēsebitur extincta, quod probat siquidē, d. l. 56. tit. 5. par. 5. ibi, *Ca si alguna destas cosas le acaesciese, no podria despues hazer tal demanda.* Si ergo antequam res perierit, proposita erat actio, lis non extinguitur, & ita vidi non semel practiciari. ¶ Tertio, principalis conclusio limitatur, nisi is qui se læsum allegat, sciret tēpore cōtractus iustum rei valorē, tunc enim remissile præsumitur maiorē valorē, nec est necessaria, d. legis renuntiatio, valet siquidē contractus, nec prætextu lēsonis vitra dimidiā rescindi potest, nec ad supplementum iusti valoris agi, secundū Pet. & Cyn. numer. 14. in d. l. 2. C. de resc. vend. quibus ibi assentiuntur Bar. num. 14. & 16. Bald. num. 7. Sali. num. 11. Paul. Cast. num. 7. Fulg. nu. 11. Cremen. limi. 1. nu. 86. Cagn. num. 124. Alberi. num. 12. d. Ant. Padi. num. 42. ad finē. Azo in summa. C. de resc. vend. num. 1. in fi. Roma. in l. si quis cum aliter. num. 5. & ibi Arc. nu. 8. ad fi. Deci. conf. 583. col. 1. quorū opinio cōmunis est, sicuti fatentur eā sequuti Alex. cōf. 42. num. 7. li. 1. & cōf. 127. nu. 1. lib. 2. ubi optimū refert exēplum, vide cū Ant. Burg. in c. cū causa, num. 20. & c. cum dilecti, nu. 18. de emp. & ven. Tiraq. li. 1. de retractu. §. 1. glof. 18. nu. 14. d. D. Couar. li. 2. resol. c. 4. numer. 2. Fabia. in tract. de emp. & ven. q. 8. num. 19. & 20. Mantua, lib. 1. locorū. c. 6. Bald. insti. de emp. & ven. pag. 160. Affli. lib. 3. feudo. tit. fi. de feudo fuer. cōtro. int. dom. & agna. fol. 42. col. 3. nu. 27. Boer. decif. 142. num. 3. Soci. conf. 48. nu. 4. lib. 4. Mari. Soci. Junior. cōf. 73. in fi. li. 2. Paul. Paris. conf. 128. nu. 36. lib. 1. Sigismū. Lofred. cōf. feudaliz. 3. Hierony. cōf. feu. 1. 7. col. pen. in prin. Barba. conf. 2. 1. c. 3. li. 4. Aug. Berol. in c. cū dilecti, nu. 23. de emp. & ven. Gre. Lupi, in l. 56. in verbo, menos de la mitad, in fi. tit. 5. de emp. & vend. par. 5. Ioann. Lupi, in c. per vestras. d. §. fi. num. 36. Roland. à Valle, conf. 59. num. 10. Denique hæc est receptissima sententia, ut & fateretur Pinellus, licet eam impugnet, in d. l. 2. C. de resc. ven. 1. par. c. 10. num. 10. sciētī siquidem dolus non fit, nec se fraudatū allegare potest.

potest. l. cū donationis. C. de transactio. cū concord. & in illis ibi per. d. Ant. Pad. cōgessit. Donare itē præsumitur, qui minori pretio re vendit, illud plus, vt in. l. si quis donationis. ff. de contra. emp. Sic etiā aliās si domus vendita ante venditionē exalta fuerat ignorātibz emptore & venditore, nō valet venditio, si autē emptor sciebat & vēditor ignorabat, venditio valet, & integrū pretiū emptor venditori soluet, nec repetet, si scilicet in erat, vt in. l. domū. versic. similiq; modo. ff. de contra. emp. l. 4. tit. 5. de emp. & vend. par. 5. nulla alia ex causa, quā quod scienti fraus fieri non potuit, ecce ibi maior læsio non impedit, quā venditio firma naneat, quia emptor ipse se grauiter læsum nō ignorabat. Verū hęc rationes, eaq; doctorum turba non deterruit Pinellum, vt ipse se se iactat, quin contrarium verius esse asserat, & nominibz Christianis decentius videatur, sed arundineis, leuibusq; profecto argumentis nititur tantorum virorū auctoritatē proferre, & quia minor eorum pars se defendere nequeunt, vt pote vita functi sint, eorum causam tueri non recusabo. Dixit Pinellus nouā suā sententiā suaderi ex generalitate. l. 2. & l. 1. voluntate. C. de res. l. vendit. quæ nō distinguūt antelūsciat, vel ignoret lētionem, & tamen hęc generalitas robor nullū tribuit nouæ sententiæ: mirū quidem non est, vt lex vna generalis per aliam etiam antiquiorem in casu speciali loquentem limitetur, restringaturq; prout nos docet Accursius, in. l. sciendum. ff. qui latid. cog. cuius doctrina communiter à Doctoribus eam. interpretantibus recepta est, vt ibi sensit Ias. num. 4. Dec. consil. 301. in fine, eam dicit cōmunem Ias. in auth. ex caus. nu. 13. C. de lib. prate. vel ex hære. & in auth. quas actiones, num. 19. C. de sacros. ecclie. & in. l. postquā liti, nu. 15. C. de pact. Cassan. in consue. Burgū. rub. 9. 2. num. 4. fol. 302. & iterū rubr. 7. 5. 8. in verbo, lo ingruin de ingre. nu. 3. fol. 254. Ias. in. l. fratres, nu. 4. C. de inoff. test. & in. l. iusiurandum, in fi. ff. de iure in. At iure cōmuni statutū erat antequam. d. l. 2. conderetur, emptori scienti selaxum in pretio, propter deteriorationē rei nō subueniri, licet eo ignorāte subueniretur, vt in. l. domū. versic. similiq; modo. ff. de contra. emp. quæ confirmata est. l. 4. tit. 5. part. 5. quia quod plus iusto pretio dederit visus fuit donare, vt in. d. l. si quis donationis. ff. de contra. emp. restringitur ergo lex. 2. C. de rescin. ven. vt eius dispositio nō procedat in emp. sciente verum rei valorem, vt ei minimē subueniatur eius legis remedio, quippē qui deceptus dici nō potuit, quod requiritur, vt eius beneficio locus sit. Nec oberit quod Pinell. d. capit. 2. 1. partis, num. 14. in fin. respondet ad. d. l. domū, dicens eam legem adduci non posse ad limitandā. d. l. 2. quippē quæ nouū remedium induxerit iurecōsultis incognitū. Fateor siquidē eam legem non continere eandē speciem, sed continet omnino similē, ex qua. d. l. 2. limitari potuit, vt constat ex appensione quam fecimus. Nec me mouet alia ratio Pinelli, qua suadere nititur nouam sententiā, nēpē, ex æquitate qua dicta. l. 2. principaliter fundatur, quæ militat etiam in sciente verum pretium, potuit siquidem ex necessitate, vel alia causa moueri: nego siquidem eandē vigere æquitatē vtroque casu, cum in vno deceptus dicitur emptor, quia verum pretium ignorauit, & in alio non, quia scienti non fit fraus, nec dici potest deceptus, quod

requiritur, vt. d. l. 2. locus sit, nō quod deceptus sit dolo aduersarij, sed re ipsa, vt est omniū sententiā, necessitas autem, vel alia causa quæ emptori scienti rei valorem mouet ad emendum ceteri pretio, vel venditori ad vendendum viliori, causa sufficiens non est ad rescindēdam venditionem, vt in. l. non idcirco. C. de rescin. vend. & l. 62. tit. 5. par. 5. & sic Pinellus loquitur contra text. expressum. Nec obstat quod iura sapē subueniūt diti patibz bona sua, quoniam non ob id donationes iura prohibent, sed eas permittunt, fauentque, vt constat, ex titulo. ff. & C. de donatio. Quod autem arguit ipse Pinellus à vitando absurdo, quoniam facillimē inquit tolleretur remedium legis nostræ & similitum, si hęc limitatio vera esset, probando coniecturas vigentes, & ex quibus scientia læsi præsumeretur, vt fatetur Bal. in. d. l. 2. num. 9. q. 6. & Cagnol. num. 125. Socin. consil. 48. lib. 4. Dec. consil. 583. nu. 4. & sic ferē nunquam locus maneret remedio nostræ legis, & d. l. 2. & similitū quod aduertisse refert Alber. in. d. l. 2. num. 12. Verum huic argumento satisfiet, negādo quaslibet coniecturas sufficere ad probandam scientiam, sed potius vera scientiæ probatio exigitur, vt huic limitationi locus sit, vel probando præsentē læsio, paulō ante taxationem à peritis factam fuisse, vel quia sic confessus fuit læsus extraiudicialiter, vel in iudicio. Vel quia læsus ipse erat artifex, vel peritus in arte, ita quod vix ignorare poterat rei valorem, vel quod paucis ante diebus eandem rem carius emerat, vt Alex. consuluit, consil. 127. lib. 2. cuius sententiā, vera est, maximē in rebus immobilibus, quorū valor nō facillē tam breui tempore mutatur, vt probauit supra hac eandem. l. gloss. 4. nu. 2. licet eam Alex. doctrinam impugnet Pinellus, in. d. l. 2. part. 2. num. 17. in fine, cōtradicūt Paul. & Abb. nec alij à Pinello ibi citati. Atque ita iudicio meo probari poterit scientia valoris rei venditæ. Sed scientia sola non semper faceret præsumi donationem, nisi aliæ coniecturæ concurrat, quibus donatio præsumipossit, quibusque alia præsumptio contraria elidatur, hæc est, si voluisset, qui vendit donare, vt eretur donatione non venditione, quare videtur non præsumi donationē, sed venditionē, ad elidendū hanc præsumptionem aliæ probandæ sunt fortiores. l. diuus. ff. de in integrū resti. probari etenim oportet causam aliquā quare venditionem commētus sit, cum velle donationem facere, vel quia prohibitus erat donare, vt in. l. si ipse. ff. circa. ff. de dona. int. vi. & vxo. vel quia consanguineus, vel amicus magnus erat emptoris, vel venditoris, & vt maiorem firmitate haberet donatio venditionem cōmentus fuit. Nam si aliqua, ex his causis, vel similibz hæc non fecit, quis credere vnquam poterit animum donandi habuisse, vel quia opulentus erat læsu qui emit, vel vendidit ei qui pauper erat nimis & generosus, cui verendum erat aliquid à donante recipere, nisi sub venditionis titulo. Nec oberit. l. quisquis. C. de rescin. ven. (quā ita Pinell. num. 12. appendit, paria inquit sunt scire, vel scire debere, vt in. l. quod te. ff. si cert. pet. unde si læsus excluditur eo quod sciuit verum & iustum rei pretium, eodem modo excludi deberet, eo quod id scire debuerat, vt in. d. l. quisquis, atque ita semper læsus excluderetur, quare vera non videtur cōmunis limitatio) quoniam illa loquitur in deceptione circa dimidiam, secundum

V u 3

docto.

docto. omnes, & constat ibi paulo vilioris pretij, quia in specie tractatur de minori praiudicio, & de re ex natura contractus petamissa, vt in l. in causa. §. idē Pō ponius. ff. de minori. quare hac in specie nimirum, si praiudicatur scisse valorem, quia scire debuerat, atque ideo donasse praiudicatur, vt ferē omnes concludunt in d. l. 2. C. de rescinden. vendi. teste Pinello ibi. l. part. capit. 2. numero. 15. vbi etiam ipse Pinellus hoc negat in latione citra dimidiam, non enim hac ratione rata manet venditio, sed quia id naturale est cōtractum, vt probauit supra eod. gloss. 1. numer. 3. 4. & 5. quare argui non potest ex lege illa ad casum nostrum, in quo est longe diuersa ratio, propter enormem lationem in qua quis non videtur consentire ex sententia gloss. & doctorum in d. l. quiquis. idem voluit Bar. in l. si quis eam aliter. ff. de verbo. obli. g. Panormi. & Burgen. in d. cap. cum causa. num. 20. de emp. & vend. Pet. Cyn. & Saly. in d. l. 2. ad fi. C. de rescin. vendi. cum concord. per Aymo. Craet. cōgestis. conf. 192. nu. 5. atque ideo scientia probanda est, tenetur tamē latus in libello allegare ignorantiam, secundum omnes, teste Ant. Burgen. in cap. cum causa. limit. 1. de emp. & vendi. † Vel poteris aliter respondere ad d. l. quiquis. C. de rescin. vendi. quia ibi Imperator censet culpabilem patremfamili. qui valorem rei propriam quam vendit, ignorat, non tamen ob id est damnabilis, nec aliqua poena affici debet, vt in l. etiam. §. licet. ff. solut. matri. præterea dolus præponderat culpe, vt in l. item si obstitrix. §. si. ff. ad l. i. i. paria sunt cum locupletatum esse cū aliena iactura, vel esse in dolo, vt in l. 1. §. an in pupillum. ff. de positi. ita arguit Cyn. in l. quiquis ad fi. C. de rescin. vend. & Alberi. in l. 2. eo. tit. num. 1. non ergo debet emptor locupletari cum tam magna iactura venditoris, licet venditor fuerit in culpa propter ignorantiam valoris rei propriæ. Nec tamen omittam referre quod Pinellus aduertit in d. l. 2. par. 1. cap. 2. nu. 15. & 30. circa intellectum text. in d. l. quiquis dicens, & bene iudicio meo, ibi non probari læsum citra dimidiam præsumi, quod sciat verum pretium, & donare voluerit, non enim arguit text. ille ex præsumpta scientia, sed ignorantiam damnat, nec contrahentem ob eam excusat, vt ex verbis eiusdem legis liquidō constat, inter quæ longa differentia est, quod mihi certe applaudet, ex qua declaratione cessant difficultates à Pinello ibi relatæ, numer. 32. & sequenti, & quia verisimile non est in modica latione scientiam præsumi, in magna verò non cum naturaliter potius quis calere possit magnam lationem, quam minimam, vt idem Pinell. aduertit. d. c. 2. numer. 11. quod enim euidentius est & maius, non tam facile ignoratur, vt ex Baldo cēset Ant. Capi. decis. 69. numer. 15. † Quarto regula restringitur, vt procedat præterquam si constitutioni. d. l. 2. & legis nostræ fuerit à venditore, vel emptore specialiter renuntiatum & eius remedio, non enim poterit, qui renuntiavit lationem allegare, nec ad contractus rescissionem agere, nec ad iusti pretij supplementum, seu integram satisfactionem, vt expendere licet ex l. quæritur. §. si venditor. ff. de ædili. edi. & l. 65. titulo. 5. de emptio. & venditio. par. 5. norant expressē Bald. in d. l. 2. num. 7. & ibi Saly. q. 7. Paulus Castrensis versiculo. 4. conclusio. Cremen. limita. 5. d. Anton.

Padilla, numero. 42. C. de rescinden. venditatio. Bart. in l. si quis cum aliter, ad fin. & ibi Ias. numero. 22. ff. de verborum obligationi. Angel. Aretinus in §. actio. num. numero. 17. institut. de actio. Fabianus à Monte in tracta. de emptione & venditione. 8. quæst. princ. numer. 15. Rodofred. de libellis, part. 4. in b. de actione quanto minoris, numero. 24. Decr. consilio. 180. num. 4. dom. Didac. Couarruias, qui hanc proficitur communem, libro. 2. resolutio. cap. 4. numer. 1. Quam procedere asserat, etiam si renuntians eo tempore, ignorabat iustum rei pretium, sicut in specie adnotarunt Paul. & Cremen. in d. l. 2. & colligit potest ex mente supra citatorum. Nec obest quod ad ignota extendi non possit renuntiatio, vt in l. vltim. §. idem quæst. ff. de cond. indeb. quoniam id procedit in generali renuntiatione, aliud autem erit in speciali, maximè hac in specie, vbi renuntiatio de ignotis dici non potest, sed de antea cogitatis & præmissis, vt dicit idem d. Couarruias. † Prædicta tamen sublimitat Calcanes consilio. 25. numero. 27. vt procedat, quoties renuntiatio fit ex intervallo in alio instrumento, secus si in eodem facta fuerit, quia tunc nullius erit effectus, quia eadem fuit iactura, qua quis læditur ultra dimidiā, ad huiusmodi renuntiationem inducetur, quemadmodum Bald. cēset in d. l. 2. num. 7. qui eiusdem esse videtur sententia, quod nāhi admodum placet, quoniam huiusmodi clausulæ renuntiationem potius ex tabellionum stylo, quam ex contrahentium consensum contractibus adscribuntur, vt in simili specie aduertit Bart. in l. 1. quæst. 6. ff. de iure codicillo. quamobrem, nisi post contractum ipsum, ex intervallo fiant, parum roboris habere videntur, vt colliges ex latè traditis per Tiraquell. in repet. l. si vnquam, in principio. l. numero. 122. & quamuis hæc ratio non omnino conuincat, vt videre licebit apud eundem dominum Didacum Couarruias dist. capit. 4. numero. 4. versiculo. 5. & in rubri. extra de testament. 2. part. numero. 14. non tamen viles fuit in tantam lationem consensisse, qui renuntiavit, quare censeo Calcanes sententiam veram esse, licet domi. licet. Couarruias refraganerit dist. capit. 4. numero. 4. & præterea eam vidi quotidie in praxi seruari, non communiter in instrumentis emptionem, seu venditionem hæc clausula apponi solet. nihilominus tamen videmus locum esse remedio. d. l. 2. & legis nostræ: rescinditur siquidem venditio, si læsus ultra dimidiā probeatur, non enim ex deliberatione procedit talis renuntiatio, nisi ex intervallo apponatur, vt colliges ex Antonio Gomezio, tomo secundo variarum resolutionum. de contractibus, capit. 2. numero. 26. dixi latè in stylo cancellariæ, titul. i. præm. 4. gloss. 4. † Quinto limita legis nostræ decisionem, vt procedat præterquam si læsus donauerit alteri secum contrahenti in eodem contractu, vel seorsum eam quantitatem, quæ iusti pretij dimidiā excedit, ea siquidem donatio libere facta læsum ultra dimidiā hoc priuat beneficio, oportet tamen clausulam istam sic aperte concipit, vt expressē donetur id quod excedit, vel deest ad iusti pretij æstimationem, quæcumque ea quantitas sit alioquin donatio quant. tatis deficientis iusto pretio, vel id excedentis nihil operaretur, quippe quæ referri posset ad quan-

ad quantitatem intra dimidiam iusti pretij consisten-
tem, sicuti Bart. explicat in. d. l. si quis cum aliter, vbi
cum ceteri sequuntur. ff. de verbo. obliga. do. eto. etiam
in. c. cum causa de emp. & vendi. id quod ibi attesta-
tur. Burgen. nu. 22. idem voluerunt Bar. ipse Bal. Paul.
Salic. & Pantaleon Cremen. in. d. l. 2. extensio. 15. tra-
dit Tiraq. lib. 1. de retracto. §. 1. gloss. 8. num. 11. & se-
quen. Dom. Dida. Couar. lib. 2. resolu. c. 4. num. 6. que
sententia confirmari videtur. l. regia. §. 6. titul. 5. part. 5.
quæ præter donationem simpliciter non relatam ad
quancunque quantitatem iuramentum exigit, quasi
ea donatio sufficiens non sit, si simpliciter fiat, vt læ-
sus hoc iure & auxilio carcat, vt idem. d. Dida. Couar.
ru. aduertit in loco superius citato. Verum iudicio
meo, hæc clausula in eodem venditionis instrumento
posita nihil operabitur, nisi seorsum in alio appona-
tur instrumento, vt constat ex rationibus supra. num.
43. traditis, & ita vidi sæpe seruari in praxi, & idem
attestatur practicus Rebuffus in commentarijs ad. l. l.
Gallicas. 2. tom. tractatu de rescissionibus contractuum,
art. vnico, gloss. 15. numer. 20. pag. 182. Sit igitur reso-
lutio, quod tunc demum renuntiatio læsionis vltra di-
midiam impedit remedium legis nostre, cum seorsum
à contractu facta fuerit, & consultius fiet, si in hu-
iusmodi renuntiatione hæc omnia inserantur: sciens
verum huius rei valorem, renuntiavit remedio legis. 2.
C. de rescind. vend. & similibus, & quod plaris volue-
rit donauit sponte, cuiuscunque quantitatis fuerit ex
cessus, Ant. de Burg. in. c. cum causa, limi. 2. de emp. &
vend. & quæ dixi supra, nu. 43. Nec satis erit emptorẽ
renuntiare, nisi venditor renuntiet, renuntiatio siqui-
dem solum nocebit renuntianti, vt remedio huius leg-
is agere non possit, non ei, qui non renuntiavit, secũ-
dum Bald. in. c. 1. qualiter domi. propri. feud. priue. co-
lūma. 2. Greg. Lupi. in. d. l. §. 6. gloss. vlt. in. fi. tit. 5. de
emp. & vendi. part. 5. ¶ Sexto limita, nisi iuramentũ in
teruenerit, cuius virtus operatur, vt remedio legis no-
stæ, & similibus locus non sit, eique visus fuerit ren-
nuntiare, etiam si de eo certioratus non fuerit, glossa
Bar. Bal. Alberi. Ange. Salice. Paul. & communiter do-
ctores in. d. l. 2. C. de rescind. vendi. quos inibi sequitur
Pantal. Cremen. 3. notab. 14. limi. Pinellus. 1. par. c. 1.
nu. 1. & sequen. d. Anto. Padilla nu. 32. eamquẽ dicunt
communem & receptissimam opinionem, eam intelli-
gentes in maiore iurante nullo modo venire contra
contractum, vel simpliciter iuret stare contractui, vt
ibi, nu. 5. Pinellus aduertit, ita post glos. tenuerunt Bar.
in. d. l. 2. nu. 9. Bal. num. 12. Alberi. num. 9. Salice. q. 10.
Paul. nu. 10. vers. septima, & nu. 15. Cremen. eam di-
cens communem, nu. 175. & Cagnol. q. 8. nu. 91. Pinel-
lus, & d. Anto. Padi. vbi supra Fulgo. nu. 10. dicunt
communem. Imol. in. c. cum causa, nu. 24. & ibi Anto.
Burg. num. 36. de emp. & vend. sequitur Cagnol. in. l.
si quis maior. num. 36. C. de transactio. Aymon consil.
188. num. 3. & consil. 114. numer. 9. Marcus Bauiera de
viribus iuramenti, numer. 12. Alexand. consilio. 13. li-
bro. 5. & consilio. 135. numero. 9. libro. 1. dom. Dida. ac.
Couarr. in cap. quamuis pactum. 3. part. §. 4. num. 4.
Roland. à Valle consilio. 59. numero. 18. alios citans
Curt. Senior consilio. 65. ad finem. Anton. Gomez to-
mo. 2. varia. resolu. c. 25. nu. 2. Ioan. Neuiza. cõf. 22. nu.

11. Sed contra glo. & communem opinionem tenuerunt
plures ex antiquioribus ab Alber. relati in. d. l. 2.
imò quod iuramentum simplex de non contravenien-
do, non tollat huius legis remedium, idem voluit Bur-
gen. in. d. c. cum causa, nu. 36. & Moli. ad Alex. consil.
133. nu. 11. lib. 5. dicens in Francia non seruari commu-
nem opinionem, idem Moli. in consil. 27. nu. 4 lib. 1. &
in consue. Parisien. tit. 5. §. 76. & Aymon Crau. consil.
192. num. 8. omnes tamen hi fatentur contrariam com-
munem esse, quorum argumentis respondet Pinel. d.
3. par. cap. 1. ¶ Sunt tamen qui existimant, non obsta-
te iuramento posse venditorem vltra dimidiam læsum
agere simpliciter ad supplementũ pretij, non ad rescin-
dendum contractum, quasi tunc non offendant iu-
rumentum, cum non petat rescissionem contractus.
Cuius opinionis author fuit Bal. in. l. quæ sub condi-
tione. §. 1. ff. de condi. institu. quod & voluerunt Al-
ber. Paul. & Ang. ibidem, quos plures sequitur à Pi-
nello citati in. d. l. 2. par. 3. c. 1. nu. 5. & sequuntur quo-
que sententiam Bal. extollens Greg. Lupi in. d. l. §. 6.
in glo. magna, in verbo, que la cosa, titul. 5. par. 5. Sed
hæc Bald. sententia vera non est, vt pote, quæ directo
communi opinioni aduersetur, & quod vna via prohi-
betur, altera permittatur contra regulam. 1. Secus &
Augerius, & ibi notat Bar. ff. ad. l. Falci. quare ab hac
Bal. opinione discedunt dom. Did. Couar. in. c. quauis
pactũ. 3. par. §. 4. nu. 8. Pinel. in. d. l. 2. 3. par. c. 1. nu. 5.
in fi. & d. Ant. Padi. nu. 32. ad finem. ¶ Sed in rustico,
milite, & muliere locus erit nostre limitationi, vt ex
iuramento arceantur ab huius legis remedio, vt opti-
mè probat Pinel. d. l. 2. 3. par. cap. 1. nu. 6. contra plu-
res, & dom. Ant. Padi. nu. 32. per tex. in. l. 1. C. si aduer-
vendi. Et non solum limitatio hæc procedit in vendi-
tione & alijs similibus contractibus, verumetiam in
renuntiatione hereditatis acquisitæ, vel acquirendæ,
quæ si à maiore iurata fuerit, agi non poterit ad renũ-
tiationis rescissionem, nec ad hunc effectum à vincu-
lo iuramenti absolvendus erit, quauis læsio vltra di-
midiam iusti pretij omnibus rectè pensatis contigerit,
quod voluit Archi. Domi. Geor. Natã limi. 6. Paulip.
Fran. notab. 6. & d. Did. Couar. in. c. quamuis pactum.
3. par. §. 4. num. 4. de pact. in. 6. Imol. in. c. cum con-
tingat, nu. 52. de iureiur. Alex. consil. 125. lib. 1. & in. l. stipu-
latio hoc modo concepta, num. 10. & ibi Croit. nu. 22.
ff. de verb. oblig. Pau. Paris. consil. 26. nu. 81. lib. 3. quam
sententiam communem esse attestatur Curti. senior
consil. 65. in fi. Ant. Rube. consil. 12. & in his terminis
Deci. consil. 181. iacob. à S. Geor. in auth. sacramenta
puerum, col. pen. & fi. C. si aduers. vendi. Cassador. de
cis. 1. ti. de emp. & vend. ¶ Ceterum si maior contra-
ctũ vel renuntiationem hereditatis iurata fecerit in ea
quæ enormissimè multo magis quàm vltra dimidiam
iusti pretij læsus fuerit, ex equitate absolvendus erit
à iuramento, vt agere valeat ad rescissionem contractus,
vel ad læsionis compensationem, ita ex tãctõ Consul-
tus respondit Ancharra consilio. 39. numero. 2. in fine
& consilio. 182. ad fi. & consilio. 330. num. 10. & con-
silio. 339. in fine Areti. consil. 93. col. 1. Cassador. dicẽs
ita fuisse iudicatum in Romæ prætorio decisio. tit.
de empt. & vend. Iaso latẽ consilio. 133. libr. 4. Curt.
Iunior consilio. 141. numero. 5. vbi hanc dicunt com-

Vu 4 munem

munem, Aymon consil. 22. in fi. Cornin. l. pactū quod
dotali, numer. 5. vers. 9. limita. C. de colla. idem Corne.
consil. 27. num. 10. lib. 4. & consil. 147. num. 3. & 4. & con
silio. 278. num. 1. eodem lib. 4. & consil. 166. num. 7. &
consil. 189. num. 17. lib. 1. & consil. 72. num. 5. & 6. & cō
sil. 133. num. 7. & consil. 214. num. 6 & consil. 288. num.
15. lib. 3. Curti. Senior, consil. 43. num. 10. & cōs. 65. nu.
23. & 24. Deci. consil. 349. num. 4. Alcia. in l. pacta que.
num. 43. C. de pact. Alex. consil. 42. num. 6. li. 1. Matth.
Afflic. in rub. de feudo dato in vicem leg. commissio.
cap. si quis inuestierit, num. 21. Aymon, consil. 7. numer. 50
& consil. 192. num. 5. Paul. Paris. cōs. 75. lib. 3. Hier.
Gratt. consil. 88. libr. 1. Franc. Ripa lib. 3. responsoꝝ
cap. 15. num. 6. d. Did. Couarr. qui attestatur ita fuisse
in Granaten. si pratorio iudicatum, in d. cap. quamuis
pactum. 3. par. 4. r. 5. Cagnol. in l. 2. C. de resc. ven.
nu. 100. in fi. & nu. 88. & ibid. Ant. Padilla, nu. 2. hanc
dixit communem Pinellus ibidem. 3. par. c. 1. num. 7.
Greg. Lupi, in l. 5. 6. glo. vit. tit. 5. par. 5. idē dom. Did.
Couar. lib. 2. resolutio. c. 4. num. 5. vbi hoc extēdit, etiā
si per se sum fuerit renuntiatio constitutioni. d. l. 2. &
similium, eamque iuramentū stabilitur, donaueritque
quantitatem iustum pretium excedentem, eiusque dimi
dianam partem, pramissa scilicet iusti pretij asseuera
tione: quandoquidem hæc renunt. atque eique ad heren
tes clausula tunc demū vim ait obtinere, cū læsio ultra
dimidiam mediocriter est, non sic vbi excessus ad gra
uissimam læsionem pertinet. † Hac siquidem in spe
cie læsio re ipsa cōiungens dolo ex proposito æquipa
ratur. l. si superflite. C. de dolo. l. si quis cū aliter. ff. de
verb. obli. l. omnes. §. Larius. ff. quæ in fraud. credi. reg.
l. 7. tit. 1. 5. de cessione bonoꝝ, par. 5. atque ideo ni
mirū pactio iurata rescinditur ob huiusmodi grauissi
mam læsionem dolo ex proposito comparatam, saltē
obtena absolutione ad agendum, vt voluerunt Anto.
in. c. cum contingat. 4. casu prin. & Panor. num. 23. de
iure iu. Ancha. in regula accessioꝝ, col. 6. de regu. iur.
in. 6. Calde. cōs. 4. tit. de iure iu. Paul. Cast. consil. 174.
li. 1. Deci. consil. 45. & consil. 80. nu. 6. & 7. & cōs. 380. ad
fi. Pau. Paris. cōs. 12. nu. 80. li. 1. Maria. Soc. Iuni. cōs. 53.
li. 1. & consil. 144. nu. 10. & 25. col. li. Cæpo. cōs. ciuili. 17.
Ant. Rub. cōs. 101. eam dicunt cōmunem, & alij supe
rius citati, Capici. decis. 159. dixi in dialogo relatoris.
3. par. capit. 20. nu. 9. & 11. vbi, & num. 12. probaui resc
issione, vbi enormissima contingit læsio a maiori peti
posse vsque ad 30. annos in specie proposita, & secun
dum receptiorem sententiam relaxationem a iuramē
to necessariam non esse, constat ex Cagnolo in. d. l. 2.
C. de resc. vendi. nu. 88. & 95. & nu. 209. & seq. & Pi
nello ibidem. 3. par. c. 1. nu. 8. Deci. consil. 379. ad fi. dicē
te hanc esse magis receptam sententiam, quæ in regia
cancellaria Pinciana communiter practica tur, quic
quid dixit Pinellus, qui etiam studio contradicōni con
tra omnes ferē probare intendit nullam esse differen
tiam inter enormem & enormissimam læsionem, nulla
alia ratione nixus nisi quia iure non probatur, quod si
recte in spe iussit a receptissima doctorū sententia nō
deuiasset: ex legibus siquidem superius citatis cōstat,
grande esse discrimen. l. siquidem. 2. C. de resc. vend.
& l. si superflite. C. de dolo ab eisdem Imperatoribus,
nāpe Maximiano, & Diocletiano facta fuerunt in l. 2.

tractat de læsione ultra dimidiam iusti pretij, in l. vero
si superflite tractatur de immodica læsione, quæ præ se
fert dolum, cum actio de dolo competat, præterquam
contra patrem, contra quem actio in factū competit,
vt ibi dicitur, quod ideo fit, quoniam multo maior
fuit læsio quàm ultra dimidiam, de qua in d. l. 2. quod
si multo maior non esset, non competeret actio de do
lo sed conditio, ex d. l. 2. quæ nō rescindit omnino con
tractum, prout fit per actionem de dolo, sed datur con
uento electio rem restituendi, vel pretium supplendi,
vt iam diximus. † Minor autem. 25. annis simpliciter
contrahens iuramento prestito de non reuocando cō
tractum, renuntiare videtur solummodo beneficio
etatis, nec ex hoc excluditur ab auxilio legis nostre &
similium. Maior enim dumtaxat efficitur propter iu
ramentum, vt locus iam non sit restitutioni in integrū,
non tamen excluditur a beneficio ordinario legis no
stræ, vt Accurs. asseuerat in d. l. 2. & Bernar. in d. cap.
pen. de emptio. & vendit. quib. ibi sequuntur doctor.
communiter, Deci. consil. 403. num. 22. Soc. consil. 48. ad
fin. libr. 4. Aymon Craueti. consilio. 7. num. 6. & consil.
114. num. 9. Quod verum est, nisi expressim iurauerit
se non vti remedio. d. l. 2. C. de rescind. vend. nec benefi
cio minoris etatis, tunc enim ab omni remedio exclu
ditur, vt docet Bar. in d. l. 2. num. 10. Cyn. 6. q. Alber.
num. 9. Bal. num. 12. Salice. q. 11. Paul. num. 15. Fulg. nu
mero. 6. Cremen. dicens communem, num. 177. Cagn.
num. 103. q. 9. Pinel. 3. par. cap. 1. num. 9. & ibi. do. An
to. Padilla, num. 33. C. de rescind. vend. glo. & doctor.
omnes in d. cap. cum causa. de emp. & vend. & ibi An
ton. Burgenlis, numer. 42. Paul. dicens communem in
authent. sacramenta puerum, numero. 10. C. si aduer.
vendi. & ibi Iacobi, numero. 43. & las. numer. 55. Ay
mon alios referens consilio. 188. numero. 3. domin. Di
dac. Couarruias, in cap. quamuis pactum. 3. par. 6.
vlti. num. 6. Alexander. consilio. 89. numero. 12. lib. 2.
Panorm. consil. 31. lib. 2. Hierony. consilio. Feudal. 127.
numero. 7. & numer. 15. Socin. consilio. 48. in ver. libr.
4. Alciat. in l. 1. §. si quis ita numero. 50. ff. de verborū
obligatio. Fabian. a Monte in tracta. de emp. & vend.
8. part. prin. numer. 16. in fi. Antonius Gomez, tomo. 1.
variarum resol. capit. 2. numero. 25. hanc receptissimā
sententiam confirmat. l. 5. 6. titul. 5. part. 5. dum exigit
minoris iuramentum in hac forma, nempe, se nō actū
rum ad cōtractus rescissionem, etiam si res vedita ma
ioris, vel minoris pretij seu valoris fuerit, quasi aliud
legislator respondisset, si minor simpliciter contractū
iurauit. † Animaduertere tamen oportet, vbi simpli
citer iuramentum minor præstiterit, absolutionem
esse petendam ad agendum remedio. d. l. 2. At si minor
iurauerit, se non acturum contra pacta, vel conuentio
nes ratione minoris etatis, tunc absolutio a iuramen
to necessaria non est, sed absque absolutione agere po
terit hac actione, vt rectē aduertit dominus Didacus
Couarruias, in d. cap. quamuis pactum. 3. relectio
nis parte, cap. 4. numer. 6. in fin. 4. conclusionis. Alios casus
circa huiusmodi pacta seu renuntiationes iuratas tra
dit eleganter & per quamscitē. d. D. Couarruias, d. c.
4. numer. 6. & 7. Subditque, numer. 8. non esse periu
rum, qui contra iuratum contractum agit hoc reme
dio in specie, in qua secundum ius agere permittitur.

Secus

Secus si hoc iure nō permittatur, nec vbi permittitur facienda est distinctio, agat necne ad resoluendū cōtractum, vel ut iustum pretium suppleatur. Aliud etiā est aduertendum in hac materia, quōd iurans se absolutionem, vel relaxationem non petiturū a iuramento per eum pręstato, adhuc relaxationem petere poterit, & absolutionem huius iuramenti, quod Bal. adnotauit in l. 2. colum. 28. versū. & quoad primā quęstionem ff. de iureiur. Felin. in c. de bitores, num. 9. de iure iuran. D. Ant. Padilla in d. l. 2. C. de rescin. vend. num.

52 33. + Solet in hac materia dubitari, an si minor renūtiat cum iuramento beneficio ætatis, & restitutionis in integrum, sit necessarium, quōd certioretur huiusmodi beneficium sibi competere, & an sine huiusmodi certioratione valeat renūtiatio, ita vt deinceps restitui non possit: & necessariam esse certiorationē beneficij huius, vt ab eo excludi possit neruose defendit Dyn. conf. 5. pluribus, & non leuibus rationibus, cui accessit Cyn. in d. l. 2. nu. 6. C. de rescin. vend. & Ioan. Andrin. c. pen. de empt. & vendi. & ibi Card. num. 4. & testatur communem Anto. de Butr. ibi, num. 15. & æquiores esse contendit Imol. num. 2. 1. & communē Ant. Burg. num. 37. dicens, plerosq; eam fuisse sequutos, quos latē congerit Tiraq. in d. l. i. vñquam, in princ. nu. 146. C. de reuo. dona. communem etiam affirmat Aret. in l. si duo patroni. §. idem Iulianus, num. 5. ff. de iureiur. hanc opinionem probat Capella. Tolos. q. 29. Salic. & Butr. & alij quos refert Alex. & latius Iafon, num. 33. in l. sciendum. ff. de verb. oblig. audacter Moline. ad Alex. conf. 27. num. 3. lib. 1. & conf. 222. num. 2. & seq. lib. 2. & in consue. Paris. tit. 5. §. 76. quibus in locis affirmat, non seruari in Francia, quia qua facilitate inducitur ad contrahendum, inducitur ad iurandum l. doli. §. diuersum. ff. de nouatio. Sed contrariam sententiam tenet Bart. in l. sciendum, num. 8. ff. de verb. oblig. vbi p̄terque omnes eius sententiā probarunt, imō quōd certioratio nulla exigatur, ex quibus Rom. nu. 30. & Iaf. num. 54. hanc attestatū communē eam sequuti, & Zaf. num. 16. idem voluit Bar. in l. 2. num. 10. C. de rescin. vend. vbi Fulg. num. 7. cōmunem dicit, eā sequitur ibidem Pinel. 3. par. c. num. 10. licet dubitet, quę sit receptior opinio, & ibi Dom. Ant. Padilla, nu. 34. nec dubitat cōmunem esse Pantal. de Crema, nu. 178. atque idem voluit Bart. in auth. sacramēta puerū, nu. 16. C. si aduers. vēd. vbi Paul. num. 10. & Zaf. nu. 56. testantur hanc esse communem, idem Bart. in l. si duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iureiur. vbi eam sequitur, & optimē explicat Alex. nu. 10. Barb. communē dicēs in c. cū causa, nu. 2. 1. de emp. & vēd. Cur. Iun. cōf. 47. nu. 10. Mauri. de restit. c. 140. Fabi. d. Mōte, de emp. & vēd. q. 8. nu. 6. Did. Segura latissimē in rep. l. filius dū in ciuitate est nu. 28. 29. & 30. & ibi Didac. Per. addit concord. ff. de verb. obliga. Cagnol. in d. l. 2. nu. 167. C. de rescin. vend. & ita praticari asserit Aufreri. in d. Capella Tolosana. q. 29. Soci. conf. 48. in fi. lib. 4. & alij ā Tiraq. relati in d. l. i. vñquā, in princ. nu. 130. & 131. Mihi autē magis placet prior opinio, vt latius probaui supra eo. lib. tit. 3. mulieribus, & earū obligatione. 9. glo. 1. num. 4. & sequentibus. Et quod iuramentū iure nostro regio apponi possit in cōtractibus, quā ad sui validitatē illud requirunt, probat lex regia

12. tit. 1. de iurisdic. one regia, supra lib. 4. quinimo, & in omnibus cōtractibus donationis, venditionis, & alijs perpetuis, vt ibi statuitur, ita vt locus non sit disputationi Pinelli, in d. l. 1. par. 3. cap. 1. numero. 11. & 12. & D. Antonij Padilla, ibidem numero. 35. 1. Septimō limita conclusionē m̄ostrā, nō procedere in transactione, in qua duo cōsiderari oportet. Primum circa valorem rei, super qua transigitur & hac in specie nemo dubitat, locum non esse l. a sioni vltra dimidiā, nec alia l. a sioni multo maiori, etiam si l. a sion probauerit iustam fouere causam, & ita docto. intelligunt. l. Lutus. §. vlti. ff. ad Trebell. Alia inspectio est attento dubio euentu litis, vel causę, super qua transigitur, si forte transigens l. a datur accipiendo minus dimidia parte eius quantitatis, quā experti homines pro iure, & causa illius seu dubio eius euentu cōmuniter darēt, vel ex contrario l. a datur alter dando plus dimidia eius quantitatis, quā pro iure aduersarij, seu dubio eius euentu cōmuniter daretur, in quo articulo doctores non solum alijs aduersantur, sed etiam sibi ipsis repugnant, vt ex infra dicendis cōstabit, vt rectē aduertit Pinellus in d. l. 2. 1. par. cap. 4. numero. 12. Et partem negatiuam, quōd transactio prętextu l. a sionis vltra dimidiā iusti pretij rescindi non possit, fouet Specul. in titulo de emptio. & vend. §. nūc videndum restat, versū. quid de transactione, gloss. in l. Lutus. §. si per text. ibi. ff. ad Trebell. gloss. etiam in c. cum causa, de empt. & vend. & ibi Innocen. Ioann. And. & Petr. de Ancharr. & Ant. Burg. nu. 32. idem voluerunt Petr. & Cyn. in d. l. 2. 15. q. & Alber. nu. 7. & Bald. 8. opposi. dicens erroneam esse Bart. opinionem. Faber. 1. colum. Bald. de Vbald. numero. 11. Salice. numero. 7. Cremen. dicens communem num. 43. D. Ant. Padilla ibidem, num. 23. C. de rescinden. vendi. Angel. in l. in summa. ff. de condi. inde. Alex. in l. si quis cū aliter, nu. 8. & 10. dicēs se putare hanc tutiorem, & veriozem in pando iuris, & ibi Fran. de Aretio, num. 4. versū. extra gloss. & Iafon nu. 13. & Claud. ibi testatur, quōd & si communiter ibi doctores transeant cum Bart. alibi tamen tenent cōmuniter contra eū. ff. de verb. oblig. Ferret. in d. l. in summa. ff. de condi. inde. latē Alex. conf. 42. numero 11. lib. 1. & consil. 118. num. 6. lib. 7. Lancelo. Deci. in l. sub prętextu 1. C. de transactio. Iafon in l. fratris, num. 1. C. eodem tit. Alcia. in l. quamuis, num. 5. C. eo. Tiraquel. libro. 1. de retractu. §. 24. glossa vnica, numero. 4. Purpura. in l. 1. C. de pact. num. 99. Catellia. Cotta in suis memorabili. verbo, venditor, dicens hanc communem sententiam, citatque Corne. in pluribus consilijs Curti. Senior, consil. 66. numero. 27. Carol. Ruy. consilio. 132. numero. 3. libro. 1. Gomez. in regula, de annali. possess. quęstio. 2. Bertrand. consilio. 225. lib. 1. & Mari. in tractatu restitutionum, capit. 210. Franc. Connanus, lib. 7. c. 9. in fin. Matth. Afflict. decisio. 220. Curti. in l. sub prętextu, nu. 2. C. de transactio. Hieronym. Gratt. cōf. 118. num. 6. lib. 2. Paul. Paris. dicens cōmunē, cōf. 96. nu. 60. lib. 1. Deci. cōf. 216. nu. 33. Panor. cōf. 12. lib. 1. Ioan. de Anna. cōf. 12. Barba. conf. 41. col. antepen. lib. 1. Imol. consil. 12. vbi hanc dixit communem opinionem. Rationes & fundamenta huius opinionis tradunt Alexand. & Iafon dicta. l. si quis cum aliter, & D. Ant. Padilla in dicta. l. 2. C. de rescinden.

V u 5

vend.

Libro.5. Titulo.11.

vend. nu. 23. quibus eleganter respondet Pinel. in d. l. 2. par. 1. cap. 4. num. 17. & sequentibus, pro hac parte est text. expressus regni nostri, in l. 34. tit. 14. de conditio. in deb. par. 5. atque idem in nostro regno seruanda est, vt ibi attestatur Greg. Lupi, cum limitationibus, de quibus infra. † Contraria sententia, imò quòd in transactioe locus sit beneficio legis nostræ, & l. 2. C. de rescind. vendi. & limitatione facta dubij euentus litis, & causæ, est verior in terminis iuris communis, & receptor, cuius author fuit Bart. in d. l. 2. num. 6. C. de rescind. vend. per. tex. in l. 1. super lite. C. de dolo, & Bart. sequitur ibi Alberi. num. 8. Ange. num. 5. Fulgos. num. 4. Paul. Castr. numero. 13. Pantalen. de Crema. 10. extensio. Cagnolus num. 78. versicul. pro contraria, & num. 79. ver. ex quibus, optimè omnium Pinellas ibi. 1. part. c. 4. numero. 15. dicens hanc opinionem crebriore esse, quam lege Lusitana confirmari asseruerat, lib. 2. ordinatio. tit. 5. & magis colligi ex lib. 4. earundem ordina. tit. 30. §. 3. idem Bar. in l. Lutus. §. si. ff. ad Trebelli. numero. 3. & ibi Imol. idem Bar. in d. l. si quis cum aliter, numero. 5. ff. de verborum obligat. & ibi Ange. numero. 4. Imol. numero. 4. Roma. num. 24. Claudii. numero. 7. hanc testatur comunem Martin. Azpilcueta, Nauarrus in cap. si quis autem, num. 28. de peniten. distinctio. 7. Roder. Xarez allegatio. 22. ad finem Alcia. in l. id apud. ff. de verb. signifi. Costalius in annotationibus. l. in summa. ff. de conditio. in deb. dicens ita sæpe iudicatū in senatu Parisiensi. Anto. Rube. confil. 71. num. 8. Petr. Rebuff. in commentarijs ad. l. Gallicas. 2. tomo, tractatu de rescissione contractuum, articulo vnico, gloss. 15. num. 18. Soci. confil. 85. numero. 3. libro. 1. dicens ita tenere doctores, magis communiter Maria. Socin. Iunior, confil. 129. num. 48. lib. 1. & iterum confil. 98. num. 17. lib. 2. dicens opinionem Bart. veriore, & receptiorem, & ita iudicatum fuisse, eandem dicit magis comunem Cagnol. in l. 1. numero. 19. C. de pact. Hierony. Scurph. confil. feudali 127. num. 8. Petr. Nunnus Auendaño in lib. de mand. exequen. cap. 1. num. 19. vers. imo cum, Bapt. Seueri. in tractat. de transactio. quaest. 2. Thom. Gramma. decisio. 66. num. 10. dicit veriore, & receptiorem Deci. confil. 60. num. 4. & confil. 597. ad finem, adducens Calderi. ita consulentem, Carol. Moline. ad Alexan. cõs. 42. numero. 1. libro. 1. Petr. de Ancharran. confil. 111. Zafu. confil. 18. nu. 16. 17. & sequentibus. Panor. & Ant. Burg. in d. cap. cum causa, limi. 7. de emp. & vendi. hac sententia instruitur ex traditis supra hac eadem gloss. 3. ampliatione, numero. 9. de iactu retis, & similibus. † Alij distinguere solent, an sit excessus in modico ultra dimidiam, & tunc non rescindatur transactio, aut sit læsio multo maior dimidia, & tunc rescindatur, hi sunt Phil. Corne. confil. 166. & confil. 189. lib. 1. & confil. 27. columna. 2. lib. 4. Deci. confil. 203. & confil. 216. & confil. 479. & confil. 551. & confil. 597. & in l. cum te. C. de transactio. & ita seruati asserit Carolus Moline. ad Alexand. confil. 42. num. 11. lib. 1. Verum prior pars huius opinionis falsa est iure communi, vera tamē iure nostro regio vt in dicta l. 34. titulo. 14. part. 5. vltimum verò distinctiois membrum verum est, & indubitatum iure communi, durum tamen esset hoc asserere iuxta ius nostrum, dicta l. siquidem. 34. transac-

tionem statuit nō rescindi, etiam si in ea grauissima, admodumque enormis læsio contigerit, quam ita obseruat Gregor. Lupi ibidem, in verbo, quanto quier. † Sed nihilominus lex regia limitanda est tripliciter. Primò, vt procedat in transactione super vera controuersia, & lite facta, vt verba eius legis insinuant cum in principio, sic ait, (verdaderos pleytos mueue, & c.) Veluti si quis paternæ hæreditatis peteret portionē, qua certè controuersia nihil ex parte Rei iniustus, transactio igitur super huiusmodi iniqua, & indubia lite facta rescinditur proculdubio, si læsio enormis contigerit ultra dimidiam, imò etiam si iurata fuerit, rescindetur propter enormissimam læsionem, multo maiorem dimidia, prout vidi in regia cancellaria Piniana in praxi obtineri, vt memini in meo dialogo. 3. par. cap. 20. numero. 10. † Secundò eam. l. 34. limitat ibi Gregor. Lupi quoties lite nondum mota fuerit facta transactio, quia tunc non habebat notitiam iuris sui, quare censet hac in specie transactionem rescindi, saltem si læsio enormissima intercesserit, quod verum non credo, potest enim transactio fieri non solū si lis iam erat mota, verum & antequā lis moueretur, vt in l. 2. C. de transact. & ibi notant doctores, quod timor litis mouendæ facit transactionem monere, si ergo est vera transactio quantacumque fuerit læsio non rescinditur. Tertiò fallit in muliere, vel rustico, aut minore, transigentibus quibus remedium legis nostræ, & similibus competit, secundum Gregor. Lupi in dict. l. 34. tit. 14. par. 5. gloss. 1. Quartò fallit, vbi aduersarius dolose instrumenta abstulit, aut rebus impedimento fuit, vt in fine eius legis excipitur, vel si fortè instrumenta celauit, iuxta doctrinam gloss. in l. sub pretextu. 2. C. de transactio. Gregor. Lupi in dict. l. 34. ultra hos casus hoc in regno, iuxta præcitatam legem regiam, locus nō est remedio legis nostræ. † Octauò limita conclusionē nostrā non procedere, quoties quis grauatus est à testatore rem vendere certo designato pretio, tunc nimirum locus non est remedio legis nostræ, & similibus, etiam si læsio ultra dimidiam iusti pretij contigerit, secundum Bald. & Imol. in l. Imperator. §. si ceterum, per text. ibi. ff. de legatis. 2. Bald. in l. si fideiussor. §. meminisse, per text. ibi. ff. de legatis. 1. & ibi Alexā. Areti. & las. Roman. in l. si quis cum aliter, numero 5. & ibi Alexand. numero. 20. & Claudii. numero. 21. ff. de verb. obliga. Fabian. de emptio. & vendi. quaest. 8. principali, numero. 23. Tiraquel. lib. 2. de retractu, in fi. numero. 5. & 9. Cremen. in d. l. 2. C. de rescind. vend. 6. limita. & 28. amplia. & ibi Pinel. 1. part. cap. 1. numero. 19. & ibidem dom. Anton. Padilla, numero 64. Antoni. Burgen. in d. cap. cum causa, limita. 11. de emptio. & vendi. Omnes tamen superius citati hoc intelligunt, vbi testator, vt dixi, designauit pretium, quia quod plus valebat donare visus fuit, secus si nulum designauit pretium, tunc etenim si vendens lædatur, remedio legis nostræ, & similibus locus est secundū præcitatos doctores. † Nonò, huic regulæ locus non est in quasi contractu, qui perficitur ex cōsensu vnus, vt in additione hereditatis, qua hæres solus quasi contrahit cum creditoribus. §. si insti. de hæred. quali & differen. hac siquidem in specie hæres ipse pretextu læsionis ultra dimidiam non poterit se eximere à solu-

uendis

uendis debitis, nisi ob beneficium inuentarij excusetur, lex siquidem nostra, & d.l.2. & similes procedunt in actu, qui perficitur consensu duorum, non vnus tantum, secundum Petr. de Ancharra. l.mol. & Anto. de Burgos. in d.cap. cum causa. 17. l. i. de emp. & vendi. cui sententia additulantur nimis quæ diximus supra

- 60 hac eadem gloss. numero. 2. † Decimo fallit in eo, qui consensit alteri vendere rem suam, nam licet pretium participauerit, non poterit hoc remedio uti, quia soli venditori competit ex sententia Bald. in dicta. l. 2. numero. 24. C. de rescinden. vendi. quem ibi sequitur. d. Antoni. Padilla, numero. 67. & Anton. Burgensi dicto cap. cum causa, l. i. 18. de emptio. & venditio. argum. text. in l. si pater. ff. de manum. vind. & l. aliud est vendere. ff. de regu. iuris Tiraq. lib. 2. de retractu. §. 1. gloss. 9. numero. 105. Aymon Crauete allegans Decium in l. cum filio, num. 49. ff. de legatis. 1. Riminaldi in princ. instit. de donatio. numero. 501. † Vndecimo fallit in permutatione beneficiorum, vt probaui hac eadem lege in gloss. 7. numero. 5. limita. 12. prout limitaui supra gloss. 6. numero. 4. limita. 13. non procedere in officialibus, vt in l. 3. infra eodem, vbi dicam † Sed an hæc lex procedat in assecurationibus mercatorum (quæ licitæ sunt in foro animæ, vt pro assecuratione pecuniarum quis accipiat iuxta. l. 1. & l. cum proponas. C. de nautico fœno. & hac esse communem attestatur frater Domini. à Soto, libro. 4. de iustitia & iura. q. 5. articulo. 2.) & videtur non esse locum in eis huius legis, & similitum remedio, nisi enormissima læsio cõtingerit, vt latè probat Benuenutus de Straccha, in tractat. de sponsonibus, parte vltima, versiculo quæro igitur facta est sponso, num. 4. & sequentibus, pagina 199. Sed cõtrarium, imò quod cõsiderato dubio euentu locus sit huius legis remedio, si quis lædatur vltra dimidium vno obolo, tener optimè Petr. Santerna in tractatu de assecurationibus, & sponsonibus mercatorum. §. part. numero. 4. & dom. Anton. Padilla in dicta. l. 2. C. de rescinden. venditio. num. 25. † Et numero. 26. hoc extendit, vt procedat, si quis pecuniam ab eo, pro quo fide iussit, accepit, vt pro eo fide iubere: nam si habita ratione dubij euentus, atque periculi, quod huic fideiussori ex facta fideiussione possit obtingere, fideiussor hic decessisset debitorem, posset debitor contra eum agere remedio legis nostræ, & dicta. l. 2. C. de rescinden. vendi. At si intra dimidiam iussit pretij fideiussor pecuniam pro vadimonio accepisset, potest eam iure optimo retinere. l. si remunerandi. §. Maurus. Paulus ibi mercedem pactus ob suam fideiussorem. ff. manda. l. hoc iure. §. 1. ff. de donatio. vbi hoc notant Bart. & alij. l. antiquæ, in principio, ibi, aliquid accipiens, vt sese interponat. C. ad Velleyanum, vbi eum text. notat Bal. i. notab. & testatur hanc communem opinionem esse Carol. Molinæ. de vsur. q. 31. quamuis eam improbet dom. Didac. Couarru. libro. 3. resolutionum, cap. 2. num. 6. cum concordantijs à dom. Antoni. Padilla citatis, dicta. l. 2. numero. 27. C. de rescinden. venditio. hæc opinio confirmatur, & dom. Antoni. Padilla citatis, dicta. l. 2. numero. 27. C. de rescinden. venditio. hæc opinio confirmatur, & cõnstititur ex his, quæ diximus supra hac eadem gloss. num. 9.

1 Læsis vltra dimidiam remedium competit in venditione per subhastationem facta, vel coram iudice, & num. 2.

3 Lex. 1. C. de præd. decurio. explicatur. Subhastatio publica, vel iudicis decretum non impedit remedium legis nostræ, & similitum, ibidem.

- 1 Aunq. se haga por almoneda. Nota text. singularem, quod remedium. l. nostræ, & si milium locum habet, etiam si res vendatur in publica subhastatione, atque etiam in venditione decretum iudicis contingente, cuius decisio tollit ambiguitatem opinionum. Bar. enim in l. 1. numero. 4. & ibi Plat. numero. 2. C. de præd. decurio libro. 10. dicebant, quod si in contractu interuenit decretum iudicis, non auditur læsus prætextu læsionis, idem voluit Angel. in lege pretia rerum, numero. 3. ff. ad legem Falcidiam, & in l. 1. numero. 2. C. de præscrip. 30. vel. 40. annorum, & in repetit. l. sciendum, numer. 12. ff. de verborum obligatio. hanc dixit magis communem Deci. consilio. 210. numero. 8. probatur lege styli. 220. Corne. consilio. 56. libro. 3. Paul. Castr. securè, in dicta. l. 2. numero. 5. versiculo, alia limitatio. C. de rescinden. venditio. † Alij docebant contrarium, imò quod decretum iudicis, vel publica subhastatio non sint impedimento, quin locus sit huius legis, & similitum remedio, vt in l. si quos, vbi id expendant glossa, & docto. communiter. C. de rescinden. venditio. Ludou. Roman. in dicta. l. si quis cum aliter, numero. 8. & ibi Alexand. num. 16. ff. de verb. obligat. Panor. in d. c. cum causa, nu. 6. & ibi cõmuniter doct. vt ibi attestatur Ant. Burg. limita. num. 27. de emp. & vendi. Angel. de Aret. in §. si quis agens, nu. 3. instit. de actio. Cremenjin. d. l. 2. num. 10. Cagno. num. 158. q. 23. dicens hanc esse veram & communem opinionem, & Pinel. 2. par. cap. 2. num. 18. & 25. & Dom. Anton. Padilla, num. 30. Anton. Gomez, qui hanc esse veram & communem asseuerat, tomo. 2. variarum resolutionum, cap. 2. numero. 23. † Responditque ad l. i. C. de præd. decurio. vbi non præsumitur læsio in venditione autoritate iudicis, seu in publica subhastatione facta, vt ex ea expendant Plat. ibi, & Angel. in l. sciendum, num. 12. de verborum obligatio. & in locis supra citatis, quoniam etsi in dubio dolus, vel deceptio non præsumatur in venditione, coram iudice facta, si tamen verè læsio interuenit vltra dimidiam, & hoc per probationes consliterit, rescindetur nimirum venditio, vel ad æqualitatem reducetur, quod pulchra ratione confirmat Anton. Gomez, nam licet in alienatione rei minoris immobilis requiratur decretum, quamuis solemniter interueniat, si tamen minor sit læsus, poterit nihilominus restitui in integrum. siquidem. C. de præd. mino. idem ergo erit si maior fuerit læsus vltra dimidiam iusti pretij, hanc sententiam confirmat lex nostra, quæ vt dixi, tot sustulit ambiguitates, de quibus latè agit Arius Pinellius in dicta. l. 2. 2. part. capite. 2. numero. 18. & pluribus sequentibus. & numer. 25. & deinceps. Limitatur tamen hæc

legs

legis nostræ decisio, nisi emptor fuerit compellus emere per iudicem, vt in l. 6. infra eod. vbi dicā in gloss. 1.

GLOS. X.

1 Remedium. l. 2. C. de rescind. vend. & similitum, finitur elapso quadriennio iure regio.

2 Remedium. l. 2. an dicatur off. iudicis? & n. seq.

3 Remedium. d. l. 2. an dicatur restitutio in integ. ex clausula generali?

4 Remedium. d. l. 2. an sit actio ex contractu bona fidei, cuius rescissio petitur?

5 Remedium. d. l. 2. an sit actio ex contractibus stricti iuris? an conditio indebiti?

6 Remedium. d. l. 2. an sit conditio ex lege? contra comunem, quod sic?

Conditio ex l. quando competat? ibidem.

7 Remedium. d. l. 2. durat iure communi. 30. annis, iure Lusitano. 15. annis, iure Francorum. 10. annis.

8 Remedium. d. l. 2. an sit perperuum, si per modum exceptionis proponatur.

Exceptio quando reddit perpetuum, quod per actionem erat temporale? ibidem.

K Hasta en quatro años, y no despues. Nota ex l. ista, quod actio competens ad rescindendum contractum propter lesionem dimidia iusti pretii finitur quadriennio, non enim potest elapso quadriennio intentari. † Ex quo

approbari videtur opinio quorundam antiquorum, maxime Alberici, nu. 5. in d. l. 2. C. de rescind. vend. Petr. & Cyn. 2. quæst. ibidem, quod sensisse visus fuit Bart. in l. quæ sub conditione. §. ultimo, num. 2. ff. de condit. institut. quod durat quadriennio. l. superuacua. C. de tempor. in integ. restit. quorum opinio fulcitur ex l. officio. ff. de contrah. emp. vbi quædo emptor fuit in pretio deceptus, iudicis officio pretium illud minui oportet, appenditur etiam text. in d. l. 2. C. de rescind. vendi. ibi, recipias auctoritate iudicis interueniente. At vbi verba legis dirigantur ad iudicem, officium competit iudicis, vt constat ex gloss. in l. si foror, in verbo, restitui. C. de collat. quam ibi notant omnes, alia in l. si res obligata, in verbo, suo tempore. ff. delegatis. alia in l. cum satis, in verbo, per iudicem. C. de agrico. & censib. vbi id notat Bart. num. 10. quam traditionem receptam esse affirmat Ripa in l. 1. numer. 20. C. de eden. Curti. in l. si pascenda pecora, numer. 3. C. de pact. D. Ant. Padilla, in d. l. 2. numer. 45. C. de rescind. vendi.

3 † Alij sentiunt, restitutionem hac in specie competere maiori ex clausula generali, si qua mihi iusta causa esse videtur, quod & sentiunt, qui tenent officium iudicis competere, numer. præcedenti citati, sed hoc improbat Alexand. consil. 92. numero. 8. lib. 1. † Gloss. autem magna in d. l. 2. communiter recepta ait, actionem ex contractu eodē competere in contractibus bonæ fidei, solet enim actio ex eodē contractu competere pro ipsius contractus rescissione, vt in l. sed Celsus. §. si fundus. ff. de contrah. emp. l. expro. §. si qui vina. ff. de actio. emp. cui opinioni subscribunt Bart. in d. l. 2. q. 1. Bald. & Sa-

lyc. q. 1. qui hanc esse comunem attestatur, & iterum, nu. 18. sequitur eam Paul. Castr. num. 12. Pantal. Crem. nu. 17. 4. Pinel. comunē dicit. 2. par. c. 1. num. 26. D. Ant. de Padilla, nu. 45. vbi alios citat eamque comunē testantur Corne. cōf. 27. nu. 3. lib. 4. Balb. de præscrip. 4. part. 4. partis princ. q. 26. Cui sententiæ non obstat tex. in d. l. officio. ff. de contrah. emp. quippe qui loquitur in officio iudicis mercenario, quod semper deseruit actioni intentatæ, ita cum tex. intelligit August. Bero. in c. cum dilecti, nu. 11. de emp. & vend. D. Ant. Padilla in d. l. 2. nu. 46. C. de rescind. vend. † In contractibus autem stricti iuris non competit actio ex contractu, vt resoluit Fulg. in d. l. 2. nu. 4. Alex. in l. si quis cū aliter, nu. 6. in fi. & ibi Claudi. conf. 1. versic. ex prædictis. Ant. Burgen. in d. c. cū causa, nu. 15. de emp. & vendit. Affli. in c. 1. nu. 86. de feudo dato in vicem legis commissio. Gre. Lup. in l. 36. in verbo, menes, tit. 5. par. 5. comunem esse attestatur Pinel. in d. l. 2. 1. part. c. 3. nu. 6. & 8. vbi dicit receptius esse, vt competat hac in specie conditio indebiti, vt tradit Cagno. in d. l. 2. nu. 56. & 68. Alex. & Claudi. in d. l. si quis cū aliter, per text. in l. qui exceptionē. ff. de cōd. indebiti. cui respondet Pin. d. nu. 8. & benē iudicio meo, quare si teneamus comunem opinionē tenet ipse, hoc etiā casu dādā esse actionem ex eodē contractu. † Sed quod verius puto, cōset Pinel. ibi, nu. 9. in contractu, tū bonæ fidei, tū etiā stricti iuris competere conditio ex d. l. 2. quæ vt diximus, nouū remediū inducit alijs anterioribus legibus incognitū, vt probauit latius Pine. 1. par. c. 1. post. Ang. & quoddam antiquos, in l. si id quod autū. ff. de verb. oblig. & quia obligatio nō resultat ex tenore cōditorū, sed potius ex quadā æquitate, atq; ideo cōgruūt omnia, quæ lex exigit ad dādā conditio ex lege, vt constat ex l. 1. ff. de condit. ex lege, cuius verba sunt, si obligatio lege noua introducta sit, nec tantum sit quo genere actionis experietur, ex lege agendum est. † Iure autem comuni triginta annorū spatium remedium hoc estinguebatur, secundū Bar. & reliquos, in d. l. 2. C. de res. vēd. gl. & doct. in d. c. cū causa. de empt. & vend. Balb. de præscrip. 4. par. q. 26. sed apud Lusitanos hoc tempus redactum est ad quindecim annos ex ordin. lib. 4. titul. 30. §. 5. apud Gallos verō ad decē annos restrictū est ex cōstitutione Ludo. 12. vt refert Carol. Molin. in cōsue. Paris. tit. 13. §. 5. nu. 57. Apud nos verō magis fuit restrictū, nempe, ad quatuor annos, vt hic statuitur refert Anto. Gomez. lib. de contractibus. c. 2. nu. 22. ad fi. & d. D. Couar. lib. 2. resol. cap. 4. in fi. & Ari. Pinel. in d. l. 2. par. 2. c. 1. nu. 26. dicens hāc restrictionē prudenter factā fuisse, cū huius actionis vis consistat in valore rerū, qui tempore mutatur, vt docet experientia, & iuriscōsultus in l. preter rerum. ff. ad l. Falcid. nec videtur, inquit, suspitione fraudis carere, qui post lōgū tēpus se læsum queritur, & quia in praxi agnouimus falsas probationes eorum, qui lōgo post vēditionē tēpus se eas faciunt. † Sed quid, si remediū per modū exceptionis proponatur? velut si ab emptore pretiū petatur post elapsū quadriennū, atq; emptor se defendat, dicens ad pretiū nō teneri, quia deceptus fuit ultra dimidiā iustū pretij, atq; id exactē probet, nūquid huiusmodi exceptio elapso quadriennio proponi possit? quod videtur, eo qd actio de dolo, quæ bienio finitur, si in vim exceptionis proponatur, perpetua

perpetua est, vt in l. purè. §. vitiff. de doli excep. & ibi notant doctores. Sed nihilominus hac in specie contraria sententia verior est, imò quòd post quadriennium proponi nò possit in vim exceptionis, quonià exceptio, in nostra specie nò nititur proprijs viribus, sed virtute actionis competit: quare nimirù si sublata actione tollatur, & exceptio, arg. l. vitiff. rem rat. hab. Bart. in l. 2. nu. 3. & ibi Soci. nu. 5. ff. de excep. Ant. de Butt. Abb. Card. & Imol. in c. fin. autè, de rescrip. vbi Felin. nu. 5. vers. temporalia, limi. 6. Bar. in l. si pactum. C. de excep. tradens exemplum in cõpensatione, Bald. in l. licet. C. eod. tit. & in l. omnes. 2. lectio. C. de præscrip. 30. vel. 40. anno. & ibi Ang. Paul. Castr. in l. nã, & postea. §. si minor, & ibi Iaf. in fi. & docto. ff. de iure iur. Secus si exceptio fundata non est in virtute actionis, sed nititur proprijs viribus, vt in exceptione pacti iuris iurandi, vel doli, tunc nimirù est perpetua exceptio, vt in d. l. purè. §. si ff. de doli excep. & in l. licet. C. de excep. docto. vbi supra. Ratio differentie est, quia prima in specie, licet auctori actionem habenti agere quando velit, in vltima specie non, vt doctores superius citati aduertunt, ex ratione expressa in d. l. purè. §. si ff. de doli excep.

T E T. II.

Que los contratos y ventas de los mayores de veynte y cinco años, siendo sin dolo valan, aunque aya engaño, no siendo mas de la mitad del justo precio.

Don Enrique. IIII. en Madrid, año de. 1458.

Qualquier q se obligare por qualquier contrato de compra ò vèdida, o troque, ò por otra causa y razon qualquiera, ò de otra forma ò calidad, si fuere mayor de veynte y cinco años, aunque en el tal contrato aya engaño, que no sea mas de la mitad del justo precio, a si fueren celebrados los tales cõtratos sin dolo, b y con buena fè valan, y aquellos, q por ellos se hallan obligados, sean tenudos de lo cumplir.

G L O S. I.

Lesio citra dimidiam iusti pretij sufficiens non est ad rescindendũ contractum venditionis, & emptionis, vel alium similem.

Aunque en el tal contrato aya engaño, que no sea mas de la mitad del justo precio. Concordat. l. si voluntate. C. de rescin. vendi. cuius verba sunt. † Hoc enim solum, quod paulò minori pretio fundũ veditũ significas, ad rescindendã venditionẽ inualidum est, quòd videlicet,

si cõtractus emptionis, atq; vèditionis cogitasses substatia, & quod emptor viliori cõparadi, vèditor cariori distrahedi votũ gereres ad hunc contractũ accedat vixque post multas contentiones paulatim venditore de eo quod petierat detrahere, emptore autè huic, q obtulerit addere, ad certũ cõsentiant pretiũ, profecto prospiceres, neque bonam fidẽ, quæ emptionis atque vèditionis cõuersionẽ tuetur, pati, nec vllã rationẽ concedere rescindi propter hoc cõsensu finitũ contractũ, vel statim, vel post pretij quantitatis disceptationem nisi minus dimidia iusti pretij, quod fuerat tempore vèditionis, datũ est, electione iam emptori præsita seruanda, haectenus Imperator, quibus consonat Iuriscõsulti responsum, in l. in causã. 2. §. idem Pomponius. ff. de minor. & l. item si pretio. §. si ff. loca. vbi naturaliter, licet contrahentibus se iniucem in pretio decipere, de quorum intellectu latè egimus in l. præcedenti, gloss. 21. quare hic repete quæ ibi dixi.

G L O S. II.

- 1 *Dolus si dat causam contractui stricti iuris, valet contractus, sed rescinditur.*
Dolus si dat causam contractui bonæ fidei, reddit contractum ipso iure nullum, ibidem.
- 2 *Dolus, vt annulet contractum, debet esse talis, qui prudentissimos falleret.*
- 3 *Contractus omnes cum Principe facti, censentur esse bonæ fidei, atq; ideo si dolus eis dederit causam, sunt ipso iure nulli.*
Contractus cum civitate celebrati, sunt ipso iure nulli, si dolus eis dederit causam, ibidem.
- 4 *Dolus si incidit in contractum, valet contractus, sed rescinditur actione de dolo.*

sin dolo. Dupliciter consideratur dolus in contractibus, aut enim dat causam contractui, aut interuenit in contractu. Si dat causam contractui stricti iuris, valet ipso iure cõtractus, licet doli exceptione rescindi possit. l. dolo, vel metu. C. de inutil. stipula. Si verò dat causam contractui bonæ fidei, contractus est ipso iure nullus, & retractatur quatenus de facto processit. l. & eleganter, ibi, nullam esse venditionem. ff. de dolo malo, iuncta glossa in cap. innotuit, in verbo, nullam, de electio. cum concord. per Tiraq. traditis, in l. si vnquã, in verbo, reuertatur, nu. 202. C. de reuocan. dona. hanc distinctionem probat glo. in l. si dolo, vbi Ang. de Perus. C. de rescin. vend. gloss. in §. actionum, in verbo, bonæ fidei. in fl. de actio. vbi Ang. col. 2. & Iaf. nu. 30. & Gomez. eã dicens cõmunẽ, nu. 12. Zaf. nu. 45. Cyn. in l. non dubium, nu. 8. C. de legi. Imol. in cap. cũ dilecti, nu. 13. & Panor. nu. 6. & August. Berol. nu. 57. de emp. & vend. Nicellus in cõcordia glossarũ. c. 1. 1. Ioã. Igne. in l. contractus, nu. 105. ff. de reg. iur. Ioan. Crocius in l. si is, qui pro emptore, nu. 14. ff. de vfucapio. Bernard. Diez, regul. 200. Cyn. in d. l. 2. 16. q. & ibi. d. Ant. Pad. nu. 3. C. de rescin. vend. † Dolum hic accipe, quo prudentissimus, etiam in capi possit ex sententia Innoc. in c. cùm

Libro.5. Titulo.ii.

c. cum dilectus, nu. 2. quod met. caus. quam singularem doctrinam sequitur Iaf. in. l. interpositos, nu. 4. C. de transf. Gome. dicens communem, in. §. fuerat, nu. 14. in. sti. de action. d. Anto. Padilla in. d. l. 2. nu. 5. & num. 6. dicit, hanc distinctionem procedere iure Canonico, vt d. D. Couar. in regula possessor. 2. par. §. 6. nu. 5. de reg. iur. in. 6. † Infer etiam, nu. 7. idem d. Padilla omnes contractus cum principe celebratos, quibus dolus dederit causam esse ipso iure nullos, quippe qui boni fidei esse censentur. Alciat. de verb. signifi. lib. 3. num. 61. Ferdi. Menchaq. de successio. creatio. §. 26. nu. 27. atque idem censet in contractibus cum ciuitate celebratis, citat And. ab Exca. de pact. num. 407. † Quando autem dolus incidit in contractu, etiam si sit bonæ fidei, valet mero iure contractus, sed competebat remedijs, iuxta vniuscuiusque contractus subiectū rescindi poterit, vt in specie. l. præcedetis, & legis nostræ, quæ concordat cum. l. si dolo, & l. dolus. C. de rescind. vendi, & l. 57. tit. 5. de emp. & vendi. part. 5.

L E T III.

¶ *Que los oficiales no puedan alegar engaño en las obras que tomanen.*

Don Carlos Emperador, y doña Iuana en Valladolid, año. 1537. peti. 85.

¶ Porque los oficiales de cantería y albañería, y carpintería, y otros oficiales tomā obras de cōcejos y otras personas a hazer, y despues de hechos los contratos, ò rematadas en ellos las obras, alegā engaño en mas de la mitad del justo precio, seyendo expertos en sus oficios, a de que resulta agrauio a los que hazen las obras y dilacion. Porende mandamos, que de aqui adelante los tales oficiales no puedan alegar auer sido engañados en las obras de su arte^b que tomā a destajo ò en almoneda, ni sobre ello sean oydos.

G L O S. I.

1 *Officiales alicuius artis operas suas locantes remedio. l. 2. de rescinden. vendi. vt non possunt.*

2 *Lesus qui circa rem versatur, an possit vti remedio. l. 2. C. de rescin. vend.*

3 *Lesionis vltra dimidiā remedium, an competat expertis, & sagacibus?*

2 *Seiendo expertos en sus oficios. Nota singularem decisionē legis nostræ, quod architectus, vel lapicida lato-*

mus coementarius, vel faber tignarius, vel alij similes officiales operas suas locātes, etiam si decepti fuerint vltra dimidiā valoris operum, non posse remedio legi. 1. supra eo. vt nec audiendi sunt, se deceptos allegantes vltra dimidiā, cuius ratio est, quia scire præsumuntur operum valorem, tanquā experts, quod præferunt verba glossæ nostræ, expertos en suos officios, at scienti nō fit fraus, nec per cōsequens cōpetet remedium. l. 2. C. de rescind. vend. & l. nostræ, vt diximus latē supra eod. l. 1. glo. 8. num. 35. 36. & sequent.
 2 † *Id quod sentire visus fuit Bal. in. d. l. 2. nu. 9. C. de rescin. vend. negās eius legis remediū lēso, qui circa rem versabatur, eiusque notitiā habebat, quod tanquā receptum respondit Soci. conf. 48. lib. 4. & Deci. consil. 583. & ibi Moline. alios citans, & Cagnoli. in. d. l. 2. nu. 145. licet ibi reprehendat Pinellus. 1. par. c. 2. num. 17. † Quibus etiā cōgruit, quod alij dicebant, remedium d. l. 2. C. de rescind. vendi. nō dari lēso sagaci, & experto ob præsumptionē scientiæ, prout existimabat Cremen. in. d. l. 2. nu. 124. alios referens, & Marcus Mātua, lib. 1. locorū. c. 6. licet contrariū censeat Pinellus in. d. l. 2. par. 1. c. 2. nu. 19. nā ecce tex. expressum arcentem ab eius legis. 2. remedio hominē expertū, & sagacem.*

G L O S. II.

Ignorantia culpæ annumeratur in officialibus.

b *Engañados en las obras de su arte. Quod non præsumitur, turpe est enim officiali artem, quā exercet ignorare, & per consequens valorem operis ab eo cōdicti: quare imperitia culpæ annumeratur, quia vt artifex conduxit, vt in. l. si quis fundum. §. Celsus. ff. loca. l. 10. & l. 2. tit. 8. de locato. part. 5.*

L E T. IIII.

¶ *Que en los contratos las partes y los escriuanos pongā y declarē por extenso las mercaderias q venden.*

Don Carlos Emperador, y doña Iuana en Madrid, año de 1534. peti. 97.

¶ Mandamos que de aqui adelante en los contratos^a en q las partes se obligā por razon de mercaderias, se pōga y declare la mercaderia q se vède por menudo y extenso: b por manera q se entiēda, q es lo que se vende, y el precio q se da por ello: y por cuitar fraude, mādamos a todos los escriuanos ante quiē passare los tales cōtratos, lo hagā y cúplan assi. c

G L O S. I.

Contractus sumitur pro instrumento.

Que los

Que los contratos. Hic contractus sumitur pro instrumento publico, ut constat ex littera legis nostrae.

GLOS. II.

Obligatio sine causa, & sine expressione mercium, est nulla.

Por menudo y extenso. Obligatio siquidem debet continere causam, alias est ipso iure nulla. l. cum de indebito, in fine. ff. de probatio. Bart. in l. qui sine, numero. 2. ff. de condi. indeb. si igitur non exprimit merces venditas minutim, ut hic dicitur, idem erit cum deficiat causa, dic ut in gloss. seq.

GLOS. III.

Obligatio, qua non continet merces speciatim, an sit nulla?

Lo hagan y cumplan assi. Quod si non fecerint, lex nostra non rescindit contractum, nec ullam imponit poenam contra facientem, nisi dixeris, hoc requiri pro forma, qua deficiente corrumpitur actus. l. cum hi. §. si pretor. ff. de transactio.

LEY V.

Que ninguno de cosa que vendiere pueda pedir por reales, sino por maravedis, y la pena del que lo contrario hiziere.

Don Fernando y doña Ysabel en Granada, año de 1501. pragmática.

Mandamos, que de aquí adelante ninguna, ni alguna persona, o personas de estos nuestros Reynos, o fuera dellos, que en ellos esten de assiento, ó de otra manera, de qualquier estado, condición, preeminencia, ó dignidad que sean, no sean osados de pedir, ni demandar por ninguna de las mercaderías, ni mantenimientos, ni proueymientos, ni otras cosas algunas que vendieren y contrataren en qualquier manera, por reales, ni por medios reales: salvo que ayan de pedir e pidan por maravedis por las dichas cosas que vendieren y contrataren assi en qualquier manera: so pena que la persona, o personas que lo contrario hizic-

ren por esse mesmo hecho sin preceder aello, ni para ello otro conocimiento de causa, ni otra sentencia, ni declaracion alguna, ayan perdido y pierdan la mercadería, o mercaderías, mantenimientos, o proueymientos, ó otras qualesquier cosas que assi vendieren, porque pidieron los dichos reales, o medios reales, y sea repartido en esta manera: la tercera parte para el que lo acusare, y la otra tercera parte para el juez que lo sentenciar, y la otra tercera parte para nuestra Camara y fisco. Y mandamos alas justicias de nuestros Reynos, ya cada vna dellas en sus lugares y jurisdicciones, que assi lo guarden y cumplan en todo y por todo, como de suso se contiene, y contra ello no vayan ni passen, ni consientan yr ni passar en tiempo alguno, ni por alguna manera.

GLOS. I.

1 Pena ubi imponitur ipso iure, an sit opus sententia declaratoria criminis commissi?

2 Sententia non requiritur, ubi poena ipso iure imponitur, sed tantum commissi criminis declaratoria.

3 Poenam ipso iure impositam, ante sententiam declaratoriam, non tenetur quis luere in foro conscientiae.

4 Lex nostra explicatur.

Poena ubi imponitur ipso iure, impeditur bonorum quomodolibet applicatorum alienatio eodem numero. Canonis lata sententia effectus. 46. remissum, ibidem.

a Ni otra sententia ni declaracion alguna. Nota text. singularem pro opinione eorum, qui censent, quod poena opposita ipso iure, opus non sit alio iudicis ministerio, sententia, vel declaratione criminis commissi, antequam procedatur ad executionem, hi sunt Domini. in capit. ubi periculum. §. praeterea, in penult. notab. per illum text. de electio. in. 6. & in conf. 136. ad finem, per text. in capit. pro humani. de homi. lib. 6. & ita dicit voluisse Hosti. & Ioan. Andr. in capit. commissi, de electio. eod. lib. 1. as. confil. 21. col. 3. versic. ad hoc respondetur, citant gloss. in l. in amissione. §. qui deficiunt. ff. de capi. dimi. dicentem, quod canon, lata sententia, habet vim sententiae hominis, ubi Bald. dicit esse notandam, quia raro inuenies similem. Angel. confil. 58. & quod voluit gloss. in Clement. multorum, ad finem. de poena.

pœn. & ibi Imol. & Card. Florén. & Bald. in l. adolefcente. C. in qui. caus. in integ. rest. non est necessaria. quod non est necessarium ministerium iudicis, ubi lex ipso iure producit effectum, cum alijs per Tiraq. congestis in l. si unquam, in verbo, reuertatur, nu. 317. C. de reuocand. dona. † Verum in oppositum se habet communis, & receptor sententia, quod licet hac in specie cum pœna imponitur ipso iure, non requiratur sententia, quæ eam irroget pœnam, requiritur tamen sententia declaratoria facta vel commissi criminis, ex quo pœna ipso iure lata est, per tex. in l. eius qui delatorum, & ibi Bart. ff. de iure fisci. & in c. cum secundum. §. confirmationis, de hæreti. lib. 6. ubi Ioan. Andr. & alij, idem voluerunt Archidia. Ioan. Andr. Petr. Anchidarran. & Phil. Fran. & Domin. c. 2. de præscriptio. lib. 6. & in c. felicis. §. nullus, de pœna. in 6. & in c. 1. de hom. eod. lib. Paul. de Loaz. & Zenzl. & Card. Florenti. 14. notab. in Clement. 1. de pœn. Angel. consil. 256. ad finem. Domp. sibi contrarius, consilio. 42. Alexand. & Iaf. & alij in l. si quis maior. C. de transactio. Fel. in cap. Rodolphus, num. 35. de rescrip. & in c. cum non ab homine numero. 9. & sequen. de iudi. Deci. in authen. Cassa. 4. notab. C. de sacrosanct. eccles. Matth. Afflict. in consil. Sicilia, incip. Comes. 4. notab. Alcia. in l. postquam, in verbo, irritu. C. de pact. & in l. si quis maior, verbo, mox. C. de transact. latissime Hippoly. Marfil. in practica criminali. §. aggredior, numero. 105. cum multis sequent. & in rub. ff. ad l. Cornel. de fals. num. 24. & seq. Stepha Bertran. consil. 77. num. 5. lib. 1. & conf. 292. in fin. lib. 3. & conf. 330. colum. 1. eod. lib. 3. Tiraq. plures citans in d. l. si unquam, in verbo, reuertatur, nu. 318. C. de reuocand. dona. † Quæ vsque adeo vera sunt, vt etiam in foro conscientia, quis non teneatur lucere pœnam, donec sententia declaratoria delicti feratur, vt ex receptiori sententia resoluit Iacob. Septimaceni. de institutio. Catholicis, cap. 9. num. 82. dom. Ant. Padilla in l. si quis maior, num. 58. C. de transact. contra Alfonso. de Castro, Martin. Azpilcueta, & alios ab ipsis citatos. † Sed & lex nostra inferius hoc probat, dum applicat tertiam pœnæ partem iudici, qui causam definierit sententia promulgata, ibi, *otra tercera parte para el juez que lo sentenciar, quid ergo respondebimus, ad verba glossæ nostræ, ibi, ni otra sententia ni declaracion alguna, hoc crederem, ita esse intelligendum, vt quoad plures iuris effectus sententia, nec declaratio necessaria non sit. Et in primis, vt post commissum delictum bona illa, seu merces venditæ nõ seruata forma legis nostræ, alienari non possint, & si alienentur, alienatio sit nulla, & à fisco possint reuocari, vt censent Cyn. & Bald. in auth. incestas. C. de incest. nupt. Archid. Zenzeli. Ioan. Andr. Petr. de Ancharra. Domp. & Phil. Fran. in cap. cum secundum, post prin. de hæreti. lib. 6. Bar. in l. post contractum, numer. 12. & ibi Paul. à Montepio, in repe. 18. colum. versic. circa secundum tempus, & iterum. 20. col. versic. 3. principaliter. ff. de donatio. Angel. in l. si quis post hac. 2. limita. C. de bon. præscripto. Tiraq. plures citans cõcord. in l. si unquam, in verbo, reuertatur, nu. 267. ubi & pluribus, num. præced. & sequen. 46. effectus enarrat canonis latæ sententia.*

LEY VI.

¶ Si los compradores fueren apremiados a comprar, que no aya lugar el remedio del engaño en mas de la mitad del justo precio.

Don Iuan primero en Soria, era de. 1418. peticion 3. vease la peticion. 64. de Madrid, año de. 1534.

¶ Mandamos, que la ley primera deste titulo se guarde, saluo si la vendicion de los tales bienes se hizieron contra voluntad del vendedor, y fueren compelidos è apremiados compradores ^a para la compra, y fueren vendidos por apreciadores è publicamete: ^b que en tal caso, aunque aya engaño de mas de la mitad del justo precio, no aya lugar la dicha ley.

GLÓS. II.

- 1 Datio in solutum dupliciter fit, quedam est voluntaria, & quedam necessaria.
- 2 Datio in solutum voluntaria venditioni equiparatur, & num. 4.
Lesionis ultra dimidiam remedium locum obtinet in datione in solutum voluntaria, ibidem.
- 3 Lesione ultra dimidiam in datione in solutum voluntaria contingere, quod dedit lasus repetere, nec dabitur cõuento electio, de qua in l. 2. C. de rescind. venditio.
- 4 Datio in solutum necessaria, quæ dicatur.
Datio in solutum necessaria non comprehenditur sub statutis loquentibus de venditione, ibid.
- 5 Lesionis ultra dimidiam remedium locus non est in datione in solutum necessaria à iudice facta, & quare?
Datio in solutum est necessaria respectu emptoris & venditoris, ibid.
- 6 Datio in solutum necessaria, an venditione vel datione in solutum voluntaria comparetur?
Alienari prohibito id quoque censetur prohibitum sine quo alienatio fieri non potuit, ibid.
Necessarium non dicitur, quod habuit principium voluntarium, ibid.
Alienatio quæ habuit causam vetustiore, dicitur necessaria, ibid.
Datio in solutum necessaria, iure regio venditioni comparatur.
Lex nostra appenditur, ibid.
Exceptio debet esse de comprehensis sub regula, ibid.

Com-

Compelidos e apremiados compradores. Dupliciter consideratur datio in solutum. Primò quories sponte dat aliquis creditori suo rem aliquam in solutum, nēpe, si debebat centum Titio, fundum ei tradidit centum æstimatum. Nam cum fundus soluendi causa datur, datio in solutum propriè appellatur: vt in l. vel solutū di. ff. de publicana in rem actio. idem cum pro soluto datur, vt in. eleganter, in principio. ff. de pignora. actio. † Hæc in solutum datio venditionis vicem obtinet, quories datur species æstimata loco pecuniæ: vt in l. si prædium. C. de cui etioni. dicta. eleganter, vbi eam in hoc expendunt Barto. Bald. & Paul. Castren. ff. de pignorat. actio. l. vltima. ff. ex quibus caus. in possessio. eatur. l. si plus, versiculo, & in iussu. ff. de cui etionibus. l. 4. §. de illo, versiculo, idemque fore. ff. de vscapionibus. l. apud Celsum. §. si quis autem, versu. auctoris. ff. de doli exceptio. l. senatus, in princip. ff. de leg. 1. vbi late docto. And. de Barulo in l. 1. C. de fun. patrimo. lib. 11. & vbi que nostri hoc conclamant, ex eo que multas decidunt quæstiones, quos Tiraque. refert lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 14. nume. 4. Ex quo non frustra in specie locum esse legi. 2. C. de rescindenda venditione: vt datio in solutum voluntaria rescindatur ob enormem læsionem, quæ in pretio obuēit vltra dimidiam iusti pretij, tenuit expresse Ioan. Andr. ad Speculato. in titulo de iudicijs, in quarta parte. §. sequitur, versicu. 2. cuius doctrinam intelligit Fabia. à Monte Sabini in tractatu de emptione & venditione. q. 8. princip. nume. 9. paulo ante finem in datione in solutum voluntaria. Paul. per tex. ibi, in l. si quis aliam, colu. 2. versu. adde tertium. ff. de solutioni. Carol. Molin. in consuetudinibus Parisien. §. 13. gloss. 5. folio. 174.

† Verum hac in specie si debitor læsus sit vltra dimidiam in æstimatione rei quam dedit in solutū, vel ex errore sibi subueniendum sit, poterit præcise rem datam repetere offerens, quod iuste debebat. Nec audietur creditor volens rem retinere, & quod vltra debitum accepit restituere, quoniam hac in specie magis succurritur debitori ex alijs iuris regulis, quam ex remedio dict. l. 2. C. de rescinden. venditio. & quia contrahentes non intendebant vendere, vel similem contractum inire, sed debitum exsoluere, quod probatur ex textu egregio in l. si non fortem. §. si centum. ff. de conditione indebiti, quem ibi extollit Paul. Castre. & Marth. Afflatis decisio. 178. nume. 8. Pinellus hoc ex eo colligens in l. 2. par. 1. c. 4. nume. 9. in fine. C. de rescin. venden. † Secundo dicitur datio in solutum necessaria, de qua lex nostra loquitur, quæ fit à iudice pro executione rei iudicata, iuxta textu. l. cum fidei heredis. ff. de fideicom. lit. ex. & dicitur datio in solutū voluntaria venditio appellatur, vt in l. in numerationibus, in principio. ff. de solutio. quories autem à iudice adijcitur in causam iudicatā, non habet venditionis nomen, sed additio dicitur creditori facta. l. à diuo Pio. §. si pignora, & sæpe alias in eadem. l. ff. de re iudicata, vt annotatum fuit ab Alexand. consi. 52. col. 1. ibi. Tiraque. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 14. num. 8. quare huiusmodi datio in solutum necessaria non comprehenditur in statutis loquentibus de venditionibus, secundum Alberi. in l. senatus, in principi. ff. de lega. 1. Roman. consi. 107. Iaso in l. cetera. §. sed si separauit,

nume. 10. ff. de lega. 1. Deci. consi. 160. Gozadin. consi. 103. nume. 21. cum concordant. à Boerio congestis in consuetudini. Vitoricē. tit. de retractz. §. 3. Tiraque. dict. gloss. 14. nume. 9. Sed nec in prohibitione alienationis continetur venditio necessaria. l. peto. §. prædium, & ibi Albericus, & alij. ff. delegat. 2. cum concordantijs à Tiraque. citatis dict. gloss. 14. numer. 10.

† Cum igitur hæc additio, seu datio in solutum à iudice facta, sit necessaria ex parte venditoris, quippe qui compellitur per iudicem exequentem rem iudicatam, rem publicè vendere, vel emptoribus deficientibus, creditori in solutum dare, vt in l. à diuo Pio. §. si pignora, & ibi notatur. ff. de re iudica. l. vlti. in fin. titu. 27. par. 3. est etiam necessaria respectu creditoris, cogitur siquidem rem aliquam æstimatam recipere loco quantitatis sibi debita, si in pecunia soluere nequit debitor quantitatem, vt in authent. hoc nisi debitor. C. de solutio. l. 3. titu. 14. part. 5. licet regulariter aliud pro alio inuito creditori solui non possit, vt in l. 2. §. mutui datio. ff. si certum petat. vbi Iaso plures addit limitationes, & in d. c. 3. tit. 14. par. 5. Cum, in quā, ex parte debitoris, & creditoris sit adiudicatio, seu datio in solutum necessaria, tunc si in ea locus non sit remedio, d. l. 2. C. de rescin. vendi. & similitum, licet læsio excedat dimidiam iusti pretij, vt hic statuitur, atque idem fieri debere iure communi asseruit Bald. in l. ordo, nume. 6. C. de executione rei iudicata. Imol. in l. pretia rerum, nume. 3. ff. ad l. Falcid. Ludo. Roma. in l. si quis cum aliter, nume. 11. & ibi Alexan. nume. 18. & Areti. nume. 5. ff. de verborum obligatio. Anto. Burgen. in c. cum causa, nume. 45. & in c. cum dilecti, numero. 27. de emptio. & venditio. Vincenti. & Ias. numer. 3. in l. à diuo Pio. §. si pignora, per tex. ibi. ff. de re iudica. Fabia. à Monte in tractatu de emptione & venditione. q. 8. princip. numer. 9. Ange. consi. 142. in fin. Ange. de Aretio in §. sequens, nume. 3. institui. de emptione & venditione. Pet. Rebuffus. 2. tomo ad l. l. Gallicas, tracta. de rescissionibus contractuum, gloss. 15. nume. 41. Cremen. in dict. l. 2. nume. 109. & ibi Pinell. attestatur hanc esse receptionem. 1. par. c. 4. nume. 10. licet Cagnol. ibi nume. 163. C. de rescindenda vendit. teneat contrarium post Oldrai. Ioan. And. & Claud. per eum citatos. Pet. Drenas sequitur Bald. & communem in regula. 187. casa. 10. ita intelligens doctrinam Bart. in l. 1. C. de prædi. decurio. lib. 10. quem ibi sequitur Ange. & in dict. consi. 142. nume. 2. & est tex. in l. 220. in fi. in legibus styli, quod magis probatur ex ratione in glo. sequen. statim dicenda. † Sed quod nume. 4 diximus, dationem in solutum necessariam ob debitum venditoris non esse venditionem, vel dationem in solutum voluntarie similem, non est omnibus in confesso. Plures namque asseuerant venditioni voluntarie comparari, factam quippe iudicis censetur factū partis. l. si ob causam. C. de cui etioni. cum concordantijs à Tiraque. congestis, lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 14. num. 13. & 14. atque ideo venditionem esse censeri, quorum sententiæ Tiraque. accedit. d. nu. 14. post principiu, & quia alienare prohibitus, id quoque ei censetur inter dictum, ex quo alienatio, sequitur etiam ex legis, vel statuti dispositione, quasi nihil inter sit aliene, an id facias, ex quo alienatio sequitur. l. codicillis. §. matre,

X x

& ibi

& ibi Barto. ff. de lega. 2. cum concordat. à Tiraq. con-
gestis dict. numer. 14. necessarium enim non dicitur, 2
quod habuit principium voluntarium, secundum Bald.
confi. 20. libr. 2. Tiraq. d. loc. numer. 15. quando autem
alienatio habuit causam veretorem, non censetur
alienatio voluntaria, sed necessaria, ut ibidem Tiraq.
probat numer. 16. † Verum iure nostro regio huius-
modi iudicialis adjudicatio in solum ab ipso iudice
facta venditioni similis est, ut in l. vitima, in fine, ibi:
Dene el juzgador otorgarla al vencedor como en manera de
compra. titu. 27. part. 3. & conuinitur clare ex lege no-
stra, quando quidē exceptionē, tradit regulā. l. 1. supra
eod. quæ in venditione, & alijs similibus cōtra tibus
loquitur, de ipis ergo lex nostra necessariō loquitur,
cū exceptio debeat esse de cōprehēsis sub regula, nam
vana est exceptio, quæ nō prædicatur de eo, quod re-
gula comprehendit. l. 1. vbi Barto. & docto. maxime
Deci. num. 20. ff. de regulis iuris. Euerard. loco. 3. ver-
siculo. 2. D. Dida. Couarrub. libro. 2. resolutio. cap. 5.
num. 4. Ratio ergo exceptionis est, non quod aliena-
tio necessaria venditio non sit, sed quia est necessaria
ex parte debitoris & creditoris, & cum alijs solemnita-
tibus in glossa sequen- dicendis facta, quare nimirū
lex præsumit nullam læsionem interuenisse, quæ præ-
sumptio iuris est, & de iure, contra quam non admit-
titur probatio, ut statim dicam.

GLOS. II.

1. *Æstimatores eliguntur à partibus ad taxationem*
rei, quæ à iudice adimdicatur in solum.

Æstimatores & periti à iudice electi præiuramento
declarare tenentur, ibi.

Datio in solum fit creditori bonis æstimatis eis-
demque subhastatis, si emptores iusto pretio non in-
ueniantur, ibi.

2. *Lesio vltra dimidiam iusti pretij non allegatur in*
datione in solum necessaria, propter præsumptio-
nem iuris, & de iure, quod nulla lesio interuenierit.

Præsumptio iuris, & de iure quomodo sit, & contra
eam non admittitur probatio, ibi.

3. *Lex nostra explicatur.*

b *Por apreciadores e publicamente. Solent eligi æstima-*
tores mandato iudicis ad æstimandam rem, quæ datur
in solum ab ipso iudice: ut refert Sali. in. d. l. 2. nu. 23.
versi. & ideo hæc practica, qui præiuramento, par-
te citata, æstimationem faciunt, iuxta doctrinā Barto:
in. l. Theopompus. ff. de dote præleg. quā mirē ex-
plicat D. D. Couarrub. libr. 2. resolut. cap. 13. & nos la-
tissime in stylo Cancellariæ, tit. 3. c. 3. glo. 1. & sequen-
tibus: Quare hic non repetito optimus tex. & ibi Bald.
in. l. 1. & 2. C. si in causam iudica. Vbi quando bona
visita subhastantur, & non reperitur emptor, qui res
subhastatas emat iusto pretio, eas adiudicabit iudex
victori pro iusto pretio, præcedente peritorum æsti-
matione, & expertorum, notat Matth. Afflict. decisi.

Neapol. 358. nu. 5. & 6. quibus addere poteris, quæ la-
tè dixi supra eo. l. 1. glo. 2. nu. 20. & 21. † Nota ex. l. ista
quod ratione adjudicationis in solum necessariæ, &
estimationis ab æstimatoribus à iudice nominatis fa-
cta inducitur quædam præsumptio iuris, & de iure,
quod nulla læsio interuenierit, contra quam probatio
nulla admitti potest, etiam si verè quis fecerit læsus vl-
tra dimidiam iusti pretij. Dicitur enim præsumptio
iuris, utpote à lege introducta, & de iure, quia super
huiusmodi præsumptione lex inducit firmum ius, &
habet eā pro veritate, & tanquā super certo disponit,
iuxta dispositionem tex. in. c. is qui fidem, de sponsali.
cum ibi notatis, & glo. in. l. si ue possideatis. C. de pro-
bat. explicat optime Alcia. in tractatu de præsumptio.
2. par. nu. 3. Ex quo nu. 4. probat ipse, contra eam nul-
lam admitti probationem, ut in. l. antiquæ. C. ad Vel-
leya. l. vlti. C. ad Macedo. l. vlti. Carbit. tute. l. à diuo
Pio. 5. si pignora. ff. de rei iudi. Specula. & Ioā. Andr.
in titide præsump. §. 1. Sali. in rub. ff. de probat. Alex.
in. l. inter stipulantem. §. 1. ff. de verbor. obligat. & in
confi. 47. & 67. in fin. & 91. ad finem. libr. 6. & confi.
114. libr. 4. Roma. confi. 350. latē Hippolyt. Marfi. in. l.
1. §. ad quæstionem in fine. ff. de quæstionib. † Ita sic
in lege nostra, supponit enim lex læsionem vltra dimi-
diam interuenisse, ibi: *que en tal caso, aunque aya enge-*
ño en mas de la mitad del iusto precio, & super comper-
to firmum ius constituit & disponit, quod non sit lo-
cus huic remedio, cum sic ait, no aya lugar la dicha ley:
idem statuitur in. l. 20. in fin. tit. 7. de ordine iudiciario
in causis reddituum regaliū, infra lib. 9.

LEY. VII.

Como se puede sacar la heredad de patrimo-
nio ò abolengo, tanto por tanto.

Es la ley. 6. titu. 7. lib. 5. ordina.

Leys. 13. titu. 10. lib. 3. fori.

Todo hombre que heredad de patri-
monio, ò abolengo quisiere vender, y
alguno de aquel abolengo ò la quisiere
comprar tanto por tanto, aya la el, an-
tes q otro alguno, y si dos ò mas la qui-
sieren, si son en yqual grado de parentef-
co, a partanlo entre si. Y si no fueren en
yqual grado, ayalo el mas propinquo.
Mas si antes que la heredad fuere ven-
dida, no viniere el mas propinquo a la
retracar, y despues que fuere vedida haf-
ta nueue dias f viniere, si diere el precio,
porq es vendida la heredad, g ayala. Y si

el pariente mas propinquo no la quisiere demádar, otro pariente no la pueda de mandar: ^h y si el mas propinquo no fuere en el lugar, ⁱ pueda la demandar otro de su linaje. Mas si quisiere por otra heredad trocar, ^k no le pueda ningún pariente contradézir. Y aquel pariente q quiere la heredad, q es a otro vendida, de el precio que costo ^l è jure q la quiere para si, ^m è q no lo haze por otro engaño. ⁿ

G L O S. I.

- 1 *Retractus sanguinis locum non habet, nisi in rebus immobilibus.*
- Possessionum appellatione, an veniant mobilia? ibid.*
- 2 *Maiorum nostrorum res immobiles maxime amantur, & affectantur.*
Maiorum nostrorum affectio plurima tribuit specialia, ibi.
Minor restituitur aduersus adiectionem ab alio iusto pretio factam in bonis maiorum suorum, ibi.
Affectio qua habetur ad bona maiorum est maxime effectus, ibi.
Affectio qua habetur ad res maioru, inducit fraudis suspicionem, quod contractus sit potius pignoris, quam venditionis, ibi. & alij effectus, ibi enumerantur.
- 3 *Maiorum nostroru rei immobiles nostra interest ne exeant de familia.*
Maiorum nostrorum arma, lapidesque pretiosi nostra expedit ne exeant de familia, ibi.
Retractus an habeat locum in rebus mobilibus pretiosis maiorum, ut in armis, & gemmis, ibi.
- 4 *Retractus sanguinis, an habeat locum in rebus emphyteuticis? (sic? ibi.*
Emphyteusis, an veniat bonorum appellatione, quod Emphyteutica bona, an veniant sub generali obligatione? ibi.
- 5 *Emphyteutica bona ex aliquaratione particulari, non veniunt appellatione bonorum.*
Dispositio generalis aliqua non comprehendit, ex defectu intentionis, ibi.
- 6 *Retractus rei emphyteutice à consanguineo, an à domino fiat? & quis eorum preferatur.*
Retractui locus est in rebus emphyteuticis ab emphyteuta venditis, ibi.
- 7 *Retractui locus est in rebus emphyteuticis ecclesie?*
- 8 *Retractui locus est in rebus emphyteuticis iure regio?*
- 9 *Retractui an sit locus, si dominus vendat directum dominium, hoc est, censum vel emphyteusim?*
- 10 *Retractui an locus sit in locatione ad longum tempus?*

Retractui an locus sit in concessione emphyteusis? ibid.

Retractui an locus sit in re concessa in emphyteusim pro modica pensione, & pecunia numerata loco pretij? ibid.

11 *Retractus an habeat locum in locatione perpetua.*
Locatio perpetua est in effectum emphyteusis, ibi.

12 *Locatione facta ad longum tempus, transfertur uti le dominium, & possessio.*

13 *Locatio perpetua, vel ad longum tempus dicitur alienatio, & comprehenditur sub prohibitione alienationis.*

14 *Retractui locus non est in locatione perpetua, vel ad longum tempus, nec in emphyteusi secundum receptiorem sententiam, etiam iure regio contra D. D. Couarru.*

Retractuum leges, vel consuetudines, an sint odiosae, an favorabiles? ibi.

15 *Retractus an locum habeat si commoditates rei emphyteutice venduntur in perpetuum per emphyteutam retento sibi utili dominio?*

Lex necessario, §. fin. ff. de peri. & commo. rei vendi. explicatur, ibi.

Commoditas vsusfructus, vel rei emphyteutice, an possit in perpetuum alienari? ibi.

Alienare non dicitur qui retinet dominium, nec illud in alium transfert, ibi.

16 *Locatio ad longum tempus, an sit alienatio?*

Glo. vlti. in l. codicillis, §. instituto. ff. de lega. 2. exponitur, & saluatur.

17 *Retractui an locus sit in constitutione census perpetui super re propria, si fundus super quo fuit constituta pensio vendatur?*

17 *Dominium directum fundi mei super quo census constitui non transfertur in emptorem census, etiam expresse dicatur in contractu, ibi. & nu. 17.*

18 *Retractui an sit locus in venditione census ab antiquo super re aliqua impositi?*

Annui redditus, an inter immobilia computetur? ibi.

19 *Annui redditus, an a satisfactione excusent?*

20 *Annui redditus, an a minore, vel ciuitate alienentur sine decreto?*

21 *Annui redditus ad modicum tempus, an inter bona immobilia connumerentur?*

21 *Retractus an habeat locum in annuis redditibus in re communi, vel regio.*

Annui redditus constituunt tertiam speciem bonorum, ibid.

23 *Annui redditus redimibiles sunt in omnibus, ut perpetui.*

24 *Retractus an habeat locum, si vendatur fundus cum onere pensionis annue redimibilis loco pretij? & nu. sequent.*

XX 2 25 An-

Libro.5. Titulo.ii.

- 25 *Annuus redditus redimibiles, an contractus census dicantur, vel emphyteusis, an simplicis venditionis? Reservatio domus directi in venditione reddituum redimibilium quid operetur? ibi.*
- 26 *Lex cum mansuata. §. nemo ff. de contrah. emp. exponitur.*
- 27 *Retractui sanguinis in feudis, an locus sit? & nu. sequen.*
Feuda non comprehenduntur in generalibus dispositionibus, ibid. & ibi multa exempla.
- 28 *Feuda alienari permixta pro patrimonialibus habentur.*
- 29 *Retractui sanguinis, an sit locus in venditione commendae in domo si venditio permitteretur hoc in regno Peru?*
- 30 *Retractus sanguinis, an habeat locum in venditione usufructus? & nu. sequen.*
Usufructus ex eo quod sit pars fundi, an sit immobilis? ibid.
- 31 *Usufructus inter bona immobilia connumeratur.*
- 31 *Ususfructum non esse inter bona mobilia, nec immobilia connumerandum, sed esse tertium genus bonorum.*
- 33 *Actiones non sunt bona mobilia, vel immobilia, sed tertium bonorum genus.*
- 34 *Retractui quando locus sit vendito usufructui?*
- 35 *Retractui an sit locus vendito fundo per proprietarium, in quo alter habebat usufructum in si usufructuario, & an retrahat solam proprietatem?*
- 36 *Usufructus rei meae esse non potest apud me separatus a proprietate.*
- 37 *Hypotheca subnixae res, si semel alienentur ex consensu creditoris, non cadit iterum sub obligatione generali omnium bonorum praesentium, & futurorum, quamvis iterum res illa ad debitorem redierit.*
Donatio omnium bonorum praesentium, & futurorum reservato usufructu, non comprehendit fructus illorum bonorum qui semel fuerunt reservati. ibid.
- 38 *Filius familias, qui per matrimonij contractum iure regio liberatur a patria potestate, non reincident in eius potestatem soluto matrimonio.*
- 39 *Usufructuarius cui proprietates fundi legata est, si testamentum rescinditur, atque ideo cogatur fundum restituere, non amittit usufructum.*
Lex dominus. ff. de usufructu, ornatur, ibi. & nu. sequen. (ibi.)
Lex a libertis. ff. de bonis libertorum, expenditur,
- 40 *Consolidatio usufructus, vel alterius servitutis cum proprietate renovabiliter usufructuario quaesita, non habet effectum renovata proprietate, sed saluum manet ius usufructus, vel servitutis, & nume. sequenti.*
- 41 *Dominium directum renovabiliter quaesitum ei qui habebat servitutem, & usufructum super ea renouatur operatur in effectu confusionem servitutis, sed re renovata manet saluum ius servitutis, vel usufructus, ibi.*
Servitus confunditur, & extinguitur per acquisitionem domini, ibi.
Actiones confusae additione hereditatis amissa hereditate restituntur, ibi.
- 42 *Emptio rei suae tunc valet, cum quis eam renovabiliter possidebat.*
Usufructus rei suae possessae renovabiliter valet, ibi. dem.
Legatum rei suae valet, quoties poterat renovari, ibi. dem.
- 43 *Usufructus non amittitur, si proprietates renovabiliter fuerit usufructuario quaesita.*
- 44 *Lex si tibi. ff. quemadmo. usufruct. amittat. explicatur.*
- 45 *Usufructus confusus non reintegratur proprietate amissa per dolum.*
- 46 *Lex is cuius in sermo. ff. de lega. 2. explicatur.*
Hereditate renovata per querelam, vel alias non fingitur adita, nec quaesita quoad ea, quae heredi praedictum inferbant, ibi.
- 47 *Retractus sanguinis, an habeat locum in hereditate paterna, vel materna vendita?*
Hereditate vendita non censentur venditae singulae res, quia earum non debetur emictio, nec titulo pro emptore possunt, usufructu, ibi.
- 48 *Hereditas an inter immobilia computetur?*
Bona immobilia trahunt ad se mobilia, ut eodem iure censentur, non e converso, ibi.
- 49 *Retractus sanguinis, an habeat locum in nave? remissive.*
Retractui an sit locus in molendinis? remissive, ibi. dem.
Retractui an sit locus in venditione machinarum, et munitionum bellicarum Castri? ibi.
Retractui an sit locus in fructibus pendentibus? remissive, ibi.
Retractui an sit locus in venditione decimarum, vel vectigalium? remissive, ibi.
Retractui an sit locus in actionibus venditis, ibi. remissive.
Retractui an sit locus immobilibus pretiosis? remissive, ibi. Retra-

- Retractui an sit locus in pecunia ad emptionem praediorum destinata remissive, ibi.*
Retractui an sit locus in pecunia redacta ex venditione immobilium remissive, ibi.
Retractui an sit locus in pecunia apud camporem deposita remissive, ibi. (sive, ibi.)
Retractui an sit locus in columna domui affixa remissive, ibi.
Retractui an sit locus in homine ascriptio, vel bonae, aut a sino praedio addictis remissive, ibi.
Retractui an sit locus in insulis fluctuantibus, vel in maceria remissive, ibi.
 50 *Retractui ut si locus, an sufficiat rem immobilem esse patris, aut aui, an utriusque?*
Alternativa requirit alteram eius partem esse veram ibid.
 51 *Filius an admittatur viuo patri ad retractum rei a patre vendita, quam ipse pater denovo adquisierat? & nu. sequen.*
Patrimonium quid significet apud Francos, & Hispanos, & apud omnes, ibi.
Patrimonium sumitur quandoque omnibus facultatibus, ibi.
 52 *Emptis in rebus plus iuris habemus, quam in alijs.*
 53 *Capi. constitutus, de in integ. restitutio, explicatur. & nu. 68.*
 54 *Retractui an sit locus in re a patre vendita, eo iam mortuo?*
 55 *Retractui an sit locus si pater vendidit fundum matrem in eius vita? & nu. sequen.*
 56 *Filius an admittatur ad revocationem aduentitiorum a patre alienatorum? & nu. 60.*
 57 *Filius acquirit vsufructum patricorum, quae ipse retractat, etiam si pater vendiderit, & nu. 61.*
 58 *Filius vassalli an reuocet feudum a patre alienatum?*
 59 *Filius reuocat alienata a patre, licet dubium sit, an sit eius heres futurus?*
 60 *Filius retrahens a patre vendita non dicitur contra eius factum venire, ibi.*
 62 *Filius heres patris, an admittatur ad retrahendum rem patrimoniale a patre venditam? & nu. sequen.*
Heres & defunctus vna, & eadem persona esse censentur, & plura huic similia, ibi.
 63 *Heres non potest melioris esse conditionis, quam defunctus.*
Heres est eiusdem potestatis cuius erat defunctus, ibi.
 64 *Feudum alienatum, an possit ab agnatis heredibus alienatis reuocari? & nu. 70.*
 71 *Lex filiusfamilias, s. cum pater, ff. de lega. 1. explicatur, ibid.*
 65 *Heres consanguinei, an possit rem ab eodem consanguineo venditam retrahere?*

- Quem de euictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio.*
Heres licet de euictione non teneatur, non potest factum defuncti impugnare, ibi.
 67 *Filius heres patris, an admittatur ad renouandam alienationem aduentitiorum a patre factam?*
 68 *Filius heres patris secundum maternum vendentis, quae ipse habuerat ab alio filio mortuo, cuius fundus erat admittitur ad retractum.*
 69 *Heres retrahens, ut consanguineus rem a praedecessore venditam, non dicitur impugnare factum defuncti. & nu. 59. supra.*
 71 *Inuentarii confessio utilis erit, ubi agitur de renouanda alienatione respectu pretij, non respectu reuocationis.*
 72 *Maiores bona si alienentur, an heres alienantis admittatur ad renouandam alienationem?*
 73 *Euictioni locus non est si res vendita a consanguineis retrahatur.*
 74 *Gloss. in l. cum a matre. C. de reuendica. explicatur.*
 75 *Filius heres patris non admittitur ad retractum rei patrimonialis a patre vendita, quoties pater promissit rem tutam, & securam se praestitutum, etiam aduersus retractus consanguineorum.*
 76 *Filius familias nulla bona habens, an possit viuo patre rem patrimoniale ab ipso patre venditam per tutorem, vel curatorem, vel per ipsummet patrem filij nomine retrahere?*
 77 *Venditor, an admittatur ad retrahendum rem ab ipso venditam, quae patrimonialis erat iure sanguinis, vel alijs? & nunquam admitti probatur, remissive.*

a *Heredas de patrimonio. Ut retractui locus sit, duo exigunt lex nostra. Primum, quod sit res immobilis. Secundum, quod sit patrimonialis. Prima conclusio probatur his verbis, heredad, hoc est, fundus, ager, domus, praedium, villa, possessio, & similia, quae a loco moueri non possunt: de quorum verborum significatione late traditur in l. locus est, & in l. in quaestio, & in l. fundi, ff. de verborum significatione, & ibi Alciatus, Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. gloss. 4. Praeterea iuxta communem loquendi usum, heredad, idem est quod Hispanice quoque dicimus, possessio: sed appellatione possessionum non veniunt mobilia, puta, libri vel boues, secundum Cynum in l. vltima. C. de compensationi. Baldus in l. prima, de statu hominum. Guillelmus Benedictus in capitulo Raynutius, in verbo, cetera bona, numero. 13. in fine extra, de testam. † Quod etiam probatur, vel ex eo, quod non aequè procedit ratio retractus in rebus mobilibus, ac in*

Xx 3 immo.

Libro.5.Titulo.11.

immobilibus. Nam ad immobilia maiorum nostrorum habemus non modicam affectionem, ut in l. lex quæ tutores, versiculo, nec verò. C. de administratione tutorum. l. si in emptionem. ff. de minori. vbi minor restituitur aduersus adfectionem ab alio iusto pretio factam in ea re, quæ maiorum eius fuerat, aliter non restituendus: quo in loco Accursius, nota, inquit, interesse mirabile. Ob quod censetibi Bald. minor enormiter læsum præsumi, aliàs si modica esset læsio non restitueretur, ut in l. scio. ff. de integrum restitutione, & Baldū sequitur Alexander consilio. 67. numero. 3. libro. 5. Pantaleon Cremen. in l. 2. numero. 72. C. de rescindenda venditione. Decius consilio. 403. numero. 22. versiculo, non obstat. Cuius. l. auctoritate dixit gloss. in capit. 1. §. sed etiam res, titulo per quos fiat inuestitu. leges esse fauorabiles emere volentibus prædia, & possessiones maiorum suorum, quam extollunt Albericus, Angelus, Barbat. Iaso, Igneus, Guillelmus Benedictus, & Ludou. Gozadinus in locis ab Andre. Tiraquell. citatis in præfatione libri primi de retractu, numero. 34. in fine, vbi numeris sequentibus, alia plura similia congerit, quibus persuadere nititur, nostra admodum interesse. res maiorum comparare, numero. 35. Item legatum reuocari, si res tanti pignoratur, quanti valet, nisi ea res fuerit maiorum, numero. 36. Tertiò, affectionem ad res maiorum inducere simulationis suspicionem, si cum pacto reuocandi res maiorum vendita fuerit, alijs non deficientibus, præsumitur enim potius contractus pignoris, quam venditionis, numero. 37. Quarto, mandatum repudiandi non extendi ad repudiandas res maiorum, numero. 38. Quintò, causam prohibitionis alienationis, quòd res sit maiorum, esse iustam & rationabilem, satisque rem esse maiorum, quæ alienari prohibetur, licet non exprimat, numero. 39. Sextò, stipulari posse castrum quod maiorum fuerat, vendi alteri eiusdem familiæ, numero. 40.

† Preterea quod ad bona immobilia maiorum habeamus non modicam affectionem, quodque nostra interest, ut huiusmodi res ad nostram redeant familiam, à qua exierunt, probat Iurisconsultus in l. cum pater. §. libertis, & l. peto. §. fratre. ff. de legatis secundo. l. in fundo. ff. de reuendicatione. l. 2. ff. de vsucapione pro emptore. l. prima. §. sed si rem. ff. si quid in frau. patroni. notant glossa & Doctores in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legatis primo. Tiraquellus in præfatione retractus lignagier, numero. 33. 39. & 49. & 50. Ad bona autem mobilia non potest hæc haberi affectio, ut pote, quæ breui consumantur, vel furto subiaceant, nisi arma fuerint, lapidesue pretiosi, in his siquidem attentari posset locum esse retractui, cum eadem subsit ratio affectionis. Verum legem nostram communiter Nostrates intelligunt, ut procedat in rebus duntaxat immobilibus, ita Montalius in l. decimateria, in verbo, camiar, columna sexta, versiculo, item quæro, quomodo formetur libellus, titulo decimo, libro tertio fori. Cyfontanus in l. 70. Tauri, quæstione. 22. & Ioannes Lupi numero. 30. qui citat. l. 30. in legibus styli hoc expresse dicentem, ibi: las heredades, e las otras rayzes. Antonius Gomez in dicta. l. 70. numero secundo. Didacus Castellii in l. 74.

Tauri, in glossa magna. 6. columna in principio. Gregorius Lupi in l. 55. glossa. 1. prope finem, titulo. 5. de emptione & venditione, part. 5. domin. Didac. Covarrubias libro. 3. resolutionum, cap. 11. numero. 4. † Iuxta quem communem sensum sese offerunt dubia aliqua, & in primis quæro, an retractus sanguinis locum obtineat in venditione rei emphyteutica? Et retractui locum esse videtur: quoniam bonorum appellatione emphyteusis continetur, ex sententia Speculator. in titulo de locato & emphyteusi. §. nunc aliqua, versiculo. 156. numero. 184. & Ioannes Andreas ad eum, eodem paragrafo, versiculo. 109. numero. 133. in additione magna, idem voluit Iacobus à Bellouisi. in §. emphyteusim, in authentica de non alienandis rebus ecclesiæ. Petrus de Ancharra. in l. quod dicitur, columna. 6. versiculo, circa secundum, & ibi Iaso numero. 31. ff. de verborum obligationi. idem Iaso consilio. 152. numero. 5. libro. 1. Baldus consilio. 184. vbi ex hoc in pulchra specie consuluit, libro primo. Catellianus Corta in memorabili, incipienti, bonorum appellatione, & iterum in verbo, emphyteusis non venit, quibus in locis id reputat singulare, & Tiraquellus in repetitione. l. si vnquam, in verbo, bona, numero. 10. C. dereuocandis donationibus, vbi citat concordantes: & in libro. i. de retractu. §. 1. gloss. in principio, probatur hæc conclusio, ex l. bonorum. ff. de verborum significatione. & l. tutor. §. vltimo. ff. de pignorati. actione. & l. lex vectigali. ff. de pignorib. & ex l. i. & sequenti. ff. si ager vectiga. vel emphyreu. petatur. Facit quod scribit Ripa in rubrica. ff. de pignoribus, numero. 10. quod in generali obligatione bonorum veniunt bona emphyteutica. Arias Pinellus in rubrica. C. de bonis maternis, prima parte, numero. 19. & 20. vbi aduertit, lapsos fuisse maximos iuris interpretes, qui aliquando dubitauerunt, an appellatione bonorum emphyteutica continerentur, vel similia, in quibus quis habet vtile dominium tantum, aliquando etiam scripserunt non contineri, nec sibi satis constare, ut colliges ex Iasone variante, in l. Gallus. §. quidam rectè. l. lectio. num. 43. & sequentibus. & ex Alexandro in l. si patroni. ff. ad Trebellianum, à Decio in l. prima. 2. lectione, numero nono. ff. si certum petatur. Matthæo Afflicis decisione. 14. numero nono. & libro primo constituto. Sicilia rubrica. 6. numero. 48. & in capit. in generali, numero. 27. si de feud. fue. contra. inter dominum & agnat. Denique idem Arias Pinellus numero. 21. asseuerat ex propria verbi significatione emphyteusim bona appellari, quod Decius sensit in dicta. l. i. secunda lectio. numero. 9. ff. si certum petatur, idemque probatur ex l. item prædia. ff. famil. eriscunda, vbi lex inquit, hæc bona venite in iudicio familiæ eriscunda, & similiter veniunt in iudicio communi diuidendo, ut in l. septima. ff. communi diuidun. & iuxta naturalem bonorum significationem hæc vera sunt, iuxta ciuilem verò aliud est, ut dixi in stylo cancellariæ, titulo tertio, cap. primo. §. 26. glo. 1. numero. 88. † Quo fit, ut quoad aliquos ciuiles effectus non contineatur emphyteutica, seu feudalia sub nomine hereditatis, vel bonorum aliqua particulari ratione, quæ id suadeat, ut tradit Bartolus in litem videndum. §. final. ff. de petitione hereditatis.

Alexand.

Alexand. in dict. l. si patroni. ff. ad Trebellianum, atque ita procedit textus in capi. in generali, si de feud. fuerit contro. inter dominum & agnat. & ibi tradita à Matthgo de Afflictis, atque ita intelliges quia Ioannes Crottus dixerat in l. si constante, numero. 26. ff. soluto matrimonio, qui hoc non aduertit. Nec est nouum, aliquid ex defectu intentionis non comprehendendi in dispositione generali, quia aliàs iuxta propriam verborum significationem comprehendere-tur, ut in l. obligatione generali. ff. de p.ignor. l. si quis ita. §. si quis cum ignoraret. ff. de testamen. tere. ibi, licet nomen, & ibi, quia non quod sensisset Arius Pinellus in dicta rubrica. C. de bonis maternis. 1. parte, numero. 22. * Rursus quod retractui locus sit in bonis emphyteuticis, probatur ex eo, quod voluerit Guillelmus Cune. Rayner. à Forli. Alberic. Baldus, & Angelus in l. Imperator. ff. de pact. per illum rextum, dominum præferri consanguineo in retractu rei emphyteuticæ, cum concordant à Tiraquello traditis, libro. 1. de retractu. §. 1. glossa vnica, numero. 3. & 4. sed & hoc aperte voluerunt, ut scilicet, retractus in emphyteusi locum habeat, Alexander consilio. 27. numero. 3. libro. 6. vbi addit retractum non solum in emphyteuticis verum & in libellarijs, quas quis tenet à Principe, habere locum, & Sebastianus Neapoda. in prima consuetudine de iure congrui, in verbo, alicuius, & Matthæus Afflictis in tractatu protomixeos, in principio legis, numero. 7. & numero. 22. & numero, 39. Ioannes Faber in principio, instituta de emptione & venditione, & non obscure Cœpola consilio causarum ciuili. 44. & sequenti. Tiraquellus libro primo de retractu. §. 1. glossa. 3. numero. 1. * Quod ibi extendit numero. 2. ad emphyteusim ecclesiasticam, autoritate Baldi consilio. 300. libro primo, quem sequitur & eius sententiam extollit Iaso consilio. 224. columna vltima, Afflictis in dicto tractatu protomixeos, in principio legis, numero. 7. cum concordantijs ab ipsomet Tiraquello traditis libro. 1. de retractu. §. 1. glossa 13. numero. 8. * Iure nostro regio procedit hæc sententia, quod in re emphyteuta locus sit retractui, ut voluit Montalius in dicta. l. 13. titulo. 10. libro, 3. fori, in verbo, cambiar. columna secunda, & iterum in fine. Cyfontanus in l. 74. Tauri, & ibi Didacus Castelli in glossa magna, in verbo, parte en ella, per textum ibi, columna. 3. versiculo, item sicut emphyteuta, Ioannes Lupi in l. 70. Tauri, numero. 22. Gregorius Lupi in l. 55. glossa. 2. titulo. 5. de emptione & venditione, part. 5. quorum opinio vera est. Licet Ferdin. Arias in l. 68. Tauri, numer. 30. inaduerter teneat contrarium contra textum expressum in dicta. l. 74. Tauri, vbi vendico vtili dominio, quod pars rei est, consanguineus admittatur ad retractum, licet ei præferatur dominus directus. * Secundò quæro, quid si dominus dire & domini fundi vendat illud, & omne ius suum, nempe, censum vel emphyteusim, vel pensionem super eo fundo impositam, an proximior consanguineus venditoris possit ius istud retrahere? & eadem ratione crederem posse, & maiori quidem cū pretiosius sit dominium directum, quàm vtile, ut in l. 2. vbi id notant Salicetus, & Iaso tertio notabi. C. de iure emphyteutico, capit. potuit, de locato. & hoc

nuncupatim voluit Ioannes Lupi in l. 70. Tauri, numero. 22. in fine, & Didacus Castelli in l. 74. Tauri, in glossa magna, in verbo, parte en ella, columna. 3. in fine. * Tertiò quæro, an retractui sanguinis locus sit, si quis fundum, vel domum propriam locauerat alicui ad longum tempus, vel in emphyteusim cōcesserit pro certa pensione in quolibet anno? & videtur, locum non esse retractui hac in specie, eo quod res non exit de familia, vel cognatione, imò finita emphyteusi, vel locatione ad ipsam cognationem omnino redit, qua ratione cessat ratio finalis legis nostræ, & hoc in locatione ad longum tempus voluit Nicolaus Boerius in consuetudinibus Bituricensi. rubrica de retractu. §. primos, versiculo, item non habet. Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. primo, glossa. 14. numero. 84. & sequentibus: eadem ratione quoties res datur in emphyteusim, locus esse non debet retractui, ut censent Stephanus Bertrandus consilio. 7. libro. 1. Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 33. glossa vnica. Gerardus Vago in sua disputatione retractus, versiculo. 4. conclusio est, quod in re data in emphyteusim. Vbi hinc occasione sumpta quærit, quid si ultra pensionem is, qui accepit in emphyteusim dat. concedenti certam pecuniæ summam, an sit locus retractui ob illud pretium, qui tandem post multas allegationes resoluit, quod si pensio sit competens, quamvis minor, quàm res ipsa mereatur, censeri debere contractum emphyteuticum, atque ideo non esse locum retractui, quod si modica sit pensio, & ingens pretium, censetur esse venditio, eritque locus retractui, quod & nuncupatim voluit Ioannes Faber in l. adeo, numero. 10. in l. iuta de locato, Matthæus Afflictis decisione Neapolitana. 72. numero. 9. & 10. Ioannes Igneus in l. 3. si conditioni, versiculo, & si aliud, numero 52. & sequentibus. ff. ad Sillanianum. Carolus Molinæus in consuetudinibus Parisiensib. titulo. 1. §. 23. quæstione. 17. Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 33. glossa vnica, in principio, quod in casu simili late discutit idem Tiraquellus eodem libro. 1. retractus. §. 3. glossa. 1. maxime numero. 9. ex quo intelliges, quid hic dicendum sit. * Sed idem esse videtur in locatione perpetua, nam huiusmodi locatio est viribus, & effectū quædam concessio in emphyteusim, authentica qui rem, C. de sacrosanctis ecclesijs, vbi Decius id asserit procedere, vbi eadem ratio vtriusque, est similis textus in l. omnes. C. de fund. patrimo. libr. 11. & in l. prima. C. de offi. comis. sacri pala. ibi, totius perpetuarij, hoc est, emphyteuticarij iuris. Nam ius perpetuarium, id est, quod ex conductione perpetua competit. Et hinc perpetuarij dicti conductores, quibus in perpetuum fundus locatur, ut constet ex l. prima, & tertia, atque etiam vltima. C. de locatione prædior. ciuili. libr. 11. Quare nimirum idem est, de vtroque iudicandum, secundum Angelum in §. scire autem, in authentica de non alien. aut peric. rebus eccles. Imole in capit. nulli, & capit. ad audientiam, de rebus ecclesiæ non alienan. Fulgosius consilio. 240. Franciscus de Aretio consilio. 210. post principium. Carolus Ruinus consilio. 156. numero. 6. libro. 1. Stephanus Bertrandus consilio. 31. columna. 2. libro. 1. & consilio. 129. in principio, lib. 2. Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. gl. 14.

X x 4

numq.

numero.84.Sed & in emphyteusi perpetua locus non est retractui, vt probat idem Tiraquellus libro. 1. de retract. §.30. gloss. vnica, in principio. Di. Didac. Couarrub. hanc dicens communem, tam in locatione ad longum tempus, quam in locatione, & emphyteusi perpetua, libro.3. resolutionum, capite.3. numer. etiam
 12 3. † Sed contra videtur in locatione ad longum tempus, & perpetua, nam & ex prima transfertur possessio, & vtile dominium, vt de possessione voluit gloss. in l.3. §. ex contrario. & l. si quis ante, & ibi Alexand. super glossa, in verbo, no uisimē. ff. de acquiren. possessione, confert text. in l. sciendum. §. 1. in principio, versu o. sed & ff. qui satidare cogant. Bald. consilio, 325. ad finem, libr. 1. Manfieri. tit. de locato. §. item iste conductor. in l. in Clementina. 1. num. 21. de rebus eccles. non alienandis. Alexand. consilio. 120. ad finem, libr. 3. & consilio. 1. libr. 4. Barba. consilio. 8. column. 8. libr. 4. Tiraquel. libro. 1. de retract. §. 1. gloss. 14. numero. 74. de vtili dominio, notatur in l. 1. & sequent. ff. si ager vestigat. vel emphy. pet. & voluit Federi. Senen. consil. 123. Dynus, & Barto. in l. 1. §. quod autem ait. ff. de superficib. & in l. penultima. §. instituto, & ibi quoque Bald. ff. delegatis. 2. & alij plures à Tiraquel. citati dicta gloss. 14. numero. 80. & à me
 13 infra numero. 16. † Et vsque adeo locatio hæc dicitur alienatio, vt sub eius prohibitione cōtineatur, vt voluit glossa Bal. & alij in l. vltima. C. de pact. pigno. glossa, & Cardinalis in Clementina. 1. de rebus eccles. non alienand. Dyn. Bartol. Bald. Imola, & omnes in l. codicillis. §. instituto. ff. de legat. cum concordant. à Tiraquel. traditis dict. gloss. 14. numero. 81. contra gloss. quæ voluit contrarium in dict. §. instituto, communiter reprobata, teste Tiraquel. dict. gloss. 14. numero. 79. & Antonio Gomez in l. 40. Tauri, numero 84. & domi. Dida. Couarrub. lib. 2. resolution. capit. 16. nume. 1. in fine. & Ario Pinello in l. C. de bonis maternis. 3. part. numero. 64. qui eam saluat in duobus casibus. Ceterum & prohibita simpliciter venditione, censetur locatio ad longum tempus, vel in perpetuum prohibita, ex sententia Rosfredi Benauentani, in quaestione Sabbatina. 8. cum cōcordantijs à Tiraque. congestis, dict. gloss. 14. numero. 82. & per Ripam in l. filiusfamil. §. diu. numero. 100. ff. de legatis. 1. Ex qua locatio, probat Tiraquel. ibidem deberi laudimia, conductoremque longi temporis non posse vendere in consulto domino, ad exemplum emphyteutę, & omissione solutionis pensionis rem incidere in cō
 14 missum. † Ex quibus videtur, huiusmodi in locatione perpetua, vel ad longum tempus locum esse retractui sanguinis, quam sententiam, & si contraria sit receptior, amplectitur domin. Didac. Couarrub. libr. 3. resolution. cap. 11. nume. 3. prope finem, asserens æquorem esse, & legi nostrę regiæ conuenientiorem, vt proximus ad hunc tractatum veniēs, & cum eodem tenere recipere volens omnino admittatur, præsertim cum hæc datio in emphyteusim sit quedam alienatio. l. vltima. C. de rebus alien. non alienand. l. 1. ff. si ager vestiga. vel emphy. petat. atque ita semotis consuetud. nibus contrarijs visum esse refert Ferrono in consuetudi. Bordegalen. rubrica de retract. §. 25. sed tunc tene communem & receptissimam sententiam, quod

agnatus proximior non possit rem ad longum tempus, vel in perpetuum locatam, seu in emphyteusim concessam, ratione translati vtilis dominij retrahere, extrationibus supra memoratis, & quia lex ista, eiusque dispositio est exorbitans & odiosa, imo & contrarius, vt in l. dudum. C. de contrahenda emptione, vt constat ex traditis per Tiraquel. libro. 1. de retract. in præfatio. numero. 16. & numero. 60. & pluribus sequentibus, idque esse receptius, licet aliqui fauorabilem, & non contrarius esse asserent, quos refert Tiraquel. in eadem præfatione, numero. 56. & sequenti. quam receptam traditionem sequitur Didacus Castellus in l. 74. Tauri, glossa magna, columna. 6. & 7.
 15 † Quarto quæro, quid si emphyteuta vendit commoditates, quas habet, & percipit ex re emphyteutica in perpetuum, retento sibi vtili dominio, an proximior consanguineus possit eas commoditates retrahere? Respondeo non posse: primum quoniam hæc commoditates, & redditus bona immobilia non sunt, sed mobilia, quare in eis cessat legis nostrę dispositio, quippe quæ in immobilibus dumtaxat locum obtinet, vt supra in principio huius gloss. probaui. Item quia emphyteuta hos redditus vendere potest irrequisito domino. Aliud enim est vendere vtile dominium, aliud verò redditus eius rei, in qua quis habet vtile dominium, quemadmodum aliud est vendere usufructum, aliud verò commoditatem vsusfructus, vt in l. necessario. §. final. ff. de pericul. & comodo rei venditæ, quam recte explicat Arias Pinellus in l. prima, tria parte, numero. 40. C. de bonis maternis. Si ergo vendere potest has commoditates irrequisito domino, ita vt non transeat in emptorem vtile dominium, non poterit consanguineus eas retrahere, secundum Baldum in l. vltima, vltima lectione, numero. 2. C. de iure emphyteu. & ibi Andreas Barbat. in apostillis allegat textum, & ibi eundem Baldum in capite primo. §. quid ergo, de instit. de re aliena. faciem voluit Baldus in capite. quæ in ecclesiarum, numero. 20. de constitutioni. dicens commoditatem posse alienari, etiam ad mille annos, modo non transeat dominium in conductorem, eo quod non contrahatur respectu vtilis dominij, sed respectu alterius corporis, idest, fructuum separandorum singulis quibuscunque annis, vnde ait contractum huiusmodi non concernere fundi corpus, sed corpus fructuum, quod asserit Baldus autoritate glossę insignis in l. codicillis. §. instituto. glossa vltima. ff. de legatis secundo. Quam tamen limitat Baldus dicto numero. 20. vt procedat, quoties id actum est, ne vtile dominium transeat in emptorem, sed ipsi venditori remaneat. Non enim dicitur aliebare, qui retinet dominium, & illud in alium non transfert, vt in l. prima. C. de fundo dotali, & est textus expressus in l. cum manufacta. §. nemo. ff. de contrahenda emptione, idem & nostris voluerant legem nostram interpretantes Ioannes Lupi in l. 70. Tauri, numero, 25. & Didacus Castellus in l. 74. Tauri, in glossa magna, columna quarta, versiculo pone igitur. † Ceterum aduertere oportet, glossam prædictam in dicta l. codicillis. §. instituto. ff. de legatis secundo, dicentem, locationem ad longum tempus non esse alienationem

nationem, nec contineri sub prohibitione alienationis, ita generaliter intellectam communiter reprobari, secundum Bartol. & Doctores ibidem, & alios num. 13. citatos. Quam tamen duobus modis Pinellus ibi citatus, & tu eam poteris tertio intelligere, ut procedat in commodate locata ad longum tempus, & in perpetuum cum reservatione dominiij utilis apud venditorem existentis, ut tunc alienatio rei alienari prohibita non dicatur, sed commoditatis eius, quare dominus directus reuocare eam non poterit, nec a fortiori consanguineus admittetur ad retrahendum, cum dominus directus praeferatur in retractu, ut in l. 13. infra eodem, sumpta ex l. 74. Tauri, & sit regula iuris, Si vinco vincentem te, a fortiori vincam te, capit. auctoritate Martini. de concessione praebendae in sexto, & in hoc est singularis doctrina Baldi in dicto capitulo quae in Ecclesiis, numero 20. de constitutioni. & sequacium, sed tamen aliqui existimant, hanc reservationem dominiij utilis videri in fraudem factam, quos refert Tiraquellus libro. 1. de retractu §. i. glossa. 2. numero. 36. nihilominus tamen tene quod dixi, & est singulare. ¶ Quinto quaro, Petrus promittit dare Ioanni annuam pensionem, seu censum perpetuum, quem imposuit super certo fundo, deinde idem Petrus vendidit fundum Titio, an illum possit Ioannes reuocare, & an consanguineus Petri possit eum retrahere? Respondeo reuocationi vel retractui locum non esse, quandoquidem per venditionem annui redditus, super re propria venditoris constituti, non transfertur in emptorem dominium directum, sed hypotheca duntaxat, seu pignoratatio pro securitate pensionis, iuxta l. fundus quem. ff. de annuis legatis, prout in specie notat Speculator, titulo de locato & emphyteusi. §. nunc aliqua, versiculo. 86. & 98. Didacus Castelli in l. 74. Tauri, in glossa magna columna. 4. versiculo ex quo vnum singulariter infero, & Ioannes Lupi in l. 70. Tauri, numero. 28. docti. Dida. Couarr. libro. 2. resolutionem, capit. 11. numero. 5. in fine, quod asseuerat procedere, etiam si in contractu adiectum sit, quod dominium directum in emptorem transferatur. Quandoquidem eiusmodi translatio potius fit ad tuitiorem annuam pensionis solutionem, & ratione hypothecae, quam veri dominiij translationis, quod non fuit venditum, nec pretium aliquod pro eodem dominio datum, sed annuus redditus tantum venditus fuit super certo fundo constitutus, qui iuste fuit estimatus. Atque ita censet domin. Dida. Couarruias contractus istos fore interpretandos, ne passim concedatur tabellionibus conventionum naturam verborum superfluitate corrumpere. ¶ Sexto quaro, quid in venditione census ab antiquo super re aliqua imposita, an sit locus retractui sanguinis? Et videtur, ei locum fore, admittatur quae consanguineus ad eius annui redditus retractum, annui siquidem redditus inter immobilia computantur, ut in l. si quis inquilinus. ff. de legatis primo, & in l. iubemus nulli. in principio, & ibi glossa, verbo annonas, & Bartolus, Baldus, Paulus Castrensis & alij C. de sacrosanctis Ecclesijs, & in l. hac editoriali. §. his

illud, & ibi glossa, Cynus, & Baldus in vtraque lectione. C. de secundis nuptijs, & in l. quemadmodum. C. de agricolis & censitis. libro. 11. §. 1. versiculo si vult enim, & ibi Angelus, & rursus. §. ultimo, & ibi glossa in authentica de non alienandis, aut permuandis rebus Ecclesiasticis immobilibus, & §. quoniam autem, versiculo si vero habet redditus, iuncta glossa in verbo, redditus, in authentica, ut hi qui obligatas se habere perhibent res maiorem, aut obligati sunt eis, textus expressus in Clementina exiui, de paradiiso. §. cumque annui redditus, de verborum significatione, cuius verba sunt, (cumque annui redditus inter immobilia cessantur a iure,) & id praeterea voluit Speculator, Ioannes Andreas, & Baldus in additionibus ipsius tituli de restitutione spoliatorum. §. nunc dicamus columna penultima, ibi sed adhuc contra praedictos, Zenzelin. in extrauaganti, Ioannes. 22. incipienti ad conditorem, in principio, in verbo, mobiliu, Federicus Senensis consilio. 12. columna. 2. Albericus in l. mouentium, in fine. ff. de verborum significatione, cum concordantijs a Tiraquello congestis de vtroque retractu, titulo. 1. de retractu Lignagier. §. i. glossa. 6. numero. 4. & 5. ¶ Ex quo inferit Tiraquellus ipse ibidem numero. 6. hos annuos redditus excusare a satisfactione, non secus ad possessionem immobilium, ut voluerunt Guillelmus de Cuneo, Raynerius, & Cynus in l. sciendum in principio, & ibi quoque Bartolus ad finem, Baldus, Albericus, Angelus, & Recentiores. ff. qui satisfacere cogantur, modo sint constituti super immobilibus, secus si sint personales, ut probant Doctores supra citati, & Tiraquellus dicta glossa. 6. numero. 11. sciendum. §. si fundus, versiculo diuersa. ff. qui satisfacere cogantur iuncta l. finali. §. ultimo. ff. de contrahenda emptione, redditus tamen, qui a fisco debentur, aut alias ex publico, ut salaria iudicum vel eorum, qui sunt in Regum seruitio, redditusque ad vitam alicuius, etiam si super re aliqua immobili non sint constituti, excusant a satisfactione, secundum Fulgosium, Alexandrum, & Lafonem in dicta. l. sciendum. ff. qui satisfacere cogantur hac ratione moti, quoniam fiscus vel res publica semper sunt soluendo. l. 2. ff. de fundo dotali. ibi, (quamuis fiscus semper idoneus successor sit & soluendo) Tiraquelles de vtroque retractu, titulo. de retractu Lignagier. §. 1. glossa. 6. numero. 14. Rodericus Xarez in l. 2. titulo. 3. de los emplazamientos, libro. 2. foro legum, numero. 28. folio. 176. columna. 2. ¶ Inferit secundò, minorem sine decreto hos redditus annuos alienare non posse ex sententia Baldi in l. iubemus nulli, post principium. C. de sacrosanctis Ecclesijs, quod & voluit ipse Baldus consilio ultimo, libro. 5. Alexand. consilio. 103. libro. 2. & consilio. 179. in principio, libro. 6. & consilio. 15. lib. 6. 7. Barba. consil. 22. columna. 2. libro. 3. Stephanus Bertrandus consilio 283. colum. 1. libro. 3. & similiter ciuitas non potest hos annuos redditus vendere absque ea solemnitate, quae in vendendis rebus ciuitatum immobilibus exigitur, ut in l. vltima, & ibi Bartol. & Ioannes de Platea, C. de vendend. rebus ciuitati. lib. 11. verum nec annui redditus

Xx 5

ditus

Libro.5. Titulo.11.

ditas Ecclesie absque consueta solemnitate vendendorum bonorum immobilium eius distrahi poterunt. iubemus nulli, & ibi omnes scribentes. C. de sacrosanctis Ecclesijs, Petrus de Ancharrano, & Imola in capitulo nulli. de rebus Ecclesie non alienandis. Infert etiam executionem sententiarum que fieri posse in debitorem annuar pensionis, ac in debitorem rei immobilis, ex sententia Baldi. in l. etiam, nume. 6. 7. & 8. C. de executione rei iudicat. quod singulare & menti tenendum esse asserunt Alexand. numero. 4. & Iaso numero. 1. in l. a diuo Pio. §. sic quoque. ff. de re iudicata, item huiusmodi redditus annui eodem tempore usufruuntur, quo & bona immobilia, secundum Baldum in cap. de quarta, columna. 1. de prescriptioni. ¶ Quæ omnia limitat idem Tiraquellus dicto libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 6. numero. 7. quoties redditus sunt perpetui aut certe ad longum tempus, secus si ad modicum ex sententia Zenzelini in extravaganti. Ioannis. 22. incip. ad conditorem, columna. 1. in verbo, mobilium, & Baldus in l. hac edictali. §. his illud, columna. 1. in nona lectura. C. de secundis nuptijs, idem voluerunt Alexand. numero. 9. in l. si constante. §. finali. ff. soluto matrimonio, & Iaso in l. sciendum, numero. 23. versiculo. 2. limita. ff. qui satisfacere cogantur, Guillemus Benedictus in repetitione capituli Raynuthus in verbo, cetera bona, numero. 8. de testamentis, cum concordant. a Tiraquello traditi dicta glossa. 6. numero. 7. & 8. Vbi id sublimitat, nisi esset eadem ratio in redditibus modici temporis, quæ & in perpetuis. Itæ licet redimi possent intra aliquod tempus vel simpliciter, non ex hoc desinunt esse perpetui, vt in l. sufficit, vbi Iaso addit concordantes. ff. de condict. indebiti. glossa in cap. finali. de solutione. Carolus Ruinus consilio. 82. numero. 3. libro. 2. Tiraquellus plures allegans libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 14. numero. 120. & Iarius libro. 2. §. 2. numero. 38. & sequenti. ¶ His innixus rationibus, locum esse tractui sanguinis in annuis redditibus tenuit Ioannes Faber. in §. vltimo prope finem, instituta de duobus reis, dicens ex consuetudine locorum multorum Francie retractum habere locum in venditione reddituum generalium, Mathæus Afflict. in tractatu protomixcos, in principio. l. numero. 7. Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 6. numero. 3. attestatur de hoc esse consuetudinem expressam Niuernensem titulo de retractu lignagier. §. 18. Nihilominus tamen contraria sententia verior est, imò quod vendito censu antiquo, vel annuis redditibus, non sit locus retractui, iuxta ius nostrum regium, quod voluit Ioannes Lupi, in l. 70. Tauri, numero 30. 31. & 32. & Didacus Castellus in l. 74. Tauri, glossa magna, columna. 5. & 6. eo quod lex nostra sit exorbitans & odiosa, vt probat Tiraquellus libro. 1. de retractu in præfatione, numero. 6. & sequenti, cum ergo lex nostra loquatur de bonis verè immobilibus, non est extendenda ad annuos redditus vel census, qui non veniunt appellatione mobilium nec immobilium, iuxta propriam eorum verborum naturam, sed tertiam quandam constitutis speciem, vt docet Panormitanus in capitulo nulli, numero. 10. de rebus Ec-

clesiæ non alienandis, quem sequitur Alexand. ad Bartol. in l. mouentium. ff. de verborum significatione, & Marianus Socinus in tractatu oblationum in. 8. libello. 6. questione, columna. 2. versiculo sed iuxta prædictam rationem reddentes, quia nec tangi, nec palpari possunt, nec loco circumscribuntur, sed pro eis competit actio, quæ similiter nec mobilis proprie nec immobilis est, sed tertiâ constituit speciem, vt plurimum autoritate probat ipse Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 7. numero. 9. & in propria specie annuorum reddituum, hoc idem voluit eodem §. 1. glossa. 6. numero. 3. Ioannes Lupi, in l. Tauri, numero. 32. Didacus Castellus in l. 74. Tauri, glossa magna, columna. 6. Largo tamen sumpto vocabulo, annui redditus rebus immobilibus adhaerentes, dicuntur bona immobilia, si verò mobilibus, dicuntur mobilia, vt ibidem resoluunt Ioannes Lupi, & Didacus Castellus, autoritate Bartol. in l. pater pupillis. ff. de administratione tutorum, atque ita intelligitur textus in Clementina exiui, de paradiso. §. cumque annui redditus. ¶ Et idem erit in annuis redditibus redimibilibus cuiusdam debitis, quos si vendiderit, non erit locus retractui eidem & fortioribus rationibus, vt resolut ipse Didacus Castellus in dicta. l. 74. Tauri, glossa magna, columna. 7. versiculo sed pone, quod quis dedit fundum, domi. Dida. Couarru. libro. 3. resolution. cap. 11. numero. 5. versiculo his profecto, de quo plura congerit Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 6. numero. 15. & sequentibus domi. Dida. Couarru. libro. 3. resolution. cap. 7. numero. 2. & deinceps, & Gregorius Lupi, in l. penultima, titulo. 8. glossa magna, partita. 5. ¶ Septimo quæro, quid si Petrus fundum vendidit Ioanni constituto mille & quingentorum aureorum pretio, deinde cum pecunia careret emptor, ad illud soluendum conuenit inter eos, vt centum aurei quotannis Petro venditori soluerentur nomine census redimibilis super eodem fundo constituti, reseruauitque sibi venditor dominium directum, donec census ab emptore Ioanne redimatur ad rationem vnus pro quindecim translati vtili in ipsum emptorem, vel ab initio fundus venditus fuit pro centum aureis quolibet anno soluendis, donec census redimatur ad rationem vnus pro quindecim, quod idem est, vtrum consanguineus proximior Petri venditoris possit fundum retrahere, onus illud census & pensionis assumere volens super eodem fundo, eisdemq; conditionibus, quibus & Ioanni venditus fuerat? Et videtur, retractui locum non esse, quoniam vbi dominium tantum vtile transfertur in emptorem, manetque directum apud venditorem non est locus retractui, prout & in emphyteusi, & locatione ad longum tempus diximus supra hac eadem glossa numero. 10. & sequentibus. sed in specie proposta adest hæc clausula, vt directum maneat apud venditionem, & vtile transferatur in emptorem, donec census redimeretur, non ergo erit locus retractui, vel tunc ei erit locus, cum census fuerit ab emptore redemptus: quoniam tunc dominium vtile cum directo consolidatur & iungitur. ¶ Sed his non obstantibus, contraria

contraria sententia verior est, imò quòd consanguineus admittatur ad retractum, quoniam huiusmodi contractus non est emphyteusis vel census, sed puræ venditionis habita fide de pretio, donec emptor illud soluere voluerit, ita tamen vt interim pensio annua venditori præstetur in compensationem fructuum ex eo fundo ab emptore interim percipiendorum, quod licite fieri posse iuxta decisionem. l. curabit. C. de actio nibus emp. docet domi. Dida. Couarru. libro. 3. resolutionum, capit. 4. nume. 6. Nec me mouet pactio, quod dominium directum fundi venditori reseruatur, donec pensio redimatur, quoniam verba impropria contractus non immutant eius naturam, maxime cum à notariis ignorantia procedant, & ipsa verba impropriantur, vt seruiant naturæ contractus, vt in. l. si vno, in principio, versiculo sed si verbo. ff. locati. & ibi notant glossa & Doctores, cum alijs à me traditis supra hoc libro, titulo. 10. de donationib. l. 7. glossa. 1. numero. 11. & 12. & quæ dicam infra eodem. l. sequē. gloss. 14. numero. 6. & sequentibus. Videmus etenim 27 in casu proposito, totum fundum eiusque dominium vtile & directum pretio conuento æstimatum, quid ergo sibi vult referuatio illa domini directi? nihil aliud, meo iudicio, nisi vt fundus venditus sit hypothecæ subnixus pro pensionis solutione, donec redimatur, & ita sensisse domi. Dida. Couarru. arbitror, licet verba eius aliud præferre videatur, libro. 3. re-

26 solutionum, capit. 11. numero. 5. † Item alia ratione conuincitur hac in specie locum esse retractui, quippe cū si ei locus non esset, fieret passim legi nostræ fraus, si quidem emptor rem ad censum accipiens à domino sub pacto redemptionis pensionis, clanculum pretium solueret, pensionemque redimeret, & ea cautela consanguineos à iure retractus excluderet, vt rectè aduertit Afflict. in tractatu protomixeos. §. 3. incipiente, licet autem, numero. 17. & 18. domin. Dida. Couarru. libro. 3. resolutionum, capit. 11. numero. 6. versiculo. 4. Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. gloss. 2. numero. 34. 35. & 37. Cassaneus in consuetudinib. Burgundiz, titulo de retractu. §. 10. in verbo, le vendeur, in principio. † Octauo quero, an retractus sanguinis habeat locum in feudis? & videtur locum non esse, ex eo quòd in generali alienatione vel dispositione feuda non comprehenduntur, capit. generalij, & ibi Doctores, si de feudo fuerit controu. inter dominum & agnatam vas, capitul. 1. ad finem. & ibi glossi. & Cardinalis Alexand. primo notabil. de capita. quicuri. vendidit. Alexander consilio. 16. libro. 2. & consilio 168. eodem libro. quod repetitur consilio. 20. lib. 5. Ludou. Gozadinus consilio. 26. numero. 51. Signorolus consilio. 218. Baldus consilio. 107. in fine, libro. 2. Decius consil. 139. & consilio. 389. ad finem: Quo sit, vt feuda non comprehendantur sub generali donatione bonorum, nec in generali hypotheca, nec in rescriptis simpliciter impetratis, nec in statuto de dote lucranda, nec sub dispositione. l. 1. & authentica præterea. C. vnde vir. & vxor. nec authentica res quæ. C. communia delegatis. Nec comprehendit feudum generalis obligatio bonorum, nec continetur sub generali facultate legitimandi facultas legitimandi ad feuda, nisi id nuncupatione exprimitur. Nec qui legitimitur ad succedendum, censetur legitimatus, vt in feudo succedat, nisi id nominatim sit expressum, nec in renuntiatione generali veniunt bona feudalit, nec in generali mandato, nec denique appellatio bonorum feuda comprehenduntur, vt latissime pluribus ad id citatis authoribus probat insignis Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 3. numero. 3. & pluribus sequentibus. Paulus Parisius consilio. 12. numero. 47. & 48. libro primo, & numero. 60. & pluribus sequentibus.

28 † Verum contraria sententia verior est, imò quòd consanguineus admittatur ad retractum bonorum feudalium, si cum licentia domini distrahantur, ex sententia Ioannis Fabri. in. §. 1. post principium, in l. de emptione & venditione, cui consenit Cæpola consilio causarum ciuiliu. 44. & 47. Iaso, qui hoc multis rationibus confirmat consilio. 224. per totum libri. 2. Bald. expresse in tractatu protomixeos nume. 12. in fine, & Afflictus eodem tractatu in principio legis, numero. 7. versiculo item quero an istud, per text. in cap.

consilio. 75. columna. 2. versiculo vel aliter, libro. 2. & in specie hoc voluit Baldus in rubrica. C. de contrahenda emptione. 13. quæstione. Ioannes Andreas in additionibus ad Speculator. titulo de emptione & venditione. §. 1. columna. 4. in additione incipi. facile ergo erit. Panormitanus consilio. 66. columna. 1. libro 1. per multa ab eo allegata, & iterum consilio. 69. ad finem libro. 2. Socinus consilio. 179. columna. 1. libr. 4. Fabianus à Monte de emptione & venditione. 7. quæstione principali. columna. vltima. Decius consilio 119. numero. 4. & consilio. 440. numero. 1. Afflict. in tractatu de iure protomixeos. §. 3. incip. licet autem, numero. 17. & sequen. & alij supra citati. Concludo igitur hac in specie locum esse retractui vel iuri congrui, quod idem est, & ita fuisse pronuntiatum in consilio Neapolitano attestatur idē Matthæus Afflictus decif. 338. numer. 8. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. gloss. 2. numer. 14. 35. & 37. Cassaneus in consuetudinib. Burgundiz, titulo de retractu. §. 10. in verbo, le vendeur, in principio. † Octauo quero, an retractus sanguinis habeat locum in feudis? & videtur locum non esse, ex eo quòd in generali alienatione vel dispositione feuda non comprehenduntur, capit. generalij, & ibi Doctores, si de feudo fuerit controu. inter dominum & agnatam vas, capitul. 1. ad finem. & ibi glossi. & Cardinalis Alexand. primo notabil. de capita. quicuri. vendidit. Alexander consilio. 16. libro. 2. & consilio 168. eodem libro. quod repetitur consilio. 20. lib. 5. Ludou. Gozadinus consilio. 26. numero. 51. Signorolus consilio. 218. Baldus consilio. 107. in fine, libro. 2. Decius consil. 139. & consilio. 389. ad finem: Quo sit, vt feuda non comprehendantur sub generali donatione bonorum, nec in generali hypotheca, nec in rescriptis simpliciter impetratis, nec in statuto de dote lucranda, nec sub dispositione. l. 1. & authentica præterea. C. vnde vir. & vxor. nec authentica res quæ. C. communia delegatis. Nec comprehendit feudum generalis obligatio bonorum, nec continetur sub generali facultate legitimandi facultas legitimandi ad feuda, nisi id nuncupatione exprimitur. Nec qui legitimitur ad succedendum, censetur legitimatus, vt in feudo succedat, nisi id nominatim sit expressum, nec in renuntiatione generali veniunt bona feudalit, nec in generali mandato, nec denique appellatio bonorum feuda comprehenduntur, vt latissime pluribus ad id citatis authoribus probat insignis Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 3. numero. 3. & pluribus sequentibus. Paulus Parisius consilio. 12. numero. 47. & 48. libro primo, & numero. 60. & pluribus sequentibus.

28 † Verum contraria sententia verior est, imò quòd consanguineus admittatur ad retractum bonorum feudalium, si cum licentia domini distrahantur, ex sententia Ioannis Fabri. in. §. 1. post principium, in l. de emptione & venditione, cui consenit Cæpola consilio causarum ciuiliu. 44. & 47. Iaso, qui hoc multis rationibus confirmat consilio. 224. per totum libri. 2. Bald. expresse in tractatu protomixeos nume. 12. in fine, & Afflictus eodem tractatu in principio legis, numero. 7. versiculo item quero an istud, per text. in cap.

capit. 1. §. sed etiam res, titulo per quos fiat inuestitu. Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. gloss. 3. numero. 10. & 11. ubi hoc maxime procedere attestatur inter Gallos, quibus feuda sunt ad instar bonorum hereditariorum, & veluti patrimonialia, præfertim quoad eorum alienationem, ut tradit Ioannes Faber. in. §. vltimo, instituta de assignatio. liberto. asseritque in Regno Francie, feuda comprehendere appellatione bonorum, possunt enim alienari, quare nimirum si feuda bona censcantur patrimonialia, ut in simili voluit Ancharranus consilio. 225. columna penultima, & planius Dec. consilio. 86. columna. 2. versiculo, & attenta dicta consuetudine. Tiraquellus dict. gloss. 3. numero. 11. Nec apud Gallos tantum sunt feuda hereditaria, sed & apud alios quoque, ut est testis Sebastian. Neapodan. in consuetudine Neapolitana, incip. & si testator, in verbo, disposuit, & Matthæus Afflictus decisione Neapolitana. 140. ¶ Ex quo infero ad Indorum commendas regni huius, quæ ut plurimum feudis comparantur, ut latissime probavi supra hoc libro titulo. de donationibus. l. 6. gloss. 2. numero. 12. & pluribus sequentibus, si forte earum venditio permetteretur, admitteretur proculdubio proximior consanguineus vendentis ad eius retractum, maxime si commedæ essent perpetuæ, censeretur enim bona patrimonialia, propter permissionem alienationis, ut dixit Tiraquellus dicto. §. 1. lib. 1. de retractu. gloss. 3. numero. 11. cum his quæ dixi numero præcedenti. ¶ Non quæro, an in venditione vsusfructus locus sit retractui sanguinis? Et si vsusfructus est rei immobilis, locum esse retractui asseuerat Afflictus in tractatu protomixeos, in principio legis, num. 5. Cassaneus in consuetudinibus Burgundie, titulo de retractu. §. 1. in verbo, son heritage, col. 2. versiculo. quærit ulterius, idem. num. 14. & Feronius in consuetudine Burdegalensi, titulo de retractu. §. 25. & Paulus Parisius consilio. 84. numero. 8. libro. 3. Mouentur ex eo, quod vsusfructus est pars fundi, atque ideo immobilis esse censetur, ut in. l. 4. ff. de vsufruct. ubi inquit Iurisconsultus, vsufructum in multis casibus partem esse domini, & l. qui vsufructum. ff. de verborum obligationibus. ubi, qui vsufructum fundi stipulatur, similis est ei, qui partem fundi stipulatur, cum alijs à Tiraquello congestis, libro. 1. de retractu. §. 1. gloss. 7. numero. 56. & quomodo id intelligatur, vitra Doctor. in dicta. l. qui vsufructum, dixi latè in stylo cancellariæ, titulo. 3. cap. 1. §. 26. gloss. magna, numero. 86. & sequent. ¶ Constat etiam quod Bartol. docet in. l. iusto. §. non mutat. ff. de vsucapionibus, dicens, vsufructum inter immobilia connumerari, per. l. corruptionem. C. de vsufruct. idem voluit Albericus in. l. mouentium, in fine. ff. de verborum significatione, & Alexander ad Bartolum. in. l. iubemus, nulli in fin. principi. per textum in ea ipsa. l. §. vltimo. C. de sacerdotibus Ecclesijs. l. vltima, in fin. C. de præscriptione longi temporis. l. sicut. C. de seruitutibus & aqua, facit lex. 3. §. nec vsufructus. ff. de rebus eorum, ubi nec vsufructus pupilli alienari potest sine decreto, quod in rerum immobilium alienatione requiritur. Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 7. numero.

32 57. ¶ Verum his minime obstantibus, contraria sententia verior est & receptor, non enim est locus retractui in venditione vsusfructus, vsus, vel habitationis, cum ea iura sint incorporalia, atque ideo non sunt proprie mobilia, nec immobilia, ut voluit Bal. in. l. 1. §. scilicet de feud. cognitione. Lucas de Pena in. l. vlt. colum. 2. C. de vendendis rebus ciuitatis, libro. 10. ubi expresse asserit vsufructum rem mobilem nec immobilem esse, sed neutrum, aliquid per se existens, ut sunt cetera iura, quod etiam asseuerat Corneus consilio. 147. columna. 2. versiculo, his tamen non obstantibus, libr. 4. Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 7. numero. 58. ¶ Idemque est in alijs iuribus & actionibus, quippe quæ licet bona dicantur, constituunt tamen diuersam bonorum speciem à mobilibus & immobilibus, non enim proprie appellari possunt bona mobilia vel immobilia, ut in. l. 1. §. in venditione. ff. de re iudicata, & in. l. quam Tuberonis. §. in peculio. ff. de pecul. libi, res mobiles, & soli, & ibi, hoc amplius, nomina debitorum, & ita Doctor. antiqui tradebant, ut refert Bartolus in. l. potest. ff. de autoritate tutor. & in. l. mouentium, & ibi latè Albericus. ff. de verborum significatione, & hæc est recepta theórica, ut attestatur Alexander in dicto. §. in venditione. 1. notabili, & in. l. 1. numero. 9. ff. de vulgari. & consilio. 45. numero. 8. libro. 1. & consilio. 24. libro. 6. Aymon Sauillanus consilio. 213. ad finem. Guido Papæ quæstione. 191. Decius in. l. 1. secunda lection. numero. 8. ff. si certum petatur, & consilio. 414. numero. 11. Panormitanus in capitul. nulli. numero. 9. de rebus Ecclesiæ non alienandis. Antonius Negusantius de Fano de pignoribus, secunda parte, secundo membro, numero. 9. latissime Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 7. numero. 9. ubi refert Iaso in pluribus locis hoc extollentem, aliosque innumeros Doctores, & licet eos dicat in hoc variare, hæc tamen est recepta sententia, & quidem verior, teste Ario Pinello in rubric. C. de bonis maternis, prima parte, numero. 24. ubi hoc idem esse ex communi vsu attestatur autoritate Oldraldi, & Alberici in dicta l. mouentium. ff. de verborum significatione. ¶ Ex quibus hanc sententiam sequitur Alexander consilio. 52. columna vltima, versiculo. 3. moueor. & sequent. libro primo. Tiraquellus dicta glossa. 7. numero. 60. & 61. domi. Dida. Couarru. libro. 3. resolutionum, capit. 11. numer. 4. Montaluis in. l. 13. titulo. 10. in gloss. magna, columna. 11. in fine. libro. 3. fori, quod & sentiunt Doctores nostri in dicta. l. 70. & 74. Tauri, & hoc probat planè Tiraquellus dicta glossa. 7. numero. 60. & 61. hos casus enumerans aut enim, inquit, vsufructus venditur ipsi proprietario, & tunc consanguineus retrahere non poterit, quandoquidem vsufructus non est amplius in rerum natura, sed suppressus ac extinctus per consolidationem. §. vltimo. instituta de vsufructu, sicut & seruitus consolidatione extingitur, ut in. l. si tibi homo. §. fin. ff. de legatis primo cum similibus, ideo quod funditus sublatum est, reuiscere nequit, institui autem de nouo rem peremptam possibile est, sed non est iam eadem res cum ea, quæ perijt, sed longè diuersa, ut in. l. qui res. §. arcam. ff. de solu.

solu. l. si navis. ff. de rei uedictio. cum ergo usufructus sit per consolidationem confusus, l. ui a consanguineo non potest, sed tanquam re perempta emptor liberatur ab statuti necessitate. l. quod te mini. ff. si certam petatur, & hoc ante Tiraquel. voluit Ferroni. in consuet. diu. Burdegalen. titulo de retractu. §. 25. versicul. sed tamen. Aut vero commoditas usufructus venditur alteri, quam proprietario, iuxta textum in l. necess. §. ultimo. ff. de pericul. & com. rei vendit, nam usufructus ipse extraneo vendi non potest. l. si usufructus. ff. de iure dotium, & Tiraquel. ipse latius probat libro. 1. de retractu. §. 26. gloss. 1. num. 43. aut si dominus super proprium fundum alteri usufructum concedat pretio accepto, his namque casibus, non credit Tiraquel. locum esse retractui. Quod verum esse censeo, lex siquidem nostra in rebus immobilibus tantum procedit: sed commoditas usufructus mobilis esse censetur, quare cum exorbitans sit & odiosa, & contrarius extendi non debet, ut dixi supra numer. 14. 39
 ¶ Decimo quæro, dominus directus seu proprietarius fundi vendit usufructuario proprietatem, an consanguineus venditoris proprietatem ipsam possit retrahere? & an simul cum proprietate retrahat usufructum? & videtur retrahere posse proprietatem, de quo nullus dubitat, & usufructus cedet proprietati, ex quo semel fuit extincta per consolidationem seu confusionem, ut in l. si fructuarius. ff. usufruct. quemadmodum. Quare amplius reuocare non potuit, ut in l. Marcius. §. duobus. ubi nec postea parte alienata reuocare actionem semel extinctam. ff. de legatis. 2. l. qui res. §. aream. ff. de soluti. & in specie est textus in l. si tibi. ff. quib. mod. usufruct. amitta. & in l. is cuius in seruo. ff. de legatis secundo. Item quia usufructuarius emendo à proprietario, ei videtur consentire. l. cum pater. §. liberis, & ibi Bartol. penultima questione, & Imola. ff. de legatis. 2. & l. Titius. in principio. ff. quibus mod. pignori. vel hypo. solu. cum concordat. à Tiraquello congestis in legibus consueualibus, gloss. 5. limitatione. ex quo ius illud usufructus remississe videtur. l. si debitor. §. 1. & l. licet. §. venditionis. ff. quibus mod. pignus vel hypothe. solu. 36
 ¶ Item quia usufructus ad eum casum peruenit, à quo incipere non potuit, cum rei sue nemo possit esse usufructuarius. l. uti frui, in principio. ff. si usufruct. petatur. §. si autur l. pluribus. §. & si placet. & l. ex ultimo. ff. de verborum obligationibus, cum similibus. 37
 ¶ Item quia res semel liberata est ab onere usufructus, nunquam ergo in illud reuincit, nisi nouo consensu. l. ultima. C. de remissio. pignori. ubi est casus mirabilis, quod in hypotheca generali omnium bonorum presentium, & futurorum non venit res semel ex consensu creditoris alienata, licet ad debitorem ex alia causa reseat. Ex quo infert domi Dida. Couarru. libro. 3. resolutionum. cap. 12. numero primo, in fin. quod donatio omnium bonorum presentium & futurorum valet reuocato usufructu, ex Alexandri sententia in l. stipulatio hoc modo concepta, numero. 18. quem ibi sequitur lazo numero. 10. versiculo. 2. ff. de verborum obligationibus. Arcetius consilio. 54. numero. 2. Iaco-

binus de sancto Georgio in l. ultima, numero. 39. & ibi Alciat. C. de pact. Nec veniunt fructus in donatione futurorum, prout obieciat Decius in l. final. num. 32. opinionem Alexandri improbandam. C. de pactis, quia ab initio excepti sunt. Et postquam consentiente donatario fructus a donatione excepti sunt & alienati, licet postea redimantur, & quarantur, in bonorum futurorum donationem non includentur, argum. dict. l. ultima. C. de remissio. pignori. ¶ Quibus ad stipulatur, quod filius, qui per matrimonium liberatur à patria potestate ex statuto vel lege (prout lege Taurina supra hoc lib. titulo. 1. de matrimonio. l. 8. sumpta ex l. 47. Tauri, statuitur) soluto matrimonio morte uxoris non reuincit in potestatem patris, quod late disserit Tiraquel. de legibus consueualibus, gloss. 1. quæstione. 4. nec opinio fuit Gaillet. de Con. in l. si maritus. C. de inofficio. testamen. dixi supra hoc libro titulo. 1. de matrimonio. l. 8. glossa ultima, in fine. ¶ Contrariam tamen sententiam, quod consanguineus proprietatem tantum retrahat, nec emptor auget usufructum, quem antea habebat, obferunt plerique, nempe, Cyn. Angel. & Paul. Castrensis in d. l. si maritus. C. de inofficio. testamento. Bald. in tractata protomixeos, numero. 7. & Matthæus Afflict. eodem tractatu, in principio legis, numero. 40. incipit item quæro usufructuarius, & Franciscus Cremenf. singulari. 57. & Hieronymus Cagnoli, qui & hoc extendit ad retractum conventionalem, quod multo plus habet dubij in l. 2. 26. quæstione. C. de pact. inter emptorem & venditorem, & Boerius in consuetudinibus Vituricensibus titulo de retractu. §. 3. columna penultima, versiculo sed queritur vnus. Andr. Tiraquellus libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 7. numero. 65. 69. & pluribus sequentibus. Montalius in l. 13. titulo. 10. libro. 3. fori. glossa magna, columna. 2. quæstione. i. d. Dida. Couarru. libro. 3. resolutionum, cap. 11. numero. 7. Antonius Gomez in l. 70. Tauri, numero. 34. quibus libenter accedo. Probat primo hæc opinio per textum in l. dominus. ff. de usufructu, ubi usufructuarius, cui proprietates fundi legata est, & fundum ex legato possedit, si testamentum querela inofficio. testamenti rescissum est, atque ideo fundum coactus est restituere, non ob id usufructum amittit. Est etiam optimus textus à Tiraquello citatus dicta glossa. 7. numero. 69. in l. à liberto. ff. de bonis libertorum, ubi usufructuarius proprietate acquisita ex testamento, quod per contra tabulas rescinditur, non amittit usufructum, licet virtute testamenti iam possideret proprietatem, & sic consolidata fuerat cum usufructu, confert etiam text. in l. legatus est. §. ultimo. ff. de legatis primo, ubi fundus legatus talis præstari debet, qualis relictus est, unde siue ipse fundus alteri fundo hæredis seruitutem debuit, siue ex contrario, licet confusione dominij, seruitus extincta sit, pristinam ei restituendum est. 40
 ¶ Ex quo Tiraquell. ipse dict. gloss. 7. numero. 70. & sequent. regulam expendit, quod ubi dominium quæ situm est reuocabilitate alicuius rei, quæ sibi antea debebat seruitutem vel quid aliud, quod propter dominij acquisitionem confusus est & extinctum, amissa proprietate

Libro.5. Titulo.11.

proprietate seu dominio, saluum manebit ius pristinum. Hinc infert ipse, quod licet rei suae pignus siue hypotheca consistere non possit. l. si rem alienam. 2. ff. de pignora. c. 1. nec pignus. ff. de regul. iur. sicuti nec usufructus, ut diximus supra numero. 36. id tamen intelligitur, cum res est irrevocabiliter, siue in commutabiliter acquisita: secus si revocabiliter, nam tunc re evicta, non videtur à vinculo pignoris vel ab onere usufructus discessisse. l. penultim. §. Latinus, & ibi Pet. Jacob. Rane. Cyn. & Bartol. ff. de excep. rei iud. l. debitor & ibi idem Bartol. Paul. & Alexander ff. ad Trebelli. l. 1. & ibi Iacob. de Aren. Cyn. 3. oppos. Ioann. Fab. & Bald. ad fin. C. si antiquior creditor. Alexand. consilio. 2. libro. 1. Angel. consilio. 208. in fin. Aretin. consilio. 159. numero. 14. versiculo. 2. hoc probatur. Socin. consilio. 170. numero. 5. versiculo non obstat secundum, libr. 2. Deci. in l. neque pignus. 1. notabi. ff. de regul. iur. Matthæus Afflict. decisio. Neapolita. 8. numero. 1. & decisio. 16. numero. 3. & 4. cum concordant. à Tiraquell. traditis dict. gloss. 7. numero.

41 70. Infert etiam idem Tiraquell. num. sequen. quod cum quis acquirit dominium fundi sibi servientis irrevocabiliter, confunditur servitus, nec amplius reuiviscit. l. si communi, & ibi notatur. ff. de servitu. rustico. prædio. A. si revocabiliter non extinguatur, aut certe restituitur. l. legatarius, & ibi Imol. & Franc. de Aretio, & Iaso. 5. notab. ff. de legat. 1. & Alex. consilio. 69. in fin. libro. 5. & facit. l. si ei. ff. commu. prædio. & l. Papinianus. ff. de servitu. Idemque esse ait in actionibus additione hæreditatis confusis, quod restituuntur amissa hæreditate, etiam culpa hæredis, modò dolus ab sit, ut in l. propter veneni. §. neptis, & ibi Bartol. Bald. Angel. & alij. ff. ad Sillan. l. hæredem, ubi etiam Bartol. ff. de his quib. ut indig. l. eum qui §. ultimo. ff. de inofficio. testamen. l. cum bonis §. 1. ff. de acquirend. hæreditat. l. si maritus. C. de inoff. testamen. † His simile est, quod licet rei suae nulla sit emptio, ut in l. suae rei. ff. de contrahen. emptio. aut stipulatio, ut in l. nemo rem suam utiliter, & l. nemo rem suam futuram, & l. si rem meam, & l. existimo. ff. de verb. obligatio. id tamen procedit in re perfecte & irrevocabiliter sua, alioquin si ab eo aliquo remedio evinci possit, secus est ut de emptione est text. in l. cum res, & ibi gloss. Bald. & Salice. uterque in epitome eius legis. C. de contrahen. emptio. Petr. à Belaperti. & Paul. Castren. in l. huiusmodi. §. qui servum, in fin. & ibi quoque Alexand. columna. 1. ff. de lega. 1. Carolus Ruinus consilio. 164. numero. 4. libro. 1. & consilio. 148. numero. 7. libro. 2. & consilio. 66. numero. 8. libro. 4. De stipulatione autem hoc voluit Aretin. in dict. l. existimo, columna. 1. versiculo. 2. limitatur. ff. de verborum obligatio. Tiraquell. libr. 2. de retract. §. 2. gloss. unica, numero. 12. Et idem in donatione rei suae, respondit Carol. Ruinus consilio. 20. numero. 3. libro. 1. & in condatione & datione in emphyteusim idem consuluit ipse idem Ruin. consilio. 144. libro. 1. Tiraquell. dict. numero. 12. ubi & numero. 13. probat rem suam, sed revocabilem posse quæquam vscapere, auctore Accursio in l. sequitur. §. fructus, in glossa magna, ante

fin. & ibi sequitur Bartol. ff. de vscapio. Angel. Imol. & Paul. Castren. ibidem & Doctor. in §. lana. eiusdem legis, & alij ab eodem Tiraquell. citati. Sic & rei suae, sed revocabilis valet legatum & fidicommissum, ut probat ibidem plurium autoritate, numero. 11. † Ex quibus fit, ut ad casum nostrum redeamus, quod cum proprietate empta ab usufructuario, non est ei irrevocabiliter quæ sita, cum ab eo possit confanguineus tetrahere, non sit mirum, si usufructus non extinguatur, sed maneat interim, ita ut si res per confanguineum aduocetur, non propterea usufructus amittatur. Quod alia fulcitur ratione, nempe, cum retractus hic fiat restituito pretio, venditusque non fuerit usufructus, sed solùm proprietate, iniquum esset absque vilo pretio retrahenti tradere usufructum, argumento text. in l. cum in fundo. §. vxor. ff. de iure dotium, ibi, dixi referre quanti fundus venisset, nam si nudæ proprietatis æstimatione facta fuisset: mulier dotis iudicio pretium usufructus recipere debet. Ecce ibi mulier retrahit soluto matrimonio usufructum, quem in dotem dederat, vel eius æstimationem, licet iam fuerat confusus & consolidatus cum proprietate, quam vxor constante matrimonio marito vendiderat, in qua venditione proprietate tantum æstimata fuit: quare usufructum, qui æstimatus nec venditus fuit, retrahit mulier, vel eius æstimationem, quia morte viri iam finierat. Et præterea cum lex nostra tractet de pretij restitutione nec vllum pretium fuerit usufructus, verba legis, locum non habent in specie nostra, quare nec dispositio ipsius, ut in l. 4. §. toties. ff. de damno infecto cum multis similibus à Tiraquell. congeitis in repetitione. l. si vnquam, verbo, libertis, numero. 2. C. de reuocandis donationibus. Nec enim debuit emptor proprietatis retractum confanguinei timens ad huiusmodi emptione sibi forte vtili abstinere, argumento textus in l. illud. ff. de petitione hæreditatis, ubi propter metum periculi non debet quis ius suum indefensam relinquere, & consequenter quæ sibi vtilia sunt omittere. † Nec oberit. l. si tibi. ff. quibus modis usufructus amittatur, ubi reuocatur plena proprietate, & usufructus nullatenus reuiviscit, quoniam ab initio legatarius habebat proprietatem, cui consolidatus est usufructus, qui postea non reuiviscit, sed hac in specie confanguineus reuocans venditionem nihil iuris in fundo habebat, ita respondent Cyn. Angel. & Paul. Castren. in dict. l. si maritus. C. de inofficio. testamen. & Tiraquell. libro. 1. de retract. §. 1. gloss. 7. numero. 65. Et si dixeris, quid interest, vtrum reuocans rem, aliquid iuris in ea habuerit necne? Respondeo plurimum interesse, nam qui proprietatem rei habebat prout in specie dicta. l. si sibi, commodum habere potuit ex consolidatione usufructus, propter ius sibi ex consolidatione acquisitum, non sic in confanguineo retrahente, cui nullum ius quæri potuit ex consolidatione usufructus cum proprietate, quam alter non ipse habebat. Quare cum nullum ius confanguineo fuisset quæsitum, nimirum si consolidatio non præiudicet emptori, qui revocabiliter re acquisierat, quippe quæ

quæ ab eo fuit per consanguineum auocata. † Hanc
 45 receptam sententiam limita, nisi emptor proprietatis
 fuerit in dolo versatus, hac siquidem in specie non in
 tegratu vsufu & us semel confessus, vt in. l. propter
 veneni. §. neptis. ff. ad Sillaniam. Tiraquell. dict. gloss. 7.
 num. 7. Dolus autem ex quibus probetur, tradit opti-
 mē ipse Tiraquell. d. gloss. 7. numer. 75. & sequentibus in
 ea quaestione, si conductor emat rem conductam, quæ
 retrahitur, an post retractum duret conductio, & ait
 durare, nisi fuerit dolose aut in fraudem facta, quod
 colligitur ex paritate pretij conductionis, & alijs
 quæ Tiraquell. ipse refert. d. glo. 7. numero 75. & dein-
 cept, alij aliter distinguunt in hac. q. vt refertur dict.
 46 gloss. 7. num. 64. 66. 67. & 68. † Superest, vt respōdeam-
 mus ad. l. is cuius in seruo. ff. de lega. 2. vbi hæres non
 potest retinere vsufructum serui legati, quem ante
 habebat, sed eum legatario tradere debet cum eiusde
 serui proprietate: & vt vides hæredi proprietatem serui
 irrevocabiliter fuit quaesita, & nihilominus extincto
 vsufructu per consolidationem, legatum integrè ni-
 hilo deducto legatario erit præstandum: contra regu-
 lam supra num. 40. & sequentibus traditam. Respon-
 deo siquidem, quod cum hæredi hæreditas auferretur
 per querelam inofficiosi testamenti, aut per contra ta-
 bulas, vel cum consanguineus retrahit fundi proprie-
 tatem, quam fructuarius emerat, fingitur sibi non
 fuisse quaesitam hæreditatē vel rem, quæ ab eo euin-
 citur, ne præiudicium inferatur, cui nullum obuenit
 commodum, nimirum ergo, si vsufructum non amit-
 tit æquitare id suggerere, sine qua fictio consistere ne-
 quit. Idemque cum similibus. ff. ex quibus caus. maio. &
 ita procedit. l. si maritus. C. de inoff. testamen. & d. §.
 neptis, & alia iura supra num. 39. citata. At in specie
 dict. l. is cuius in seruo nulla subest fingendi æquitas,
 cum cætera bona hæreditaria hæredi non auferantur,
 & lucrū, quod ex cæteris bonis sibi obuenit, cum hoc
 damno compensatur, & tum potissimum cum testa-
 tor possit grauare hæredem, vt rem suam alteri præ-
 stet. §. non solum, institui. de legat. l. hæredum. C. de fi-
 deicom. quod summè nota, vel dic, ideo in. l. is. cui-
 us hæredem fructuarius teneri vsufructum cum
 proprietate præstare legatario, quia vsufructus pars
 est domini. l. 4. ff. de vsufu. & l. Marcius. §. in fundo
 fidei legat. 2. At quoties testator partem habet in præ-
 dio vel re aliqua ab eo legata, & hæres etiam partem
 videtur hæredis portio etiam legata, vt in. l. vnum ex
 familia. §. si rem. ff. de lega. 2. l. cum filius. §. dominus,
 vbi est casus de hoc. ff. eodem, & ibi gloss. & Doctor.
 vbi autem hæres haberet seruitutem in fundo legato,
 non cederetur legata seruitus, sed eam deducet hæres,
 quia partes prædij non sunt, vt in dict. §. dominus in
 fin. † Vndecimo quero, an retractus sanguinis locum
 habeat in hæreditate patris aut matris à filio vendi-
 ta, an eius frater, vel consanguineus eam possit re-
 trahere. Mansueri in titol. de retractu. §. item si hæres
 censet, retractui locum nō esse, ex eo quod hæreditas
 mobilia & actiones continet: & quia res singulares
 non consentiunt esse venditæ, ideo nec pro eis debetur
 euictio, nisi nominatim id cōueniat. l. 1. C. de euictio.
 Nec venditor potest res hæreditarias vsucapere titulo
 pro emptore, vt notat gloss. singularis in. l. 1. §. 1. in ver-

bo, vniuersæ. ff. de vsucapione pro dote: nec si ab alio
 possidentur vendicare, secundum Bald. qui eam gloss.
 48 dixit singularem consil. 285. col. 2. libr. 2. † Cōtrarium
 imò quod in hæreditate vendita locus sit retractui
 suadet ex eo, quod hæreditas est quid incorporeum,
 quod inter immobilia collocatur, secundum gloss. in
 l. vlti. C. in quicau. in integ. resti. non est necess. l. vlti-
 tim. C. de longi temp. præscrip. cum concordant. à Ti-
 raquell. traditis lib. 1. de retra. §. 1. gloss. 7. num. 6. Item
 quia non solū mobilia continent hæreditas, sed & im-
 mobilia multo illis digniora. l. sciendum. in princip. ff.
 qui satisf. cogent. l. 1. C. de vsucapio. transforman. Nā
 mobiliū villis est & abiecta possessio. l. si rem mobi-
 lem, & ibi gloss. ff. de acquir. p. vel. Quare immo-
 bilia ad se trahunt mobilia, ita vt eodem iure censerī
 debeant, non ex contrario. l. cum qui. ff. de vsucapio. l.
 longæ. ff. de diuers. & tempo. præscrip. Vbi si res mo-
 biles & immobiles simul possidentur, mobiles nō nisi rē
 pore quo immobilia vsucapiuntur. Quoniā dignius tra-
 hit ad se minus dignū. c. quod in dubijs de cōsecratio.
 Eccle. vel alta. & c. l. eo. tit. libro. 6. cum concordantijs
 ibi traditis, & per Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. 1. glossa
 7. num. 82. & 83. qui alia plura congerit in proposito.
 † Duodecimo quero, an retractus locum obtineat in
 naue vend. c. vide Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 1.
 nu. 88. & pluribus sequent. vbi resoluit, locum non
 esse Etan in molendinis tractat ipse eadem gloss. 7. n.
 92. & sequent. super quo vide Ariū Pinellum in. l. 1. C.
 de bon. matern. §. p. n. 2. 8. & sequent. Et resoluit locū
 non esse idem Tiraquell. d. gloss. 7. n. 90. Sed contrariū pla-
 cet Did. Castelli, in. l. 74. Taur. in glo. magna, col. 8. &
 9. vers. quero in super. si vendatur molendinum, quod
 credo verius. Etan in venditione machinarū, vel mu-
 nitionum bellicarum castri tractat Tiraquell. in eadem
 gloss. n. 6. & sequent. & nu. 99. vbi resoluit, si veniunt,
 & cōprehenduntur in venditione locū esse retractui
 aliās non. Et quid in fructibus pendentibus idem esse
 censet d. gloss. 7. nu. 53. & eam tractat à nu. 37. & dein-
 cept, & Ant. Gomez in. l. 70. Taur. nu. 19. Etan locum
 obtineat in venditione vestigalium, & decimarum,
 & aliorum id genus? Vide eundem Tiraquell. dict. gloss. 7.
 nu. 33. & 34. & tribus sequent. Et quid si actiones ve-
 dantur? vide eundem dict. gloss. 7. in princip. vsque ad
 numerum. 31. qui concludit, in eis locum non esse re-
 tractui. Sed an habeat locum in rebus mobilibus præ-
 tiosis? vide eum ibidem nu. 101. & sequent. conclu-
 dem locum non esse. Sed an in pecunia destinata ad
 emptionem immobilium? vide in. d. glo. 7. num. 103. &
 seq. Et quid in pecunia redacta ex venditione immo-
 bilium, & de ea quæ est apud campore? nu. 112. & 113.
 vbi concludit, in his locum non esse retractui. Quid
 de columna domui affixa, aut ceteris rebus positīs vt
 perpetuū maneat? Idē Tiraquell. d. glo. 7. nu. 114. & 115.
 concludit locum non esse, si sint separate. Et idem de
 piscibus asseruatis in piscina, nu. 116. Quid de homine
 ascriptio, de bone, & asino additis fundo? dicit in
 eis idem, quod de fructibus pendentibus ead. gloss. 7.
 nu. 118. & 119. Quid de insulis fluctuātibus, vel de ma-
 ceria, duobus vicinis numeris, d. glo. septimæ explicat
 late Tiraquell. quæ lingua examinare nō constitui, cum
 ad legis nostræ retractum cōmode adaptari nequeat.
 † Diximus

50 † Diximus in principi. gloss. huius duo potissimum requiri, ut retractui sanguinis locus sit. Primum quod sit res immobilis, quod latè explicuimus. 2. quod sit res patrimonialis. Quæro primo an sufficiat, rem venditam fuisse solum patris, an solum aui, vel requiratur quodd fuerit utriusque, ut sit locus retractui? & videtur utrumque requiri, nempe, quodd res immobilis fuerit patris & aui, ut constat ex dicta. l. 13 tit. 10. lib. 3. fori, ibi. *Todo home que heredad de patrimonio o abolengo quisiere vender: Et paulo post subdit. Si home de auel abolengo la quisiere comprar.* Ecce verba illa præferunt, ut res fuerit non solum patris, verum etiam aui, sed leges nouiores ad illam legem se referunt, utrumque ergo requiritur. Et tum maximè cum sint correctoriz iuris communis, & quodammodò impeditiæ libertatis & facultatis disponendi de re propria, in quæ venditor velit. Quare meritò sunt restringendæ, ut Doctor. nostri leges regias commentantes asseuerant, & nos quoque diximus supra hac gloss. numer. 14. in fine. Verum contraria sententia receptior est, ut est author Episcopopus, quem refert & sequitur Montal. in d. l. 13. tit. 10. gloss. 2. lib. 3. fori, imò quodd alterum eorum sufficiat, vel rem esse patrimoniale, ex parte patris vel matris, vel auitam, propter verba text. in dict. l. 13. & nostræ legis, ibi. *De patrimonio o abolengo.* Dictio, ò, est alternatiua, ad cuius veritatem sufficit alteram partem esse veram. l. ubi autem non apparet. §. qui illud aut illud. l. qui stipularus fuerit illud aut illud. l. eum qui certarum. §. vltimo. ff. de verbo obligationi. l. si hæredi plures. ff. de conditio. institu. l. cum quærebatur. ff. iudi. solui. l. cum pupillus. ff. de conditionib. & demonstrationib. l. si is qui ducenta. §. vtrū. ff. de reb. dub. §. penulti. instituta de heredib. institu. eandem sententiam sequitur Ioan. Lupi. in l. 74. Tauri, nume. 8. & in l. 75. numer. 1. & Anto. Gomez notabiliter in eadem. l. 70. Tauri, nume. 3. & ibi Cyfonta. colu. 8. in fin. vbi etiam Ferdinand. Arias nu. 49. † Quid autem si pater fundum, quem ipse acquisiuit, neque illum habuit à maioribus, Titio vendidit, an filiusfam. vel emancipatus admittatur ad retractum in vita ipsius patris? Et videtur non admitti, ex eo quodd verbum, patrimonio, in hac lege positum vulgari & communi significatione dicitur, quodd à patribus & alijs maioribus ex successione accepimus, quodd & Cicero in hac significatione sæpè accepit. Nam in oratione pro domo sua, liberis autem, inquit, nostris satis amplum patrimonium paterni nominis, & nostræ memoriz relinqueamus. Et pro Cayo Rabirio, qui verò duo lauta & copiosa patrimonialia accepisset, remque præterea bonis & honestis rationibus auxisset, quid esset tandem causæ, cur æstimari vellet nihil habere? & in libro de oratore, Mutius paterni iuris defensor, & quasi patrimonij propugnator. Vlpianus etiam in titu. ff. famil. eriscundæ, item, inquit, prædia quæ nostri patrimonij sunt, &c. text. etiam in l. 2. C. de his qui veni. æta. impe. l. lex quæ tutores, versic. nec verò. C. de admini. tuto. §. 1. insti. de rerum diui. c. 1. vbi id expendunt Bal. & ceteri interpretes, de natu. successio. seu. in vrbis feudorum. Anto. Gomez in l. 70. Tauri, numero. 3. Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 32. glo. vnica, num. 101. qui

tamen nume. sequen. testatur apud iuriconsultos significationem verborum exactissimè obseruantes, patrimonij pro omnibus facultatibus & diuitijs cuiuspiam, atque etiam mobilibus, etiamque si à maioribus nostris non accepimus, passim accipi, ut in. l. 1. §. item solent. ff. de offi. præf. vrb. & in l. quantum. ff. quod met. caus. & in l. 3. §. sed utrum, in fin. & in l. si ex causa. §. 1. ff. de mino. & in l. cogi, in principi. & l. Titius. ff. ad Trebelli. cum pluribus concord. ibi à Tiraquello collectis, qui nume. sequen. Tullium refert in pluribus locis, in hac eadem significatione, verbum, matrimonium sumentem. Communis tamen loquendi vsus in Hispania & Francia est, quem diximus in principi. numeri huius, ut de Francia testis est Tiraquell. libro. 1. de retractu. §. 32. glossa. 1. nu. 101. & de Hispania Anto. Gomez in dict. l. 70. Tauri, nu. 3. & ceteri eius legis interpretes. Si igitur hæc vera sunt, quomodo in vita patris admittitur filius ad retractum rei ab ipso patre acquisitæ, & ab ipsomet venditæ? † Qua nixus ratione Anto. Gomez in dict. l. 70. Tauri, nume. 3. constanter asseuerat, filium in vita patris non admitti ad rem huiusmodi retrahendam. Et tum potissimum, quodd in his quæ ipsi nobis comparauimus plus iuris quam in cæteris habeamus. l. si quid in bello, & ibi gloss. & Bartol. ff. de capti. & postlimi. reuerf. & notat Ioan. Monach. in c. nullus de electio. libr. 6. Bart. in l. si insulam 6. oppos. ff. de verbo. obliga. Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 32. glo. vnica, nume. 3. qui ex hoc concludit retractui locum non esse in rebus nouè acquisitis, sed in bonis, dumtaxat, quæ ex successione generis nobis obueniunt, refertque hoc ipsum voluisse Gerard. Vago. in sua disputatione retractus, versic. super termino immobilem, & Boeri. in consuetud. Vituricen. titu. de retractu liganagier. §. 1. gloss. 2. & latius decisio. 76. colu. i. & 2. † In oppositum autem, imò quodd filius in vita patris admittatur ad retrahendam rem à patre venditam, videtur text. expressus in c. constitutus. de in integrū resti. quem ibi ad hoc expendit Enricus Bohi. in principi. vbi filius admittitur tanquam proximior ad retrahendum rem à patre eius venditam, quam ipse habuerat à matre ex eius successione, quodd indubitatum esse asseuerat Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 9. nu. 46. sed Tiraquel. non loquitur in re ab ipso patre acquisita, qua in specie negauit in eod. lib. §. 32. glo. vnica, nu. 3. retractui locum esse, ut dixi in numero præcedenti, sed in re à patre vendita, quæ erat maiorum suorum. Nec text. in dict. capi. constitutus aliquid probat, loquitur enim in casu valde diuerso, nempe, vbi pater bona materna vendiderat nomine filiorum, quorum alter retrahere volebat. Nos verò loquimur, vbi bona propria patris ipse vendidit, item ibi pater iam mortem obiecit, cum filius ad retractum venerat, ut constat ex verbis illis, quondam. G. pater eorum, ut per Tiraquell. ipsum satis probatur. d. §. 1. gloss. 9. nume. 50. & sequen. Ex quo fit, ut vera sit opinio Anto. Gomez in dict. l. 70. Tauri, nume. 3. quodd filius viuo patre alienatè rem propriam ab ipso acquisitam, non admittatur ad retractum. Nam si legis nostræ dispositio fundatur ex affectione, quam præsumitur habere filius ad bona paternam, non poterit verè filius retrahens dicere eam habere affectionem.

affectione, cum pater eam vendiderit, & quia forte per momentum apud patrem stetit, quare cessante affectione, quæ fuit causa huius legis cõdendæ, nimirum si cesset eius legis dispositio, & huius sententiæ est text. expressus infra eod. l. 1. §. vbi dicam in glo. 1. Secus autem erit patre mortuo, potest enim tunc haberi affectio, eo quod in hereditate eam rem pater reliquerit, ut ibi concludit Ant. Gom. & statim dicat. ¶ Quæro tertio eodem themate retento, nempe, si fundum, quæ pater ipse acquisiuit, eodem patre mortuo alter ex filiis vendidit Sempronio, an alter filius, vel nepos admittatur ad retractum? Vel si autem acquisierat, & nondum deuenerat fundus ad filium, quippe mortuus fuerat viuo patre suo, & alter ex nepotibus qui auo successerat fundum vendidit, an alter nepos admittatur ad retractum? & ex his quæ diximus nu. 50. & num. præcedenti in fine constat admitti, vt & Ant. Gom. probat in d. l. 70. Tauri. nu. 3. ex verbis legis nostræ, & hæc quaestio est in effectu exemplum primæ quaestionis. ¶ Quartò quæro, pater Titij fundum vendidit matrem, in quo frater eius successerat ratione prælegati, aut diuisionis vel aliâs, an admittatur patre viuo ad retractum? Sit videtur minime admitti, quia dubium est, sit ne filius futurus patri hæres, quia in specie contra factum patris venire non posset. l. cū à matre. C. de rei uendi. l. vendicantem. ff. de euicção. deinde viuo patre non est omnino honestum à filio eius contra factum rescindi, ob eam reuerentiam quæ lege diuina, & naturali filiis parentes honorare tenentur, vt considerant. D. D. Conar. lib. 1. resolu. c. 8. nu. 7. argu. text. in l. in coniunctione. C. de aupti. ibi cultu verecūdiæ propriam noluerit voluntatem depromere. ¶ Item quia filius in potestate non admittitur ad reuocandū alienationem aduentitiorum à patre factam, vt aperte probari videtur in l. 1. C. de anna. excep. & hoc in specie voluit Bar. in l. si constante, nu. 63. ff. solu. mati. & ibi eū sequitur Crotus. 2. lectio. nu. 117. & Bellon. consi. 24. nu. 5. And. ab Exca, de pact. nu. 214. ¶ Quartò retrahens iurare tenetur bisiphi, & nō alij retrahere, vt in hac l. fin. sed hac in specie nō iuste iurare hoc poterit ipse sit habiturus cōmodum vsusfructus, vt in l. 1. C. de bon. mater. & l. cū oportet. C. de bon. quæ libe. l. 5. tit. 17. par. 4. l. 24. tit. 13. par. 5. ergo videtur nō debere admitti in vita patris. ¶ Sed his non obstantibus contraria sententia verior est, nempe quod filius etiam in patria potestate cōstitutus, atque fortiori ratione emancipatus admittatur ad retractum in specie propoſita supra nu. 55. nam videmus filiū vassalli, qui feudum alienauit antiquū. lege vel consuetudine per mittēte posse eam alienationem viuo patre renocare, in eōq; præferri cæteris agnatis, vt notat And. de l. ser. Iacob. Albaro. Card. Alex. & omnes præter quendam Petr. Cerne. in c. Titius, si de feudo fuerit cōtro. & in c. 1. §. & si clientulus, tit. de aliena. feudi. & in c. 1. §. hoc quoque, tit. de success. seu. Bald. in c. 1. §. vlti. ad fin. & ibi Marti. Lauden. col. 2. vers. 2. casu, & Card. Alex. nu. 3. versic. secundo casu, titulo quæ sit prima cautia beneficii. idem Bald. consi. 276. in fin. lib. 3. quod repetitur consi. 315. eod. lib. 5. Fran. Curt. Senior consilio penult. columna. 1. Iacob. à sancto Georgeo. in tracta. feudo. in verbo, & cum pacto, & non alie-

nando, columna. 10. versicu. sed quæro vtrum filij, l. 1. so consilio. §. 6. columna. 3. in principio, versiculo, sed præmissis non obstantibus, libro. 3. Fran. Curti. Junior in tractatu feudo. 4. parte princip. charta ante penult. versic. circa præmissa. Tiraquel. lib. 1. de retract. §. 1. gloss. 9. numero. 46. alia argumenta colliges in reſponſione ad contraria. ¶ Et primò non obstat dulci illud, an sit filius hæres futurus patri, vt contra patris factum venire non possit: arguitur ei nō à matre. C. de rei uendi. quia respondeo, hoc non considerari, vt ex capit. constitutus, de in integrum restitutio. expendit ibi Henricus Bohi, & Tiraquel. d. gloss. 9. numero. 45. Vel. 2. respondeo, agredens non impediri rem per defectum venditam retrahere, quia non dicitur venire contra factum defuncti, vt infra latius probabo, numero. 69. Ad secundum de honore & reuerentia patris debita respondeo eodem modo, non enim hac in specie impugnatur patris factum, sed confirmatur potius, cum petat filius se loco emptoris subrogari, & si venditio non impugnatur. licet persona emptoris mutetur: ex quo nullum patri paratur præiudicium, cum de euicção non teneatur emptor, nō enim res cui citur ex defectu iuris venditoris, sed ex speciali priuilegio à lege proximitate cõcessio, qua in specie cessat euicção, s. cundum glo. communiter receptam in l. i. in l. 25. annis, glo. vlti. ff. de euicção pro qua facit text. in l. si quis domū. §. penult. ff. loca. quem ad hoc expedit Bald. in l. si fami. §. nu. 7. C. fami. c. c. un. Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 1. glossa. 9. numero. 34. vbi alijs hoc probat rationibus, & plures citat concordantes, & iterum in §. 12. glo. 1. nume. 7. & sequent. dixi latissimè in stylo Cancellariæ, titulo. 3. capit. 1. §. 26. glossa magna, numero. 81. in. 48. casu, in quo locus non est euicção, & numeris sequentibus. ¶ Non obstat tertium argumentum, quod non admittatur filius viuo patre ad reuocandam alienationem aduentitiorum ab ipso patre factam: quia respondeo non omnino tutam esse eam opinionem, contrariam quippe tenet Ba. d. in l. vlti. §. in computatione, nume. 7. C. de iura. deliber. & ibi eum sequitur Corne. nume. 6. & Iaso consi. 56. columna. 3. versiculo, confirmatur, per illud libro. 3. Arius Pinellus hanc a quoerem dicens, & viliorem, in authen. nisi tricennale, numero. 44. & 45. de bonis maternis, & in l. 1. eodem titulo. 3. part. numero. 74. & sequētibus, vbi latissimè d. minus Didacus Couatru bias libro. 3. resolu. capit. 8. numero. 7. text. Regni nostri in l. 24. titulo. 13. de pignori. part. 5. vbi vide Gregorium Lupi, atque ita praxis Hispana illam intellexit legem. Vel respondeo. 2. & si concedamus veram esse Bart. opinionem, & sequaciam, nihil obſtare nostræ sententiæ, hic enim non agimus de irritanda venditione à patre facta, sed de subrogando emptore, ex qua subrogatio nullum euicçãois paratur præiudicium patri, vt diximus supra nume. præcedenti. ¶ Ad 4. quod pater consequitur cōmodum ex huiusmodi retractu, nempe, vsufructum, quod esse videtur cōtra iuramentum à filio retrahente præstitum, respondeo satis esse, si filio proprietatem quærat, vt in ea satisfiat iuramento, vsufructus enim ex legis providentia patri obuenit potius quàm ex facto filij, quare cessat hoc argumentum. ¶ Quintò quæro, pater meus fin-

Y y dum

Libro.5. Titulo.11.

dum vendidit maternum, quem habuit à fratre meo defuncto, ad quem ex prelegato, vel diuisione pertinerat, quo vendito pater meus morte non obiit, & ego ei successi, volensque fundum retrahere, pretium depositum intra nouem dies à tempore venditionis computatos, utrum obtineam in retractu? Et idem queri potest, si depositum feci viuo patre meo, deinde durante lite super retractu patri hæres extitit, an his casibus locus sit retractui? Et videtur iocum non esse, non magis quam si pater meus vellet retrahere: hæres siquidem, & defunctus vna eademque persona esse censentur: auth. de iureiur. à mori. præsti. post. principi. ex quo hæres venire non potest contra factum defuncti. l. cū à matre. C. de reuendi. lab. eo. C. de nego. gest. l. i. successores. C. de solutio. l. si vxor. C. de bon. author. iudi. possi. l. si fundum, ibi, nec ei successisti. & l. venditrici. C. de reb. alie. non alien. l. si Titio. ff. de pigno. l. i. ff. de except. reuendi. quin etiam nec ex propria hæredis persona id facere licere, probat tex. in d. l. venditrici. C. de reb. alie. non alie. & in l. cū à matre. C. de reuendi. l. 24. titu. 13. de pignor. par. 5. † Hæres siquidem non potest melioris esse conditionis, quam defunctus. l. in omnibus. §. non debet. ff. de regul. iuris: quare que à defuncto liberam administrandi facultatem habente facta sunt, non possunt à pupillo eius hærede reuocari. l. Polla. C. de his quib. vt indig. sic etiam ea que à patre geruntur, non decet pro disciplina militari à filiis in irritum reuocari. vt in l. penul. C. de restitu. mili. & alibi habetur, filios adeundo hæreditatē patris, voluntatem defuncti suo consensu confirmare, quoniam hæres eiusdem potestatis, & iuris esse cōsetur, cuius & defunctus fuit. l. hæredem. ff. de regul. iur. & factū defuncti censetur esse factum ipsius hæredis, & ex contrario. l. vxorem. §. agri plagam. ff. de legat. 1. Ange. consil. 185. † Hinc fit, vt agnati hæredes vassalli, qui feudum alienauit, non possint talem reuocare alienationem, quam tamen alias reuocare possent, si hæredes non essent, vt plurimum auctoritate affirmat Iacobin. à S. Georg. in tracta. feudorum, in verbo, & cum pacto. de non alienando, colum. 10. verific. aduerte ad id. Tiraquel. plures addens cōcordantes, lib. 1. de retract. §. 1. glo. 9. nu. 49. qui idem de filiis dixerunt, hi sunt Iacob. de Bellouisi in c. 1. §. hoc quoque, & ibi Bal. nu. 20. Marti. Laud. col. 3. verific. quæro an factum. Albaro. & Card. Alex. col. vlti. titu. de successio. feud. Paul. Castr. consil. 207. in principi. libr. 2. & consil. 290. colu. vlti. eod. lib. Matth. Affli. d. alios citās decisi. Neapo. 12. & Vldri. Zaf. in epitome feudorum, par. 9. de feudi alienatione, num. 3. Alex. consil. 28. lib. 5. Carol. Ruin. consil. 1. nu. 3. lib. 1. & col. 42. nu. 12. eod. lib. & consil. 25. nu. 11. lib. 2. Affli. lib. 3. constitutionum Siciliæ, rub. 5. nume. 9. Ioan. Crot. in l. filiusfa. §. diui, nu. 146. & ibi Ferd. de Loanum. 191. Curti. de feud. 4. par. nu. 148. & nu. 152. Exea, de pact. nu. 227. sed in hoc mire variant scribentes, vt aduertit Pinel. in l. 1. 3. par. nu. 84. vsque in finem. C. de bon. mater. pro qua opinione est tex. optimus in l. filiusfamilias. §. cum pater. ff. de lega. 1. vbi si pater testamento prohibuerit re alienari extra familiam, & filius eius alienauerit in extraneum, non poterunt filij hæredes ipsius alienantis reuocare. Rod. Xuar. in l. quoniam in priorib⁹, am

65 plia. 17. fol. 16. col. 4. C. de inoffi. testa. † Sic ergo sit nostra in specie, vt hæres non possit tanquā consanguineus retrahere rem à suo prædecessore venditā, vt respondit Floria. à S. Petro inter consil. Petri de Anchar. col. 371. nu. 2. & 4. in fi. Steph. Bertrā. col. 7. lib. 1. Pet. de Ancha. in c. cōstitutus, colu. vlti. 4. oppositio. de integ. resti. † Præterea hoc suadet ex regula, quæ de euictione tenet actio, eundē agentē repellit exceptio. l. vēdicantē. ff. de euictio. l. post mortē. ff. de adoptio. l. si quis alienā. ff. de actio. empt. l. cū vir. ff. de vsucap. l. rem alienā. ff. de pignora. actio. l. 1. C. de reb. alie. nō alie. Cū ergo hæres teneatur de euictione, retrahere nō poterit, imo etiā si hæres nō teneretur de euictione, vt quia emptor sciebat re esse alienā, vt in l. si fundū sciēs. C. de euictio. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 12. gl. 1. nu. 7. adhuc nō poterit hæres venire cōtra factū defuncti, vt voluit glo. cōmuniter recepta in d. l. cū à matre. C. de reuendi. vbi Ioā. Fab. Bal. & Pau. Cast. Rod. Xua. in l. quoniam in prioribus. 7. amplia. nu. 10. C. de inoffi. testa. Fulgo. consil. 67. col. 2. vlti. his tamē nō obstantibus. Lāce. Gallia. in l. 4. §. Cato, col. 28. vlti. & sic in hac, & ibi Maria. Soci. lun. nu. 221. ff. de verbo. oblig. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 9. nu. 47. qui id quoque procedere assenerat, etiā si hæres fecerit inuentariū, ex sentētia And. de Iser. in c. 1. tit. an agnat. vel filiū, quod & voluit Matth. Affli. de decisi. Neapo. 240. prope finem, & Fulgo. d. consil. 67. col. 2. vlti. quod tamen ita, vbi id limitat, quod egregie explicat Pinel. in l. 1. 3. par. nu. 79. vlti. prædicta autē. C. de bon. mat. & nu. 80. vlti. aliud etiam, & nu. 81. amplia. 7. & tāquā receptū id tradere ait Deciū in l. debitori, nu. 20. C. de pact. Exea, de pact. nu. 227. vlti. ista sublimitatio, & alios ab eodē Pinel. citatos. † Inuatur etiā hæc opinio ex doctrina recepta, quæ habet, filiū heredē patris nō admitti ad reuocandā alienationē bonorū aduentitiorū à patre factā, vt in l. cū à matre. C. de reuendi. gl. & Bar. in l. si. §. in cōputatione, nu. 6. C. de iure delib. & ibidē Bal. Paul. Alex. & Laf. nu. 9. & seq. Arius Pinel. eam dicens cōmunē, & plurimū legū auctoritate cōfirmās in d. l. 1. 3. par. nu. 79. C. de bon. mat. pro qua est tex. regni nostri expressus, in l. 24. tit. 13. de pignoribus, par. 5. quam legē par. & d. l. cū à matre egregie, & melius cæteris explicat Pinel. pluribusque ampliationibus, & limitationibus ornat in d. l. 1. 3. part. à nu. 79. vsq; in finē. † Quibus nō obstantibus cōtraria sentētia verior est, & receptor, imo quod filius hæres patris suadū maternū vendentis admittatur ad retractū, quod voluit Enri. Boer. eiusq; præceptor Pet. Bieri. in c. cōstitutus, de integ. resti. appedēs verba ei⁹ tex. ibi, quondā. G. pater, quasi iam esse desisset, atq; ideo ei filius successerat, vt vtrūq; probare nititur, Tiraq. lib. 1. de retra. §. 1. glo. 9. nu. 50. & 51. nō per tex. in d. c. cōstitutus, negat enim ibi probari, sed per tex. in l. debitor. §. vlti. ibi, quia nō quasi hæres. ff. ad Trebel. idē voluit Masueri. in tit. de retra. §. itē secūdū opī nionē. Nico. Euerar. in locis legalibus, loco à tanquā, col. pen. vbi id dicit singulare, Boe. in cōsue. Virut. tit. de retra. §. 3. ad fi. & iterū decisi. 12. & Ioā. Nic. Arel. in cōmētarijs. l. generaliter, in. 2. par. nu. 34. C. de secund. nup. & Ferroni. in cōsue. Burde. tit. de retra. §. 10. & §. 16. qui idem dicit in cæteris hæredibus, idem voluit

Tiraq.

Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. glossa. 9. numero. 50. & sequentibus. Anto. Gomez, in l. 70. Tauri, numer. 10. vericulo, item quaro si proximior, ubi etiam Cyfontanus quaestione. 20. & Montal. in dict. l. 13. in verbo, nueue dias, titulo. 10. lib. 3. fori ad mediū glossa. Arius Pincel. in dict. l. 1. 3. part. numer. 99. vericulo fulcitur quinto. C. de bonis maternis, ex quibus constat hanc esse comunem sententiam. † Quorum omnium fundamenta colliges ex responsione ad contraria. Et primo non obstat, quod hæres, & defunctus eadem persona esse cēsetur, & alterutrum factum vtriusque esse existimatur, & alia quæ in horum corroboracionem diximus, numero. 62. & 63. quodque hæres non possit impugnare factum defuncti, quoniam hac in specie nõ reuocat hæres factum defuncti, ex priuilegio quippe à lege concessio filius & quilibet alius venditoris sanguineus admittitur ad retractum. rei ab eo venditæ: & sic auditur, vt proximior, non, vt hæres defuncti, sed vt diuersa persona: succeditque & subrogatur in locum emptoris, itaque defuncto ex hoc nullū obuenit in commodum, nec eius factū improbat quoad ipsum attinet. Ipse enim cupiebat rem vendere, & pretium exigere, quæ manet vendita, & pretium exiget, si non exegerat. Quare non rectè dicitur hoc casu heredem impugnare factum defuncti, ita quaestione istam resoluit Montal. Cyfontanus, & Antonius Gomez, in locis numero præcedenti allegatis. † Ad secundum argumentum, numero. 64. traditum, respondeo non adeo esse firmū, vt opinioni nostræ aduersari possit, quandoquidem in hoc tam frequenti articulo, alij plures non contemnendi auctores contrariam defenderint sententiam, imo quod agnati hæredes vassalli, qui feudum familiare alienauit, possint reuocare alienationem, quarū primas est Accur. in l. 1. §. hoc quoque; verb. inuestire, tit. de success. feu. And. de Yser, summus feudista in cap. 1. in principio in ipsius propria additione ibi inserta, tit. de prohibita feudi alie. per. Fed. & in cap. 1. §. alienare, tit. qualiter olim feu. aliena. pote. Decius consilio. 445. numer. 55. & 56. Rubens consil. 84. numero. 7. Grattus consilio. 91. numer. 36. libro. 1. Thomas Grammatici. decisi. 93. nu. 8. & sequen. Peral. in rubrica. ff. de hæredibus instituendis, numero. 100. vericulo præterea in terminis. Ari. Pincel. in l. 1. 3. part. numero. 99. C. de bonis maternis, idque omnino procedere confecto inuentario, obseruant communiter doctores, vt attestatur Sylua. consilio. 30. numero. 32. & 34. Afflictus in cap. 1. §. hoc quoque titulo de successione feu. num. 72 & 74. & dicit esse de mente omnium, qui hanc quaestione diligenter examinarunt domi. Dida. Couarr. lib. 2. resolutionum, cap. 18. num. 4. vericulu. 8. inferitur, & eam opinionem magis communem esse, satis constat ex relatis à Pincel. in dict. l. 1. 3. part. numero. 93. & 99. in medio, vltra quos idem probat Rolandus à Valle. consil. 97. numero. 50. Peral. in dict. rubric. ff. de hæredibus instituendis num. 83. In eam in feudo hæreditario. quā familiari idem probat Pincel. dict. 3. part. numero. 95. † Et numero. 96. satis eleganter aduertit, nihil curandum esse de inuentario ad effectum reuocandi alienationem à defuncto factam, prout incaute autumant doctores superius citati, qui totam vim eius negotij in eo constituunt: quia effe-

ctus inuentarij est, ne conueniatur hæres vltra vires hæreditarias, vt in l. fina. §. & si præfata. C. de iure delibe. l. 5. tit. 6. par. 6. non vero, vt repellatur exceptio, quod venire non possit contra factum defuncti, de qua in l. cum à matre. C. de reuēdi. & in l. ex qua per sona. ff. de reg. iur. earum enim legum dispositio procedit etiam facto inuentario, vt probat Fulgo. consil. 68. col. 2. Roma. consil. 18. numero. 4. & tanquam receptum tradit Decius in l. debitori, numero. 20. C. de pact. Ex ea de pact. numero. 227. versu. ista sublimitatio, cum cordā. à Pinello traditis in dict. l. 1. par. 3. numero. 81. ad finem. Erit autem in hac specie vtile inuentarium, non vt ex eo detur ius reuocandi alienata, sed respectu pretij, quod soluendum est emptori iuxta glossa. & Afflict. in c. 1. §. Titius si de feud. fuerit controuer. Eundem Afflict. notanter deci. 178. numer. 3. & sequen. vt videlicet teneatur solum hæres, quatenus vires hæreditariæ paciuntur, & nõ vltra, qui alias in solidum teneretur, quod probat Pincel. dict. numero. 96. & ante eum idem voluit in effectu Peralta in dict. rubri. ff. de heredi. instituē. numer. 102. ad fin. & num. sequen. & ex his vterque resoluit reuocari posse ab hærede agnato alienationem feudi, siue inuentarium confectum sit, siue non. † Et idem videtur dicendum à fortiori in successore maioratus, qui licet sit hæres alienantis, poterit reuocare alienationem à prædecessore factā, quia in vendicandis bonis maioratus à possessore alienatis fauor publicus versatur ob conseruationem familiarum, in qua consistit bonum publicum, argu. tex. in l. 1. §. quamuis. ff. de ventre in spici. ibi publice enim interest, & in §. caterū, insti. de legi. agna. success. l. pronuntiatio. §. familiar. ff. de verb. signi. & vbique docto. notant, & probat Cynus in l. 1. C. ad l. Iul. de adult. cum concordant. latè à Tiraq. congestis de primige. quaestio. 4. num. 12. cum sequen. & nu. 32. id probat, verum esse in quolibet primigenio, Peral. in l. 3. §. qui fideicommissam, nu. 121. ff. de heredi. insti. d. D. Couarr. lib. 3. varia. resolutio. c. 5. nu. 5. & est optimus tex. in l. 2. tit. 15. par. 2. ibi, acatando el pro comunal de todos, & adhuc melior tex. in l. 7. tit. 7. de maiora. supra hoc lib. & idem tenent plures, quos refert & sequitur Molina de H. sp. primog. c. 18. numer. 1. At propter publicum fauorē res alienatæ ab ipsemet alienante vendicari permittuntur, vt in l. quem admodū. C. de agric. & censu. lib. 1. iuncta glossa. verb. vendi, & ibi probant Bar. & communiter doct. secundum Mol. lib. 2. de Hispa. primog. c. 1. nu. 30. ergo multo magis id poterit eius hæres quo fundamento in eam sententiā inclināt Molin. d. num. 30. licet contrariam defendat ibi per totum. eandem sententiam pluribus rationibus defendit Peral. in rub. ff. de here. insti. numero. 94. cum pluribus seq. & Pincel. in d. l. 1. par. 3. nu. 99. & sequ. qui optimis rationibus probat, multo magis concedi debere successorī maioratus reuocationem alienationis factæ ab eo, cui successit quā successorī feudi, & respōdet ad tex. difficile in l. si iuss. §. cū pater. ff. de leg. 1. procedere in legato relicto familie, & extēdi nõ debere ad res maioratus antiqui, quippe quo magis familia cōseruetur, q̄ discriminē probat ex plurib⁹ ibi adductis vide rationes Pinelli, quas hic non refero, vel poteris. huic argumento aliter satisfacere, vt dixi supra, nu-

X y 2 mer. 69.

- 73 mer. 69. *¶* Minus oberit regula, quæ de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio. l. vendicantem ff. de euictio. cum similibus, quoniam hac in specie venditor non tenetur de euictione, cum res elincatur in iure re specialiter non ob id, quod venditoris non sit, ut in l. minor in prin. ff. de euictio. & quia euincitur ex causa non præcedente sed sequente contractum, vel in ipso contractu. l. 3. & l. Lucius. ff. de euictio. & nuncupatum quod re euicta per retractum locus non sit euictioni tenet Manucrius in tracta. de retractu. §. item secum dū opinionem, & Affictus in tracta. prot. mixcos. §. 2. numero ultimo, & l. ira. q. lib. a. de retra. §. i. gloss. 9. numero 34. & §. 3. cum concordant. supra hac causæ gloss. nu. 59. in l. i. adicis. *¶* Nec oberit q. o. l. communiter recepta in d. l. cum a matre. C. de rei vendit. ubi etiam si venditor non teneatur de euictione, non poterit eius hæres factam defuncti impugnare, quoniam in casu, de quo agimus, non venit hæres, ut sepe diximus contra factum defuncti, ut probauit supra hac eadem g. o. nu. 69, & eodē modo responde ad id, quod in eadem glo. dicitur, filium heredem patris non admitti ad reuocandam iam alienationem aduentitiorum ab eodem patre factam, *¶* Hanc sententiam limitat Tiraq. lib. 1. de retra. §. i. glossa. 9. num. 53. & §. 5. nisi venditor promississet rem tutam & securam se præstiturum, etiam aduersus retractum consanguineorum, quia tunc non admittitur filius hæres patris venditoris ad retractum, ut in l. Seya. ff. de euictio. *¶* Sexto quero filius, scilicet nulla bona habens, an possit viuo patre rem patrimonialē a patre ipso venditam, per tutorem, vel curatorem vel per ipsummet patrem filij nomine reuocare pretio oblato tanquam proximo. *¶* Tiraq. lib. 1. de retractu. i. glossa. 9. num. 58. vsque ad numer. 73. concludit patrem ipsum admitti posse, citatque in hoc plures Francicōs consuetudines, refertque idem voluisse Manucrium ita tamen, ut patri hoc casu usufructus non quærat quod tamen ibi latè discutit, vide per eum & quæ dicam infra eadem lege gloss. vlti. num. 2. in fi. *¶* Sed id alias certum est, ipsum venditorē admitti nō posse ad retractum suo nomine, ut late probat ipse Tiraq. d. glossa. 9. à nam. 30. vsque ad 40. quod indubitable est, nec tam longa disputatione dignum.

GLOS. II.

- 1 Proximus vendentis, an eius, cuius primum res fuerat admittatur ad retractum?
- 2 Naturalis filius, vel descendens an admittatur ad retractum?
Bastardus seu naturalis an sit de familia, vel agnatione. ibid.
- 3 Bastardus seu naturalis tantū admittitur ad retractum.
Bastardus continetur in dispositione legali fundata in iure naturali, ibid.
Bastardus venit in fideicommissi conditionali si sine liberis moriatur, ibid.
- 4 Bastardus filius, vel naturalis comprehenditur sub nomine filiorum, quoties de eius commodis agitur.

- 5 Bastardus, an possit arma & insignia patris deferre? & num. 2.
 - Bastardi nobilium nobiles reputantur, ibid.
 - 6 Spurius, vel incestuosus nō dicitur consanguineus.
 - 7 Exheredatus filius, an amittatur ad retractum sanguinis? & vsque ad nu. 10.
 - 7 Exheredatus filius non amittit, quia naturalia sunt, licet amittat civilia.
 - 9 Exheredatus filius a iure patronatus non repellitur.
 - 10 Filius renuntians cum iuramento bonis paternis admittitur ad retractum sanguinis.
 - 11 Retractus, an obtineat locum clericis & ecclesijs, & num. sequen.
 - 12 Cap. constitutus de in integ. vesti explicatur.
Clerici vti possunt statuto, vel consuetudine laicorum sibi fauorabili ibidem.
 - 13 Clerici admittuntur ad retractum sanguinis.
Statuta laicorum non ligant clericos in rebus eorum odium concernentibus.
 - 14 Clerico vendente, vel emente, an sit locus retractui sanguinis?
 - 15 Statuta generalia laicorum quando ligent clericos?
 - 16 Clerici si viuunt consuetudine, vel statuto laicorum an contra eos alij vti possint?
 - 17 Leges imperatorum seruandæ sunt in foro canonico, nisi fuerint canonibus contrarie.
 - 18 Retractus ius est, si clericus sit venditor.
 - 19 Retractus ius an habeat locum, & an transeat in monasterium? & num. 20.
 - 21 Monasterium an habeatur loco filij?
 - 22 Retractus sanguinis an sit locus monasterio vendente rem patrimonialē monachis?
 - 23 Retractus an fieri possit per heredem consanguineum & quid si lis erat contestata?
 - 24 Retractus an fieri possit per heredem nomine proprio & an per cessionarium consanguineum?
Retractus ius non est cessionabile?
 - 25 Cessionabilia non sunt p' prima expressa.
 - 26 Retractus an habeat locum, si cessio facta fuerit per consanguineum alteri consanguineo?
 - 27 Retractus cessionalis, an fieri possit per cessionarium?
Cedi possunt plurima, remissiuè, ibi dem.
- b *¶* alguno de aquel abo lengo Ex his verbis iunctis sequentibus probari videtur, consanguineos proximiores auctori, vel patri, cuius res vendita erat, non proximiores venditori admitti debere ad retractum, contrarium tamen disponitur in l. sequenti, in fine, ut ibi dicam: prout & iure communi fieri attestatur Tiraque lib. 1. de retractu. §. 1. glossa. 1. nu. 18. 19. & 20. in retractu, fendo & fideicommissio ut proximior venditoris, feudatarij, & grauati, seu tenentis bona fideicommissi, vel maioratus admittatur, nō proximior primi

tis, à quo ea bona deuenerunt in venditorem, quod
 ibidem probat pluribus auctoritatibus & rationibus.
 † Sed quarto primo ad maiorem huius legis elucida-
 tionem, utrū filij naturales tantum dati ex soluto &
 soluta & ab eis descendentes admittantur ad retractū?
 & videtur, admittendos non esse, quoniam huius. l. dis-
 positio vnica ratione fundatur, quæ est ut res maneat
 in familia vel agnatione videntis, vt Tira. probat. lib.
 1. de retractu in præfatione. nu. 33. & sequen. & iterum.
 §. 26. glo. 1. nu. 38. & in §. 1. glo. 8. n. 4. & seq. Did. Pe-
 rez in l. 1. tit. 1. lib. 4. ordinatio. col. 1327. verfic. infertur
 2. Ioan. Igne. in rep. l. id. d. 4. col. in fi. & rursus col.
 14. vers. hic & de vnumarsicalum, cum alijs ab eis ci-
 tatis: ea autem ratio in hac specie cessat, quia natura-
 les tantum quos vulgus Bastardos appellat, non dican-
 tur esse de familia seu agnatione, secund. Bar. in l. pro-
 nuntiatio. §. familia. ff. de ver. sign. Bal. cōf. 168. col. 2. li.
 §. Paul. Cast. cōf. 178. post principia lib. 1. cū alijs mul-
 tis concor. à Tiraq. congestis libr. de nobilitate. c. 15.
 nu. 12. Sed neq; cum illis cognatio est aut coniunctio
 ex parte patris, secund. Dyn. cōf. 16. in fi. cui subscrip-
 sit Ange. cōf. 401. in fine. per tex. in l. spurius. ff.
 vnde cognat. & §. vlti. in auth. qui mod. natur. effi. sui.
 nec eis licet arma deferre seu insignia parentū, vt vo-
 luit Dynus in l. cū pater. §. mater. ff. de lega. 2. Bart. in
 l. vlt. C. de verbo. signifi. & in tracta. de insignibus &
 armis. Bal. in l. i. §. i. m. l. lectura. ff. de his qui sunt sui.
 vel alij. iur. Ant. & Panor. in. c. per venerabilē qui fil.
 sint legi. vbi & Card. Alex. d. 1. §. notab. Ioa. de Anna.
 in. c. cū dilectus. de accusa. Guill. Ben. in rep. c. Rayn.
 in verb. Raynātus de Clarau. d. c. nu. 25. de testa. Tira.
 lib. de nobilitate c. 15. nu. 12. ex quibus naturales non
 possunt trahere asseruare Malueri. in tit. de retract. §. pen.
 vbi hoc extendit ad filios legitimos bastardorū,
 vt in l. vlt. & ibi DD. C. de natural. liber. Matth. Af-
 flict. in tracta. protomixeos in principi. legis. num. 32. &
 seq. Guill. Benen. in. d. c. Rayn. in verbo, & vixit no-
 mine Adela. nu. 715. & seq. Ang. in cōf. 191. n. 2.
 Deci. cōf. 471. nu. 5. Ferroni. in consuetudi. Burdegalen.
 tit. de retract. §. 6. col. pen. & iterū. §. 10. vers. prete-
 rea spurij. Tira. lib. 1. de retract. §. 1. gl. 8. nu. 6. Quod li-
 mitat nu. 8. nisi in casibus, vbi bastardus succedit ma-
 tri, vt & limitat Additionator Benedicti, & Ferro. in
 locis supra citatis. † Sed nihilominus cōtraria senten-
 tia, imò quod filius naturalis tantum, qui dicitur ba-
 stardus, admittatur ad retractū, est cū verior tam apud
 nos receptior, qui tenuit Vago. in sua disputa. retra-
 ctus. & post eū Boeri. in consuetu. Viruricen. tit. de re-
 tract. §. 1. in fine. Cy font in l. 70. Tauri. 2. col. ver. §. dabi-
 tatur, dicens ita fuisse iudicatum in cōtradictorio iudi-
 cio in ciuitate Onten. & ibi quoque Ant. Gom. n. 4.
 Montal. in l. 13. in verbo, camiar. col. 13. in princ. tit.
 10. l. 3. foris. refertque Guill. & Perde. Bellayer. idē te-
 nentes, & attestatur ita seruari. quodq; cōcurrente alio
 cōsanguineo legitimo præferatur bastardo, quorū sen-
 tentia mihi aridet ex piuribus. Et primo quia in dispo-
 sitione legali, quæ fūdatur iure naturali sanguinis seu
 cognationis & æquitate, cōprehendit per naturalis tan-
 tum, nisi ex qualitate personæ aliud colligatur, vt in l. ex
 facto. §. si quis rogatus. 1. ff. ad Trebe. vbi rogatus rem
 restituere si sine liberis decesserit, non tenebatur resti-
 tuere si filios naturales reliquerit, nisi sit illustris, vel

indignitate positus, vel clericus, aut honesta mulier,
 quem ad hoc expēdunt Bart. Ang. Paul. Imol. Alex.
 ibi & communiter DD. & in l. generaliter. §. vlt. mo.
 C. de insti. & iubil. sub condi. fact. Quod extenditur
 etiā expressa non fuerit dicta cōditio, subintelligitur
 etenim, vt in l. cū auus. ff. de cōd. & demōstr. & cum
 acutissimi. C. de fideicom. licet in hoc DD. variant, vt
 ex eisdem locis videre licebit, confert etiā generaliter.
 §. cum autē. C. de insti. & substi. & l. parētes. ff.
 de in ius vocan. vbi glof. & DD. † Conducit etiā re-
 cepta opinio, quod vbi agitur de privilegio vel com-
 modo filiorū in æquitate fundato, appellatione filio-
 rū semper naturales tantū cōprehenduntur, arg. text.
 in l. vlti. C. de confirman. tuto. vbi pater ita potest da-
 re tutore filio naturali ac legitimo, licet debeatur à iudice
 cōfirmari. l. naturali. ff. eo. tit. quā regulā tradit Pa-
 nor. in. c. in præsentia. nu. 23. de probatio. quē ibi cetero
 5 ri sequuntur interpretes. † Cui opinioni non obest
 quod diximus nu. 2. bastardos non contineri sub no-
 mine familiæ & cognationis, nec licere eis arma præ-
 decessorū suorū nec insignia deferre: quoniam licet hoc
 procedat de iure, aliud autem est de cōsuetudine, iux-
 ta quā bastardi nobilium & illustriū, maxime magna-
 tū, sunt nobiles, vt attestatur Rayn. in tracta. nobili-
 tatis 2. q. 5. quæstionis principia. vbi tradit exemplum in
 bastardo Subaudia. Cui cōsuetudini standū est, ex eo
 quod tradit Bart. in tracta. de insignibus & armis cō-
 lumna. 2. vbi scripsit, quod licet iure cōmuni non pos-
 sint bastardi insignibus parentū suorū vti, contrarium
 tū obseruatur in Tuscia de consuetudine illius pro-
 uincia, cui standum est, & ita sentit Ang. in d. cōfili.
 191. nu. 2. & voluit Domi. in. c. statutū. 2. in prin. col. 1.
 vlt. de hereti. lib. 6. Soci. cōf. 102. nu. 4. li. 3. Matt. Af-
 flict. in tracta. protomixeos in prin. l. nu. 33. vbi attesta-
 tur esse generalem consuetudinem, qd bastardi deferant
 arma domus. Nicol. Perusi. in tracta. de successio. ab
 intest. in. 4. specie filiorū, & in Francia hoc idem ob-
 seruari, vt bastardi nobilium nobiles reputentur, sint
 quē immunes à subsidij popularibus, & privilegijs
 nobilium in vniuersum potantur, preter quā quoad suc-
 cessionē attestatur Gui. Papæ decio. 580. Boeri. decif.
 127. ad fi. Apud Tulos quoque bastardi sunt de do-
 mo, secund. Ang. in l. lex facta. §. si quis rogatus. ff. de
 Trebe. & cōf. 30. vbi idē asseruari Perusij, & Domi.
 in. c. statutū. 2. in prin. col. vltim. de hereti. in. 6. Tira-
 quell. in tracta. de nobilita. cap. 15. num. 25. quod & in
 nostra seruatur Hispania, quod latius explicauimus
 supra hoc lib. tit. 1. de matrimonio, glo. 1. rubricæ num.
 126. & 127. & in l. 9. §. 10. titul. 8. de successio. supra
 hoc eod. libr. † Hæc tamen limita, nisi filius sit spur-
 rius, incestuosus, vel natus ex damnabili coitu, hi si-
 quidem retrahere non possent, quia non dicuntur
 consanguinei, nec de genere domo, vel stirpe paren-
 tum vel aliorum ascendentium, arg. text. in l. filium eum
 diffinimas. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. genera-
 liter. §. cum autem. C. de insti. & substi. §. vulgo quæ-
 sitos. in l. de success. cognat. vbi vbi Bal. & ceteri. C.
 de ver. sign. & in auth. ex complexu. C. de incest. nup.
 Abb. & DD. cōmuniter in. c. per venerabilē qui filij
 sint legi. † Secundo quarto an filius vel nepos exhere-
 7 datus possit retrahere & videtur minime posse, quia
 repetitur à successione, vt in auth. vt cum de app. cog.

Y y 3

§. causas.

Libro.5.Titulo.ii.

§. causas, coll. 8. auth. nō licet. C. de lib. pte. itē quia ex hāredatus habetur pro mortuo, vt in auth. de hāre. & Fal. §. ex hāredatos, coll. 1. vbi gl. & cōm. dd. & quia ex hāredatus non cōnumeratur inter filios, vt in l. pariter filii. ff. de inoffest. vbi Bal. & ceteri. Itē quia per ex hāredationem tollitur fuitas, & filius efficitur extraneus. l. i. §. sciendum. ff. de suis & leg. hāre. † Ceterum his non obstantibus, contraria sententia verior est & receptior, imō quōd licet filius sit iuste ex hāredatus, possit admittere ad retractū, quoniam et si per ex hāredationē tollantur ea iura, quae ad ius ciuile spectāt, nō tñ amittūt iura naturalia sanguinis. l. iura sanguinis. ff. de regul. iur. l. 3. ff. de interdi. & relega. Itē quia conditio à lege vel ab homine posita si sine liberis decesserit, censetur exclusa, quāuis quis decedit liberis superstitibus, quāuis ex hāredatis, vt in l. ex facto. §. vltim. vbi glo. notat & DD. ff. ad Trebelli. † Præterea ex hāredatus à iure patronatus non excluditur. l. si patronus testamento. §. si quis non mala. ff. de bon. liberto. Bar. in l. iuris iurandi. §. si liberi, col. vlti. ff. de oper. liberto. & cons. 65. post medium & iterum cons. 60. in 2. dubio. nec etiam à feudo, vt tradit Ardi. in titulo. de success. feudis sub rubri. an filius succedat in feudo. §. item quæritur si ex hāredatus filius, & Odo. in summa qua feud. dare poss. & titu. de success. feudis, in principio. And. de Yser. in c. eo. tit. Marti. Laud. in c. 1. §. & quia vidimus, & ibi quoq; Albar. & Car. Alex. qui feud. dare poss. Iacob. à S. Geor. in tracta. feudo. in verbo, presentes, colu. 2. vers. quæro subsequenter, & Fran. Curt. Junior. in eodem tracta. q. 3. in prin. tertie partis. Idemque erit & si non sit iuste à patre ex hāredatus, vt in simili specie statuitur in auth. denupt. §. soluto. vbi Ag. in feudo hoc nuncupatim asseruit, & Petr. Ferr. in titu. de forma libelli, quo agitur ad reuoca. feud. in verbo, nec superstitibus, col. 3. vers. 7. excluditur. Pau. Pari. cons. 1. numer. 7. lib. 1. & omnes supra citati. Tiraq. hāc referens lib. 1. de retra. §. 1. glo. 8. num. 45. † At si filius sponte paterna se abstinerit hāreditate, vel cum iuramento renuntiauerit, non propterea amittit ius retractus in rebus etiam à patre venditis, arg. l. filij. in prin. ff. de iure patro. vbi filij se ab hāreditate paterna se abstinentes ius patronatus, quod iure eis competet in seruos à patre manumissos, non admittunt, & in specie retractus hoc voluit Ferronius in consuetudi. Burdega. tit. de retra. §. 10. Tira. lib. 1. de retra. §. 1. gl. 8. nu. 50. & pen. Ant. Gom. in l. 70. Taur. nu. 6. & quod ex hāredatus à patre rei patrimonialis venditore possit admitti ad retractum, voluit expresse Tira. d. gl. 8. n. 45. Montal. in l. 13. in gl. magna, col. 12. vers. itē quæro, quid si proximior in gradu, tit. 10. lib. 3. fori, hoc extēdēs etiā si nō ex hāredetur, si 14 causas ingratitudinis cōmisit, propter quas posset ex hāredari. Ant. Gō. in l. 70. Taur. nu. 5. vbi etiā Cyfon. 2. col. vers. 10. dubitatur, quāuis ipse Cyfon. in 36. q. aliud dixerit, si retrahēs graues iniurias venditori intulerit, propter quas posset ex hāredari. mixus autoritate Matt. Affli in tracta. protomixeos. §. 3. nu. 2. & 3. qui tñ loquitur in iure cōgrui vicino competenti, vbi est diuersa ratio, quia non expedit habere rixosum vicinum, vt ibi per cū. † Tertio quæro, an in clericis vel personis Ecclesiasticis, tam actiue quā passiuē sit locus retractui, ita vt clericus proximior possit retrahere, vel rem à clerico venditā possit laicus eius cōsan-

guineus retrahere, vel an à clerico emptorē possit retrahere & videtur qd non, quoniam huius legis & similitum dispositio magis afficit personas quā res: quo fit, vt non cōprehendat clericos ex defectu potestatis & iurisdictionis statuentiū, vt in c. Ecclesia sancta Maria. de constit. & in c. vlt. de vita & honest. clerico. & in cap. vlt. de reb. Eccles. non alienan. & in auth. statumimus. C. de Episco. & cleri. † Contrariū tñ verius est & receptius, & instituitur ex c. cōstitutus. de in integ. resti. vbi fundus patrimonialis fuit per laicū distractus & venditus alteri laico, præmissaque retrahendi consuetudine, inquit tex. c. de admissi. de retractu tantumquam venditoris consanguineū, ibiq; ex eo expēdunt Petr. de Ancha. 7. notab. & Panor. 5. notab. Inferet quoque ibi Panor. clericos vti posse statuto, vel consuetudine laicorū generali, si merē fauorabilis sit, de quo etiam dicit esse bonū tex. in c. dilecti. de foro cōp. vbi id adnotarūt Io. And. Car. Flor. Ant. Anch. Panor. & alij, idē Panor. in c. Ecclesia sancta Maria, colu. vlti. & ibi Feli. 7. & 8. q. de cōstit. Lapsus alleg. 101. col. 5. verificu. quod autē Bal. in l. 1. nu. 10. C. de summa Trini. Ant. in d. c. quæ in Ecclesiariū, & in c. quod clericis pen. colu. de foro cōp. Raph. Comē. cons. 41. in fi. Domi. in c. vlti. in prin. ad fi. de offi. de lega. in 6. Card. Flo. in c. per pēdimus. 2. q. ad fi. iterumq; in 8. q. de sen. excō. Alex. cōf. 110. n. 13. & 14. & cōf. 211. nu. 11. 2. Tiraq. lib. 1. de retra. §. 1. glo. 3. n. 2. & seq. Cor. cōf. 114. li. 2. Soc. cōf. 292. li. 2. Caro. Molin. in cōsue. Parisi. in proemio glos. 5. Deci. cōf. 114. nu. 1. vers. sed tñ his. Tiraq. lib. de retra. §. 1. glo. 8. nu. 41. cum concon. ab eo. Tira. latē congestis in libro de primogenijs. q. 44. nu. 8. & seq. Ex hoc fundamēto constat veritas primi mēbri, quando, scilicet, clericus vti velit beneficio retractus, quod indubitatum asserit Tira. d. lib. 1. de retra. §. 1. glo. 8. n. 41. refertque idem voluisse Matt. Affli. in tracta. protomixeos, in princ. legis nu. 8. vers. itē quæro, an si clericus cū tribus numeris seq. vbi attestatur hāc esse commun. opin. siue clericus sit emptor, siue venditor, siue retrahens, idē quoque voluit Dec. cōf. 283. nu. 8. vers. vltim. quæritur, & duobus numeris seq. & oēs infra citandi. † In duobus vltimis casibus, nēpe, quando clericus est emptor, vel vēditor maius dubiū est, quā doquidē statuta laicorum nō ligēt clericos, maxime in his, quæ eis nocent, vt ex his quæ diximus, infertur, & ex traditis à Tira. de iure primogeniorum. q. 4. nu. 3. & à Ferd. Vaz. de success. crea. §. 10. nu. 648. & 651. Ex quo Montal. in d. l. 13. in glo. magna, colu. 10. vers. item quæro vtrū ista lex liget clericū. tit. 10. lib. 3. fori libetē fatetur non ligare clericos, vt aduersus eos locū habeat, idē voluerūt Bal. Iaf. Imol. Panor. Alex. & Affli. sibi cōtrarij in locis à Tiraq. citatis lib. 1. retractus. §. 1. glo. 13. nu. 3. † Sed nihilo minus idē quod in priori specie tenēt Cyn. Bal. & reliqui in l. nec per se. C. de hāre. insti. est que communis opinio. refert Matth. de Affli. qui idem tenet in d. tracta. protomixeos in prin. l. nume. 9. & seq. idem voluit Cyfonta in l. 70. Tauri. 8. col. q. 51. & ibidem Ioan. Lupi. nu. 15. 16. & seq. Ant. Gom. nu. 7. & Did. Cast. ibidem in glo. magna, col. 5. vsque ad 14. Tiraq. libro. 1. de retra. §. 1. glo. 13. nu. 3. & 4. & sequentibus. Sebast. Neapodanus in tracta. cōgrui in proemio super verbo, tenorē. Alberi. l. par. statutorū. q. 94. Alex. consilio 143. li. 7. qui loquitur in retractu ratione cōmunionis, idem etiam voluit Gregorius Lupi, in codē retractu,

super

tractatu super. l. 5. gl. pen. in verbo, de ac. aut, ad me-
dium, vers. quida. Item si extraneus, tit. l. 3. de emp. &
vendi. part. 5. ¹⁵ Mouentur ex eo, quod statuta gene-
ralia laicorum, in quibus nulla sit mentio clericorum,
aut ecclesiarum, sed tamen comprehendunt ea, que il-
lis competunt, non tanquam privilegiatis, sed tanquam
cuiuslibet de populo, teneant, ligantque clericos, cum ta-
men sint honesta, nec iuri canonico aduersantia, ut do-
cet Bar. in l. cunctos populos, nu. 28. & 29. C. de sum-
Trin. & fide Cath. citat. text. in c. constitutus. de in in-
tegr. resti. qui loquitur in retractu, ut hinc intelligas
Bar. loqui in nostra specie, idem voluit Bart. in l. de
quibus, col. vit. ff. de legib. Lapis allegatio. 81. col. 1.
Barb. in rub. de reb. eccle. non alien. charta. 3. col. vit.
& seq. & conf. 14. li. 2. & conf. 65. col. 11. & req. lib. 4.
quibus in locis adfert eorum cordantes. Tiraq. lib. 1. de re-
tractu. §. 1. gl. 13. nu. 4. & §. qui plures etiam addit co-
cord. Sed sententia Bar. communiter reprobat, secun-
dum Dec. in c. ecclesia sancte Marie, nu. 53. vers. &
primò occurrit illa questio, extra de cõstitut. & ibi Fe-
lin. nu. 81. qui saluat doctrinam Bar. in 5. casibus vsq. ad
nu. 39. quorū nullus potest huic questionī adaptari.
¹⁶ Quare alia ratione hanc cõvincunt sententiam, cum
enim summus ecclesię Praful in d. c. cõstitutus. de in
integ. resti. statuerit, clericos vti posse hoc statuto seu
consuetudine, satis insinuat laicos ediuerso aduersus
clericos eo, etiam vti posse, iuxta Vlpiani sententiam,
quod iuris quis in alios statuerit, eodem ipse vtatur,
quod summam æquitatem habet, ut titulum illam ex
orditur Iurifconsultus, quis enim, inquit, aspernabi-
tur id ius sibi dici quod alijs ipse dixit, vel dici effe-
cit? Et hanc legem esse Radamanti affirmat Arist. Ethic.
3. l. 1. §. 5. si quod quisque facit, id patiatur & ipse, id
iustum fieri deniq. iudicium. Quæ si in ceteris obtinet,
certè etiã magis in clericis & ecclesia, quam alios fal-
lere non decet. c. per tuas. de donatio. gl. in c. 2. §. hoc
ius, in verbo, vt plus. 10. q. 2. Tiraq. lib. 1. de re-
tractu. §. 1. gl. 13. nu. 6. Boe. deci. 248. nu. 2. Per. a. Plaça vbi plures
citatur cõcor. in epitome delictorū li. 1. c. 35. n. 16. Ideoq;
si clerici, vel ecclesia vti volunt consuetudine, vel sta-
tuto cõtra alios, & aduersus se quoque alijs vti cõsen-
tiant necesse est, vt voluit Bal. in l. de quibus. nu. 26.
ff. de legib. & in l. omni nouatione. C. de sacros. eccles.
& in l. 1. 6. q. C. de contrah. emp. & alibi saepe. Cuna-
cõf. 83. col. 1. Panor. in c. ecclesia sancte Marie, in rep.
nu. 51. & 52. & conf. 6. li. 1. Alex. cõf. 209. nu. 15. & cõf.
210. nu. 4. li. 2. & ibi Carol. Mol. Soc. conf. 36. & 97.
no. 3. li. 1. Philip. Fran. id dicēs singulare in regula pos-
fessor. num. 11. de reg. iur. in c. Fran. Balb. in tract. pref.
crip. 1. par. 5. partis princip. col. 4. vers. 4. fallit. Deci.
cõf. 452. nu. 4. Fran. Ripa li. 1. resp. inf. r. c. 4. nu. 5.
Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 13. nu. 7. Sed doctores
præcitati in alia specie loquuntur, nempe, vbi clericus
vult vti statuto laicorum in parte, vti ad executionem
instrumenti publici gaurentigij, & nolit eodē statuto
vti cõtra se, veluti si post lapsum d. cenij executionem
peteret, quo tẽpore ex eodem statuto, vel alio ius exe-
quendi præferitur, tunc nimirum in omnibus vti
compellitur, etiam contra se facientibus. ¹⁷ Quæ pro-
pter his rationibus reiectis, alia fortiori conuincitur
nostra opinio, videlicet, leges ciuiles Imperatorū de-

bent obseruari in foro ecclesiæ, quando canonibus nō
repugnat. c. 1. & ibi docto. communiter de no. ope. nū.
c. si auditoriū. no. dist. 10. Bal. quem ceteri sequuntur
in c. cum venissent, de eo qui mitti. in posse. Fel. in c.
causam que, de refer. Ioan. Lupi in introductione ru-
bric. de donat. vir. & ex. nu. 15. hanc sententiam te-
net vtriusque iuris schola. in l. cunctos populos. C. de
sum. Trin. & in cap. ecclesia sancte Marie. de cõsti-
tu. Panor. in cap. inter alia. 1. notab. de immu. ecclesi.
Didad. Castelli in l. 70. Tauri. glo. magna, col. 7. vers.
& primo certum est, & ibidem Ant. Gomez, nu. 7. in
fi. & Ioan. Lupi, nu. 15. hanc dicentes communem, pro-
cedereque in legibus regni nostri, quæ vtrius comu-
ne & ciuile reputantur in regno nostro secundum eos,
cum concordantijs à me traditis in dialago relatoris
3. par. c. 34. nu. 3. & 8. & a Didaco Perez in proemio
ordinationū 3. q. Alias item rationes tradit Castellus
vbi supra. ¹⁸ Ceterum si venditor est clericus, locus
erit retractui vt concludit Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1.
glo. 1. na. n. licet Ripa refrageretur in 1. responsorum. 2.
in adu. Sed doctores nostri consent, locus esse re-
tractui, eo q. clerico venditori nulla fiat iniuria, quip-
pe cui pretium præstetur cõuentum, nec ad villam te-
neatur euersionem, vt in alia simili specie diximus su-
pra hac. glo. 1. nu. 15. & 6. si cui in minore infante
vendente resoluat Tiraq. d. gloss. 13. num. 13. ¹⁹ Quarta
questio, an ius retractui trahat in monasteriū, in quo
proximior consanguineus professionem fecit? Et trā-
sire videtur: quoniam appellatione conuictorū veniūt
coniuncti cõiunctione spiritali, text. iuncta glo. & com-
muni opinione in c. vltim. de postul. c. coram. de offi-
delega. Item quia monachus religionem ingressus nō
amittit iura sanguinis & proximitatis, loco enim filij
habetur monasterium, vt pleriq. existimant in c. in
presentia. de proba. per text. ibi. & in auth. nisi rogati.
C. ad Trebel. & §. sed hec presenti in auth. de sanctis.
epi. l. iura sanguinis. ff. de regul. iur. l. vlt. C. de epis. &
cleri. ²⁰ His ratiō non obstatibus contraria sententia ve-
rior est & receptior, imo quod in monasteriū nō tran-
seat ius retractu: ex persona monachi, quia in mona-
steriū nō trāsit ius personalissimū cõsanguinitatis, in
quo lex nostra, etiamq. ratio innititur. Itē, quia mona-
chus hac in specie nō sibi ipsi retractat, sed alijs, hoc est,
monasterio & ad monasterij vtilitatem & commodū,
quod non licet, vt in hac. l. in fi. Item, quia monasteriū
est quædam vniuersitas, & res inanimata, in qua non
datur, nec consideraturus sanguinis, nec perpetuatio,
vel conseruatio familiar, argumen. text. in authentica
ingressi vbi docto. C. de sacrosanct. eccles. & capit. in
presentia de proba. Inno. in c. grauē. de sent. excom-
mu. Bal. in auth. habita, nu. 41. C. ne fili. pro patre. cessat
ergo ratio legis nollę, & per cõsequēs eius dispositio.
²¹ Ad obiectiones respōdeo, q. monasteriū nō habetur
loco filij, secundū Bar. Pau. & Sal. in d. auth. nisi roga-
ti. C. ad Trebel. & in auth. si quis mulier. C. de sacros. ec-
cle. cū multis alijs, quos refert Tir. in l. si vnquā in ver-
bo, suscepit liberos, nu. 41. & ibid. Ripa. q. 34. Felina.
in c. in presentia, nu. 42. de proba. d. D. Con. li. 1. reso-
c. 19. n. 6. & quāvis loco filij haberetur, id esset impro-
priū, & p. fictiōe & similitudinē, vt dixit Bal. in l. fi-
liū, col. 4. ff. de his qui sui sui vel alie. iu. & in l. cū aca-
tissimi.

tissimi, colum. 1. C. de fideicom. Nec id quidem semper & indiscriminatum, sed quoad eum dumtaxat finē, vt excludatur substitutus sub ea conditione, si quis decesserit sine liberis, de quo tantum agunt prædicta iura, ex sententia eiusdem Bald. in d.l. filium, & in d. aut h. si qua mulier. 3. nota. & Panor. in d.c. in præsentia, num. 48. Vbi etiam alij recentiores: quo fit, vt monasterium minime ad retractum admittatur, vt & Tiraq. veluit lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 8. nu. 20. & Ant. Gomez in l. 70. Tauri. nu. 9. post Cyfont. ibi col. 3.

22 vers. 13. quibus ipse accedo. ¶ Quinto quæro, an monasterio vendente rem immobilem monachi & patrimonialem, proximior consanguineus monachi admittatur ad retractum? Respondeo non admitti, quia iam res non dicitur patrimonialis, nec vendita per consanguineum, sed per monasterium, in quo non datur ius sanguinis, vt dixi in præcedenti questione, numer. 20. item quia monasterium ingressus à bonis temporalibus sese abdicauit & ea in monasterium transtulit, vt in d. aut h. ingressi, quare iam deserunt esse patrimonialia, & monasterium loco extranei habetur, quare retractui locus non est, vt restē docet Anto. Gomez in d.l. 70. Tauri, numero. 10. & ibi Cyfont. colum. 3. versiculo. 16. dubitatur, quorū sententia vera est. Quid si monasterium emat idē, quod in ecclesia empti ce dixi supra hac eadem gloss. num. 13. & sequētib.

23 ¶ Sexto quæro, an heres cōsanguinei admittatur ad retractum, vel cessionarius, vel procurator? Et verius est, hæredem non admitti ex persona defuncti, quia beneficiū retrahēdi est personale competens ratione sanguinis, & non est trāsmisibile ad hæredes, cum ea dumtaxat iura sint trāsmisibilia, que & hereditaria sunt, & non alia. l. cum hæredes. ff. de acq. poss. l. 1. & per totum C. de hæredi. actio. Quod tamen limita nisi consanguineus decesserit lite iam cōtestata, quia tunc heres admittitur, licet si extraneus, argumē. text. in l. posthumus. §. si cum. l. sequē. ff. de onofficio. testam. vbi in querela in officio testamēti hoc statuitur, probat hoc idem text. in l. vna. C. ne ex delict. defuncto. & in specie hoc voluit Ioan. Fab. in §. ex contrario, in fi. in tit. de lega. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 26. gloss. 1. nu. 3. Cyfonta. in l. 70. Tauri, colum. 4. versic.

24 21. dubitatur, & ibi Anto. Gomez, numer. 8. ¶ Ex persona autem propria si ipse est proximior, bene potest retrahere, vt in hac l. & seq. statuitur. Cessionarius itidem retrahere non poterit, quoniam ius istud est personalissimum, & nequaquam cessibile, & quia repugnant rationes, propter quas locus est retractui, vt expresse decident Cyn. Per. Bal. Salicē, & Paul. Cast. in l. ad officium. C. commu. diui. Joann. Fab. in §. 1. in tit. de acquisi. per arroga. Montal. in l. i. in glossa magna, colum. 14. vers. item determinatur per hanc legem, titulo. 10. lib. 3. fori. Anto. Gomez in l. 70. Tauri, numer. 8. ad finem, & ibi Cyfonta. 3. colum. q. 14. vbi rationes plurimas tradunt, & latissimē omnium Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 26. glo. 1. per totum hoc idem cōcludētem, & num. 1. plures retracti concord. notape, Alberi. in l. par. statuto. q. 62. & 80. Bal. in tract. protomixeos col. 2. vers. quæro nunquid istud ius, idem voluit Afflic. eod. tracta. §. 1. num. 42. & 43. Signoro. consil. 81. col. 2. versic. præterea omisso. Luc. de Pena in l. vltim.

colum. 1. in verbo, permutationes. C. de prædi. curial. lib. 10. l. as. in l. 1. §. usufructuarius, num. 5. in fi. ff. de no. ope. nun. Paul. Cast. consil. 1. in prin. lib. 2. Roma. consil. 484. Alex. in l. post dotem. ff. solu. matr. Ang. de Aretio in §. actionum, nu. 18. in tit. de actio. Barba. cōf. 15. colum. 19. vers. et si opponitur, lib. 1. Socin. in l. qui Romē. §. cohæredes. 5. notab. ff. de verborum oblig. Cosm. Gai. in pragma. sanctione, ti. de collatio. §. sequitur, in verbo alio. Ludo. Bologni. consil. 25. colum. 5. versic. & nota quod tale ius. Jacob. S. Geor. in l. Imperator. ff. de pact. Carol. Ruy. consil. 47. numer. 22. & iterum vers. nec obstat quod dicebatur, lib. 4. & omnium latissimē Ioan. Igne. in repe. l. dudum, colum. 14. versicul. his adde vnum articulum, cum. 4. columnis sequen. C. de contrah. emp. Boeri. in consue. Vituricen. tit. de retractu. §. 3. col. 4. vers. sed an hoc ius. Cassa. consil. 21. col. 12. Ioan. Montoloni. in promptuario iuris, tomo 1. in verbo, redimere, vers. 2. super verbo, licentiam, in fine. Albert. Brun. consil. 80. num. 22. Carol. Molin. in consue. Parisien. tit. 1. §. 13. numero. 20. Ferroni. in consuetud. Burdegalen. tit. de retractu. §. 1. col. 4. vers. ex his simul, & iterum. §. 6. columna pen. Paul. Parisi. consil. 82. num. 26. lib. 3. & Ioan. Coras. lib. 3. miscellanea. num. c. 3. num. 7. ¶ Nec id mirum quidem, cum alia sint permulta, quæ cedi non possunt, vt latissimē refert Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 26. gloss. 1. nu. 42. & pluribus sequen. nempe, rescriptum, usufructus, bonorum possessio, ius adeundi, vel immiscendi, nec actio iniuriarum, nec oportet officiales, neque fideicommissum vniuersale, nec alia iura passiva, nec ius immittendi mortuum in rem pignoratam, nec iura sepulchrorum extraneis, nec quod extinctum est, nec quod non est, nec factum, nec actiones directæ, nec quod competit contra ius commune, nec ius merè personale, nec iura certis personis annexa in priuilegium, nec facultas recuperandæ possessionis propria autoritate, quæ in hoc sint multi, qui contrarium tenent, nec ius vindictæ, nec ius alimētorii, nec facultas eligendi, nec declarandi, nec ius clientelæ inuito cliente, nec facultas iurandi, nec ius gratis, nec priuilegiū tacitæ hypothecæ, nec ius semel alteri cellum, nec ius repetēdi dotē, nec ius accusandi de priuato delicto, nec actiones populares, nec condictio in re aliena nec potestas gradij, nec vsus, nec cōmoditas, nec ius habitationis, nec ius exigēdi portoriū, nec actio aduersus fideiussores sine principali actione, vt pluribus probat autoritatibus ipse Tiraq. d. §. 26. gloss. 1. vsque in fi. ¶ Limitat tamen ipse Tiraq. in glo. 2. in prin. eiusdem. §. 26. nisi cessio facta fuerit in aliquem cognatum, etiam remotiorem, nam valet cessio, licet nō præiudicet proximiori, quominus si velit, retrahere possit, quod ipse probat autoritate Pau. Cast. Rom. Neapodani. Affli. Caroli Ruy. ni. Boerij, & Corasij in locis ab ipso Tiraquo. citatis.

27 ¶ Limitat secundo in retractu conuentionali, qui cedi potest, secundum Ange. in l. ad officij, in fi. C. cōmu. diuid. Carol. Ruy. consil. 72. per totū li. 1. Tiraq. li. 1. de retractu. §. 26. gl. 3. in prin. vbi cōmemorat plura, quæ cedi possunt plusquā. 47. casus cessibiles, ad quem recurrito. Aliud autem quod de procuratore diximus, & an tutor, vel curator, vel maritus pro vxore possint retrahere, dicemus infra col. sequenti, gloss. 14.

G L O.

G L O S. III.

- 1 *Retractus sanguinis legibus Moysayci fuisse obseruatum.*
- 2 *Retractus, ut locum habeat, debet retrahens idē pretium offerre emptori, quod ipse verē dedit, & non poterit minus dari, aut maius peti.*
Retrahens non poterit pretium offerre iustum, sed id dare tenetur, quod vere dedit emptor, ibidem.
- 3 *Fendum alienatū reuocans idem pretiū offerre tenetur, quod verē & sine fraude venditori datū fuit.*
Pretiū idem dare tenetur, qui præferri vult in emptione alicuius rei, ibidem.
Subhastatione res vendita plus offerenti datur, ibid.
- 4 *Pretium iustum, an sit satis offerre, etiā si alter maius offerat, qui velit ei, qui maius offert præferri?*
Pretium iustum taxabitur, quoties fraus interuenierit in venditione ad excludendum consanguinei retractum, ibidem.
- 5 *Retractus cōmunions retractui sanguinis cōparatur.*
Retrahens soluit pretiū dūtaxat conuentum, etiam si in instrumento, vel contractu venditionis fuerit dictū, & quod plurius valet ei donauit, &c. ibidem.
Clausula, & quod plurius valet ei donauit in instrumento venditionis apposta quid operetur? ibidem.
- 6 *Retractus, an habeat locum, quoties habita est fides de pretio?*
Lex. 1. infra eodē exponitur, sumpta ex l. 72. Tauri, ibidem.
- 7 *Retrahens, an teneatur soluere pretium conuentum dūtaxat: an quod emptor sponte auxit, & pluribus sequenti?*
- 8 *Augmentum pretij, an eodem regatur iure, quo & ipsum pretium?*
Augmentum, & accessio, an eodem iure regulatur, quo & res cui accedit? ibidem.
- 9 *Augmentum pretij non regulatur eodem iure, quo & pretium in præiudicium terrij.*
- 10 *Retrahens non tenetur soluere pretij augmentum soluere, nisi in continenti factum fuerit supplementū, vel nisi per sententiam iudicis emptor ad supplementum fuerit condemnatus, vel si lesio ultra dimidiū contingerit, num. 11.*
Emptor, an teneatur ultra pretium conuentum mutare, quod emptor mutuauit, vel mutare promisit venditori? ibidem.
- 11 *Laudemium, an solui debeat ex venditione rei emphyteuticæ patrimonialis, si res vendita per cōsanguineum fuerit retracta? & numer. sequentibus.*
Gabella, an debeat solui per retrahentem ex venditione rei emphyteuticæ patrimonialis? ibidem.
- 12 *Gabella, & laudemium debentur ex cōtractu reuocabili per retractum.*
- 13 *Gabella, & laudemium debentur ex venditione, in qua appositum fuit pactum reuendendi.*
Pactum reuendendi in venditione appositū non excusat emptorem a solutione gabellæ, ibidem.
- 14 *Gabella, quis soluereteneatur, veditorne, an emptor?*
- 15 *Gabella ab emptore soluta debet à retrahente per emptorem ipsum recuperari.*
Laudemia ab emptore soluta debet emptor ipse à retrahente recuperare, ibidem.
Emptor à quo res retrahitur debet indēnis seruari, ibi.
Redhibita re vendita debet restitui, quod gabellæ nomine ab emptore fuit expensum, ibidem.
Retractus sanguinis non est annullatio, vel resolutio contractus, sed transfusio, & subrogatio per legem facta, ibidem.
- 16 *Gabella duplex, an solui debeat, vna ex contractu, alia ex retractu?*
Laudemium duplex, an solui debeat, alterum ex cōtractu, alterum ex disractu? ibidem.
- 17 *Laudemia non debentur ex alienatione necessaria.*
- 18 *Retractus non rescindit contractum, sed id facit, ut consanguineus subrogetur loco emptoris.*
- 19 *Laudemia, & gabella non debentur ex contractu ab initio nullo.*
- 20 *Gabella non debetur ex contractu nullo, nec ex cōtractu resoluto, ex pacto legis commissaria, vel additionis in diem, verbis directis in contractu, vel in continenti post appositis.*
Pactum legis commissoria, vel additionis in diem verbis directis in contractu, vel in continenti post appositum transfert ipso iure dominium in venditorem absque traditione, ibidem.
Dominium ipso iure transfertur in venditorē venditione resoluta ex pacto legis commissoria, vel additionis in diem, & quando non transferatur, ibidem.
- 21 *Pactum reuendendi in venditione appositum non operatur, ut transeat ipso iure dominium in venditorem resolutio contractu.*
Venditio cum pacto reuendendi facta dicitur pura, & non condicionalis: ob eamque emptor lucratur factus, & potest rem alteri cedere, ibidem.
- 22 *Gabella duplex, & laudemia duplicia debentur si sponte à venditione discedatur ex postfacto, vel si ex interuallo apponatur pactum reuendendi.*
Venditiones due dicuntur, si quis sponte discedat ab emptione, postquam erat perfecta, & sequuta traditio, ibidem.
Gabella vnica debetur, si ante traditionem discedatur

- eur sponte à contractu, ibidem.
- 24 Discedere à contractu ex intervallo non licet in
præiudicium eius, cui fuit ius quaesitum.
Redemptio rei alienate nō liberat redimētē à pœna, quā
incurrerat ex alienatione in præiudiciū tertij, ibid.
- 25 Pœna incursa propter alienationem feudi, vel em-
phyteusis, vel alterius rei in favorem domini, vel al-
terius non extatur, rem ipsam redimendo.
- Redemptio rei alienate ex pacto in cōtractu appo-
sito liberat alienantem à pœna, ibidem.
- 26 Retractus locum habet, licet post contractum vē-
ditionis pure factæ sequuta traditione ab ea disce-
datur sponte, & consanguinei emptoris disceden-
tis admittuntur ad illum, sed consanguineus pri-
mi venditoris eis præferitur.
- 27 Laudemia, an peti possint à domino, & exigi à cō-
sanguineis, qui rem retraxerunt ab emptore?
- 28 Retrahens, an conveniri possit à domino, ut ei sol-
vat laudemiam, an vero emptor ad ea teneatur?
- Interest nostra pecuniam potius retinere, quam so-
lutam recuperare, & quare? ibidem.
- 29 Retractus resoluit primam emptionem, quod atti-
net ad emptorem.
- 30 Retrahens, an teneatur solvere domino laudemiam,
vel gabellam fisco, si emptor à quo eam retrahit,
erat clericus, vel aliās à gabella exemptus? vel an
ipsi clerico solvere teneatur?
- 31 Retrahens, an teneatur laudemiam solvere domino, si
ipse dñs ea emptori donauerat, vel remisit?
- Expensas patrocinij gratis præstiti, an solvere tene-
antur condemnatus victor? ibidem.
- Patrocinium à seipso præstitum, an recuperet à vi-
ctor victor ipse? ibidem.
- 32 Retrahens, an reddere teneatur emptori, quod em-
ptor ipse dedit proxenesis seu mediatoribus?
- 33 Retrahens iure regio expensas omnes refundere
debet emptori in ipsa venditione factas.
- Retrahens teneatur emptori refundere impensas in-
strumentorum, & quæ factæ sunt in redigēdo in-
strumento per tabellionem, ibidem.
- Debitor tenetur expensas instrumentorum reün-
dere creditori, ibidem.
- 34 Retrahens potest à venditore exigere instrumentū
venditionis cum clausulis consuetis, & ad id tene-
bitur venditor, non emptor.
- Instrumenta debiti stylo cōsueti facere tenetur de-
bitor creditori, & ad id compelli debet, ibidem.
- Instrumentum venditionis tenetur venditor facere
cōsanguineo retrahenti cū clausulis cōsuetis em-
phiteusis, obligationis bonorū, & quarentinæ, ibidem.

c Tanto portanto Hic sanguinis retractus cognitus erat
legibus Moysæ, ut constat ex cap. 25. Levitici, ubi
sic scribitur, (si attenuatus frater tuus venderit pos-
sessori anculam, & voluerit propinquus eius, potest redi-
mere,) & Ruth. cap. 4. in hæc verba. (Partē agri patris
nostri Elimelech vendidit Noemi, quæ reuersa est de
regione Moabitide: quod audire te volui, & tibi dice-
re coram cunctis sedentibus, & maioribus natu de po-
pulo meo, si vis possidere agrum, iure propinquitatis
eme, & posside,) & Hier. 31. capite, Eme tibi, inquit,
agrum meū, qui est in Anathot, tibi enim cōpetit ex
propinquitate, vt emas. Quem locum enarrans diuus
Hieronym. nō erat, inquit, licitū, possessionem de tri-
bu transire ad tribum, nec de familia ad aliam familiā,
quod refer Luc. de Pena, qui & alia quadam adfert in
l. 1. col. 2. versiculo, debiti. C. de impo. lucrati, descrip-
tio. l. b. 10. Tiraquel in præfatione, libri. 1. de retractu,
numero. 7. Montal. in. d. l. 13. titul. 10. lib. 3. fori, in ver-
bo, tanto portanto. † Ex quibus verbis nota, idem
pretium à proximiorē esse veditori seu emptori præ-
stilandum, quod ab emptore datū fuit, vel promissum,
siue id magnum fuerit, siue paruum, quo fit vt auditū
non debeat censanguineus qui minus pretium obtu-
lerit, etiam si iustum sit, quod offert, nec ex contrario
emptor, qui à consanguineo peteret maius pretium,
quam dedit, eo quod ab alio maius sibi offeratur, id
quod iure etiam communifieri debebat in locis, in
quibus hæc viget consuetudo, vt asserit Ioann. Andr.
in add. ad Specula. titul. de emptione & venditione.
§. nunc dicendum. 2. versiculo, sed pone statutum, est
in fine, & Bald. in l. 2. in fine, & ibi Pantaleon Cre-
mens. in repeti. etiam in fine. C. de rescindenda vendi-
tione, & Salic. in l. dudum, columna. 2. C. de contrah.
emptio. in ol. Alex. ander. Franc. de Areti. & Socin. in
l. qui Romæ. §. coheredes. ff. de verborum obligatiōi.
Roma. in l. i. cum, in principio. ff. si quis cautio. Albaro.
& Cardin. Alexandri. in capit. 1. §. sed & res, per
quos fiat inuesti. l. 1. in l. vltima, numero. 2. & 23. C.
de iure emphyt. Fabian. à Monte, in tracta. de emptio.
& venditione par. 3. quasi. 20. versiculo, sed tunc quæ-
ro, & iterum. part. 5. numero. 27. Boer. i. de cif. 143. ad fi-
nem. Tiraquel. libro. 1. de retract. §. 1. g. off. 18. numero
4. & 5. & iterum. §. 2. g. off. 3. citant ad id text. in. d. l.
vlt. C. de iure emphyt. bitantam quantitatem quan-
tam ipse re vera ab alio accipere potest. Ex quo ibi
notant Salic. & Ias. quod domino volente emere rem
emphyteuticam, non tenebitur emphyteuta aliquid
ex pretio, sibi ab alio oblato minuire, nisi aliter con-
uentum fuerit, text. etiam in capit. potuit de locato,
ibi quantum sibi ab alijs offeritur, & in capit. 1. §. sed
si res. per quos fiat inuesti. ibi pro æquali pretio, & ibi
notant Bald. Albarot. & Cardin. Alexandri. quod
agnatus, qui ceteris præferitur in venditione feudi, de-
bet cum ab emptore reuocat, dare idem pretiū, quod
ab alijs reperitur. † Confer etiam text. in capit. por-
rò ibi equali pretio, titulo quali. olim. feud. pote. alien.
ubi dominus, qui potest redimere feudum alienatum
debet idem pretium reddere, quod inibi notant Bald.
& Martin. Laud. & ceteri, id limitantes, nisi constet
fraudem subesse: multi enim pretium magnum sin-
gunt in aliorum fraudem. l. penult. & fin. C. de loca-

tio prædij. ciuiliū, libro. 11. vbi antiquior colonus
fisci debet extraneis præferri in noua conductione,
dummodo idem offerat pretium, quod extraneus ip-
se obtulit, quem dixit notabilem Bart. in l. cotem ferro.
ff. de publica. & vltima. textus optimus in l. in fun-
do. ibi. Si paratus est dominus tantum dare, quantum
habitus est possessor. ff. de reuendicat. vbi est op-
timus textus, quod qui alij præferat in emptione ali-
cuius rei, debet tantum offerre, quantum alius dedit,
vel obtulit, textus etiam in l. prætor. §. in eum, ibi,
quantum perciperetur, si distrahturus esset. ff. de bon.
author. iud. pos. id. & in l. si quis vxori. §. vltimo, ibi,
tanti æstimandus est, quanti emptore potest inueniri-
re. ff. de conditio. furti. Ex quibus fit, vt cum res ven-
ditur ad hanc, debet plus offerenti dari. l. 2. & §. C.
si propter publi. pensita. authenti. hoc ius porrectum.
C. de sacrosan. eccles. idque dicitur iustum pretium,
vt in dict. l. 2. C. si prop. pub. pensi. † Nec verum est,
quod voluerunt Ange. Cuman. Paul. & Iaso, sibi re-
pugnans in dict. l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de ver-
borum obligationib. quod si quis ex pacto teneatur
vendere aliquid consorti, si velit emere, sufficit ius-
tum pretium offerre, etiam si alius quispiam maius of-
ferat, quia aliàs facile posset fraus fieri extraneum
submitiendo, qui multo plus offerat quam iustum
pretium, licet animum emendi non habeat, vbi ad-
uertunt Rapha. & Paul. & Matth. Afflict. in constitu.
Siciliæ, incipi. ad subiectorem, vltimo notabil. vbi &
id trahit ad ius congrui, quorum opinio communiter
refellitur, vt multorum auctoritate probaui, supra nu-
mero. 2. quoniam in dubio non debet fraus præsumi.
l. merito. ff. pro socio, sed eius probatio incumbit eam
alleganti, qua probata, procedat proculdubio Ange-
li, & aliorum sententia, & per iudicem taxabitur ius-
tum pretium, & illud tantum dare tenebitur ipse cō-
sanguineus retrahens, vt Cyfonta. probat in d. l. 70.
Tauri. 50. questione. Afflict. in tracta. pro mixeos. §.
1. numero. 7. & in huiusmodi fraude probanda mul-
ta pendere debet prudens iudex, vt aduertit Tira-
quel. libro. 1. de retractu. §. 2. glossa. 3. † Et iure regio
Partitarum instruitur nostra sententia contra Ange-
li. l. 55. ibi, tanto por ella, quæ loquitur in retractu
communione (qui nostro similis est, vt in l. 14. infra
eodem) titulo. 5. de emptione & venditione, part. 5.
vbi id notant Gregorius Lupi, & in fine glossæ dicit,
hoc esse verum, etiam si in venditionis instrumento
hæc clausula apponatur, & quod plus valet ei dona-
uit, adhuc enim pretium conuentum soluet cōsan-
guineus retrahens dantaxat, non quod donatum est,
quoniam clausula illa perfunctorie, & veluti ex more &
stylo notariorum apponitur, potius quàm ex mente
contrahentium, vt attestatur Angel. de hac specie nū-
cupatim, loquens in dict. l. 2. C. de rescinden. vendit-
quare, inquit, non est magni momenti, vt ex notatis
per Tiraquel. videre licebit in repetitio. l. si vnquam,
in principio. numero. 122. C. de reuocandis donatio.
& in libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 8. numero. 16. idem
voluit Carolus Molinæus, de hoc retractu loquens, in
confectu. Parisien. titulo. 1. §. 11. glossa. 5. in. 12. quæst.
& Fabia. à Monte in tracta. de emptione & venditio.
quæst. 4. 8. quæstionis principa. Gregorius Lupi, vbi

supra, quod ex iudicis pendet arbitrio, sit necne clau-
sula hæc donationis consideranda, vt probat Fabia. à
Monte, & Tiraquel. vbi supra, nume. 16. † Sed quid
si ab emptore non fuit solutum pretium, seu habita si
des de eo in toto, vel in parte, an proximor. retrahens
teneatur statim deponere & soluere, an verò cum dies
venerit contentio magna erat inter Doctores, vt re-
fert Tiraquel. libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 18. nume-
ro. 32. & sequentibus: alij in rigidi rati erant opinione,
vt integrum pretium confestim deponere, & soluere
teneatur retrahens, ne forte præiudicium vendito-
ri obuenerat propter difficultatem conueniendi, vel
potentiam, aut caualitates consanguinei retrahen-
tis, de quo forte non confidisset pretij solutionem, si
cut confidit de emptore: & hæc qualitas minuit pre-
tium, quare soluere idem pretiū minime dici potest,
vt per Tiraquel. traditur dict. glossa. 18. numero. 39. &
40. huius opinionis fuit Corpola consilio. causarum
ciuiliū. 46. columna. 2. Alij asseuerant consanguineo
eandem dilatoriam dari debere, eo quod solu-
tionis dilatio pars est pretij, illudque minuit, vt idē
Tiraquel. latē probat dict. glossa. 18. à numero. 34. vbi
que ad numerum. 38. cuius opinionis fuit ipse Tira-
quel. dict. numero. 34. & numero. 45. & sequent. dixit in
iudicantis residere arbitrio, sit ne danda cautio per
consanguineum retrahentem, hæc controuersia hodie
cessat hoc in regno, legem siquidem habemus expref-
sam infra eodem. l. 1. quæ sumpta fuit ex l. 72. Tauri,
dicentem consanguineum retrahentem non teneri
statim soluere pretium, sed ad diem emptori præsti-
tutum datus intra nouem dies idoneis fideiussoribus,
iudicantis arbitrio, de soluendo pretio ad diem consti-
tutum, & conuentum: vt ex dict. l. 72. Tauri, notat
Anto. Gomez, numero. 22. † Tertiò quæro, emptor
cui res patrimonialis vendita est paruo pretio, agnos-
cens bonam fidem illud auxit, vtrum consanguineus
retrahens soluere debeat pretium conuentum, an &
id augmentum? & videtur ad vtrumque teneri, argu-
tex. in l. debet. ff. de addit. ed. vbi is qui redhibet, non
solum debet pecuniam habere quā dedit, sed & quic-
quid accessionis nomine dedit, & tex. in l. in tatum,
ff. de libera. caus. vbi in libertatem proclamans, cum se
ante venundari passus esset, nō solum pretium, sed et
quod pretio accessit reddere tenetur. † Nam & aug-
mentum, siue pretij accessio, eiusdem naturæ est, eo-
demque iure regitur, quo & pretiū, cui accedat. etiā,
vbi Bald. nume. 4. & 5. & alij id trahunt ad multas
quæstiones. C. de iure dotium, & l. inter. §. cum inter.
ff. de pact. dotali. l. si conuenerit. §. si nuda, & ibi Bar.
Bal. & Paul. Cast. ff. de pigno. actio. cum concordan-
tibus à Tiraquello congestis libro primo de retractu. §.
primo, glossa. 18. numero. 51. & sequentibus. & in l. si
vnquam, in verbo, donatione largitus. numer. 181. C.
de reuocand. dona. quibus in locis plures connotantur
quæstiones: inferiturque ad augmentum dotis, ad sup-
plementum legitimæ, ad supplementum donationis,
ad ea, quæ sunt stricti iuris, ad præiudicium, & sen-
tentiam, vt in his omnibus idem indicemus de aug-
mento, ac de re ipsa principali, vt ibi videre licebit
latius. † Verum ne nos regula hæc generalis decipiat,
eam intelligere debemus quoad eos, qui con-

traxe-

Libro.5.Titulo.11.

- traxerunt, non tamen extenditur ad alios, qui non cōtraxerunt, licet eorum interfit, nam cōtrahentes ipsis parare nequeunt præiudicium vllum, vt idem Tiraq. probat. d. glo. 18. nu. 58. nec augmentum sortitur naturam principalem, vbi est præsumptio fraudis cōtra tertium, ex sententia gloss. in authentici. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. cui Bar. consensit in l. ait. §. 1. ff. quæ in fraud. credi. & in l. 1. col. vlti. C. de iure fis. lib. 10. Paul. Cast. consil. 29. num. 4. & 5. lib. 1. Tiraque. d. gloss. 18. nu. 58. Nec quoties non militat eadem sed diuersa ratio. l. qui fundum. §. 1. ff. pro empto. Corne. cōf. 240. col. vlt. versu. nec obstat, quod augmentū, l. 3.
- 10 Tiraq. d. glo. 18. nu. 59. † Quocirca concludit ipse Tiraq. nu. 54. & 57. ex sententia Guillel. de Cun. in. l. iur. gentiū. §. adeo. ff. de pact. retrahentem nō teneri ad augmentum, seu supplementum pretij, ne iure cōsanguineo quæsitio præiudicium fiat. Alioquin liceret cōtrahentibus pretium tantum augere, quantum vellent præter primum, & ita consanguineum à retractus beneficio expellere tanto pretio deteritum, quod iniquum esset. arg. l. in fundo. ff. de rei vendica. & l. si ser uos. ff. de pignora. actio. & l. sed an vltro. §. 1. ff. de negot. gestis, & eorum quæ tradit Tiraq. lib. 2. de retract. §. 7. glo. 1. num. 5. & d. l. 1. §. 1. glo. 18. nu. 54. 55. & 56.
- 11 † Hoc tamen limita, nisi in continenti factum fuerit supplementum pretij, t ipse Tiraq. probat. d. glo. 18. nu. 60. per. l. 2. C. de rescin. vend. limita. 2. nisi per iudicis sententiam absque vlla collatione condemnatus fuit emptor ad supplementū, vel nisi læsio cōtingerit vltra dimidium iusti pretij, quamuis sententia iudicis non præcesserit, atque emptor bonam fidem agnoscens, quod facere potest, pretium venditori supplere rit, vt elegit inter probat ipse idē Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. glo. 18. nu. 61. 62. & 63. cū seq. Quid autem si emptor vltra pretium consentium aliquod mutauit venditori, an hoc quoque mutuum facere teneatur consanguineus retrahens. Tiraq. disputat. d. glo. 18. nu. 69. vsque ad nu. 72. & concludit ad mutuum non teneri.
- 12 † Quod quæro, vtrum ex venditione rei emphyteuticæ patrimonialis sint soluenda directo domino laudemia, vel gabella fisco, si res ipsa per consanguineū fuerit retracta? & an si ex pacto emptor eam soluere tenebatur, retrahens ad id teneatur? & an bina laudemia, vel vestigalia sint soluenda, alterum ex contractu, alterum verò ex retractu? & videtur non deberi laudemium nec gabella. Quoniam emptori non fuit perfectū, & irreuocabiler res quæ sita propter cōsanguinei retractum qui breui sperabatur argumen. l. 1. §. si parēdi. ff. de conditi. caus. dat. & l. voluntate. ff. quibus mod. pignus. vel hypotheca soluitur, & in l. filio. ff. de liberis & posthumis, & in specie hoc voluit Petrus à Bellapertica in l. vltima. §. sed quia. C. communia de legatis. 3. colu. Videtur etiam, non deberi à retrahente nec gabellam, nec laudemia, quādoquidē ipse non contraxit, sed rem habuit ex legis beneficio. Item quia ex resolutione contractus gabella non debetur, nec laudemium; argumen. l. ab emptione. ff. de pactis, vbi hoc expendit, ex l. illa. Paulus Castrensis, Stephanus Bertrandus consil. 4. in. 2. dubio, lib. 1. Ferronius in consuetudinibus Burdegalenfibus, titu. de feudis, cap. 16. post principium, & Carol. Molin. in

consuetudinibus Parisiensibus, titulo. 1. §. 23. numero. 26. Tiraque. lib. 3. de retractu. §. 6. glossa. 2. numero. 19. & eodem libro. 2. §. 2. glossa. 1. numero. 34. & sequenti. Antonius Gomezius in l. 70. Tauri, numero. 13. † Contraria sententia, imo quod emptor debeat laudemia domino, & gabellam fisco, etiam si ab eores sit retrahenda per consanguineum, est verior & receptior: quoniam iam semel fuit contractus perfectus, atque ex eo fuit in continenti ius quæsitum fisco, seu gabellario, & domino directo, vnde merito laudemia, & gabellam emptor soluere cogetur: prout in fortioribus terminis fit in venditione rei subiectæ restitutioni sub conditione, quæ potuit pendente conditione alienari, secundum Accursium in l. cum pater. §. libertis. ff. de legatis. 2. & in authentica de restitutione fideicommissi. §. quamobrem. Dynum, Petru, Cinu, Bartolum, & omnes in l. vltima. §. fin autem, & §. sed quia. C. communia de legatis, cum concordantibus à Corneo traditis consilio. 234. ad finem. libro. 3. & rursus consilio. 294. lib. 4. per textum in l. seruo legato. §. 1. ff. de legatis. 1. Nam licet alienatio reuocetur propter aduenientem conditionem, nihilominus gabella debetur, quæ ab statuto solui præcipitur ex venditione, vt voluit Bartolus, & Paulus Castrensis in l. fin. §. fin autem, & l. aso in. §. sed quia nostra, in eadem l. columna vltima, vbi optime declarat. C. communia de legatis, & Corneo consilio. 294. libro. 3. Tiraque. lib. 1. de retractu. §. 29. glossa. 2. numero secundo. † Instructur hæc sententia ex eo, quod pactum de reuocēdo in venditione appositū, nō excusat à solutione gabellæ, secūdum Pau. & ceteros, in l. 2. C. de pact. int. emp. & vendi. l. col. eundem Paul. in l. 1. C. quan. lice. ab emp. disced. & in l. iur. gentium. §. adeo. ff. de pactis. Tiraque. lib. 2. de retractu. §. 6. glo. 2. num. 19. vbi plures citat concord. & eodem lib. 2. §. 2. glo. 1. nu. 34. & seq. debetur enim gabella, licet postea contractus resoluatur, vt per eos ibidē, ergo idem erit nostra in specie, quod & voluit Gui. de Cu. in l. ab emptione. ff. de pact. & Bal. in l. vlti. §. sed quia nostra, col. 1. C. communia de lega Barba. in l. si id quod aurū, col. pen. ff. de verborum obligationi. Tiraque. lib. 1. de retractu. §. 29. glossa prima, in principio. Antonius Gomez in l. 70. Tauri, numero. 30. † At si quis obiecerit emptorem non teneri soluere gabellam, sed venditorem, vt in l. 1. & per totum, tit. 17. de gabellis, infra libro. 9. quamuis iure comuni emptor eam soluere teneretur, secundum Bald. in l. venditor. §. si quid publici. ff. de hæ. di. vel actioni. vendi per textum in l. debet, in fine. ff. de edili. edict. Ludou. Roman. singula. 592. Dida. Castellii in l. 70. Tauri, in glossa penultima, vbi & Ioan. Lupi, numero. 37. Tiraque. lib. 2. de retractu. §. 6. glossa. 2. numero. 1. & 2. Laudemia etiam tenetur venditor ipse soluere, vt in l. vltima, & ibi omnes notant. C. de iure emphyte. quo pacto ergo onus hoc emptori imponimus? Respondeo verum est venditorem teneri ad laudemia & gabellam, nisi aliud conueniat inter contrahentes, prout hac in specie conuētum fuisse supponimus, & ideo est pactum seruandum, atque ita in praxi seruatur. † Cum ergo emptor hac in specie ad laudemia, & gabellam teneatur, si id soluerit, à retrahente proculdubio exiget,

vt

vt in l. debet in fine. ff. de edili. edicto, vbi si res vendita redhibetur, id quod vectigalis nomine ab emptore datum est, restitui debet, vt indemnis emptor discedat, quod nostra in specie tenuit Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 29. gloss. 4. num. 1. & iterum loquens in retractu conuentionali, lib. 2. de retract. §. 6. gloss. 2. num. 2. & 3. contra Corpore in tract. de simula. contra. in. 6. presumptione, in fi. Ant. Gom. in. d. l. 70. Tauri, num. 30. Vbi optimam reddit rationem, quia retractus iste sanguinis non est resolutio, nec annullatio primi contractus, sed transfusio, & subrogatio per legem facta in locum prioris contractus, priorisque emptoris: quare nimirum retractus solacere tenetur gabella fisco, & laudemia priori emptori, qui ea soluit domino directo, & gabellam fisco, quod expresse statuitur in l. 9. in fin. infra eod. sumpta ex l. 70. Tauri, ibi. *E assi mismo haga pagar al comprador las costas y el alcavala, si la pago el comprador antes que la cosa assi vendida le sea entregada.* Et quod in vltima nostra questionis parte dubitabatur an duplex gabella, vel laudemium solui debeat, vnū ex contractu aliud ex distractu: iam fere decisum est ex his, quae diximus nu. 12. ex vno enim contractu in alium transfuso vnica duxtaxat debetur gabella, licet statuto caueatur, vt ex quolibet soluatur contractu, ex sententia Bald. in l. cū dotē, nu. 4. C. de iure doti. per multa illic allegata eū sequitur Firmia. in tracta. de gabellis. §. par. prin. q. 5. vers. de contractu vero, valet liquidē argumentū de re ad personā, & ex contrario l. qui fure, & ibi Alberi, & Bal. ff. de statu homi. & l. si quis inquilinos. §. si ita legatū. ff. de lega. 1. l. si quis filio ex hereditate ante finē, vers. ergo. ff. de in ius. rup. glo. & docto. in l. cū quid. ff. si cert. pet. cū similibus. Præterea ex alienatione necessaria non debentur laudemia, secundum Guil. Cum. Bar. Bal. Fulgo. & Paul. Cast. in l. & ideo. ff. de codicili. furti. Guill. & Alberi. in l. ex hoc §. 1. ff. de aliena. iudi. mutan. cau. fa. Manfue. in titul. de emp. & ved. vers. itē in casu, las in l. vit. 7. & 9. q. C. de iur. emph. Corfe. & Aufre. in additione ipsius decisio. Tolosana. 75. Alber. Bru. conf. 44. nu. 1. Sed retractus fit ex necessitate primi contractus, & inuito emptore, ergo ex eo non debetur laudemium, quod in specie voluit And. Ferroni. in consuetud. Burdegali. titul. de retractu. §. 2. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 29. gloss. 1. num. 3. & 4. & §. 1. glo. 14. num. 10. & 14. tamēti Boeri. in consuetu. Biturice. tit. de retractu. §. 5. col. 1. tenuerit contractum. ¶ Quæ omnia, vel ex eo probantur, quod leges regiar. retractū permittentes nō rescindūt priorē venditionē, cum nulla iusta sublit rescissionis causa fraudis vel deceptionis: sed prima venditio valet, licet eius effectus transfundatur, & subrogetur in retractentem, vt doctē resoluit Ant. Gom. in l. 70. Tauri, num. 35. ¶ Ex quo liquido cognoscēs, quo casu laudemium debeatur ex contractu, à quo aliqua ex causa disceditur, nam si ab initio contractus erat nullus nō debetur laudemium ex sententia Ioan. Fabri. in l. vit. col. 2. versic. in iurgiu. C. commu. de lega. & in l. 1. C. quan. lice. ab emp. discedē. cui accedit Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 2. numero. 7. & libro. 2. §. 6. gloss. 1. numer. 5. Bal. in l. vltim. §. sed quia nostra, num. 4. & ibi quoque Alberi. num. 7. & Paul. num. 7. ad medium, & Corne. nu. vltim. in fine. C. commun. de lega. Quemadmodum,

nec debetur gabella ex contractu nullo, vt asserit Bal. in dict. l. vltim. §. in autem, & ibi quoque Bald. in dict. §. sed quia num. 4. Paul. Cast. numeri. 7. ad medium. Corne. num. vltim. in fine, & las. num. 9. C. commun. de lega. Bald. in l. non dubium. 2. notab. & ibi Fulgo. & las. numero. 9. C. de leg. b. idem Bald. & Salicet. in l. 2. de enuchis. Angel. in l. Marcellius. §. res quæ, columna 1. ff. ad Trebellia. Roman. conf. 78. Iacob. de Bellouisu. Albarot. & Card. Alexandri. in cap. 1. §. si quis fecerit. arg. illius text. titulo, que tempo. niles. Barba. in l. 1. §. si quis ita, colum. 3. ff. de verbo. obligat. & in l. si quod aurum, colum. penult. eod. tit. & conf. 15. lib. 4. Alexan. conf. 104. numero. 5. lib. 1. & conf. 36. num. 5. & 8. lib. 4. Franc. de Aret. conf. 128. num. 8. Firmian. in tract. gabellarum in. 3. par. 8. partis princ. q. 15. Felin. in cap. ex tenore, nu. 7. de rescrip. vbi plura cumulat las. in l. 3. §. Nervia, num. 7. ff. de acqu. poss. Deci. in l. edita, num. 37. C. de edico. Marfil. in l. vltim. num. 18. ff. de questio. Fran. Ripa, in l. 4. §. condemnatum, num. 6. ff. de re iudi. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. gloss. 2. num. 7. & iterum, lib. 2. §. 6. gloss. 2. nu. 5. & 19. ¶ Idem si contractus resoluitur ex pacto legis commissoria, vel additio nis in diem verbis directis in ipso contractu, vel paulo post contractum appositus, vt si dicat res sit inempta, vel infecta, eo quod in his pactis transit dominium in venditorem ipso iure abique vlla traditione, quia contractus adueniente conditione ipso quoque iure resoluitur. l. si quis hac. ff. de rei vendi. l. vltim. ff. de lege commissio. l. commissoria, in verbo, vendicare. C. de pact. int. empto. & vendito. notant gloss. & docto. in l. traditio. in l. ab emptione ff. de pact. cum concordant. à Tiraquello congesti. lib. 2. de retractu. §. 1. gloss. 7. num. 3. 4. 5. & 16. Alexandri attestat hanc communem, conf. 10. lib. 1. Corne. conf. 96. ad fin. libro. 1. & conf. 102. libro. 2. las. in l. ab emptione, num. 16. & 17. ff. de pact. Secus, si pacta huiusmodi non fiant verbis directis, sed obliquis, vel etiam dubijs, vt si vñantur verbo, reuertatur, redeat, pertineat, & similibus, tunc enim ex huiusmodi pactis nō transfertur dominium ipso iure in venditorem, si eut nec in pacto, de reuendendo, vt voluit gloss. notabilis, in l. in verbo. mortis causa, in fine, & ibi etiam Bart. Angel. Paulus Castrensis, & alij. ff. de donatio. Guill. de Cun. Bald. Salic. & Paul. & las. numero. 7. in dict. l. ab emptione. ff. de pact. Alexand. d. consilio. 10. libro. 1. Thom. Parpal. in l. 1. colum. 3. ff. solutio matrimonio. Ferdinan. Lopez. & Ioann. Crotus in repe. l. filiusfam. §. diu. ff. de lega. 1. Cassan. cōf. 33. numero. 5. Tiraq. lib. 2. de retractu. §. 1. gloss. 7. nu. 17. Anton. Gomez, tomo. 2. variarum resolutio. de contractibus. cap. 2. num. 30. versiculo, item adde. Ex venditione igitur cū huiusmodi pactis verbis directis in ea appositis non debetur laudemium, nec gabella, secus si obliquis, vt Tiraquell. resoluit lib. 2. de retractu. §. 6. gloss. 2. numero. 19. que sententia mihi applaudet, licet contrarium voluerit Antonius Gomez. d. c. 2. numero. 31. ¶ Vbi autem resoluit venditio ex pacto de reuendendo, etiam in ipso contractu appposito, vel confessim post, vt inesse videatur, & tunc debentur laudemia ex prima venditione, quæ pura fuerat non obstante eo pacto, etiam si fiat verbis directis,

Libro.5. Titulo II.

ob eamque emptor lucratur fructus, & potest rem alteri cedere, & eius dominium trāsferre, sed aliud laudemium non debetur ex reuenditione, vt supra num. 14. & 16. ita Bertran. conf. 45. dubio. 2. libro. 1. Carolus Moline. in confus. Parisien. tit. 1. §. 2. 3. num. 26. Tiraq. lib. 2. de retra. §. 6. glo. 2. num. 19. & §. 2. glo. 1. nu. 34. & seq. vbi hoc multis probat rationibus, & Alex. d. consil. 10. per totum, lib. 1. † Sin autem discedatur à venditione ex pacto de reuendendo ex interuallo appposito, aut etiam sine eo pacto sponte, tunc duplicia debentur laudemia, ex vèditiōe vnū, ex reuenditione alterū. Duplices enim sunt hac in specie vèditiōnes & contractus, & duplex etiam gabella debetur ex statuto solui gabellā præcipiente ex quolibet cōtractu, prout in d. l. 1. tit. 17. de gabellis, infra lib. 9. continetur. Ex prima venditione nulli dubiū, cū ea perfecta fuerit, ex reuenditione etiam constat deberi, quādoquidē emptor per venditionem puram absque pacto reuendendi, aut aliter distrahendi factam, & traditione roboratam, aut si pactum appositum fuerit, per lapsum temporis ei præstituti, fuerit factus dominus irrevocabiliter, quapropter spontaneus, vltro-neusque ab eo contractus discessus vim habet alterius nouæ venditionis, ex qua nimirum si alterum debeatur laudemium, alteraque gabella, ex sententia Guill. de Cun. Alberi. Ang. & Pauli Castren. in d. l. ab emptione. ff. de pact. idem voluit Bald. in l. 3. §. contrariū ff. de contrar. actio. tutel. Angel. consilio. 94. numero 8. versic. videndum igitur. Firmia. de gabellis. 5. part. princ. quæst. 5. & 8. par. princ. 3. part. quæst. 14. vbi addit concordant. & Tiraquell. lib. 1. de retra. §. 1. gloff. 2. num. 39. Si vero nondum erat traditio facta, cū discessum fuerat à contractu, debetur gabella ex contractu, sed non ex distractu, vt Anton. Gomez probat, de contractibus, capit. 2. numero. 3. nisi fiat discessio, in continenti quia tunc non debetur gabella ex venditione, nec ex resolutione. † Non enim licet ex interuallo discedere à contractu in præiudicium eius, cui ex eo fuerat ius quæsitum, vt in l. quidam in testamento in principio, & l. rogo. ff. de fideicommiss. lib. vbi si ex dispositione testatoris seruo competit libertas ob venditionem ipsius ab herede factam, ea ad huc competit, etiam si hæres postea redemerit. l. 1. §. si rem depositam. ff. de positi. vbi si rem depositam vendiderit depositarius tenetur, de dolo propter venditionem, licet postea redemerit, quoniam semel dolum commisit, cum vendidit, cum concord. ibi, & in d. l. quidam in testamento ab Accursio adductis. † Quibus confert, quod si emphyteuta aut vassallus alienauit emphyteusim, aut feudum infcio domino, quāuis iterum redimat eum fuerat consensu ipsius & emptoris, non tamen ob id perdit dominus ius recuperandi feudum, aut emphyteusim, quod acquisierat per ipsam venditionem nisi redimat ex pacto in venditione appposito, vt voluit Specula. in titulo de locato. §. nunc aliqua, versiculo. 96. vbi multa iura allegat. Bart. in l. 4. §. item Labeo, in fin. ff. de vscapioni. Albericus in l. quidam in testamento. ff. de fideicommiss. liber. & alij plures, quos congerit Alexander. in l. si à me. ff. ad l. Falcid. Card. Alexandr. in cap. §. hoc quoque titulo, de successio. feudi. Ias. in l. vltim. 20. quæst. C. de iure emphyteut.

Curtius Senior, consilio. 64. ad fin. Decius consilio 88. numero. 2. & consil. 160. num. 6. Tiraquell. lib. 2. de retractu. §. 1. gloff. 7. num. 4. & 5. & num. 19. vbi citat text. expressum, in cap. 1. vbi etiam Bald. & alij tituli, quid iuris si post aliena. feudi vassall. id recupera. 26 † Hac igitur in specie vbi venditio purè celebrata est absque aliquo pacto reuendendi, vel eo ex interuallo appposito, vel si tempus ad reuendendum constitutum elapsum fuerit, licet postea contrahentes mutuo consensu ab emptione discedant, non impeditur ius retractus cōsanguineo primi venditoris, vbi res vendita fuerit emptori tradita ante discessum, vt censuit Ioann. Fabia. in §. 1. insti. de emptio. & vendi. Matth. Affl. in tract. protomixeos. §. 6. num. 12. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. gloff. 1. num. 5. 2. & iterum, lib. 2. §. 1. gloff. 7. num. 18. & 23. vbi aliorum refert distinctiones, & opiniones, sed hæc verior est, & receptior. Cōsanguineus itē emptoris sponte ab emptione discedentis poterit similiter retrahere ab ipso primo venditore, cū nouus sit cōtractus venditionis hæc discessio, vt cōtra Paul. Cast. consil. 74. ad fin. lib. 2. resoluit idem Tiraq. lib. 1. retractus. §. 1. gloff. 2. num. 38 & 39. Dicit tamen num. 40. quod sanguineus prioris venditoris, qui postea redemit, admittendus est ad retractum prioris venditionis, & consequenter posterioris, quia scilicet à priore discessum est. Quod tamen intelligit, si nondum transactum fuerit tempus redimendi, & sic præferretur in retractu cōsanguineo emptoris, cui ius fuit quæsitum ante discessum, id quod hoc in regno contingere non potest propter breuitatem temporis retractus nouem dumtaxat dierum. † Sed quid si emptor nondum soluerat domino directo laudemium, an illud posset dominus exigere à cōsanguineo, qui rem retraxit, & eum in ius vocare? Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 29. gloff. 2. num. 2. & seq. asseuerat, dominum agere posse aduersus cōsanguineum, qui retraxit, imò quod non potest ab emptore exigere, quippe qui damnum pati nō debeat ex huiusmodi venditione necessaria, quā hac lege cogente facit inuitus. l. 1. C. de institu. & substit. sub condi. fact. l. cū à matribus, C. qui petant tuto. l. si d. cum. §. si compromisso in ratione sui. ff. de cuius. l. qui autē. §. apud Labeonē. ff. quæ in fraud. cred. cap. vltim. & ibi gloff. in verbo, inuita. 5. distin. Sic & alias cū sit cuiuspiam rei translatio, de vna persona ad aliam, id fit cum omnibus eiusdem oneribus. l. legatum sub conditione, in principio. ff. de adimēd. lega. l. legatū. ff. de cōd. & demonstra. l. Cayo, in princ. ff. de alim. & cib. leg. & ibi cōcord. in gloff. † Nec oiberit si quis dicat eadem laudemia posse emptorem à cōsanguineo, qui retraxit, repetere, quoniam satius est multo non soluere, quā pecuniam solutam ab alio repetere, vt in l. si cui legetur. §. si Titio, & ibi Areti. 3. notab. ff. de lega. 1. & in l. si debitor, in fine. ff. de libera. lega. & in l. si stipulatus esses. ff. de fideiussor. vbi ita scribitur, interest eius pecuniam retinere potius quā solutam repetere, & in l. postulante. in principio. ff. ad Trebellian. ibi, Pecuniam retinere maluit quā petere. Estque potissima ratio, quia fortè cōsanguineus non erit soluendo, aut erit litigiosus, & à quo vix, & nisi cum maximo certamine, & detrimēto emptor ius suum consequi possit, aut alias erit

erit cōuentu difficilis, de quo in l. 2. ff. qui satisf. cogan. ⁹² Item quia prior contractus censetur resolutus per retractum à consanguineo factum, quatenus ad primū emptorem spectat, quemadmodum cū contractus resoluitur ex lege in eo ipso appositā, iuxta notatā ab Accursio, & Doctor. in l. ab emptione ff. de pact. a Tiraquell. libro. 2. de retractu. §. 4. gloss. 7. numero. 4. & sequenti. & tū potissimum cum per retractum fingatur, emptorem retro non acquisisse, ³² vt censet Albericus. in part. statutorum, quest. 95. argu. in diem. §. vltimo. ff. de aqua plu. arcen. & l. lex vetigali. ff. de pigno. Cū igitur primus emptor sit liberatus à laudemio, id exigit dominus à consanguineo retrahente, in quem contractus transfusus est & translatus, vt loquitur Bald. in hac specie in l. vltim. §. sed quia nostra, columna. 1. communde legat. & facit quod in simili tradit Paulus Castrensis consilio. 74. columna. 1. versiculo concluditur ergo, libro. secundo. Tiraquell. libro. 1. de retractu. §. 29. glossa. 2. numero. 5. ¹⁰ Vterius quæro, quid si emptor erat clericus, & sic immunis à gabella, an eius consanguineus retrahens eam soluere teneatur fisco, vel primo emptori clerico? Et quod eam restituere non teneatur ipso clerico probatur ex eo, q̄ sua nihil interest, nullam ergo habebit actionem pro eo, quod sua non interest. vlti. secundū secundālecuram. C. de fructu. & lit. impen. quod voluit Bald. in l. neque. C. de hæred. in l. i. & in tracta. protomixeos, numero. 12. vbi ita dixit se consuluisse. Albericus. 1. part. statutorum, quest. 94. & Fabian. à Monte, in tracta. de emptio. & venditione. & quest. prin. columna. 2. versic. 4. effectus, & Ioann. Igne. in repet. dudum charta. penult. versiculo ad extensionem. C. de contr. emptio. vbi multa allegat, & Hiero. Cagno. in repe. l. 2. in. 25. quest. versic. 2. pro ista parte. C. de pact. int. emp. & vend. Mental. in l. 3. gloss. magna, columna. 2. titulo. 10. libro. 3. fori. Cyf. hanc dicens communem in l. 7. Tauri, prope finem. Ferroni. in consuetu. Burdegali. tit. de retractu. §. 20. & Carol. Molin. in consuetu. Parisien. titulo. 1. §. 15. numero. 5. Vbi similiter decidit vltimam nostrā quæstionis partem, dicens consanguineum retrahentem non esse immunē à solutione laudemij vel gabellæ, laudemium siquidem domino, & gabellam fisco soluere tenebitur: licet non ipsi clerico aut aliq̄ privilegiario, quod veram esse asseuerat Tiraquell. libro. 1. de retractu. §. 29. glossa. 4. numero. 3. ³¹ Incidit hic alia quæstio, si dominus donauit aut remisit laudemium emptori, an nihilominus id emptori soluere teneatur retrahens? & videtur quod non, argum. eorum, quæ in præcedenti quæstione diximus, & quod non multo dissimili casu tradunt plures, nempe, cum qui obtinuit in causa non posse petere expensas patrocinij gratis sibi præstiti ab aduocato, vt nō obscure voluisse videtur Bart. in l. vltim. in fine. C. de fruct. & lit. expens. & apertissime Bald. ibi in fine, & in tracta. protomixeos, nupen. in fi. citans Bar. in l. si stipulatus. ff. de fideiussor. vbi tamen Bart. loquitur, quoties victor in causa sibi ipsi patrocinatus est, an possit suum ipsius salarium petere. Sed contrarium in gratuito salario voluit Bar. in l. quod si domus per illum tex. ff. loca. & ante eum Iacob. de Aren. in tracta. de expens. colum. pen. versic.

sed quid si habebat. Alberi. in l. propterandum. §. fin. autem alterutra, nume. 29. C. de iudi. & in l. sed et si. §. 1. ff. ad exhiben. Tiraq. libro. 1. de retractu. §. 29. glo. 4. nu. 6. & 7. vbi in specie, de qua agimus, dominus possit laudemia emptori remissa vel donata à consanguineo retrahente exigere, in qua etiam sententia fuit Carol. Molin. in cōsue. Parisien. titulo. 1. §. 15. in fine, licet aliud existimet Ferroni. in consuetu. Burdegali. tit. de retractu. §. 20. ³² Sed an consanguineus reddere teneatur quicquid emptor dederit proxenetis, seu mediatoribus. Quidam dicunt, quod cōsentiente venditore vel adigente necessitate eis datam est, id restituet retrahens emptori non quod voluntarie, argu. text. in l. de bet. ff. de edili. medi. iuncta gloss. & ibi Bart. idem voluit Pet. Iac. in tit. de actione ex vendito, quando venditor est deceptus, & c. columna. 3. versic. est notandum Gerar. Vago, in sua disputatione retractus. Boer. in consuetud. Viuricenisibus tit. de retractu. §. 4. colum. pen. & Cassane. in consuetud. Burgund. titulo. de retractu. §. in gl. de pris. versic. quæro quid veniat, & iterum, in verbo, le frays raisonnables, numero. 4. Ferdin. Arias. in l. 76. Tauri, numero. 27. Contrarium tamen verius est & receptius: quandoquid datum proxenetis, & mediatoribus pars pretij dicitur, secundum Bartol. in l. sed si hoc. quam legit. cam. l. si vir uxori, & ibi etiam Imol. & Paul. Castrensis. ff. de condi. & demōstra. vbi etiam quoad præiudiciū gabellarijs, seu publicani id ipsum assauerant, idem voluit Bartol. in l. quantitas patrimonij, per illum textum, & in l. in lege Faicidia. ff. ad l. Faicidia & in l. vbi pure. §. vltimo, vbi Francis. à Ripa columna. 2. ff. ad Trebellian. idem Bartol. in l. fina. §. in computatione, & ibi quoque Angel. & Corne. post princip. C. de iure del. berand. Socinus, & Iaso. in l. fructus ille, columna. 2. hic vltim. ff. soluto matrimonio. Tiraquell. libro. 1. de retractu. §. 15. glossa. 1. numero. 5. vbi addit concordant. & iterum §. 29. glossa. 4. numero. 9. atque idem numero sequenti tenet hanc vltimam sententiam, quod datam proxenetis retrahens reddere teneatur emptori, id quod refert voluisse Ang. de Areti. in §. in duplum, numero. 12. in l. de action. per l. adiles etiam §. vltimo, cum l. sequent. & illud sciendum. ff. de edili. edi. & Ferroni. in consuetud. Burdegali. titulo de retractu. §. 15. columna. 3. versiculo in his sumptibus. Carolus Molin. in consuetudi. Parisien. titulo. 1. §. 9. in principio. Tiraquell. libro. 2. de retractu. §. 6. glossa. 2. numero. 21. ³³ Quod apertius obtinet iure nostro regio, quo expressim statuitur, expensas omnes retrahentem soluere teneri emptori, vt in l. 9. in fine infra eodem, sumpta ex l. 70. Tauri, vbi Ioann. Lupi, numer. 36. propter generalitatem illius. l. in fect cōsanguineum retrahentē teneri emptori refundere impen-
sas instrumentorum emptionis, quod ibi adnotauit D. Castellii glossa. in verbo, las costas, in fine, idem iure communi voluit expresse Cassane. in consuetud. Burgund. titulo de retractu. §. in verbo, les frays raisonnables, colu. 2. versic. item quæro & sequ. Ferroni. in cōsue. Burg. titulo de retractu. §. 18. & totius voluminis 31. Tiraq. libro. 1. de tractu. §. 29. gloss. 3. in princ. & rursus lib. 2. de retractu cōventionali. §. 6. gloss. 2. nu. pen. Vbi tamen id intelligit, vt non tantum sumptus instru-
mentorum

Libro.5.Titulo.II.

mentorum refundi debeat à retrahente, verumetiam quos expendit emptor in extrahendo instrumento à notario, per id quod dixit Bald. in l. vltim. C. de condict. ex lege, & ibi quoque Salicet. Decius in cap. cum dilecta 12. notab. de confirm. vtil. vel inuti. & in autent. caua numer. 12. C. de sacros. Eccles. Guid. Pappe decisio. 995. vers. si factura, & argumentum fumentes à debitore, qui refundere tenetur creditori expensas instrumentorum, vt notant Bal. & Sal. in d. l. vlti. C. de condictio. ex lege, & in l. non ignorat. C. de fructib. & lit. expen. † Ex quo etiam fit, vt venditor teneatur rescire contractum venditionis ipsi consanguineo retrahenti, cum omnibus consuetis clausulis regni huius, nempe, cum euictionis clausula & cum obligatione bonorum. & clausula guarentigie, vt constanter asseuerat Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 29. glos. 5. arguendo à debitore, qui instrumentum cogitur creditori facere debiti. l. si cum excepti. ne. §. sed & si quis, in fine. ff. quod met. cau. & in l. 3. ff. de condict. sine causa, & in l. ex ea parte, in principio, vbi Barto. Alexander. Aretius, & Iaso. ff. de verborum obligatio. & communitur omnes, vt ibi refert Tiraquell. numer. 1. Sed caue à sumario in margine eiusdem gl. numer. 1. scripto, vbi hoc onus conscribendi scripturam emptori imponit iniuste quidem, & vt credo per errorem scribentis, emptor enim non potest cogi instrumentum venditionis retrahenti facere, quippe qui incolumis & indemnis seruari debeat, cum per retractum sit omnino liberatus ab emptione, vt leges nostrae sentiunt, quare iniquum esset profecto & ab omni ratione alienum, emptorem grauare onere euictionis, cogetur igitur venditor instrumentum facere, non emptor, de quo nemo sane mentis dubitauit, argum. eorum, quod diximus supra hac eadem glo. nu. 16. 27. & 28.

GLOS. IIII.

- 1 *Consanguinei plures eiusdem gradus si pariter ad retractum concurrant, diuidunt inter se rem venditam.*
Consanguinei proximiores eiusdem gradus concurrunt, si nomine collectiuo cognitionis, vel familie ad rem aliquam admittantur, ibidem.
 - 2 *Consanguinei plures eiusdem gradus tunc admittuntur ad retractum, cum ante lapsum nouem dierum omnes compareant simul, vel separatim vnus post alium.*
Consanguinei plures si sint eiusdem gradus, quilibet in solidum admittitur alijs absentibus, vel nolentibus quasi iure accrescendi, ibidem.
 - 3 *Consanguinei an admittantur ad retractum eo ordine, quo & ad successionem ab intestato?*
 - 4 *Ascendentes an admittantur ad retractum?*
- d *si son en y qual grado de parentesco. Nota ex lege ista, qd si ad retractum concurrant plures consanguinei in eodem gradu coniuncti, & qualiter diuidunt inter se*

rem patrimoniale à consanguineo venditam. Idem. que iure communi in retractu municipali procedere asseuerat Sebastia. Neapoda. in constitutione de iure congrui, in fine, & constitutione, si ex vno, in verbo, vnus, & Guillelmus Benedict. in repetitio. capitul. Rayuntius, in verbo, & vxorē nomine Adelasiam, numero. 608. de testamen. & Matthæus Afflict. in tracta. protomixcos. §. 1. numero. 42. quibus accedit Tiraquell. libro. 1. de retractu. §. 11. glossa. 10. numer. 3. quoniam quoties aliquid competit speciale pluribus nomine collectiuo cognitionis vel familie, proximiores in eodem gradu existentes concurrent, & simul eo iure gaudebunt. l. cum ita. §. in fideicommissio, & l. peto. §. fratre. ff. de legat. 2. Bart. in l. si cognatis prope finem. ff. de reb. dub. cum multis concordantijs à Iasone traditis consilio. 215. columna. 2. versic. ex premissis libro. 2. & ab eodem Tiraque. libro. 1. de retractu. §. 11. glossa. 4. numero. 2. nec videtur æquum, vt alterius destinatione alterius ius lædatur, vt in l. cum solus. ff. de acquir. heredi. & si vterque intra nouem dies concurrant ad retrahendum, nihil refert, an hodie veniat vnus, & alter cras? dicuntur enim nihilominus simul venire, glossa. & Bart. in l. more Romano. ff. de ferijs. Ioan. Lupi, in l. 73. Tauri, numero. 4. ibi Didac. Castelli in glossa. 1. † Sed hoc procedit, quoties omnes qui sunt in æquali gradu concurrunt, vel vnus post alium intra nouem dies à lege constitutus, vt dixi: secus si alter eorum veniat elapsis dictis nouem diebus, quia tunc hi solum admittuntur, qui in termino comparuerunt, alijs exclusis, vt ex verbis legis nostrae colligitur, ibi. *Et despuēs que fuere vendida hasta nueue dias viniere: Quod expendit Cyfonta. ex lege nostra in l. 70. Tauri, columna. 1. & 2. q. 2. & 6. Montal. in l. 13. titulo. 10. lib. 3. fori in glos. magna, colu. 13. versic. sed contra hoc est iste rex. dicam infra eodem. glo. 8. numero. 1. & sequen. Nam ex multis qui sunt eiusdem gradus, quilibet in solidum admittitur, quasi iure accrescendi, si ceteri nolint, vel non venerint in termino ad retrahendum constituto, vt respondit Paul. Castr. consil. 221. colu. 2. lib. 1. & iterum apertius consilio. 74. ad fi. libro 3. Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. 11. glo. 11. † Sed an preferantur vtrunque coniuncti his, qui ex altero tantum latere iunguntur, vel an admittantur in capita vel in stirpes ad exemplum successionis? Respondeo, idem per omnia seruari, quæ in successione ab intestato, vt resoluit Tiraq. libro. 1. retractus. §. 11. & quomodo ab intestato succedat, dixi plenè supra hoc lib. tit. 8. de successionibus. l. 1. glof. 4. & l. 5. glof. 1. † Quinimo & ascendentes admittuntur ad retractum rei venditæ à descendentes, vt optimè probat Tiraq. libr. 1. de retractu, in fine, nu. 91. & sequenti.*

GLOS. V.

- 1 *Proximus dicitur quem nemo antecedit.*
Proximus quid sibi velit, & vnde descendat? ibi.
Intimus quid significet, & vnde descendat? ibidem.
Vltimus vnde descendat? ibidem.
Postremus vnde descendat, ibidem.

Pro-

Proximus idem quod proximior, ibidem.

2 *Proximus ex communi significatione idem quod consanguineus.*

3 *Retrahens an probare teneatur se esse proximior, an simpliciter se esse consanguineum? & num. 4.*

Consanguineus retrahere volens, vel ab intestato succedere, an debeat probare se esse proximior, an satis sit probare esse consanguineum? ibidem.

5 *Consanguineus gradum consanguinitatis probare tenetur, licet se esse proximior non teneatur.*

Consanguinitas an probetur, quia sic se pro consanguineis habuerunt & tractauerunt? ibidem.

Probatio filiationis & matrimonij differt à probatione consanguinitatis, ibidem.

6 *Retractus sanguinis admittit consanguineum usque ad quartum gradum iure regio.*

7 *Graduum computatio an fieri debeat iuxta ius canonicum, an civile?*

8 *Retractus an fieri possit per proximior, si remotio ri consanguineo fuerit facta venditio, & num. 14.*

9 *Familie res cum relinquitur an satis sit dari vni ex familia, & num. 15.*

10 *Feudum an possit alienari in agnatum, & num. 13.*

11 *Vidua secundo nubens an possit vni ex filiis assignare bona, quæ reservare tenebatur filiis prioris matrimonij.*

12 *Retractus locum habet, etiam si res vendita fuerit consanguineo, si propinquior retrahat.*

13 *Cap. Titius si de feudo fuer. contro. int. domi. & agnat. explicatur.*

15 *Ordine successio vocati censetur quibus aliquid relinquatur sub nomine familie, vel cognationis.*

16 *Consanguineus eiusdem gradus, cuius est & emptor an admittatur pro rata ad retractum, & numer. sequenti?*

17 *Feudum si alienetur in fratrem vendentis, alij eorū fratres admittuntur pro rata ad revocandum alienationem.*

18 *Consanguinei remotiores an possint cogere proximiores, ut animum explicant, velint necne venire ad retractum? remissive, & num. vltim.*

19 *Elmas propinquo. Proximus est, quem nemo antecedit l. 2. hæreditas. & §. legitima. ff. de suis & legitim. hæredi. l. 1. §. proximus. ff. vnde cognat. l. proximus. ff. de verborum significat. licet solus sit, vt in d. §. proximus, & in l. qui duos, in principio. ff. de reb. dub. l. proximi, & l. in vulgari, in principio. ff. de verb. significat. verum id improprie, vt in d. l. 1. §. proximus. ff. vnde cognat. in hac verba: Proximus etiam accipitur qui solus est, quauis proprie proximus ex pluribus dicitur. Quod optime explicat Cardinal. Florenti. consilio. 30. columna. 3. versicu. item nulla, Tiraquell. libro. 1. de retractu. §. 1. gloss. 1. numero. 1. dicen tes proximis esse superlatiuum ver-*

bi propè, cuius comparatiuum dicitur proprior, citat Priscianum. lib. 3. capit. 2. sicut ab intra, vel intro, vel intus sit interior & intimus, ab ultra, vel vltro, vterior & vltimus: à post vel postea, posterior, & postremus. Ex quo dixit Bald. consilio. 146. colum. 1. in fin. lib. 2. nihil interesse, dicas ne proximis an proximior, cui subscripsit. Tiraquell. gloss. 1. num. 1. † Sed hoc intel-

lige si proprie sumimus significationem proximi. At ex communi vsu proximis vocamus omnes, qui consanguinitatis iure aliquem attingunt, etiam si inter se alios habeant, vt in l. quauis adulterij. C. de adulter. l. cū rem alienam. C. de legat. notat Tiraquell. lib. 1. retractus. §. 1. gloss. 9. num. 15. & §. 1. gloss. 1. num. 4. Hinc proximitas pro consanguinitate accipitur. l. capitis & l. si spurius. ff. vnde cognat. l. 2. C. qui admi. vbi Ias. 1. notabilili. Quintilian. lib. 3. capit. 8. Oldra. consil. 153.

3 Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. nu. 16. † Quid autem si quis dicat, se tanquam consanguineum proximior debere defuncto succedere, vel admitti ad retractum, an satis sit eum probare esse consanguineum mortui, vel venditoris, an verò necessum sit probare nullum alium esse proximior? Respondeo, si controuersia sit successiois, vel retractus inter duos consanguineos se admitti debere ad successioem, vel retractum contententes, is qui agit aduersus possidentem, debet probare se esse proximior, cum sit fundamentum suæ intentionis, etiam si id sit negatiuum. l. hoc in re, vbi Bart. & alij. ff. de verbor. obligation. l. in illa stipulatione si Kalendis, eod. tit. Innocen. & Ioann. Andr. in cap. super his, de accusat. cum multis concordantibus à Tiraquell. congestis lib. 1. de retractu. §. 3. 2. gloss. 1. num. 94. & sequent. atque ita hac in specie consuluit

4 Dec. consil. 322. num. 5. per multa quæ ibi allegat. † At si emptor sit extraneus, satis erit probare se simpliciter esse fratrem, aut patrualem, aut aliter coniunctum, vt voluit Cumanus in l. is potest, & ibi etiam Alexan. num. 15. & Ias. num. 84. ff. de acqui. hæredi. per text. in l. si scriptum. C. de probat. & in l. amittat. C. commun. de successio. idem Cumanus & Lud. Roman. in l. hæres in sicutus. & l. sed etiam de sua. ff. de acq. hæred. ex sententia glossæ in l. cum de lege. ff. de probatio. vbi sufficit auctori, probare se esse consanguineum defuncti, & si reus dixerit alium esse proximior, illud probare tenebitur, idem Cumanus. consil. 43. vbi dixit nunquam vidisse praticari contrarium. Corn. consil. 95. nu. 3. lib. 4. & consil. 197. num. 1. in fin. & 2. eod. lib. Alex. consil. 179. ad finem, lib. 7. Soc. in l. si inter, num. 7. ff. de reb. dub. & consil. 89. num. 8. versiculo & iterum, libr. primo. Carolus Ruynus consilio. 154. numero. 4. libr. 3. Stephan. Bertrand. consilio. 2. in. 2. dubio, ad finem lib. 2. Alciat. in l. proximi. ff. de verbor. significat. Franc. Ripa, in l. in illa, numer. 26. ff. de verborum obligation. Carol. Molin. in consuetudin. Parisiens. tit. 1. §. 22. num. 90. Tiraquell. libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 1. numer. 6. & 8. Montal. in l. 13. titulo. 10. libro. 3. fori glossa magna, columna. 7. versiculo item rectè sequitur. Quoniam is qui se dicit propinquum, & probat, solus esse præsumitur, cum alij non appareant, sitque verosimile & alios, si qui essent ad aucupandum id lucrum, hoc est, hæreditatem, sine penis quamprimùm aduolutores,

5 † Hoc tamen limitat Dec. dict. consil. 322. numero. 6.

Zz

quo-

Libro. 5. Titulo. ii.

quoties quis probat gradum consanguinitatis: non enim sufficit probare se esse consanguineum, nisi gradum probet, vt & Alcia. voluit de præsumptio. regula 1. præsumptione. 28. num. 9. Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. 1. 1. gloss. 1. num. 9. & iterum §. 1. gloss. 1. 6. num. 1. vbi probat consanguineum retrahentem gradum consanguinitatis probare teneri, nec sufficere, si probet venditorem & cum qui retractat se pro consanguineis habitos & reputatos fuisse, vt in cap. licet ex quadam, versic. testes autem, extra de testib. Ancharra. consilio. 52. colum. 2. quoniam huiusmodi probationis genus non reperitur in iure profectum, præterquam in patre & filio, viro, & vxore, non autem inter alios, ac nec fratres quidem, secundum Cyn. in l. non epistolis. C. de probatio. Nā quandoque quis vt frater diligitur & nominatur, licet frater non sit. l. nemo. ff. de hæred. instit. vnde nominationes quodque ita habiti erant pro consanguineis nō est concludens probatio consanguinitatis: secus autem statuitur inter patrem & filios, virum, atque vxorem, quos verisimile non est sic se nominaturos, nisi verē tales essent, cum ex tali nominatione plurima incurrerent damna, vt eleganter aduertit Tiraquell. dict. §. 1. gloss. 1. 6. numer. 2. & 3. † Huius quoque limitationis alia est ratio, non enim omnis consanguineus statim succedit, nec admittitur ad retractum, sed qui intra decimum gradum est, vt respondit Cæpola consilio causarum civilium. 43. column. 1. & sequentib. atque idem esse in successione obseruat Accursius in authent. in successione, ibi Ioannes Faber. Bart. & omnes communiter. C. de suis & legitim. hæredi. & in l. vltim. vbi Bald. & doctor. C. vnde legitim. Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 9. numero. 23. & sequent. vbi citat conxor. Sed in hoc regno vsque ad quartum dumtaxat gradum admittitur consanguineus ad retrahendum, nō qui in vltiori gradu sunt, vt in l. 12. infra eod. sumpta ex l. 73. Tauri. asserendo igitur & probando simpliciter se esse consanguineum sine certa graduum computatione, incerta est probatio, an includatur ea consanguinitas in decimo gradu iure communi Imperatorum, vel in quarto gradu, iuxta ius nostrum regium, cum includi & non includi possit, quare non releuat. capit. in præsentia. de probatio. & vt ibi dicit gloss. in verbo, dubium, & post eam Innocent. in fine. Hostien. Panorm. & Imola, huiusmodi incerta probatio interpretatur contra probantem, quam gloss. dixit singularem Bald. in l. quoties. §. si quis ita. ff. de hæredib. institut. l. as. consilio. 36. columna. 3. versicul. præterea, libro. 3. Dec. in l. in contrahenda. ff. de regu. iur. & doctores vbique eam sequuntur, vt Tiraquell. attestatur libro. 1. de retractu. §. 1. glossa. 1. 6. numero. 4. & sequent. † Sed quæro, an computatio graduum fiat iuxta computationem iuris civilis, an iuris canonici? Respondeo iuxta computationem iuris civilis, etiam in terris ecclesiæ, quandoquidem computatio, quæ fit iuxta ius canonicum, quoad matrimonia dumtaxat locum habet, non quoad alia, vt tenet glossa & doctor. in §. hætenus. institut. de gradi. cognatio. Cyn. Bald. Salycet. Alexand. l. as. & doctor. in l. vltim. C. de successor. edi. Felin. in cap. ex literis. de constitut. vbi hanc dixit communem opinionem Cyfontan. in l. 73. Tauri. in fine. † Item quæro, fundus patrimonialis venditus fuit

remotiori consanguineo intra tamen quartum gradum, an admittatur proximior ad retractum? Et videtur non debere admitti, cum cesset ratio legis nostræ, scilicet, ne res exeat de familia, at in specie nostra non exijt, cum fundus consanguineo venditus fuerit: & licet sit in remotiori gradu, est tamen de familia & cognatione intra quartum gradum. Qua ratione hanc opinionem sequutus fuit Gerard. Bago in sua disputatione retractus, versiculo quæro subsequenter res est vendita alicui de genere, & Arnoldus Ferronus in consuetudinibus Burdegalen. titul. de retractu. §. 5. licet probare conetur contrarium statutum fuisse in eodem. §. 5. magna ratione, idem etiam voluit & nostris Ferdin. Gomez Arias in l. 70. Taur. numero. 32. † Confirmatur hæc opinio per text. in l. peto. §. fratre. ff. delegat. 2. vbi colligitur à contrario sensu, quod cum res ex præcepto testatoris manare debet in familia, satis est, vt vni ex familia relinquatur, quod apertius probat. l. vnum ex familia, in principio. & §. 1. iuncta gloss. eodem titulo, vbi si testator iusserit hæredem fundum restituere vni ex familia, poterit hæres vnumquemlibet, etiam posterioris gradus eligere, nec alij proximiores ex hoc conqueri possunt. Quem si non elegisset, omnes admitterentur, qui essent de familia, ita vt proximiores cæteris præferantur, vt ibi dicit glossa in verbo, necessarii. per multa iura, quæ allegat, & sequuntur Cumanus, & Paulus Castrensis in d. §. fratre, & Socin. consilio. 227. libro. 2. Carol. Ruyh. consilio. 101. numero. 14. & sequenti. libro. 2. † Confert etiam text. in l. filius. §. cum pater. ff. de leg. 1. vbi dicitur, verum est enim in familia reliquisse, licet vni reliquisset. & l. pater. §. quindecim. ff. deleg. 3. & in l. voluntas. C. de fideicommiss. vbi Bald. dixit, quod vnus ex feudatarijs potest portionem suam feudi paterni alij ex feudatarijs sine consensu domini vendere, & agnatus potest in alterum agnatum feudum similiter alienare, idem voluit Bald. consilio. 216. in fin. & consilio. 300. libro. 2. vbi reddit rationem, quia non videtur alienatum, quod est in agnatorum corpore, vel linea conseruatum, per d. l. voluntas, & in l. 1. C. de imponenda luerati. descriptione, libro. 10. de quo latè per Tiraquell. libro. 1. de retractu in præfatio. numer. 52. & hanc alienationem feudi antiqui fieri posse in agnatos remotiores sine consensu domini, & in præiudicium proximiorum agnatorum, & quod ad eius reuocationem minime admittantur, responderunt collegium Mediolanense, & præterea Salice. & Christophor. de Castelli, vt refert Martin. Lauden. & Cardin. Alexand. vterque penultim. column. versicul. circa vltimum dubium, titulo si de feudo fuer. controu. int. domi. & vasall. per text. in capitul. de alienan. feudi pater. & capitul. 1. §. sed & res titulo per quos fiat inuestit. & capitul. 1. §. & si clientulus, titulo de alienan. feud. † Conducit plurimum text. in l. femina. C. de secundis nuptijs, vbi mulier prohibita alienare, lucrum quod ex prioris matrimonio percepit, cum illud referuare teneatur filiis prioris matrimonij, id poterit alteri ex filiis prioris matrimonij assignare, quibus adde plura familia per Tiraquell. congesta, libro. 1. de retractu. §. 11. gloss. 6. numer. 6. vsque ad numerum decimum tertium. † Sed nihilominus contraria sententia verior est & receptior.

imò quòd proximior admittatur ad retractum res ven-
dita consanguineo in gradu remotiori, etiam lex vel
consuetudo consanguineos simpliciter admittat ad re-
tractum, huius sententia fuit Ioann. Fab. in. dita ta-
men demum, instit. de heredita. quæ ab intestato de-
ferunt. Guillelm. Benedictus in repetitio. capit. Ray-
nuntius, in verbo, & uxorem nomine Adesiam, nu-
m. ro. 607. de testament. Decius consilio. 619. vbi &
idem dicit consultiisse Nicola. à nobilibus, & Horma-
nociodetum, Cassan. in consuet. Burgund. titulo de re-
tra. §. 3. in principio. Ioann. Igneus, multa in hanc sen-
tentiam congregans in repet. l. adum, numero. 14. cum
multis sequen. per tres, vel. 4. columnas. C. de contra h.
empti. Carol. Ruyn. consilio. 76. libr. primo, per totum.
Tiraquel. libro primo, de retract. §. 11. glossa. 6. nume-
ro. 14. & 15. & sequen. & è nostris Alfonso. à Montal. in
dict. lege. 13. in verbo, tanto per tanto, in fin. & in ver-
bo, yguál grado, etiam in fine, titulo. 10. libro. 3. fori.
Micha. Cyfonta. ind. 70. Taur. in principio. 1. quæst. &
13 ibi Antonius Gomez. numer. 13. ¶ Mouentur per tex.
in cap. Titius, & ibi docto. præsertim Martin. Laud.
& Cardin. Alexand. titulo si de feudo fuer. contro.
inter dominum & agnatum. Vbi (contra id quod dix-
imus supra numero. 10.) si vassalli alienauerit feudum
paternum in agnatum remotiorem, perinde nisi
ipsi consenserint, reuocare poterunt proximiores ag-
nati, atque si in prorsus extraneo fuerit alienatum,
quod & voluerunt Andr. de Yfemia, & Card. Alexan.
in capit. primo per illum text. de aliena. feudi pater.
Iacob. de Belouisu. in capit. primo, ad princ. & ibi quo-
que Bald. numer. 8. titulo de prohib. feudi alie. pe. Fre-
deric. & Consilium Bononiense, vt etiam referunt
Martin. Laud. & Cardin. Alexandri. in dict. capit. Ti-
tius, attestaturque ipsemet Martin. Laud. ita iudica-
tum fuisse in causa nobilium de Scarampis, in qua fue-
runt producta dicta consilia contraria collegij Me-
diolanen. & Bononiæ, & vterque respondit ad allega-
ta in contrarium per dictum consilium Mediolanense.
Bald. late in capit. primo, numero. 11. & ibi Albaro. in.
§. & si clientulus, numero quarto, titulo de aliena. feu-
di. Ioann. de Anania in disputatione de alienatione feu-
di, §. ad partem negatiuam, numero. 10. vbi tamen con-
cludit valere alienationem ad vitam alienatis, sed post
eius mortem reuerti ad proximiores, quod & voluit
Bald. in dict. capit. primo, in prin. numero. 8. de prohi-
bi. feudi aliena. per Freder. & Preposit. in capit. Titius,
numero. 4. si de feud. fuer. cont. int. dom. & agna. quod
tamen non placet, quia non est alienatio, sed feudi re-
futatio, quæ fieri debet in proximiores, vt melius dix-
it Bald. in dict. capit. primo, numero. 11. de aliena. feu-
di. Ioann. de Ligna. & Imol. in fin. in Clemens. vnica. de
iure patro. idem Ioann. à Ligna. inter consilia Alberti
Bruni consil. 77. vbi multa allegat. Roma. consil. 22. ad
finem. Iacob. à S. Georg. in tracta. feudo. in verbo, & cū
pacto, de non alienando, column. 5. versic. & aduertite
quod præmissa, & latius colum. 9. versic. sed moneo vos,
Deci. consil. 29. 5. colum. 1. Alber. Bru. consil. 36. nume-
ro. 2. & 3. Zafi. de feudis, part. 9. numero. 30. cum con-
cord. à Tiraquel. congestis lib. 1. de retra. in præfa. nume-
ro. 5. 2. & 3. §. 11. glossa. 6. numero. 14. ¶ Secundo pro hac
sententia facit gloss. in c. constitutus, in verbo, consuetu

dinem, & ibi Panor. 5. notab. extra de integr. restitui.
vbi in specie consuetudinis, de qua in eo textu, dicunt
quòd si res vendita fuerit consanguineo remotiori, pro-
ximior admittetur ad retractum, & si dixeris consue-
tadinem, de qua in illo text. de proximioribus loqui,
quare nimirum si proximior retrahat rem consanguineo
remotiori venditam, vt aduertit Tiraq. libr. 1. de
retra. §. 11. gloss. 6. namere. 18. fatebor lib. nter, nec ille
casus à nostro deffere, nam in hac lege propinquior ad-
mittitur ad retractum. ¶ Nec obicit quod numer. 9. di-
ximus, vt scilicet satis sit vni ex familia reliquisse, ne
sit locus fideicommissio, vt in l. vnum ex familia. §. 1. ff.
de lega. 2. gloss. enim ibidem, quam nullus scriptorum
improbat, id intelli. it procedere, quoties vni ex fami-
lia fuit relictum, tunc paterit heres vnum quem libe-
rit ex familia eligere, secus si familie simpliciter relin-
quatur, & à fortiori, si proximior vocetur, quoniam
tunc hæres non poterit eligere remotiorem, & si fece-
rit, admittentur proximiores ad reuocandam alienatio-
nem, vt in l. cum ita. §. in fideicommissio. ff. de legat. 2. &
notatur in l. vlt. C. de verbor. signi. cum concordan. à
Tiraq. traditis libro. 1. de retractu. §. 11. gloss. 4. num. 2.
vbi plurimorū autoritate probat, quod si plures per-
sonæ nomine vocantur generali, indefinito, vel colle-
ctiuo, puta, familie, generis, cognatorum, consanguineo-
rum, liberorum, posteriorum, sed descendentium,
& id genus similibus, censentur vocati ordine successi-
ui, vt scilicet proximior primo loco, quo cessante vel
deficiente, qui eum proximè sequitur, & ceteri dein-
ceps eo ordine veniant, vt in, d. l. peto. §. fratre & l. cu
ita. §. in fideicommissio. ff. de lega. 2. vbi docto. omnes, &
in l. hæres mei. §. si. ff. ad Trebelli. & in l. vltim. vbi
docto. C. de verbor. signi. cum alijs ab ipso prolixè ci-
tatis. ¶ Cæterum quid si venditio fundi patrimonialis
facta fuerit consanguineo, an alter consanguineus, qui
est in eodem gradu, quo & venditor admittatur pro-
rata ad retractum, & videtur non debere admitti, ar-
gu. text. in lege filiusfam. §. cum pater. ff. de legat. 1. vbi
si pater filio hærede instituto, ex quo tres habebat ne-
potes, fidei eiusdem filij cōmisit, ne fundum alienaret,
vtque in familia relinqueret, si extraneo reliquit,
omnes admittuntur ad fideicommissum, fin autem
vni eorum tantum reliquit, ceteri non admittantur,
verum est enim in familia reliquisse, quamuis vni re-
liquerit. Præterea idem esse & in feudo, vt in proxi-
miorem possit alienari, vel ceteris contradicenti-
bus, capitulo primo. §. sed etiam, ibi, nisi tibi vel alij
proximiori titulo, per quos fiat in vesti. Is autem dici-
tur proximior, quem nemo præcedit, etiam si alij sint
in eodem gradu, l. qui duos. in principio. ff. de rebus
dubijs, & in §. proximus, institui. de legiti. agnator,
successione, Bald. hoc concludens in feudo in capi-
tulo primo, de aliena. feudi pater. & ita nuncupa-
tim in nostra specie retractus id voluit Ferroni. in con-
sue. Burdegal. titulo de retra. §. 3. pag. 3. ¶ Quibus non
obstantibus contraria sententia verior est, quam re-
net nihil allegans Antonio Gomez in lege. 70. Tauri,
numero. 13. pro cuius opinione facit responsum Bald.
consil. 38. libro 1. vbi si vnus ex multis fratribus feuda-
tarijs partem suam alienauerit in alterum ex pluri-
bus, poterunt ceteri pro sua quique portione reuo-

Libro.5.Titulo.11.

care per multa illic allegata, idem voluit Bald. consil. 309. post prin. eod. lib. per text. in c. 1. in princ. de alie na. feudi, & in c. 1. §. donare quali. olim feud. pote. alie. & in capit. 1. de gradi. successio. in feudis Felin. in cap. quæ in ecclesiariarum, numer. 88. de const. tu. idem quocumque voluit Ioann. de Ligna. inter consil. Alberti Brun. consil. 77. numero. 4. in fine. Card. Alexand. in capit. Titius. numer. 4. versil. si verò alienatio fuerit facta agnato habenti sibi parem in gradu. si de feudo fuerit cōtro. int. domi. & agna. Jacob. à S. Georgeo in tracta. feudorum in verbo, & cum pacto, de non alienando, col. 9. versicul. in ista materia. & iterum colum. sequ. versic. 2. conclusio. Carol. Ruy. consil. 8. numer. 6 lib. 1. Zaf. in epitome feudo. par. 9. nu. 29. Alber. Bru. consil. 38. num. 1. vbi expresse asserit, non valeret alienationem feudi in agnatum pro portionibus peruenturis ad alium agnatum æque proximum, in eius præiudiciu. Tiraq. hos referens & nihil decedens lib. 1. de retra. §. 1. glo. 6. nu. 2. 1. vbi & pluribus seq. vsque in finem, gl. discutit vtrū pater possit vni ex filiis feudum aut emphyteusum relinquere, citatque pro vtraque opinione ingens doctorum agmen more solito, eum videte. † Incidit & hic aliud dubium, an remotiores consanguinei possint cogere proximiores ad declarandum, velint necne rem venditam retrahere, vt sibi à iudice præfigatur breuior quàm nouem dierum dilatio ad mentem explicandā, vt ipsi possint retrahere, de qua questione tractabimus in fra hac eadem l. glof. 8. nu. 3.

G L O S. VI

- 1 Tempus retractus præfixum nouem dierum, an currat de momento ad momentum?
Dies termini, an cōputetur in termino? remissus, ibi.
- 2 Tempus retractus, an currat absentibus, & ignorantibus, vel minoribus?
- 3 Tempus retractus nouem dierum, an currere incipiat à contractu? an à traditione?
- 4 Traditionis tempus, an debeat inspicere potius quàm contractus, si terminus solutioni præfixus est? nu. 2. & seq. & num. 14. & seq.
Tempus anni & diei concessum emptori ad fidelitatem præstandam domino currit à die adeptæ possessionis, & quare. num. 4. & 20.
- 5 Tempus anni constitutum ad promotionem ad ordines sacros currit à die adeptæ possessionis beneficij.
Tempus retractus, an currat, dum lis pendet super rei traditione? ibidem. num. 21.
- 6 Venditionis contractus à traditione accipit ultimā perfectionem.
Vendita rei duobus, præferitur is, cui prius tradita fuit, ibi.
Publicatis bonis cuiuspiam, publicatur, & res ab eo vendita nondum tamen tradita, ibi. & nu. 26.
Verba in dubio sumenda sunt in potiori significato pleniori, ibid.

- 7 Alienatum non dicitur quod traditum non est.
Dominium transit à die traditionis, ibid.
- 8 Alienare prohibitus non incidit in pœnam vendendo, donec traditio sequatur.
- 9 Tempus retractus quare secundum quorundam opinionem incipiat currere à die veræ traditionis, & non ficta.
- 10 Tempus retractus nouem dierum currit à die celebratæ venditionis, non à die traditionis, secundum communē sententiā & in praxi receptam, & nu. seq.
- 11 Tempus redhibitioni præfixum currit à die venditionis, non traditionis.
Tempus currere incipit à die actus, quoties lex disponit de tempore, respectu illius actus, ibid.
- 12 Venditio solo cōsensu perficitur perfectione essentia.
Laudemia, an debeantur ex venditione absque traditione, atque etiam si ab emptione discedatur partiū consensu, ibid.
Emptori cōpetit actio ex empto, vt res tradatur, ibi.
Actio habens ad rem, rem ipsam habere videtur, ibi.
- 13 Dominium traditione questum fingitur à tempore contractus fuisse questum.
- 14 Contractus perfectio quatuor modis dicitur, quoad existentiam, quoad actionem, quoad substantiā, quoad effectum & executionem.
Tempus solutioni præfixum, quare à die traditionis currere incipiat, ibid. & nu. 14. & 15.
- 15 Pretium non debetur, donec res vendita tradatur.
Dilationes due si alicui competant, an vna in altera confundatur? ibid.
- 16 Diuersa origine & natura, diuersa quoque sunt prosecutione, & effectu.
Tēpora à diuersis dispositionibus limitata debent, vt separata censerentur, & vnu in altero nō confundi, ibi.
- 17 Tempore exclusus ab vno capite non censetur ab alio exclusus sibi etiam ordine successiuo cōpetenti.
Filius exclusus à capite vnde liberi per lapsum anni non censetur exclusus à capite vnde agnati, ibid.
- 18 Tēpus ex privilegio concessum cruce signatis, quo à debitoribus conueniri non possunt ante triennium, an confundatur cum dilatione conuentionali quinquennij à creditoribus concessa?
- 19 Dilatio duplex à iudice concessa ante finitam primam, an vna in alteram confundatur?
- 21 Retrahitur tempus in Francia, & Hispania curri ignorantibus.
- 33 Lex si alienares in princip. & l. si is qui pro emptore. §. fin. & l. i. i. i. §. si possessionis. ff. de usu capio. explicantur.
Bona fides in præscriptione iure civili quare requiratur

cur tantū ab initio, scilicet, tēpore traditionis, ibidē
 23 Verba quando in priori significato & in non po-
 tiori sumi liceat.

24 Legis quoties. C. de reuendi. & l. 5. tit. 5. part. 5.
 ratio assignatur.

Venditio duplex eiusdem rei ab vno facta valet vtra-
 que, licet is cui tradita est maneat eius dñs, ibidē.

25 Lex vlti. §. Lutus. ff. de donatio. intelligitur.

26 Lex si fundus. ff. loca. declaratur.

27 Lex nostra non statuit terminum retractus ab alie-
 natione, sed a venditione.

28 Alienare prohibitus quare non incurrat poenā ante
 traditionem rei?

29 Tempus retractus an currat a die conditionis im-
 plete, an a die contractus? & nu. seq.

Appellandi tempus currit a die sententię condi-
 tionalis, ibidem.

34 Lex. i. §. bidū ff. quan. appell. sit, explicatur, ibidē.

35 Tempus & locus contractus inspicitur in contracti-
 bus conditionalibus, non conditionis implete eodem
 num. 29. & quomodo id intelligatur.

30 Conditionalis venditio an sit perfecta ante condi-
 tionis euentum.

31 Conditionalis contractus nō dicitur perfectus ante
 conditionis implementum.

32 Conditionalis contractus non parit actionem ante
 impletam conditionem.

Conditionalis contractus ante conditionem imple-
 tam non operatur, vt ex eo laudemia debeantur, aut
 gabella, nec vt res alienata sub conditione cadat in
 commissum, ibidem.

33 Conditionalis contractus non dicitur proprie con-
 tractus.

Conditionalis creditor non dicitur proprie creditor,
 ibidem.

Liberatio generalis ab omnibus obligationibus non
 comprehendit conditionalem obligationem, ibidem.

Conditione deficere nullus redditur cōtractus, ibidē.

35 Conditione impleta habetur vt purus contractus.
 Conditionis impletum retrahitur ad tempus con-
 tractus, ibidem.

36 Gabella debetur impleta conditione in eo loco &
 tempore, vbi fuit celebratus contractus, non vbi
 extitit conditio.

37 Dies in contractu conditionalis appositus a quo te-
 pore currere incipiat?

38 Lex necessario. §. si ita res. ff. de peri. & commo.
 rei vendi. declaratur.

39 Conditionalis contractus transit ad heredes.

40 Retractus an habeat locū, si consanguineus ad eum

velit admitti, antequam venditionis conditio im-
 pleatur.

Conditione pendente, si res vendita tradatur trans-
 fertur dominium in emptorem, ibidem.

41 Tempus retractus an currat in contractu conditio-
 nali a tempore conditionis existentis an a tempore
 traditionis, si ante conditionem impletam res tra-
 dita fuerit?

Lex necessario. §. quod si pendente. i. ff. de peri. &
 com. rei vendi. declaratur, ibidem.

42 Tempus retractus an currere incipiat a tēpore vdi-
 tionis factę cum pacto de reuendēdo intra certum
 tempus, an a tempore facultatis redimendę finito?

Venditio cum pacto de reuendēdo est omnibus nu-
 meris absoluta & perfecta, statim ea facta & non
 conditionalis sed pura, ibidem.

Venditio cum pacto de reuendēdo pura est, licet
 sub conditione resoluitur, quę conditio actum non
 suspendit, ibidem.

43 Pactum de reuendēdo non impedit, quin consan-
 guineus interim admittatur ad retractum.

Venditor ex vi pacti de reuendēdo pręfertur con-
 sanguineo in retractu, ibidem.

Venditor ex vi pacti de reuendēdo poterit a con-
 sanguineo, qui rem retraxit redimere, ibidem.

Pactū de reuendēdo est pars pretij illud minues, ibid.

44 Retractus tempus a quo die currere incipiat in ven-
 ditione rei pro annuis redditibus redimibilibus.

45 Retractus tempus an currat a die factę venditionis
 per alium nomine domini? an vero a die ratihabi-
 tionis? remissuē.

Y despues que fuere vendida hasta nueue dias. Circa huius
 termini pręfixionem se offert nra multa dubia. Et pri-
 mum an dies termini computetur in terminino, vel
 an currant isti nouem dies de momento ad momen-
 tum: Quęstionem istam latissime discutit Tiraq. libro
 1. de retractu. §. 1. glos. 1. a numero. 16. vsque in finem.
 vbi facit duas regulas, alteram negatiuam, alteram af-
 firmatiuam, & vtranque plurifariam limitat, resolu-
 que humaniorem esse negatiuam. Petr. quoque de
 Dueñas duas facit regulas numer. 196. & 197. ego au-
 tem latissime examinaui in stylo cancellarię, titul. 1.
 pręmi. 17. casu. 20. declaratione. 3. glos. 2. n. 2. & plu-
 ribus sequenti. vbi quid obseruandum esset iure no-
 stro regio resolui, & in specie retractus, de quo agi-
 mus numero. 6. & 7. vbi asserui diem venditionis non
 computari retrahenti in termino nouem dierum sibi
 ad retrahendum pręscripto, quod antea voluit Didac.
 Castelli in l. 70. Tauri, in verbo, el dia, contra Ioann.
 Lupi ibidem numero. 34. & contra Ant. Gomez nu-
 mero. 25. & Petr. Dueñas in regula. 197. in fine, existi-
 mantes computandum esse diem termini, & compu-
 tandum esse de momento ad momentum, & quia ibi
 inueniens latē examinatum, hic non repeto. † Secūdo
 Zz 3 dubi.

Libro 5. Titulo. 11.

dubitatur, vtrum hi nouem dies currant minoribus,
 abientibus, vel ignorantibus. Mental. in. d. l. 13. tit. 10.
 lib. 3. fori. in verbo, ei precio, dixit non currere: contra
 3 riu decidit lex sequens, vbi dicam. ¶ Tertio quæro, à
 quo tempore currant nouem dies, de quibus in hac le-
 ge. Et videtur, quod à die traditionis, quoniam si em-
 ptor promissit soluere pretium intra annum, vel aliud
 tempus, non currit ei tempus, nisi à die traditionis, argu-
 l. tali. ff. de iure doti. & l. 12. titulo. 11. de dotibus, par. 4.
 quod voluerunt Bar. Bal. Cuius. Floria. Paul. Castrenf.
 Alexand. Fran. de Aretio. & Iaso. in. l. si cui legeretur, in
 prin. num. 16. & sequentibus. ff. de legat. Bal. in rubr.
 C. de contrahen. empt. 24. q. & Salic. in. l. 2. in fi. eo. titulo.
 Paul. Castrenf. conf. 217. paulo ante fi. lib. 1. Aretin. consil.
 93. prope finem. Soci. in. l. si in diem, in principio. ff. de
 condi. & demonstra. Carol. Ruin. conf. 63. post princ.
 lib. 5. Guido Papæ singul. 87. 3. vbi ex hoc dixit, quod
 4 tempus à contrahentibus præfixum ad redimendam
 rem venditam restituito pretio, non currit nisi à tem-
 pore factæ traditionis, de quo Tiraqu. agit. lib. 2. de re-
 tractu. §. 1. glof. 2. num. 63. ¶ Huc spectat, quod in simi-
 li specie traditam est ab eodem Guidone Papæ decif.
 Delphinatus. 65. quod tempus anni & diei datu em-
 ptori feudii ad fidelitatem domino prestandam, non cur-
 rit statim à die celebratæ venditionis, sed à die tradi-
 tionis, siue adeptæ possessionis, per id quod asseuerat
 5 Guili. Bal. Salic. Raph. Faigo. & Paul. Castrenf. in. l. solem-
 nibus. C. de rei uendica. dicentes tempus hoc non cur-
 rere nisi à die possessionis adeptæ: idem respondit
 Ancharr. consil. 174. prope finem. Deci. consil. 144. Ma-
 ria. Soci. iunior consil. 15. numer. 18. lib. 2. ¶ His quoque
 finitimum est, quod scribitur in cap. commissæ. de ele-
 ctio. lib. 6. annum promotionis ad sacros ordines non
 currere à tempore collationis siue impetrationis be-
 neficii, sed adeptæ possessionis, cum multis similibus
 à Tiraqu. congestis lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 10. nu. 36.
 & 37. vbi probat tempus retractus non currere, dum
 res est controuersa inter emptorem & venditorem su-
 per traditione rei venditæ, sic sepe aliàs tempus tradi-
 tionis in venditionibus spectatur, vt in. l. si aliena, in
 principio, & l. si is qui. §. ex testamento, & l. iusto er-
 rone. §. & si possessionis. ff. de vfucapi. & l. 2. in princi-
 ff. de vfucapio. pro emp. sicut etiam in cæteris rebus
 l. de diuisione. ff. sola. matrim. l. si sponfus, in principio.
 6 ff. de dona. int. vir. & vxor. ¶ Nam & contractus non
 omnino perfectus est ante traditionem, sed ab ea vlti-
 mam accipit perfectionem. l. 1. vbi glof. & Cyn. C. de
 pericu. & commo. rei vendi. §. venditæ, in l. de rer. di-
 uisio. cap. cum iohannes, in principio, de fide instru-
 mentorū, glossa in. §. 1. in principio, in l. de empt. &
 vendi. Bald. in. l. ab emptione, col. 1. versic. 3. ff. de pact.
 cum similibus. Ex quo fit, vt venditio prima absque
 traditione non impediat secundam eiusdem rei vendi-
 tæ venditionem, & dominij translationem, si vltimo
 emptori tradatur, vel quoties. C. de rei uendica. l. 50. ti-
 tul. 5. de emp. & vendi. par. 5. nec impedit alteri obliga-
 ri. l. vltim. §. Lucius, & ibi glo. in verbo, obligauit. ff. de
 donatio. glof. in. l. 1. in verbo, perfectam, & ibi Andr. de
 Barulo, Bar. Bald. Luc. de Pena, & Ioann. de Plat. C. de
 iure fisci, lib. 10. Deci. consil. 646. col. 1. Hinc etiā publi-
 cæ bonis cuiuspiam, publicatur res ab eo vedita, nec

dum tamen tradita. l. si fundus, ibi, nam & si vendideris.
 ff. loca. quem singularē & mirabilem dixit Lud. Rom.
 singul. 427. quo fit, vt lex ista de venditione loquens in
 telligi debeat de ea, quæ omnibus numeris est perfecta,
 consummata & absoluta, ex qua sit dominij transla-
 tum, vt scilicet, in potiori pleniorique significato acci-
 piatur. l. 1. §. si. cum. l. seq. ff. si ager bectigia. l. si duo pa-
 troni. §. 1. ff. de iure iur. cū alijs à Tira. cōgestis lib. 2. de
 retractu. §. 2. glo. vnica. nu. 8. hanc opinionem in specie
 retractus, de qua agimus (vt non currat tempus ei præ-
 fixū nouē diērum ante traditionē) tenuit Rayneri. in re-
 pet. l. dudū. C. de contra. emp. Bal. in tracta. protomi-
 xeos, nu. 19. & Anton. Gom. in. l. 70. Tauri, nu. 16. Ioan.
 Fab. in. §. 1. in l. de emp. & ven. Ioan. Lu. in. l. 74. Tauri,
 num. 6. quam affirmat Anton. Gom. teneat ipse iudi-
 7 cando & consulendo. ¶ Mouetur Gomezius argum. à
 cessante ratione, retractus permittitur, ne res patrimo-
 nialis exeat de familia & cognatione venditoris, sed in
 ea conferuetur, vt diximus supra eo. gl. 1. sed ante tra-
 ditionē res nō dicitur alienata, nec exire de genere, vt
 in. l. alienatum. ff. de verb. signi. à tempore enim tradi-
 tionis, & non antea transit dominium in emptorē l. tra-
 ditionibus. C. de pact. l. traditio. ff. de acq. rer. domi. §.
 per traditionem, in l. de rer. diu. nimirū ergo si à die
 8 traditionis currant nouē dies ad retrahendum præsti-
 tuti. ¶ Item quia emphyteuta, vel vassallus, vel posses-
 sor maioratus, seu quilibet alius alienare prohibitus
 non incidit in poenā à testatore, vel contrahente, vel
 à lege, vel statuto impositam, nisi post venditionem se-
 quuta fuerit traditio, secundum Specula. in titulo. de lo-
 cato. §. nūc aliqua. versic. 95. Ioan. And. Paul. de Leazar.
 & Ant. de But. in. cap. potuit. de loca. & vniuersa prope
 scribentū cohort. vt refert Tiraqu. lib. 1. de retra. §. 1. glo.
 2. nu. 43. & pluribus seq. & iterum in lib. de constituto
 3. par. limi. 26. nu. 1. & deinceps Anto. Gom. in. d. l. 70.
 Tau. nu. 16. ad mediū, & iterū in. l. 45. Tauri, nu. 94. &
 95. & nos quoque latē diximus supra hoc lib. tit. 10. de
 donatio. l. 1. glo. 6. ¶ Item quia si tempus curreret à die ce-
 lebratæ venditionis, non posset nisi cum magna diffi-
 cultate venire in notitiam consanguinei retrahere vo-
 lentis, atque ita faciliter fieret fraus huic legi, & con-
 sanguineus excluderetur à retractu contra mitem le-
 gis nostræ. Qua ratione idem Ant. Gom. in. l. 70. Taur.
 nu. 17. contendit, prædictos nouē dies nō currere à die
 fictæ traditionis, quæ fit per constitutum, vel aliàs, sed
 à verā & reali traditione, quoniam clanculum etiā fie-
 ri posset huiusmodi ficta traditio, quemadmodum &
 contractus principalis, & quia verba debent natura-
 liter intelligi & nō per fictionem, arg. text. in. l. qui li-
 beris. ff. de vulg. l. filio quem pater. ff. de lib. & posth.
 l. qui habet. ff. de tutel. quem ibi notat Bald. & Docto.
 10 l. 3. §. hæc verba. ff. de negō. gest. ¶ His tamen non ob-
 stantibus, verior, & communior, & in praxi receptior
 est contraria sententia, imò quod hi nouem dies cur-
 rant à die celebratæ venditionis, licet traditio rei vel
 pretij solutio sequuta non fuerit, vt voluit Signo. ex-
 pressim de hoc causa loquens conf. 81. nume. 6. Alberti.
 in. l. si filiusfam. §. cum fundum, num. 3. versic. item fa-
 cit ad alium. ff. de verborum obligatio. Cyn. & Salyce.
 in. l. contra, in fin. C. de inoffi. testa. Tiraquell. libro. 1.
 de retra. §. 1. glof. 10. nume. 111. & sequē. & §. 3. glo. 2.

nu. 42. Mont. in d. l. 13. in gl. magna, col. 11. vers. item
 quero à quo tēpore. Cyfon. in l. 70. Tauri, col. 5. vers.
 26. & col. 9. vers. secundo dubitatur utrum iste nouem
 dies, & ibi Ioan. Lupi, num. 34. & Gomez Arias, num.
 12. & 14. d. Did. Couarr. lib. 3. resolu. cap. 11. num. 2.
 Cyfon. & Anto. Gomez ubi supra attestantur sic vi-
 disse praticari hoc in regno, cuius rei & ego testis
 sum. † Mouentur primò, per tex. in l. sciendum. §. ult.
 ff. de adili. edi. l. 56. tit. 5. de emp. & vend. par. 5. in fi.
 ubi ex die facta venditionis currit tempus redhibiti-
 11 onis statutum. Secundò, quia quoties lex disponit de
 tempore respectu actus, incipit id tempus currere à
 die illius actus. l. ait lex ff. ad l. Aquil. l. annus. ff. de ca-
 lumniato. l. mariti. §. sex mensium. ff. de adulter. l. 1. §.
 dies. ff. de liber. agnoscend. l. vltim. ff. de manumif. te-
 sta. At in l. nostra, & l. fori expresse cauetur, nouem
 dies prædictos currere à die celebratæ venditionis, vt
 constat ex hac lege, ibi. *Despus que fuere vendida, hasta*
nueue dias, & in dicta l. 13. titulo. 10. lib. 3. fori, ibi,
E del dia que fuere vendida, hasta nueve dias viniere, &c.
 † Tertiò, quia venditio solo consensu perficitur ante
 traditionem perfectione essentia, vt scientissimè
 probat Aretin. in l. si fideiussor. §. meminisse, colum.
 2. vers. super. 2. ff. de legat. 1. Tiraquell. lib. 1. de retractu.
 §. 1. gloss. 2. nu. 48. Ex quo Mosueri. tit. de retractu,
 colum. vltim. §. item pone emptor, vers. quid de domi-
 12 nio dicebat dominum perire posse laudimia ex sola
 venditione ante traditionem, etiam si sit lis super rei
 traditione inter emptorem & venditorem, satenim
 est, rem esse venditam. l. 1. & 2. C. de rescinden. vend.
 Imo verò Stepha. Bertran. consil. 199. lib. 1. respondit,
 hoc casu deberi laudimia, etiam si contrahentes ante
 traditionem discesserint à contractu, quia licet emp-
 13 tor non sit dominus ante traditionem ei tamen com-
 petit actio ad rē tradendam, & dominium in se trans-
 ferendū, si venditor erat dominus. l. exempto, in prin-
 cipio. de actio. emp. l. in conuentionalibus, in fin. ff.
 de verbo. oblig. At qui actionem habet ad rem, rem
 quoque ipsam habere videtur. l. qui actionem. ff. de re-
 gul. iur. cui adde multa similia, per Tiraq. congesta, li.
 1. de retra. §. 1. gloss. 2. num. 49. & seq. † Quarto, quia
 traditio habet necessariam consequentiam ad contra-
 ctū. l. 1. & d. l. ex empto. ff. de actio. emp. ideoq; à tem-
 14 pore venditionis, censetur dominium translatum, cū
 fuerit postea facta traditio. argumento. l. qui potior,
 & l. qui balneum. ff. qui potiores in pignore habe-
 facit. l. sub conditione. ff. de solutio. † Superest, vt
 ad contrariæ opinionis fundamenta respondeamus,
 ad primum igitur quod currit tempus solutioni præ-
 fixum à die, quo res vendita tradita fuerit ex doctrina
 Bart. & doctorum in l. si cui legetur, in principio.
 ff. de lega. 1. Respondeo, quadrupliciter dici contra-
 ctum esse perfectum. Primò ratione existentie, cū
 contractus à contrahentibus absoluitur, ita quod neu-
 tri eorum liceat pœnitere, nec à contractu discedere,
 quod fit solo eorum consensu, modò cōueniant in
 re, quæ venditur & pretio eius. l. iurifgentium, in prin-
 cipio. ff. de pact. instit. de obligatio. quæ ex consensu
 per totum, & de hac perfectione loquitur Iuris consul-
 tus in l. ab emptione. ff. de pact. Imperator. in l. sicut
 C. de actio. & oblig. Secunda perfectio, quoad actionē

& obligationem ex contractu producendam, & hæc
 in venditione pura est eadem cum prima, statim enim
 oritur actio, vt dixi supra numero. 12. At in venditio-
 ne conditionali, adueniente conditione, producitur
 actio, & obligatio. non antea, vt in l. ex vendito, & l.
 si ff. de actio. emp. Tertiò modo dicitur contractus per-
 15 fectus ratione substantiæ, quod fit quoties omnia, quæ
 sunt de mente contrahentium sunt expressa, & quæ
 pro solemnitate & forma requiruntur, sunt appolita,
 & tunc perfectus dicitur contractus quoad substan-
 tiam. l. contractus. C. de fide instrum. l. 6. tit. 5. de emp.
 & vend. par. 5. & ex eo oritur actio, & est periculum
 emptoris, etiam ante traditionem rei. l. necessari. ff.
 de peri. & commodo rei vend. l. 23. tit. 1. §. part. 5.
 Quarta & vltima perfectio est, quoad effectū & exe-
 cutionem contractus, & domini translationem, quæ
 traditionem rei exigit, de qua meminit glo. in l. 1. C.
 peri. & cōmo. rei venditæ, & in l. si quis alienam. ff.
 de actio. emp. glo. etiam in l. 2. C. quan. lice. ab empt.
 disced. ex quibus hæ perfectiones deducuntur, quod
 explicat Bald. in tracta. protomixeos, numer. 19. Ber-
 16 nar. de Narnia. Cardin. Spoletanus in l. ab emptione,
 in principio. ff. de pact. Fabian. à Monte, in tracta. de
 empt. & vend. §. q. princip. numer. 60. & 63. Quando
 igitur solutioni præfigitur terminus, nimirum si cur-
 rat à tēpore traditionis, quia pretij solutio & rei tradi-
 tio executionem venditionis respiciunt, nō existentiam,
 vel substantiam. † Item quia alijs rationibus
 doctores præcitati mouentur, non ex eo quod per tradi-
 tionem fit perfectus contractus, nempe, quia nō de-
 betur pretium, donec res vendita tradatur. l. ex his
 prædijs. C. de euictio. l. qui pendente vindemiam. ff.
 de actio. empt. l. 32. in principio. tit. 5. par. 5. ubi Gre.
 Lup. glo. 1. Quo fit, vt agenti ad pretium obijci possit
 de re non tradita, vt ibi dicitur, & in l. qui rem. C. de
 euictio. vt ergo dilatio cōditionalis aliquid operetur,
 iuxta notata per Bart. in rub. C. de contrah. emptione,
 numer. 9. Felin. in cap. 1. numero. 7. de rescrip. currere
 debet necessario, postquam res fuerit tradita, quoniā
 donec tradatur dilatio est legalis, vt d. l. ex his, & l.
 qui rem. C. de euictio. At quoties duæ competunt di-
 lationes, nec ex eodem fonte procedunt, sed ex diuer-
 16 sa causa, altera ex lege, statuto, vel consuetudine, altera
 verò ex pacto, vel conuentione contrahentium, im-
 possibile est, vt vna dilatio alteri loco subrogetur, vel
 quod vna in alterā confundatur, sed vna alteræ succe-
 det, ex doctrina Bal. in l. vlt. paulo ante finem. C. de
 execut. rei iud. qui id probat ex eo, quod in constituta
 pecunia debitor habet decē dies. l. promissor Stich. §. 2. ff. de constit. pecu. & tamen habet aliud tempus,
 quod darur iudicatis, sicut & debitor in diem qui cō-
 demaatur, transacto die habebit, etiam tempus cō-
 demnatis concessum. † Confirmator, nam ea quæ ori-
 gine sunt diuersa, eadem quoque sunt & prosecutione
 & effectu. l. nunquam. ff. de priua. delict. l. si mater.
 §. 1. & §. eandem. ff. de excep. rei iud. Ideoque tempo-
 17 ra à diuersis dispositionibus limitata debent, vt separa-
 ta censerent, & vnum in altero non confundi, argumen-
 l. generaliter. ff. de fidei commiss. liber. & l. non est no-
 um. ff. de actio. empt. Tiraquell. libro. 2. de retra-
 ctu. §. 2. glo. vnica, numero. 18. † Item quia licet de e-

dentibus detur annus ad agnoscendum bonorū possessionem unde liberi, vel unde agnati, vel unde cognati. l.1. §. largius tempus. ff. de success. l. si tamē filius per annum tacuerit, excluditur tātum a primo capite unde liberi, non etiā a secūdo unde agnati. d. l.1. §. sed videndum est, gloss. & D.D. in l. si emancipata. C. de iur. & fact. igno. Oldr. consilio. 203. in. 2. dubio. Sic & filius qui intra triginta annos potuit adire successionem matris ex capite liberorum, & ita excludere transfuētales, si non adiit intra id tempus, potest & intra alios triginta annos adire ex generali capite legitimorum, per d. & §. sed videndum est, vt respondit Bart. consilio. 129. in. 2. dubio, quem sequuntur Bal. Angel. Paul. Castr. Alexand. & Iaso. & Corne. in. l. l. i. cēt. C. de iure deliber. cu. n. concordant. a Tiraq. con-

18 gestis lib. 2. de retra. §. 2. glo. vnica, nu. 20. † His quoque concinuit quod scriptū est ab Oldra. Pet. de Bel-laper. Cyn. Alberic. Bald. Ange. & Alex. in. l. vltim. C. de repud. hered. quod si cruce signatis concessum est priuilegium, ne teneantur soluere debita creditoribus, vsque ad triennium, & si quispiam ex his habebat ex pacto creditoris dilationem quinquenni ad soluendum, triennium non incipit currere, nisi post decursum quinquennij conuentionalis, arg. illius text. versiculo fin autem, vel minor, ibi post impletū quadriennium. l. 2. §. nec tēporalem, & ibi gloss. C. de tempor. appella. idem voluit Ioann. Calderi. in sua disputatione, incip. Sacerdos quidam priuilegiatus: quorū sententia communis est, licet Ioannes Fab. Paul. & Corne. in. d. l. vlt. teneant contrarium, competunt siquidem ea in specie duæ dilationes ex diuersis causis, vna ex priuilegio generali ordinis, alia ex pacto & priuilegio personæ priuatæ: atque ideo vna alteram non confundit, aliqui breuior nihil operaretur, vt Tiraq. explicat lib. 2. de retractu. §. 2. glo. vnica, num. 69. quauis numer. sequent. magis accedat sententiæ Fabr. Paul. & Corn. † Confert etiam doctrina Alber. in. l. siue pars, prope finem. C. de dila. dicentis, quod si iudex cuiuspiam statuerit dilationem octo dierum, & elapsis quinque aliam dilationem statuerit nouem die rum, isthac vltima dilatio incipiet currere, tunc de-mum, cum prius finita fuerit, & ita dicit se obtinuisse ex facto. Itaque cum in præsentī specie sint duæ dilaciones, vna a lege concessa emptori, vt non teneatur soluere pretium, donec res sibi tradita fuerit, vt in. d. l. ex his prædijs. C. de cuiusq. altera ex pacto, & conuentione sex mensium vel anni, vna non confundit aliam, cum ex diuersis causis procedant: finge venditorem in tota dilatione anni non tradidisse rem venditam, nonne esset frustratoria dilatio & innanis? Nec est rationi consonum, vt curat dilatio ad soluendum pretium concessa, antequam debeatur, vt recte aduertit Iaso in. d. l. i. cui legetur, numer. 16. ff. de leg. 1. hæ rationes non limitant in specie retractus, de qua agimus, quare in eo habetur respectus ad venditionem, & non ad traditionem, vt a venditione incipiant currere nouem dies retractus. † Nec ob-erit decisio. Guido. Papæ. i. 65. quia ibi illud fit ad euitandam poenam, quam vassallus incurreret non præstando fidelitatem domino intra annum, & diem a iure præfixum, vt in capit. 1. in principio. quæ sit

20

pri. caus. benefi. amitt. & in capit. 1. §. nulla, & ibi glo. Per quos fiat inuesti. & in cap. 1. §. præterea, & ibi glo. de prohi. feud. alie. per Frederi. quare nimirum si currat tempus istud a die adeptæ possessionis, non enim sibi poterit dolo imputari, donec possideat, vt tunc onere, grauetur cum commodum sentire inceperit, vt idem Guido Papæ assenerat autoritate Guill. de Cun. in. l. solemnibus, vbi Bald. Salic. & Fulgo. C. de reuendica. Maria. Socin. Junior. consilio. 115. numer. 18. libro. 2. & non a die factæ venditionis quo in tempore nihil sibi p. tuit imputari, cumque dolo careat poenam subire non debet capit. vltim. de prohi. feud. 21 alien. per Lothar. vt ipse idem Guid. attestatur. † Nec consequenter obest, quod annus promotionis non currit, nisi a tempore adeptæ possessionis beneficii, & non a tempore collationis. Respondet siquidem, idem quod numero præcedenti respondimus ad obiectionem Guidonis. Nec præiudicium adfert quod Tiraquell. probare diximus, nempe, non currere tempus retractus, donec lis finiat super traditione rei venditæ, quoniam id concedit Tiraquell. præterquam, vbi terminus retractus currit absenti, & ignorant, prout fit iuxta consuetudinem Franciæ, vt ipse idem Tiraq. attestatur libro. 1. de retractu. §. 1. glo. si. 10. numer. 39. prout, & iure nostro regio etiam fit, vt in. l. sequent. statuitur, secus autem, vbi tempus non currit ignorantibus, quia tunc vera est sententia Tiraquell. dicentis, non currere dilationē hanc, dum lis agitur super traditione rei, quoniam donec per sententiam explore-tur, non dicitur quis scire rem esse alienatam, vt in. l. quandiu. C. qui admi. Cum igitur iuxta ius nostrum regum nouem dies retractu currant, vt dixi, ignorantibus, absentibus, & minoribus, vt in. l. sequent. nimirum si currant non obstante lite & controuersia super traditione rei. † Quod autem dixi numero. 5. in fin. sape aliās in venditionibus tempus rei traditæ spectari, vt in. l. si aliena res, in principio, & in. l. si is qui. §. vltim. & in. l. iusto. §. et si possessionis. ff. de vsucapion. illud non fit ex eo, quod contractus non sit perfectus ante traditionem, sed quia agitur de præscriptione, quæ iure ciuili Imperatorum, & Regio partitarum bonam fidem exigit in eius initio, licet postea mala fides superuenerit. l. 1. C. de vsucapio. transforman. l. sequitur. §. de illo. ff. de vsucapio. l. bonæ fidei. ff. de acquiren. rer. domi. l. 12. titu. 29. part. 3. quare initium præscriptionis attenditur, & sic possessionis seu traditionis, a qua incipit præscriptio. l. sine possessione, & l. 3. ff. de vsucap. & non tempus contractus, quia nihil attinet ad præscriptionem, vt sentiunt clarè leges in contrarium citatæ, quicquid Accursius inuoluerit, dicens per eas leges, tempus etiam contractus esse spectandum in emptionibus rei alienæ, licet secus sit in actionibus ex testamento, & stipulationibus, in quibus nullum constituitur discrimen in dictis legibus, sed vtraque in specie tempus traditionis inspicitur.

23 † Sed quod dictum est numero. 6. contractus venditionis non omnino perfectum esse ante traditionem intelligi oportet, iuxta ea quæ diximus supra hac eadem gloss. numero. 2. & 1. 4. dum retulimus quatuor perfectiones contractuum. Quatenus verò diximus verba in priori significato esse accipienda, negari non

non potest, quoties verba impropriantur, nisi in potiori significatione accipiantur: sed si in propria significatione accipi possunt, satis est, nec tunc in potiori significato necessario sunt intelligenda, cum sufficiat, si verba proprie intelligantur, ut in. l. 1. si is qui naum. ff. de exercito. & ita nuncupatum illud limitat Socin. consilio. 304. col. vlt. verific. nec obstat ultimum, lib. 2. quod repetitur consil. 25. libr. 3. hic autem clarum est venditionem, etiam ante traditionem veram esse, & propriam, perfectamque, ut. d. num. 12. & 14. probauimus, ideo nil amplius est discendum de potiori significato. † Nec obest decisio. liquoties. C. de reuendi. & l. 50. tit. 5. part. 5. quandoquidem ideo ibi secundus emptor, cui res tradita est, habere debet rem venditam, & non primus, quia in secundum emptorem mediante traditione translatus fuit dominium, & possessio. l. traditionibus. C. de pact. in primum vero non, cum ex solo titulo dominium non transferatur. l. pen. C. de reuendi. si ager. ff. eo. tit. l. Quintus. ff. de action. empti. l. qui tibi. C. de heredit. vel actio. vendi. solum ergo competit primo emptori actio personalis ex empto contra venditorem. l. 1. in principio, cum similibus. ff. de actio. empt. quæ non sequitur fundi possessorem. l. si. §. vlti. ff. de contra. empti. l. 1. §. si heres. ff. ad Trebell. de qua actione latè agit Ant. Gomez de contractibus, cap. 15. nu. 21. post medium, quare primus emptor agere non potest aduersus secundum, cui res fuit tradita, non tamen ob id definit valere prima venditio, competit siquidem primo emptori actio ex empto ad pretium, damna, & interesse aduersus venditorem. l. 1. in prin. ff. de actio. empti. l. 50. tit. 5. part. 5. Quin etiam criminaliter agi potest aduersus venditorem, ut in. l. 1. de fals. l. 7. tit. 7. part. 7. † Eodem modo respondere poteris ad tex. in. l. vltim. §. Lutus. ff. de dona. vbi si fundus Titio donatus ante traditionem pignori obligetur ab ipso donante, quamuis pignoris constitutio valeat, non tamē definit valere donatio, & perfecta esse ante traditionem, vt dicitur, ibi, perfectam esse, sed fundus transit cum suo onere hypothecæ in donatarium. † Nec me mouet. l. si fundus. ff. loca. vbi publicatur res alicuius ab ipso vendita si non dum erat tradita, quoniam non ob id definit valere venditio, & oritur actio ex empto emptori ad recuperandum pretium ab ipso fisco, non autem recuperabit interest propter fauorē fisci, vt ibi dixit tex. ille. Item quia fundus publicatus, de quo in ea lege, fuit assignatus militibus in præmiū, quod fieri poterit, ut in. l. Lutus. ff. de cuius. quare nimirū si ad pretium dumtaxat cōpetat emptori actio ex empto, quemadmodū etiam sit, cū res tradita fuisset emptori, non enim cōpetit actio de euictione, nisi ad solum pretium, ut in. d. l. Lutus. † Nec oberit, quod non dici poterit exijisse à familia, vel cognatione, quod non est alienatum: sed alienatum non dicitur propriè, quod in dominio venditoris manet, ut in. l. alienatum, in prin. ff. de verbo. signi. quoniam text. noster non statuit terminum nouem dierum ab alienatione, sed à venditione, ut constat ibi, *E despus que fuere vendida haſta nunc dias viniere*. At venditum rectè dicitur ante traditionem & propriè: & sic ante dominij translationem, ut docet Vlpianus in. d. l. alienatum.

† Ceterū quod de emphyteuta, vassallo, & possessore maioratus diximus numero. 8. pro credit ad euitandam poenam, ut dixi supra numero. 20. & quia ea in specie prohibita est alienatio, & sic translatio dominij, quare venditor non incurrit poenam, donec tradat, & dominium transferat: secus in nostro casu, vbi non agitur de alienatione, sed de venditione, ut dixi numero. præcedenti. Vltima ratio, numero. 9. tradita, quod non ita facilius venit in notitiam consanguinei venditio, vel actus aliquis fidei traditionis, ut constitui & similitum, ac ipsa vera traditio, quare æquum videtur, ut nouem dies ad retrahendum constitui currant à tempore veræ traditionis, non venditionis: frivola profecto ratio est, & debile admodum argumentū, quandoquidem tempus retractus currit ignorantibus, & absentibus, ut in. l. 1. qu. infra eo. quid ergo ad rumbam, quod non veniat in consanguinei notitiam? Præterea fraudis præsumptio minime cessat, etiam si res immobilis vendita, tradita fuerit: poterit siquidem traditio fieri clam, quo tempore non adesset consanguineus, quod iuste fieri posset, nec ob id clandestina seu vitiosa dicitur possessio, ut in. l. 1. clam possidere, in principio. ff. de acq. posse. in verba hæc, nec quinquā clam possidere incipere, qui sciente aut volente eo, ad quem eares pertinet, aut aliqua ratione bona fide possessionem nanciscitur. Ex quibus constat hanc vltimam, & communem sententiam veram esse, nempe, quod nouem dies currant à die factæ venditionis, & si traditio facta non fuerit. † Quarto quæro in venditione conditionali, à quo tempore currant nouem dies consignati ad retractum, an à die celebrati contractus, an verò ab adimpleta conditione? Et videtur quod à tempore celebrati contractus, per text. in. l. 1. §. biduum. ff. quam. appell. et, & capitulo biduum, in principio. 2. quæst. 6. vbi si feratur sententia sub conditione, statim ex die sententiæ currit tempus appellandi, nec spectatur dies aduenientis conditionis. Præterea in cōtractibus conditionalibus inspicere debet tempus contractus, non aduenientis conditionis. l. si filiufam. vbi Bar. & alij. ff. de verb. obl. & l. 2. §. ea quoq. ff. de collatio bonorum. l. vltim. ff. de stipu. seruorum. l. quæ legata, & l. seq. ff. de reg. iur. l. 32. & ibi Greg. Lup. in glo. 1. tit. 13. de pignoribus, par. 5. & quæ traduntur à gloss. & doct. in. l. si vxor tua. C. de cond. infer. Bart. in. l. si rem meam. ff. de ver. obl. locus etiam contractus conditionalis, non conditionis impletæ inspicitur, ut tradit glo. ab omnibus recepta in. l. si vxor. ff. de iudi. † Præterea venditio conditionalis statim est perfecta antequam conditio extiterit, ut in. l. necessario. §. si ita res. ff. de periculo, & comm. rei vend. ita ut non liceat alteri ex contrahentibus, inuito altero, ab ea discedere, ut scribit gloss. ibi, & in. l. 1. in prin. C. eod. titulo, & in. §. 1. instituta de emptione & venditione, & Hostiensis in summa, eodem tit. §. 2. in fine. Salicetus in. l. 1. §. cur. C. de actionibus, & obligationibus, & doctores vbiq. teste Tiraquello libro. 1. de retractu. §. 1. glof. 2. numero. 26. & glossa. 10. numero. 43. ex quo plura infert Tiraquell. in dictis locis. Ex his hanc sententiam tenuit Guido Papæ decisio. Delphinatus. 257. col. 1. verific. sed iuxta præmissa. † Sed verior, & receptior est opinio contraria, imo quod nouem dies re-

Libro.5. Titulo.11.

tractus currant à tempore conditionis impletæ, & nō
 à tempore contractus, quam tenent Gaill. de Cun. &
 Alberi. in l. 1. §. annus. ff. quan. actio de pecul. annal.
 est, per text. ibi, idem Alberic. in. 1. parte statutorum.
 quæst. 97. in fin. Bald. in tract. protomixeos, numero
 14. Gera. Vago in sua disputatione retractus, Matth.
 Affli. in tracta. de iure protomixeos. §. 3. num. 22. idem
 voluit Sebastian. Neapoda in tracta. de iure congrui,
 in verbo, emit, Tiraq. lib. 1. de retra. §. 1. glo. 10. numer.
 45. Dynus in l. de diuisione. ff. solu. matrim. Montal.
 in l. 13. in verbo, nueue dias, tit. 10. lib. 3. fori, Cyfont.
 in l. 70. Tauri. pen. colum. vers. 3. dubitatur, & ibidem
 Gomez Arias. nu. 31. & Anto. Gomez, num. 21. & ite-
 rum lib. variarum, & resolu. tomo de contractibus. 2.
 c. 11. num. 29. vers. 4. effectus. d. Did. Couatru. lib. 3.
 resolutio. cap. in. num. 1. quibus accedo, quoniam ante
 impletam conditionem non dicitur perfectus contra-
 ctus, sed quodam ius quæsitum, vt in l. hæc vendi-
 tio, in principio. ff. de contrah. emp. cuius verba sunt.
 (Conditionales autem venditiones tunc perficiuntur
 cum impleta fuerit cōditio). l. cedere. ff. de verbo. sig-
 gni. l. bouem. §. si sub conditione, ibi, quia nondū per-
 fecta emptio. ff. de ædili. edi. † Quare neque interim
 ex ea agi potest. l. si pupilli. §. videamus. ff. de nego.
 gest. l. grege. §. si sub conditione, ibi, ante conditionem
 non recte agi, cum nihil interim debeatur. ff. de pig-
 l. 17. tit. 13. part. 5. d. l. bouem. §. si sub cōditione, ibi, an-
 te conditionem existētem inutiliter agitur. ff. de ædi-
 li. edi. l. hoc iure. ff. de verbo. obliga. l. pecuniam, in fi-
 ne. ff. si cert. peta. cum similibus à Tiraqu. citatis libro
 1. de retractu. §. 1. glo. 2. nu. 21. Ex quo plura inferit, nu.
 22. & sequentibus, nempe, quod ante impletam cōdi-
 tionem non debentur laudimia, nec incidit res in cō-
 missum, nec debetur gabella, cum alijs pluribus ab eo
 dem Tiraq. congestis in relesti. l. si vnquam, verbo,
 reuertatur, num. 225. C. de reuo. dona. † Ex quo etiam
 inferit Ange. consil. 189. liberationem generalem omni-
 um obligationum non comprehendere obligatio-
 nes sub conditione contractas, quod multis probat,
 quin, & contractus conditionalis non dicitur propriè
 contractus, secundum Aretin. consil. 11. colum. 1. Nec
 creditor conditionalis dicitur propriè creditor, vt vo-
 luit Iacob. Butr. Alberi. Sali. Fulgo. Rom. Alex. Aret.
 & Iaso. in l. 1. ff. si cert. peta. Stepha. Bertrand. consilio
 28. num. 8. libr. 4. Franc. Ripa. lib. 2. responso. capit. 29.
 numer. 7. & idem in debitore conditionalis, quod non
 sit propriè debitor, dicit idem Aretin. consilio. 108. nu-
 mero. 1. versiculo. 2. principaliter, & ante cum Dyn.
 in l. si is cui. ff. de actio. & obligatio. & Albericus in.
 l. creditoris, ad fin. ff. de verborum significa. facit. l. si
 quis sub conditione. ff. si quis omi. cau. testa. & l. in
 stipulatione, & l. plerumque. ff. de iure dot. idem Al-
 beri. in l. 2. §. 1. num. 19. ff. si cer. peta. hæc omnia proba-
 tur, vel ex eo, quod si conditio in contractu appōita
 deficiat, deficit similiter contractus, & est nullus ac si
 ab initio celebratus non fuisset. l. necessario in princ.
 ff. de pericu. & cō mo. rei vendi. ibi, quod si sub cōdi-
 tione res venierit, siquidem defecerit conditio, nulla
 est emptio. l. pecuniā, vers. perinde est ac si nulla stipu-
 latio interuenisset. ff. si cer. pet. vbi hoc notat Pau. nu.
 3. Soci. notab. 6. Alex. vlt. notab. Iaso. 5. notab. Deci.

2. notab. † Nec oberit huic sententiæ d. l. 1. §. biduum.
 ff. quan. app. sit, quia quando iudex fert sententiā sub
 conditione, iam incipit grauare partem, glo. in l. 3. §.
 1. vers. hæc prena, in verbo, experitur. ff. quod qui iur.
 vbi Bal. eam cōmendat, & notat pro appellantiibus qui
 dicunt se læsos, ob id quod lædi possent, Bal. post Inno-
 cen. in c. quoad consultationem col. 2. ver. viterius no-
 ta extra de re iud. & Panor. in c. præterea requisiti, &
 ibi Philip. Francus de appella. Iaso. in l. si cui legetur,
 col. vlti. ff. de lega. 1. Tiraq. lib. 1. de retra. §. 1. glo. 10. nu.
 48. & sequent. † Ad id quod diximus, in contractibus
 conditionalibus debere inspicere tempus, & locum con-
 tractus, non conditionis impletæ, respondeo verū ef-
 fe, vbi iam conditio exitit, quoniam tunc est purifi-
 catus contractus, omnesque fortitur effectus, quos &
 contractus purus. l. vlti. §. Titius, iuncta glo. ff. de vulg.
 & ibi Bald. Angel. Arc. in. Alex. & Iaso. text. etiam in
 l. si te solum. ff. de hære. insti. l. fed. et si. de sua. §. vltim.
 ff. de acq. hæred. l. si à reo. §. sub diuersis. ff. de fideiuf.
 l. vltim. §. si. ff. de verb. oblig. vbi ceteri interpretes, &
 ad implementum conditionis retrotrahitur per fictio-
 nem ad tempus contractus. l. potior, & l. qui balneum
 in fin. vbi etiam doct. ff. qui potio. in pigno. habe. l. 32.
 tit. 13. de pignoribus, part. 5. quam ibi explicat Gregor.
 Lupi, & Anto. Gomez de contractibus. c. 11. num. 30.
 Quo fieri asseuerat in vers. ex qua regula, quod habi-
 litas seu capacitas creditoris consideratur tēpore con-
 tractus, non verò tempore existentis conditionis. d. l.
 si filius fa. ff. de verbo. oblig. cum cōplicitibus, nu. 29. ci-
 tatis. † Infert etiā, quod gabella debetur impleta con-
 ditione eo in loco, vbi celebratus fuit contractus, non
 verò in loco nec tempore existentis conditionis, ita-
 que pertinebit conductori eius loci, & temporis, quo
 fuit celebratus contractus, secundu Bart. Paul. & do-
 ctor. in l. cum Titio. ff. ad l. Falcid. Bald. Paul. & cæ-
 teros in l. diuortio. ff. soluto matrimonio. Romanum
 in l. si Stichum. §. stipulatio. ff. de verborum obligat.
 Ioann. de Firmo in tracta. gabeillarum. 6. par. quæst. 1.
 vbi multa allegat, atque iterum in. 5. part. q. 11. atque
 in. 3. part. 8. partis princi. quæst. 27. Tiraquell. lib. 1. de
 retractu. §. 1. glo. 10. nu. 44. citans Bald. in l. 1. ad fi. C.
 de nundi. & hoc propter retrotractionem, quæ fit iur-
 is fictione, vt in d. l. potior, & l. qui balneum. ff. qui
 potio. in pigno. habe. l. 32. tit. 13. part. 5. † Dies autem
 contractui conditionalis appositus, currere non inci-
 pit, nisi postquam conditio impleta fuerit, quando
 dies non est certus nec determinatus, sed reiterabilis
 & in genere, vt vsque ad annum, vel mensem, vt in l.
 tali facta stipulatione. ff. de iure doti. quem ibi notat
 Odo. Bal. Salice. & Iaso. à S. Geor. Bartol. & docto.
 communiter in l. si cui legetur. ff. de lega. 1. text. in l. 1.
 §. annus, vbi etiam doct. ff. quan. act. de pecu. anna-
 est. Ant. Go. de cōtractibus. c. 11. n. 33. qui nu. præcedēti
 discutit, an adueniēte cōditione spectetur dies, & di-
 stinguat, inherēdo verbis Bar. in l. ita stipulatus, nu. 51.
 ff. de ver. obl. Sed iure regio, indistincte spectatur dies
 impleta conditione, vt in l. 17. tit. 11. de ver. obl. p. 5. vbi
 id adnotauit Gre. Lu. in gl. 1. † Ad text. in d. l. necessa-
 rio. §. si ita res. ff. de peri. & cō. rei vñd. respōdeo, ideo
 ibi esse perfectā venditionem, quia cōditio si naus ex
 Asia venerit, siue non venerit, ibi posita, certum erat
 esse

esse adimplendā, quare nimirum perfecta appellatur, sed non pura, vt ibi aduertit Accursius: conditionalis siquidem est, quamuis, vt pura habeatur propter certitudinem implementi, venire enim aut non venire nāuem oportet. Quod autem dixi, nu. 30. non licere alteri ex contrahentibus a venditione conditionali descedere, verum est, sed non ob id dicitur perfecta venditio, donec conditio euenerit, vt in legibus superius citatis, nu. 32. & seq. † Operatur autē contractus cōditio nalis, vt si pendente conditione emptor, vel venditor decesserit, si postea conditio extiterit, hāredes eorum obligati sunt quasi iam contracta emptione in præteritum, vt in l. necessario. §. quod si pendente ff. de peri. cu. & commo. rei vendi. & l. 26. tit. 5. part. 5. cum concordan. ab Anto. Gomez traditis tomo. 2. de contractibus. c. 11. numer. 36. qui hoc optime explicat. † Sed ex hoc aliud & quintum oritur dubium, nunquid consanguineus admitti possit ad retractum rei sub conditione venditæ, antea quam conditio impleatur, quod laudē discutit Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 2. num. 21. & pluribus sequen. & tandem numero. 26. & 27. resoluit posse admitti, hocque passim apud Gallos obseruatū, tametsi de iure communi vix posset obtineri: cum perfectus non sit contractus ante impletam conditionem, vt pluribus ostendimus in questione præcedenti. Cederem tamen opinionem, quæ in Francia seruatur, apud nos seruari, quicquid in oppositum dixerit Cyfonta. in l. 70. Tauri. col. 5. vers. 29. dubitatur, sequutus Montal. in d. l. 13. qui tamen hoc non dicit, & tum potissimum hæc opinio procedet, si ad traditionem fuerit deuentum, quo casu transfertur dominium, etiam ante impletam conditionem. L. dotis fructus. §. vlti. & l. seq. ff. de iure doti. quam ad id appendunt Bar. Alex. Iaso. & cæteri in l. 1. §. si vir. ff. de ac. qui. posse. & alij à Tiraquell. citati lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 2. nu. 18. & sequen. Sed adueniente conditione credere ratificari debere, vt retrahatur ad tempus factæ oblationis, vel pretij consignationis. vt in l. 1. ex hoc iure, vers. 1. ff. de regulis iuris. l. 1. vers. si ratum. ff. quod iussu. l. vlti. C. ad Macedo. c. pen. de sentent. excommu. libro. 6. capit. rati habitationem. de regulis iuris eodem libro, modo rati habitio hæc fiat intra nouem dies ab hac lege præfixos à tempore impletæ conditionis computandos, iuxta l. bonorum. ff. rem rat. habe. & ibi adnotarunt Bart. Alberic. Angel. Paul. & communiter docto. cum alijs ab Antonj. Gomez citatis tomo. 2. de contractibus. cap. 11. num. 30. vers. 41 ex quibus infero. † Sed aliud occurrit dubium, & erit 43

venditionis, sed titulo pro suo orto ex ipsa traditione, & demum adueniente conditione confirmatur ex titulo præambulo venditionis, vt probatur ex l. necessario. §. quod si pendente. 2. ff. de peri. & commo. rei vendi. cuius verba sunt. *Quod si pendente conditione res tradita sit, emptor non poterit eam rescapere pro emptore.* Eccē pendente conditione non potest emptor iuuari ex ista emptione ad vluapiendum titulo pro emptore: sed traditio pendente conditione facta operatur titulum pro suo, qui prodest ad dominij acquisitionem si venditor erat dominus. † Septimo quæro, annouendū dies retractus currant à tempore venditionis factæ cum pacto de reuendendo post certum tēpus restituto pretio, an verò à tempore huius facultatis redimendi finitæ? Tiraq. hoc latissime examinat pro vtraque parte lib. 2. de retractu. §. 2. gloss. vnica, & demum resoluit veriore esse sententiā, vt scilicet, currat tēpus statim à die facti contractus, nō spectato tempore reuenditionis, quam refert tenuisse Ioan. Fabrum in §. 1. in fi. insti. de emptio. & vendi. Guido Papæ decisio. Delphina. tus. 257. vers. sed iuxta præmissa, idem voluit Sebastia. Neapoda. in tractatu congrui, in verbo, emit. Matth. Afflict. in tracta. protomixeos. §. 3. numero. 20. & 21. & in decis. Neapoli. 338. ad finem, & Ioan. Montolo. in promptuario iuris, tomo. 1. in verbo, redimere, vers. 2. Quibus accedo, eo quod venditio cum huiusmodi pacto vera est venditio, & omnibus numeris absoluta & perfecta, quandoquidem re tradita sit emptor dominus, & facit fructus suos nec eos tenetur restituere venditori, etiam si res redimatur, vt in l. 2. vbi Bald. & Paul. C. de pact. int. emp. & vendi. cum multis concordantijs à Tiraq. congestis lib. 2. de retractu. §. 5. gloss. 2. & quod ipse tradit eodem lib. 2. §. 2. glo. vnica, nu. 34. & 35. Ex quo aperte cōvincitur huiusmodi venditionem puram esse, non conditionalem, nam aliās fructus non faceret suos. d. necessario. §. quod si pendente. ff. de peri. & commo. rei vendi. l. 2. ff. de in diem adiectio. l. omnia. §. 1. ff. de legat. primo. Roma. singul. 440. Soci. consilio. 170. vers. ad tertium, lib. 2. Tiraq. libro. 2. de retractu. §. 2. glossa vnica. numero. 73. quæ venditio licet pura sit, sub conditione tamen resoluitur, & hæc conditio resoluiua non suspendit actum, nec eum facit conditionalem, sed tantum ex euentu ipsius eum resoluit, vt optime declarat Iurisconsultus in l. 2. 3. & 4. cum glossa. ff. de in diem adiectio. & in l. 3. & ibi gloss. & Alberic. ff. de contrah. emptio. cum concordan. per Tiraquell. traditis. d. §. 2. gloss. vnica, numero. 74. & sequent. † Ex quo idem ipse Tiraquell. in prin. d. gloss. vnica asseuerat, pactum de reuendendo non esse impedimento, quā interim antequā venditor retrahat admittatur consanguineus: quod de iure procedere asseruit Matth. Afflict. in tractatu protomixeos. §. 3. numero. 21. Sebastia. Neapoda. in tracta. de iure congrui, in verbo, emit. Carolus Molinæus in consuetudini. Parisiens. titulo. 1. §. 3. glossa. 5. numero. 22. Ex quo etiam fit, vt venditor præferatur consanguineo, si ambo concurrant, quod asseuerat Tiraquellus libro. 2. de retractu. §. 1. glossa. 7. in principio, contra Fabrum, in d. 1. instituta de emptione & venditione, & Afflictum, vbi supra, quod

Libro.5. Titulo.11.

quod expresse obseruat Anto. Gomez, in.l. 70. Tauri, nu. 18. Fit etiam, vt venditor ipse possit à consanguineo qui rem retraxit redimere ex vi pacti de reuendendo, vt probat idem Anto. Gomez in.d.l. 70. Tauri, numer. 18. verum, maius tamen dubium, quod tamē mihi minus videtur dubium cum retrahens teneatur reddere idem pretium, quod emptor desit, sed pactum de reuendendo pars est pretij, & minuit pretium, vt in.l. fundi partem. ff. de contrah. emptio. probauit latissimè supra eo.

- 44 l. 1. gl. 2. nu. 26. cum tribus sequentibus. † Octauo quæro, si res vendita fuerit alicui pro annuo redditu redimibili à quo tempore currant nouē dies constituti ad retrahendum, an à die contractus celebrati, an vero à redemptione? Hanc quæstionē latè discutit dom. Did. Couarru. lib. 3. resolutio. c. 11. & concludit, quod à die celebrati contractus optimis rationibus: cui malo accedite, quàm Tiraquello, lib. 2. de retractu. §. 2. gl. vni. num. 85. & seq. vique in finem, qui contrarium tenuit, dicens hunc contractum conditionalem esse, cuius oppositum probat optimè, d. Did. Couarru. d. c. 11. numer. 5. & 6. vide eun & quæ diximus supra eod. gloss. 1. nu. 24. 25. & 26. † Nono & vltimo quæro, si quis rem patrimonialē vēdat nomine al. erius, cuius res erat, acurrat tempus retractus à tempore factæ venditionis, an à tempore ratihabitionis, vide Tiraquell. 1. de retractu §. 1. gloss. 10. nu. 61. & sequendicam infra eo. l. 8. gl. 14.

GL OS. VII.

- 1 *Retractus an habeat locum in datione in solutum? & num. sequen.*
Datio in solutum non est proprie venditio, ibidem.
- 2 *Datio in solutum speciei pro quantitate similis est emptio.*
- 3 *Retractus sanguinis ex statuto, vel consuetudine cōpetens habet locum in datione in solutum, & quare numero. 4.*
- 5 *Statuti verba quando in proprio, vel improprio significato accipi debeant?*
Statuentium mens ex quibus constat, ibidem.
- 6 *Leges regni Castellæ ius cōmune appellātur in regno.*
- 7 *Lex nostra loquitur in contractu venditionis, & sibi similibus excepta permutatione.*
Exceptio debet esse de contentis in regula, ibidem.
- 8 *Datio in solutū speciei pro altera specie similis est permutatiōi, atque ideo in ea locus non est retractui.*
- 9 *Datio in solutum necessaria in quo differat à voluntaria? & nu. seq.*
Retractus an habeat locum in datione in solutū speciei pro altera specie, vel in datione in solutum necessaria? num. 8. 9. & seq.
- 10 *Retractus habet locum in venditione necessaria, & nouem dies hac in specie currunt a die vltimæ additionis, & aliorum nouem dierum, qui dantur ex*

consuetudine debitori ad rem vendicandā à licitatore.

- 11 *Legis. 1. & 6. supra eo. declaratio.*
- 12 *Retractus an habeat locum in re pignoratā pro tāta quantitate, quod non sit spes lutionis, & numero sequent.*
Pignoratio pro pretio æquivalenti an sit alienatio? ibidem.
- 13 *Pignoratio pro pretio æquivalenti rei maiorum, vel predecessorum non habetur pro alienatione, quia præsumitur, quod pignoras redimet eam propter affectionem.*
- 14 *Retractus an habeat locum in transactione?*
- 15 *Retractus an habeat locum in diuisione?*
- 16 *Retractus an habeat locum in re immobili æstimata data in dotem? & num. 18.*
Dos æstimata in dubio facit emptionem, ibidem.
- 17 *Laudemia debentur domino ex re emphyteutica in dotem data æstimata.*
- 19 *Dos æstimata æstimatiōe, quæ facit emptionem potest a tertio possessore recuperari, marito existente non soluendo, & à consanguineo, qui eam retraxit, liberatur tamen possessor dando æstimatiōnem.*
- 20 *Retractus fieri potest à consanguineo omnium rerum, nec vnam rem potest retrahere alijs relictis.*
- 21 *Lex si quis aliam. ff. de solut. explicatur & numero. 22.*
Datio in solutum est indiuidua, ibidem.
Venditis duabus rebus simul diuersis pretijs non potest vna earum ab emptore euelli, si verisimiliter nō esset vnam sine alia emptarius, ibidem.
- 22 *Lex cum plures. ff. de euictio. explicatur.*
Euicta vna ex pluribus rebus venditis vno pretio, an liceat emptori ab emptione rescire? ibidem.
- 23 *Venditio plurium rerum vno pretio facta, non plures venditiones sunt, sed vna dumtaxat, quando agitur de resolutione contractus.*
- 24 *Indiuidua non continent tantam vtilitatem in parte respectu partis, quantam in toto respectu totius.*
- 25 *Pretium non debet particulari solutione diuidi.*
- 26 *Totum est aut admittendum, aut repudiandum non in parte.*
- 27 *Venditio plurium rerum patrimonialium simul facta pro diuersis pretijs, cuiuslibet rei diuisim signato pretio, plures venditiones esse censentur nō vna, atque ideo consanguineus quamlibet earum poterit retrahere.*
Retractus fieri potest in vna re ex plurib⁹ simul diuer
so tamen

so tamen pretio venditis, ibidem.

Rescisio ex remedio. l. 2. C. de rescindend. venditio-
ne, locum habet in vna ex pluribus simul diuerso
tamen pretio venditis, nisi valor aliarum rerum ita
excedat, vt cum lesione in ea re contingente possit
compensari, ibidem.

Gabella plures debentur ex venditione plurimū rerū
simul diuersum pretio venditarum, ibidem.

- 28 Venditio plurium rerum vno pretio facta, quod po-
stea in eodem instrumento in singulas res diuiditur
pro pluribus venditionibus reputatur.

Venditio plurium rerum diuersis pretijs facta, dein-
de in eodem instrumento ex omnibus in vnu pretiū
coacta pro pluribus venditionibus reputatur, ibide.

- 29 Venditio plurium rerum, licet in singula capita pre-
tium sit diuisum vna venditio reputatur, si constet
emptorem non nisi omnes res empturum fuisse, &
quomodo id constabit.

Redhibitio vnius rei ex pluribus diuersis pretijs ven-
ditis fieri non potest, vbi constiterit emptorem non
fuisse vnam sine alijs empturam, ibidem.

Exceptio rei non tradite obstat petenti pretium, si ali-
qua ex rebus venditis, etiam singulis pretijs tradita
non fuerit, si alijs emptor eas nisi simul non fuisset
empturus, ibidem.

Venditio decem ingenuū decem aureis pro qualibet ea-
rum constituto pretio diuisionem nō admittit in re-
tractu, ibidem.

- 30 Datio in solutum, pro centum aureis mihi debitis,
plurium rerum, etiam singulariter aestimatarum, nō
admittit diuisionem in retractu, sed aut omnes sunt
retractande aut neutro earum.

Retractui locus non est pro parte in datione in solutuū
plurium rerū, etiā singulis pretijs aestimatarum, ibid.

Datio in solutum est indiuidua, ibidem.

- 31 Retractus habet locum in re patrimoniali simul cum
alia non patrimoniali vendita vno eodemque pre-
tio, & taxabitur valor rei patrimonialis, idque em-
tori restituatur.

Cap. constitutus de in integru restitui, appenditur, ibi.
Paria sunt rem venditam non subesse, vel obnoxiam
esse retractui, ibidem.

Lex domum ff. de corrah. emp. & l. 14. ti. 15. par. 5.
exponitur, ibidem.

Lex si fundum, ff. mandati, explicatur, ibidem.

- 32 Retractus an habeat locū in re nō patrimoniali simul
cū alia patrimoniali vendita vno pretio, si emptor vo-
luerit omnes res relinquere cōsanguineo retrahēti.

- 33 Retractus an habeat locū in re nō patrimoniali si-
mul cum alia patrimoniali, vno pretio vendita, si re-
trahens vtrumque retrahere voluerit?

Emphyteusi vendita, non potest dominus nisi partem
suam vendicare pretio restituto, nec emptor tenebi-
tur partem socij sui reddere, ibidem.

- 34 Retractui an sit locus in venditione nulla? et nu. seq.

- 35 Emphyteuta non cadit a iure suo si venditio rei em-
phyteutica nulla fuerit.

Venditio si nulla fuerit laudemia, nec gabella deben-
tar, ibidem.

- 36 Nullitatis exceptioni contractibus oppini non potest
ab eo, cuius nil interest.

Agere quis non potest, nisi eius intersit, ibidem.

- 37 Retractui an sit locus in venditione simulata?

Venditio simulata ibidem remissive.

Turpitudine suam quādo alicui liceat allegare? ibid.

si diere el precio porque es vendida la heredad. Lex ista lo-
quitur in venditione, sed an l. cum habeat in datione
in solutum? questio est ambigua & disputabilis, & par-
tem negatiuam tenuit Specul. in titulo de emptio. &
venditio. §. nunc dicendum. 2. versic. sed pone statutuū,
vbi & Ioan. Andr. & iterum in cap. constitutus ad fi-
nem, & ibi quoque Anto. & Petr. de Ancharra. in. 3.
oppos. de in integ. restitui. Alberi. in. l. statuliberi. §.
Quintus. ff. de statulibe. post Alber. & Odo. fred. Lu-
cas de Poena in. l. vltim. colum. 1. versic. item qui nō po-
test. C. de pradi. curiali. lib. 11. Ioan. Porto. in. l. Sena-
tus. ff. de lega. 1. Alexand. in apostillis ad Bart. iu. l. li-
tus. ff. pro empto. & in cōsilio. 76. numero. 10. libro. 5.
Fran. de Aretio conf. 12 §. nume. 3. Corne. confil. 166.
numero. 17. libro. 2. Gerard. Vago in sua disputa. retra-
ctus, versic. secunda conclusio est quod in re data, vbi
hac innititur ratione, quōd datio in solutum vim ob-
tinet venditionis in fauorem eius, cui fit, ideo in eius
lesionem retorqueri non debet, Guido Papæ decisi,
Delphina. 257 in fine. Felin. in cap. vltim. num. 7. in fi.
de accusa. Firmia in tracta Gabellarum. 3. part. 8. par-
tis princip. in. 3. quæst. versic. in quæstione tamē propo-
sita, & iterū in. 4. quæst. lafo. conf. 150. num. 2. libr. 4.
Sebastia. Neapoda. in tract. de iure congrui. Dec. conf.
18. num. 3. Ioan. Crottus in repe. l. filiusfam. §. diui. col.
16. versic. 3. adducitur, & iterum colu. 34. versic. tertia
fit conclusio, & ibi quoque Ferdinan. Loazes numer.
485. & Fra. Ripa, num. 101. ff. de legatis. 1. Paul. Parisi.
confil. 82. num. 18. li. 3. Mouentur, vel ex eo quōd statu-
tum, vel consuetudo admittens cōsanguineum, vel vi-
cinum ad retractum est exorbitans à iure communi,
debetque intelligi in casu proprio, & non improprie,
vt in. l. constitutionibus, & ibi Bart. ff. ad municipa.
vt larius probat præcitati doctores, maximè Paul. Pa-
ris. in. d. conf. 82. nu. 4. & sequentibus, lib. 3. & Corn.
d. confil. 166. num. 8 & 14. lib. 2. sed vt ipsi existimāt da-
tio in solutum non est proprie venditio, idem voluit
ē nostris Montalius in. d. li. 3. in verbo, por otra here-
dad. in fine. tit. 10. lib. 3. fori, fenit Dida. Castelli in. d.
l. 70. Tau. in verbo, vendida, in princ. & ibi Ioan. Lupi.
num. 23. † Sed nihilominus contraria sentētia verior
est, imo quōd retractus sanguinis, & quilibet alius lo-
cum habeat in datione in solutum voluntaria, quādo
species datur in solutum pro quantitate, nam huius-
modi

Libro, 5, Titulo, 11,

modi in solum datio similis est emptioni, seu v' com venditionis obtinet, vt in l. si pradium. C. de cuius. l. eleganter, in princ. & ibi Bart. Bal. Paulusque Castr. sibi contrarius, ff. de pignora. actio. l. vltim. ff. ex quibus caus. in poss. ea. l. si plus, vers. et si iussu. ff. de cuius. l. sequitur. §. de illo, vers. idemque foro. ff. de vsu. cap. l. apud Celsum. §. si quis autem, vers. cu. authoris. ff. de doli excep. l. fenatus, in princ. ibi, quamuis non vt vendat, detrahit. sed vt exsoluat. ff. de leg. 1. Vbi probatur hoc procedere in constitutione pœnali, vt ibi adnotauerunt Alberi. & las. 5. notab. qui eam legem legunt cum §. separauit legis cætera, And. à Barulo in. l. 1. C. de fund. patrimo. li. 1. Et ex quo doctores multas passim quæstiones decidunt, nempe Oldrald. consil. 37. q. 3. Cyn. Bar. Bald. Salic. & Ang. in. c. litera. C. de senten. Bar. in. l. si quis alia. ff. de solut. Frã. de Are. cõs. 32. Vbi ex hoc dixit generaliter, quicquid de venditione dicitur, & in datione in solum habere locum, Guido Papæ consil. 46. col. 2. vers. plus posset considerari, dicens ex datione in solum deberi laudemia perinde atque ex venditione. Deci. consilio. 409. num. 16. & consilio. 558. nu. 1. & consil. 587. nu. 3. & consil. 592. nu. 1. & vlti. Matth. Afflict. decisi. Neapoli. 335. num. 18. & decisio. 368. & sequen. ex quibus multi asserunt, & hoc in statutis procedere, alios etiam refert Tiraq. idem tenentes lib. 1. de retract. §. 1. gloss. 14. num. 4. † Quibus auctoritatibus & ratione subnixi, statutum seu consuetudine retractus, etiam si de venditione simpliciter loquatur, habere locum in datione in solum, tenent nuncupatim Ioan. Fab. & Alberi. in. d. l. si pradium. C. de cuius. idem Alberic. in cætera. §. sed si separauit. & ibi Iaso. num. 10. ff. de lega. 1. idem Alberi. in. 1. par. statutorum, quæst. 88. & iterum in. 2. part. q. 2. col. 1. Bald. in tracta. protomixeos, num. 13. in fi. Ioan. de Plat. in. l. 1. nu. 3. & 4. C. de fund. patrimo. libr. 11. Ludo. Bologni. consil. 21. & consil. 25. Deci. sibi parum constans consil. 160. num. 2. vers. præterea dato quod ista esset datio in solum, & consil. 186. num. 7. 8. & 9. vbi optimè probat Ioann. Crot. & Ferdinan. de Loazes in repe. d. §. diui ille, col. 17. hic numer. 227. Fabia. à Monte Sabini in tracta. de emp. & vendi. in. 21. quæst. 3. quæstionis princip. Boerit. tit. de retractu. in consuetudi. Bituricen. §. 3. colum. 1. Cassane. in consuetu. Burgund. tit. de retractu. §. 9. num. 5. Alcia. libr. 2. de verborum signi. colum. 61. linea. 20. incip. lex ait rem venditam, & Carol. Moline. in cõsuetud. Parisien. tit. 1. §. 13. gloss. 5. in. 10. quæst. & Ferro. ni. in consuetu. Burdegalen. tit. de retractu. §. 25. in prin. Tiraquell. libr. 1. de retractu. §. 1. gloss. 14. nu. 2. & sequentibus, & è nostris idem voluit Cyfonta. in. l. 70. Tauri, quæst. 40. & idem Gomez Arias, nu. 29. post medium, versicul. item non precedebat, & ibi etiam Ant. Gomez, numer. 20. & Greg. Lupi in. l. 55. tit. 5. de emp. & vendit. part. 5. in verbo, vender, versic. ex quo infer. † Quæ sententia mihi admodum placet ex his. quæ diximus, num. 2. & 3. & quia facillimè fraus fieret huic legi, conuentione tacite facta de re patrimoniali vendida Titio pro mille aureis, quos venditor fingeret. ad defraudandum consanguineam se mutuo accepisse ab emptore, eique in solutu præstitisse fundum pro ea quâ titate, cui fraudi esse obuiandû, docet iuriscultus in. l. cum hi. §. si lis. ff. de transactio. l. ordinata. §. videndû. ff.

de l. ber. cau. l. 1. §. si inter. ff. de litigio. l. 1. §. sed & si quis. ff. de Carb. edi. Imperator in. l. 2. C. de indi. v. dui. toll. l. meminerint. C. vnde vil. l. 1. C. de his qui veni. æta. imp. 5 petra. cum similibus. † Ad fundamenta contraria respondendo, & si verba statuti propriè & improprie accipi possunt, quamuis regulariter accipi debeat in proprio significato. i. l. 1. §. is qui nauem. ff. de exercito. l. nō aliter. ff. de lega. 3. Fallit tamen quoties apparet aliud fuisse de mente statuentis, vt in. d. l. non aliter, & notat Bar. in. l. non statuentis, vt in. l. non aliter, & notat Bart. in. l. nō dubium. C. de legib. & in. l. omnes populi. 6. quæstion. princ. vers. iuxta præmissa quæro, quid si in statuto est aliquod verbum, & c. Alexand. consil. 52. num. 2. libr. 1. De qua mente dupliciter constare poterit. Primum, si intelligendo verba iuxta propriam significationem aliquod resularet absurdum vel iniquitas, quoniam tunc accipiantur iuxta improprie per. l. in ambigua. ff. de legi. & l. scire. §. oportet. ff. de excusa. tuto. Secundò, quâ dario statuti repugnat, quæ anima est ipsius statuti. l. cum mulier. 1. ff. solu. mati. l. cum tale. §. falsam. ff. de condi. & demonstra. Dyn. in. c. vltim. de regulis iuris in. 6. Alexand. d. consil. 52. numero. 2. libr. 1. Sed in casu nostro posset iniquitas resultare, si fieret fraus legi, vt dixi numero præcedenti, repugnat etiam rationi legis nostræ, quandoquidem per dationem in solum ita exiret res extra familiam & cognationem, ac per venditionem, quare nimirum permittitur consanguineis rem in solum datam, sicut & venditam retrahere. † Præterea hoc est magis sine dubio hoc in regno, cum leges regiar, vt ius ciuile, & commune reputentur, nec dici possunt statuta, vt latissimè probat Didac. Perez in procemio ordina. 3. q. & ipse probauit in dialo go relatoris. 3. part. c. 34. numer. 3. & 8. & supra hac eadem. l. gloss. 2. num. 17. Et si dixeris lex ista est exorbitans, odiosa, & iuri contraria, vt ex receptiori sententia resoluiamus supra eodem gloss. 1. numer. 14. in fine. adhuc non oberit, cum hac in specie eadem vergeat ratio, quæ in venditione, & ne resultet iniquitas & fiat fraus legi nostræ, vt dixi numero præcedenti. † Probatur vltimo hac eadem lege, ibi, *mas si la quisiere por otra heredad trocar, no le pueda ningun pariente contradexir*. Ecce lex nostra prius loquuta fuerat de venditione rei patrimonialis, & in hoc versicul. excipit casum permutationis, vt in eo locus non sit retractui, sed exceptio debet esse de contentis in regula, vana siquidem est exceptio, quæ non prædicatur de eo, quod regula comprehendit. l. 1. vbi Bart. & docto. maximè Deci. numer. 20. ff. de regulis iuris. Euerardus in locis legalibus loco. 3. vers. 2. dom. Dida. Couarru. lib. 2. resolutio. c. 5. num. 4. Cum ergo permutatio similis sit emptioni. l. si. ff. de rer. permuta. l. 1. ff. de contra h. emp. l. 2. C. de rerum permuta. & in procemio tituli. 6. part. 5. consequitur, regulam nō solum ad venditionem, sed ad alios actus, qui similes sint emptioni extendi, præter permutationem, in qua non discernitur, vter ex contrahentibus sit emptor vel venditor, nec aliquod est signatum pretium, quod offerri & consignari possit, vt dicam infra gloss. 10. in verbo, trocar. Præterea lex hunc permutationis casum excludens alios admittere videtur, qui similes sint emptioni. l. cum prætor. ff. de iudicijs, cum similibus. † Hæc tamen vera & recepta sententia limitatur, vt procedat in datione

in datione in solutum alicuius rei immobilis, pro pecunia debita. Secus autē esset si species daretur in solutum alterius speciei debita: quoniam talis datio in solutum similis non est emptioni, sed permutationi, secundum glos. Cyn. Bart. & Bald. & alios in. l. libera. C. de senten. glos. in. l. si quis aliam. vbi Bart. optime declarat. ff. de solutio. atque ideo in ea locus non est retractui, vt respondit Ludo. Bologni. dict. conf. 25. colu. 4. vers. plus voluit, Tiraq. libr. 1. de retractu. §. 1. glos. 14. numer. 7. in qua datione in solutum seruabis omnia quæ in permutatione dicam infra eo. glos. 10. ¶ Secundo limitatur, vt procedat in datione in solutum voluntaria, secus in necessaria, quæ fit per iudicem in defectum licitatorum, vt in. l. a diuo Pio. §. si pignora. ff. de re iudi. & l. vlti. in fi. titul. 27. de executione rei iudicata, par. 3. hæc siquidem non dicitur propriè datio in solutum, sed additio creditori facta, vt ex dict. §. si pignora, expendit Alex. d. conf. 52. num. 2. & sequ. libro 1. Nec comprehenditur sub statutis de venditione loquentibus, vt Alberi. adnotauit ex. l. senatus, in principio. ff. de lega. 1. quam legit. sub. l. cetera. §. fi. eo. titulo & in. 2. parte statutorum. q. 2. cum concordan. à Tiraq. congestis, lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 14. numer. 9. Nec ex ea dominus habet laudemiam, vt censet Guille. de Cui. Bar. Bal. Fulgo. & Paul. Castr. in. l. si ideo. ff. de conditio. furti. lafo. in. l. vltim. 7. q. C. de iure pignori. sed hoc vltimum verum non est, vt apud eundem Tiraquel. videre licet dict. glos. 14. numer. 14. Nec continetur in prohibitione alienationis. l. diuus. ff. de peti. hæredi. l. peto. §. prædium. ff. de lega. 2. cum concordan. Tiraquell. dict. glos. 14. numer. 11. Ex quo inferitur retractui locum non esse in huiusmodi necessaria additione, vel datione in solutum, quod voluit Ioan. de Plat. post alios antiquiores in. l. 1. numer. 1. & 4. C. de fund. patrimon. libr. 1. Masueri. tit. de executione & subhasta. §. item pretij distributione ad finem. lafo. in. l. cetera. §. sed si separauit. nu. 10. ff. de lega. 1. Matt. Affli. in tracta. de protomixeos §. 3. numer. 16. Ferdi. Loazes in dict. §. diui numer. 228. & numer. 485. Fabia. à Monte in tracta. de emptione & vendi. q. 3. prin. numer. 46. Deci. conf. 160. num. 2. vers. præterea dato, Ioan. Corraf. libro. 3. miscellanorum cap. 3. Montalu. in. d. l. 1. 3. in verbo, porotra heredad, tit. 10. lib. 3. fori. Greg. Lupi in. l. 55. in verbo, vender, tit. 13. 5. part. 5. facit. tex. in. l. 6. supra eo. vbi dixi in glos. i. nu. 7. & 8. ¶ Cæterum hæc limitatio vera non est, vt pluribus rationibus probat Tiraquell. libr. 1. de retractu. §. 1. glos. 14. num. 13. & sequ. quod potissimum procedit iure nostro regio, quo & in alienatione necessaria, quæ fit per iudicem per subhastationem locus est retractui, & currunt nouem dies à die vltimæ additionis, vt in. l. 9. infra eo. sumpta ex. l. 70. Tauri, si ergo retractui locus est in venditione necessaria, habebit ergo etiam locum in datione in solutum necessaria, quippe quæ iure nostro æquiparentur, vt in. l. vlt. tit. 27. de execu. rei iudi. part. 3. ibi: como en manera de compra, vt latius dixi supra eodem. l. 6. glos. 8. numer. 6. Ex quo cessat quod de iure communi Imperatorum aduertit Tiraq. 14

14. nume. 18. & Bald. confil. 300. libr. 1. per text. in. l. ordo. C. de executio. rei iudi nam iure regio hæc duæ species æquiparantur, vt in. d. l. vltim. tit. 27. part. 3. ex quo hanc sententiam sequuntur Cyfenta. in. d. l. 70. Tauri, colum. 6. vers. 40. dubitatur, & Gomez Arias ibi num. 29. prope finem, vers. tamen taliter. ¶ Cui tamen ob stare videtur text. in. d. l. 6. supra eo. vbi in re per iudicem additæ creditori in solutum non est locus remedio. l. 2. C. de rescind. vendi. licet in re per iudicem per subhastationem maior licitatori vendita locus sit eiusdem legis remedio, vt in. l. 1. & l. 6. supra eodem, vbi creditor coactus fuit rem in solutum accipere, cuius licitatores inuenti non sunt, vt ibi dixi, sed hæc ratio non tollit obiectionem, imò secundum Gomezium Arias in. d. l. 70. Tauri, num. 11. eius dict. l. 6. argumento, idem videtur statui debere in specie, de qua agimus, licet postea dicat aliam diuersam rationem esse in casu nostro, quam in casu. d. l. 6. & non aperit aliàs, sed tu vide optimam rationem differentie ex his, quæ in. d. l. 6. supra eod. dixi glo. 1. & 2. ¶ Secundo quæro, an retractus habeat locum in re pignori vel hypothecæ subnixæ, pro tanta quantitate & nulla spes sit luitiois? Et Tiraquell. libr. 1. de retractu. §. 1. glos. 14. numer. pen. dixit locum esse retractui, arg. ex. in. l. qui habebat, in principi. ff. de lega. & eorum quæ notantur à Iaco. de Rabenis, & alijs in. l. 1. §. per seruum ff. de acqu. possess. cum pluribus concordantijs per Tiraq. traditis in præfatione retractus lignagier, num. 36. vbi huiusmodi pignus loco alienationis esse probatur, creditoremq; dominum pignoris esse censeri, licet aliàs ex pignore non transeat dominium, semperq; debitor maneat dominus, vt in. l. 1. §. seruus. ff. ad Sillani. & l. generaliter, in principi. ff. qui & à quib. & in. l. 1. §. per seruum ff. de acqu. possess. l. statu liber ff. ad. l. Falci. ita vt creditore inuito possit eam re debitor in alium transferre, vt in. l. si debitor. C. de districtio. pigno. & ibi concor. in glo. ex quo non prohibetur pignus accipere qui emere prohibetur l. in quoru. ff. de pigno. hoc tamen nõ obstante quando est tanti pignorata, quod non sit spes luitiois, censetur, vt dixi, alienata, atque ideo nimirum si possit à consanguineo lui & retrahi, quod & voluit Ioann. Igne in dict. l. 1. §. seruus, nume. 11. ff. ad Sillani. & Anton. Gomez his non citatis in. l. 70. Tauri, num. 23. ¶ Ego autem censeo hac in specie locum non esse retractui, quoniam verum non est non subesse spem luitiois, licet enim tanti & pluris pignorata sit, quæ sit eius rei valor, quia tamen supponimus eam esse maiorē, propter affectionē creditur à debitore esse luendam, vt in. l. si in emptione. ff. de pigno. non ergo erit locus retractui, cum non censetur res alienata, nec legatum per talem pignorationem censetur reuocatum, vt docuit singulariter Paul. Cast. in. l. qui post. C. de lega. quem ibi sequitur Alex. in fi. & Corn. post prin. & lafo. num. 2. in prin. Ioan. Lu. in repe. rub. de do. int. vi. & vx. §. 69. num. 10. ver. quod intelligo. Ripa in. l. filiulus. §. diui, nu. 3. ff. de leg. 1. & in l. 1. numer. 12. ff. de pigno. Tiraq. libr. 1. de retractu, in præfatio. num. 36. fi. ¶ Tertio quæro, an in transfectione locus sit retractui? hanc questionem lge examinat Tiraq. libr. 1. de retractu. §. 1. glos. 14. à num. 60. vsque ad numerum 76. resoluitque locum esse retractui, non rei, de qua transfectione est, sed iuris quod ipse transgens dimisit, nec cōsequetur

sequeatur plus consanguineus ex retractu, quam ipse transigens esset consequuturus, atque ideo si transigens possidebat, & ipse quoque consanguineus possidebat sine praedictio iuris ab alio praetenti: si non possidebat, nec retrahens possidebat, sed poterit prosequi ius, quod transigenti competebat, quodque idem remisserat, ut in simili dicimus de minori restituto, ut optimè declarat ipse idem Tiraquell. d. gloss. 14. numero 74. Sed iure nostro regio crederem, non admitti retractum in transactione, quandoquidem retractus, de quo in hac lege non competit ad ius, sed ad res dumtaxat immobiles, ut latè probauimus supra hac eadem leg. l. 1. in principio, usque ad numerum. 50. & hoc voluit Cyfontan. in l. 70. Tauri, columna. 6. versicul. 34. dubitatur. ¶ Quarto quæro, an in diuisione sit locus retractui? Hoc dicit Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. 1. in glossa. 14. numero. 76. & 77. & nihil decidit, ego tamè crederem locum non esse retractui, quod & voluit Matt. Afflictus in tractat. p. tomixeos. §. 3. num. 25. ¶ Quinto quæro, an retractus sanguinis habeat locum in re immobili æstimata data in dotem? Respondeo locum esse, eo quod dos non minuat ex huiusmodi retractu: quandoquidem pretium reddit consanguineus, libereturque maritus soluto matrimonio reddendo pretium. l. quotiens, & ibi glossa & dolor. C. de iure doti. l. plerumque. §. si ante. ff. eodem titulo, ubi dicitur quod est vera venditio, & licet quædam sit æstimatio ad sciendum dumtaxat valorem rei, in dubio tamen æstimatio facit emptionem. l. 1. §. æstimata. & §. æstimatas. C. de rei vxor. actio. l. 3. & ibi Bart. ff. l. 3. ca. & legibus supra citatis, gloss. Faber. & Bald. in l. si inter, & in l. in rebus in principio in verbo æstimatæ ubi etiam doctor. C. de iure doti. Bald. in l. ex conuentione column. 1. versic. 3. casu. C. de pact. ubi id pulcrè declarat Bart. in l. si vt certo. §. nunc videndum, propè si nem. ff. commoda. & in l. 1. §. fin. num. 3. ff. de æstimato. actio. Alex. consil. 79. num. 2. lib. 5. & ibi Carol. Molin. idem Alexan. consil. 156. num. 1. lib. 6. Franc. de Aret. consil. 84. nu. 1. & fin. Fran. Cremen. singul. 18. consil. 137. num. 3. libr. 1. Soc. consil. 289. num. 1. lib. 2. Stepha. Bertrand. consil. 235. num. 2. libr. 1. & consil. 158. num. 1. lib. 4. Dec. consil. 682. num. 1. Ant. Rube. consil. 5. col. 1. Ioan. Lupi in repet. rubr. de donat. int. vi. & vxor. §. 17. num. 8. Socin. §. 6. num. 4. lib. 1. Maria. Socin. Junior. consil. 141. lib. 1. Tiraquell. lib. 1. de retract. §. 1. gloss. 14. num. 30. Paul. Paris. alios citans consilio. 81. numero. 10. lib. 3. tex. insignis in l. 7. 16. & 18. tit. 11. de dotibus par. 4. ubi optimè Gregor. Lup. omnium optimè. d. D. Couarru. hanc dicens communem lib. practica. quæstion. c. 22. num. 1. vsque in fin. capitis. ¶ Conuestitur hæc sententia ex eo, quod ex huiusmodi dote æstimata debetur laudemium domino directo rei emphyteuticæ, quæ in dotem datur: poteritque dominus ipse rem sibi retinere si maluerit pretiū eius soluere, ex sententia Specula. in tit. de locato. §. nunc aliqua, vers. 10. idè voluit Alberic. in l. seruus. ff. fami. esciscun. Pet. Iaco. in titul. de actione in re pro emphyteusi, col. 8. vers. itè & in datione in dotē Sal. in l. vlt. nu. 10. C. de iure emphyteut. Imol. in c. potuit. nu. 17. extra de loca. Io. Ray. in c. 1. §. habito. 4. charta, vers. quid autē sit in re emphyteuticaria, tit. de prohi. feud. alic. per Fede. Masueri. in tit. de

emp. & vend. §. item si res detur. Guid. Papæ decisio. Delphi. 48. Aufseri. in decisio. Tolofana. q. 278. Tiraquell. hanc dicens receptam sententiam lib. 1. de retract. §. 1. gl. 14. nu. 108. & seq. quorum sententia vera est, licet lafo, eo quod dos sit necessaria alienatio, teneat contrariū in d. l. vlt. q. nu. 1. C. de iure emph. cui accessit Steph. Bert. consil. 380. in 2. dubio. lib. 2. Arnal. Ferronus in consue. Burdeg. tit. de feudis §. 19. ¶ Ex his igitur vides, quod retractui locus sit si res immobilis patrimonialis detur in dotem æstimata tali æstimacione, quæ faciat emptionem, quod & voluit Matt. Affl. in tract. protomixeos. §. 3. num. 7. Tiraquell. lib. 1. de retr. §. 1. gl. 14. num. 108. & seq. quibus accedo. Limita tamen, ut hæc non procedat, quoties æstimatio non facit emptionem, quod fit in casibus, qui optimè enarrantur ad D. Couarr. lib. practicarum quæst. c. 28. & a Greg. Lup. in l. 7. 18. & 19. tit. 11. de dotibus par. 4. ¶ Limita etiam, nisi maritus fuerit non soluendo, quia tunc vxor eius in subsidium poterit re dotale vèdicare, licet æstimata fuerit æstimacione, quæ faciat emptionem, à quocunq; possessore, etiam à consanguineo, qui eam iure sanguinis retraxit, ut in l. rebus, in prin. ubi gl. quæ ibi omnes sequuntur. C. de iure dot. Bal. & Salyc. in l. interest. C. de usufr. Bal. Nouellus in tract. de dote, par. 7. priuilegio. 23. & par. 8. priuilegio. 7. las. in §. actionum, num. 84. insit. de actio. & in l. traditionibus, col. vlt. C. de pact. Bal. in l. ex conuentione, num. 3. C. eo. tit. Greg. Lup. in l. 7. in verbo, aprecianda. tit. 11. par. 4. d. D. Couarr. lib. pract. quæst. c. 28. nu. 8. qui reprehendit opinionem Ioan. Lup. in d. §. 17. nu. 8. in repet. rub. de donat. int. vi. & vxor. & aliorum plurium autoritate, d. gl. Bal. & Salyc. tenentium, non ceteri dotem datam ea æstimacione, quæ facit emptionem, quoties maritus eo tempore quo dos sibi data fuerat non erat soluendo, dicit enim d. Did. Couarr. eam gloss. Bal. nec Salycetum in d. l. interest, hoc non dicere, sed quod mulier soluto matrimonio possit agere vtili rei vindicatione ad re dotalem (etiam si æstimata fuerit ea æstimacione, quæ facit emptionem) in subsidium marito, non existente soluendo eo tempore, quo dos est restituta, cuius sententia verior est, quoniam hac in specie vxore agente vtili rei vindicatione aduersus tertium possessorem, poterit possessor eam à vendicatione excludere soluendo pretium, quo fuit æstimata, ex sententia Mariani Socini consilio. 224. lib. 2. versic. quini-mo, cui accedunt las. in l. traditionibus, numero. 20. C. de pact. & dominus Didacus Couarruuias dicit. capit. 28. numero. 8. versic. sed si vxor egerit, quorum opinio mihi admodum placet ex rationibus per dominum Didacum Couarruuiam virum peritissimū traditis, quanuis eam opinionem latè improbare conetur Antonius. Negusantius de Fano in tracta. de pignori. 5. part. membro. 3. numero. 28. qui multa alia tradit hac in re, quæ sunt memorie commendanda, eum legito. ¶ Sexto quæro, quid si plures res simul vendantur, an & quando sit locus retractui? in qua quæstione, ut rectè percipi possit, fac sequentes conclusiones. Prima conclusio, si plures res patrimoniales simul vno & de eodè pretio vendantur, omnes simul retrahi oportet, aut omnes dimitti, ita expressè decidit. l. 10. infra eodem sumpta ex l. 71. Tauri, ubi id expendit Anton. Gomez, numero. 15. quod & pluribus Franciæ consuetudinibus

- nibus attestatur Tiraq. constitutum esse, lib. 1. de retractu. §. 23. glo. 1. in prin. idque etiam procedere de iure communi stante consuetudine retractus, quod & alleuerant Munsteri, tit. de retractu. §. item vna vel plures, & Nicol. Boeri, in consuetud. Bituri. §. 5. col. 2. vers. sed non quid si plura. Pirrhus in consuetu. Areliaen. tit. de retractu. §. 30. Ioan. Montolo. in proutuario iuris, tom. 1. in verbo, redimere, vers. 2. in verbo, habebit licentiam, & Ferroni. in consue. Burdegala. tit. de retractu. c. 3. & c. 27. † Cuius conclusionis plurimæ sunt rationes. Prima, quoniam emptor aliis verisimiliter non foret empturus eas res, nisi simul & unico pretio sibi videretur fauissent, quare aut omnes retrahere, aut omnes dimittere erat necessarium, argu. tex. in l. si quis aliam. ff. de solutio. vbi si res in solutio data fuerit pro parte euicta, aut ex duobus fundis, alter euictus sit, manet integra obligatio, quia creditor eas res non accepisset, nisi pro solido eius fierent. Est enim datio in solutum indiuidua. l. cum amplius. ff. de regul. iur. l. si non fortem §. si centum. ff. de conditio. indebi. Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 23. glo. 1. nume. 23. vbi plures addit concordans. confert etiam l. si duos. ff. de contra. emptio. vbi si duos quis seruos pariter emerit unico pretio, quorum alter ante traditionem mortuus fuerit, in vno quidem non constat emptio, quia vt dixit glo. ibidem forte non erat empturus, nisi vtrumque simul, vt ibi etiam aduertit Alberi.
- 22 † Nec obstat textus l. cum plures. ff. de euictioni. vbi pluribus rebus venditis vno pretio, altera euicta non potest emptor a contractu resilire, licet possit agere de euictione contra venditorem pro æstimatione rei euictæ, quod directe aduersatur dictæ legi si quis aliam ff. de solutio. vbi in datione in solutum contrarium disponitur: quam antinomiali soluit Accur. in dict. l. cum plures, & Barto. in l. 1. de euictionib. dicentes, quod in datione in solutum debitor tenetur rem facere accipientis, quare re vna euicta ex eis, quæ in solutum datæ sunt, non manet debitor liberatus ab obligatione primeuæ, sed integra pro solido obligatio manet, quia non consenti liberationi creditor, nisi dominium vtriusque rei nascisceretur. At in venditione secus est, quia tradendo fuit liberatus, ideoque postea euictione sequuta non suscitatur obligatio, nisi quatenus est euictum: quæ mobrem si altera ex duabus rebus vno tantum pretio venditis per consanguineum venditoris retraheretur, cum euictioni locus non esset (vt pluribus probat Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 9. num. 34. & sequen.) præiudicium non modicum obueniret emptori, qui forte rem vnam non emisset, si sciret alteram pro iusto pretio ab eo esse auocadam, nimirum ergo si vna earum retrahi non possit.
- 23 sit. † Secunda ratio est, quia vbi tractatur de resolutione contractus, venditio plurimum rerum facta vno pretio, censetur esse vnica venditio, quare resoluta in parte remanet in reliquo resoluta, vt docet Bart. in l. scire debemus, in principi. numer. 4. ff. de verbo. obli. & ibi Iaso. numer. 12. ff. de verb. obligatio. Alex. conf. 178. num. 4. lib. 7. & Fran. de Areto id explicans cõf. 129. Tiraq. plura allegans lib. 1. de retractu. §. 23. glo. 1. num. 4. & deinceps, & quod si plures res vno pretio venditæ fuerint, vnica censetur venditio, probat

tex. optimus in l. & si vno pretio. ff. de actio. emp. l. prædij. §. Titio, & §. vaneas & §. fina. ff. de lega. 3. 24 † Tertia ratio est, quia non est tanta vtilitas & æstimatio rei in parte respectu partis, quanta in toto respectu totius. l. si quis aliam. ff. de solutio. l. fundus ille, in cõtra glo. ff. de contra. emp. l. Marcus. §. vltim. ff. fam. eriscun. l. Marcus. §. in fundo. ff. de leg. 2. l. si quis id quod in fine. ff. de indiem adiectio. cum concord. à Tiraquel. traditis. d. §. 23. glo. 1. num. 14. Sed venditio cõtinet rem tradi, vt in l. 1. & l. ex empto. ff. de actioni. emp. quæ est indiuidua tam quoad solutionem, quam quoad obligationem. l. stipulationes non diuiduntur ff. de verbo. obligatio. Bar. in l. si vt certo. §. si duobus nu. 7. ff. commoda. & in d. l. stipulationes non diuiduntur, n. 9. † Quarta ratio, quia quoties vna res vel plures vno pretio emuntur, non debet pretium particulari solutione diuidi. l. plane. ff. fam. eriscun. & notatur in l. quidam æstimauerunt. ff. si cer. petal. tutor 25 §. Lutus. ff. de vfur. † Quinta, quia aut totum est admittendum, aut totum repudiandum. l. cum queritur in fine. ff. de admi. tuto. l. nam absurdum. ff. de boni. liberto. l. si ita stipulatio in si. ff. de ope. liberto. cum cõcor. à Tiraquel. traditis lib. 2. de retract. in fine num. 5. his & alijs rationibus fundatur decisio. l. 10. infra eod. & nostræ cõclusionis supra num. 20. traditæ, quæ iure communi Imperatorum sustinetur, quamvis opposita assernerit Matth. Affli. in tract. protomixeos 27 §. 6. nu. 5. & 6. † Octaua conclusio, quoties vno contractu vel instrumento venditæ sunt plures res patrimoniales, si in singulas pretium constituatur, videlicet, domus centum aureis, fundus ducentum, censentur esse plures, venditiones. l. cum eiusdem. ff. de adli. edi. & l. si plura, eod. tit. l. quod sæpe. §. in his ff. de contra. emp. l. in bello. §. vlti. ff. de capti. & postumi. reuer. atque ideo consanguineus poterit, quam velit retrahere alijs emptori dimissis, casus est in d. l. 10. in fra eod. ex quo fit, vt rescissioni ex causa lesionis ultra dimidiam iusti pretij locus sit in qualibet earum, alijs emptori dimissis Bal. conf. 91. in fin. ob. 2. Deci. conf. 421. col. 1. nisi tamen in alijs rebus, etiam singulariter æstimatis, tantum esset lucri, vt in ea videri non possit esse ita grauiter deceptus: nam ex eodem contractu fit compensatio vnus corporis ad aliud. l. si duorum §. fed rectius est. ff. de actio. emp. Bal. d. conf. 91. & iterum in l. vlti. §. præterea. C. de iure doti. Fran. de Are. in l. scire debemus col. penult. ff. de verbo. obli. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 23. glo. 1. nu. 17. Fit etiam vt pro qualibet re earum, quæ vno instrumento & diuersis pretijs venditæ fuerint, tot gabellicæ debeantur, quot sunt res ex senten. Bal. & Ang. 10. l. cum eiusdem. ff. de adli. edi. quos sequitur Firmi. in tract. gabellaru. 15. q. 5. partis prin. Barba. conf. 36. col. 7. vers. & licet. lib. 2. Deci. conf. 344. nume. 3. vers. secundus casus. Tiraq. d. numero. 17. in fine. † Extende primo cõclusionem istam, vt procedat, etiam si plures res emptæ fuerint vno quidem pretio, quod postea in eodem contractu seu instrumento in singulas res diuisum est, verbigratia, vendo domum & fundum trecentu aureis domum scilicet, centu, & fundu ducentis, nã & eo casu cõseebuntur plures venditiones, vt voluit glo. in l. adiles autẽ, §. si plura, in verbo, forte, in prin. & glo. sequẽ. & rursum

A a a sum

sum in. §. vlti. in verbo, vno pretio, atque etiā in glo. vlti. ff. de xdi. edi. glo. 2. in. l. cum in ea, cod. ti. & Barto. in sua disputatione incip. publicanus, ad finem, vbi dicit esse notandum, Fabian. à Monte S. Sabini in tracta. de emp. & vendi. 9. & vlti. questio. principi. nu. 7. in fine. Anto. Corse. lingu. in verbo, venditio incip. licet plures qui est in fine illius operis, dicitque de hoc esse text. in. l. cum duo ferui. ff. de in diem adiect. Signoro. con. §. 4. in principi. Tiraq. lib. 1. de retract §. 13. glo. 1. nu. 18. & 19. Vbi hanc conclusionem extendit, secundo vt procedat, etiam si primam pretiū fuerit diuisum in singulas res, & vnum ex omnibus coactam, hoc, videlicet modo, vendo tibi domum sexaginta aureis, & fundum quadraginta, quæ quidem summe vnum redactæ faciunt centum, ad huc etiam consentur esse pures venditiones, vt voluit Francisc. de Are. in. d. l. si ire debemus, col. 3. vers. & aduerte. ff. de verbo. obliga. vbi de hoc dicit esse text. notabilem & singularem in. d. l. si plura. ff. de xdi. ed. idē in sententia resoluit Bart. in. vbi fide. iustor. ff. de solutio. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 23. glo. 1. nu. 19. Limita primo, conclusionem hanc & d. l. 10. infra cod. nisi constaret, emptorem non nisi omnes simul empturum fuisse, tunc enim licet in singula capita pretium sit constitutum, vnica tamen ce. debetur emptio, vt propter vnius vitium omnes redhiberi possint, vel debeant, vt censuit Africanus in. l. cum eiusdem, in fine. ff. de xdi. edi. in hac verba, interdum & si in singula capita pretium constitutum sit, tamen vna emptio est, vt propter vnius vitium omnes redhiberi possint vel debeant, scilicet, cum manifestum erit, non nisi omnes quem empturum vel venditurum fuisse, vt plerumque circa feruos comedos, vel quadrigas, vel mulas pares accidere solet, vt neutri non nisi omnes habere expediat. Qua decisione subnixus Philip. Dec. conf. 421. nu. 4. respondit, quod si plures res singulis pretijs eodem instrumento sint vendite, quas tamen constat contrahentes non empturos aut vendituros fuisse, nisi omnes simul, huiusmodi contractus pro vnica habebitur venditione, vnde & venditori agenti ad pretium obstat exceptio rei non tradite, donec omnes tradite fuerint, cui accedit Tiraq. lib. 1. de retract §. 23. glo. 1. nume. 20. Ex quo ipse inferit nu. 1. sequen. quod vbi quis simul emit centum agri iugera vno pretio in singula iugera constituto, quorum quædam sunt fertilia, quædam verò sterilia, non poterit consanguineus retrahere fertilia, & emptori relinquere sterilia, arg. l. qui vtilia, & l. qui quis. C. de omni agro deser. lib. 11. Nam hic emptor non erat verisimiliter sterilia empturus sine fertilibus æquali pretio. ¶ Secundo limita, nisi duæ res separatim & diuerso pretio fuerint datæ in solutum pro vno ac eodem debito, exempli gratia, tu mihi debes ex eadem causa trecentos aureos, pro quibus dedisti mihi in solutū duos fundos, vnum æstimatum centum aureis, alterum ducentis: nam cum tunc considerata causa primaria, esset vnum debitum indiuiduum, quod non potuisset debitor diuidere, nec per partes soluere inuito creditore, vt l. tutor. §. Latius. ff. de vfur. habetur in. l. quidam æstimauerunt ff. si cert. peta. ideo etiam ex post facto non debet admitti particularis redem-

ptio consanguinei, vt in hac specie nuncupatum voluit Pet. Bofa in. d. l. scire debemus, ad finem principij. ff. de verbo. obliga. l. aso. in. l. stipulationes non diuiduntur, nume. 21. in fine, co. titu. vbi ad hoc citat text. in. l. tutor. ff. de fideiussor. ibi, debiti causa inspicienda est, & non titulus actionis, & l. id quod. ff. de dona. ibi causam & originem constituta pecuniæ præualere. Tiraq. lib. 1. de retract §. 23. glo. 1. nume. 22. qui & nume. 23. ait dationem in solutum omnino esse indiuiduam, eamque totam rescindi vel ob minimam partem, infirmarique, vt in. l. cum amplius. ff. de regul. iuris, & l. si non fortem. §. si centum. ff. de conditio. in debi. l. si quis aliam. ff. de solut. cum concordan. à Tiraquel. traditis. d. nume. 23. dixi supra hac eadem glo. nume. 22. ¶ Tertia conclusio, si res patrimonius aus vendatur simul cum alia non patrimoniali vno eodemque instrumento & pretio, nullo dolo aut fraude interueniente, consanguineus admittetur ad retractum eius rei, quæ patrimonialis est, alia emptori relicta & taxabitur pretium boni viri arbitrio, casus est in. c. constitutus. de in integrū restituta. nam ibi hi qui restituantur in integrum, non poterant redimere partem suam, à patre eorum concessa venicam, ideo quoad eam partem alio eis remedio prouidetur, admittuntur tamen ad retractum alterius partis ex vi consuetudinis, quamuis vtraque pars eodem contractu & pretio fuisset vendita, vt ibi dicitur, quem text. ad id appendit solus Tiraq. d. lib. 1. de retract §. 23. glo. 2. nu. 6. qui per il. cum text. hanc firmat conclusionem ibi, & nu. 8. id etiam voluit Matth. Affli. in tracta. protomiæcos. §. 6. nume. 8. Cydon. in. l. 55. Tau. q. 39. & in. l. 71. Tau. q. 1. & ibi Anto. Gomez nu. 15. per tex. in. l. damam. ff. de contra. emp. & l. 14. ti. §. de emp. & vendi. par. 5. vbi si res vendita non extat, nulla est venditio, sed si dimidia vel minor pars domus vendita exusta fuerit, emptor cogitur venditionem adimplere, æstimatione viri boni arbitrari habita, vt quod ex pretio propter incendium decretere fuerit inuentum, ab eius præstatione liberetur, paria autem sunt, rem venditam, vel partem non fuisse, vel obnoxiam esse retractui. Si igitur vna ex rebus venditis vnico pretio non subest, vel per consanguineum retrahatur, valet venditio quoad aliam, & refuso pretio taxato emptori, non poterit emptor ab emptione rescire, sed consistere tenebitur quoad rem, quæ extat, vel quæ non retrahitur, tex. est singularis & vnicus in suo casu, secundum docto. ibi, in. l. si fundum. ff. mada. vbi si fundum communem habebam cum Titio & Seyo, & tu mihi mandaueris, vt tibi fundum emam, ego autem virtute mandati emero tibi partes Titij & Seij pro diuersis pretijs, cogar ipse partem quoque meam tibi vendere pro pretio, quod iudex æstimauerit. Est etiam tex. in. l. si plura. & in. l. xdi. l. si autem §. vlti. ff. de xdi. edi. ibi ita demum pro bonitate eius æstimatio fiet, si confusse vniuersis mancipijs constitutum pretium fuerit. l. suæ rei, in. l. cum. l. sequi. ff. de cōtra. emp. l. 18. tit. 5. de emp. & vendi. par. 5. l. cum filius, in prin. ff. de lega. 2. l. si quod ex Pamphila, co. tit. l. non quodcumque. §. fundus. ff. de lega. 1. §. si cui fundus, in. l. de leg. 1. in. l. Falcidia interueniente. ff. ad. l. Falc. l. duobus. ff. de libera. cau. l. iudicatz. ff. de excep. rei iudi. ¶ Hanc

tamen

tamen conclusionem limita, nisi emptor offerat retractu omnes res sibi venditas patrimoniales & non patrimoniales integro sibi pretio restituito, quoniam hac in specie tenebitur consanguineus retrahens, vel totum retrahere vel relinquere, per tex. notabilem in l. tutor. §. 1. ff. de mina. cū sic ait, respondēdi eatenus rescindi, nisi emptor à toto contractu velit discedi. quod partem empturus non esset, confert etiam text. in l. communi. §. si debitor. ff. commu. diuid. & quod voluerunt Guill. Cunc. & Albe. in l. si duo patroni. ff. de iureiur. & quod in simili quaestione decidit Tiraquel. lib. 1. de retra. §. 11. glo. 7. nume. 3. non admittendam consanguineum in eodem consanguinitatis gradu constitutum, ad retrahendam rem venditam pro rata, quoties alter eiusdem gradus consanguineus vult totam extrahere rem, ne cogatur inuitis esse in communionē, neque quod eius fauore fuit introductum, in eius incommo dum retorqueatur, faciunt etiam tradita per eandem Tira. dict. lib. 1. de retra. §. 23. gloss. 1. nume. 3. & sequen. ad ornatum. l. si quis aliam. ff. de solutio. & hoc in specie nostra voluit ipse Tiraquel. d. §. 23. glo. 2. nume. 9. tamen si Bald. voluerit oppositum in tracta. protomixeos nume. 20. 21. 22. & Matth. Afflict. eum sequutus in eodem tracta. §. 6. numer. §. 6. & 7. Cyfonta. eos simpliciter sequutus in l. 71. Tauri. 2. quæst. 4. Non tamen idem erit è diuerso, si consanguineus velit totum retrahere, & quod patrimoniale est & quod acquisititium, non enim cogetur emptor totum relinquere inuitis, etiam si integrum pretium offeratur, vt resoluit Tira. dict. glo. 2. nume. 10. idem voluit Cyfonta. in l. 71. Tauri. q. vlti. & Matth. Afflictis in tracta. protomixeos. §. 6. nu. 8. argu. eius quod voluit Albe. in d. l. si duo patroni. ff. de iure iur. quod alter ex duobus dominus rei emphyteuticæ non potest inuito emptore retinere totam rem emphyteuticam integro restituito pretio, sed eius dūtaxat partem per tex. in l. in bello. §. si seruus pluriū. ff. de capti. idem quoque voluit ipsemet Alberi. in l. penul. §. 1. ff. loca. per tex. in l. vlti. in prin. ff. de vulga. & l. seruus duorum. ff. de acqui. hæredi. quod verisimū esse asseruerat Tira. licet contrarium tenuerit Ripa. in l. quominus nu. 44. & vlti. ff. de flumi. dicens idem voluisse Soci. & Iaso. in l. 1. §. sed & quoties. ff. ad Trebe. qui tamen id non dicunt, sed Socin. aliud quippiam simile, de quo tu vide plurima per Tira. congesta lib. 2. de retractu. §. 1. glo. 6. nume. 33. & pluribus sequen. quæ multum aperiunt & explicant quaestionem istam.

34 * Septimo & vltimo quarto, si forte venditio sit nulla ob solemnitatis defectum aut alia ex causa, sit locus retractui? & non esse locum, respondit Paul. Cast. con fil. 74. nu. 1. in prin. & in fine, quoniam appellatione venditionis non venit inualida & nulla. l. 4. §. condentatum. ff. de re iudi. l. non putauit. §. non quauis. ff. de bono. poss. con. tab. & quia potius diceretur auferre à venditore qui dominium rei non amisit, quam ab emptore, cui nullum fuit ius quaesitum ex inutili venditione. Eiusdem opinionis fuit Cœpola qui tamen Pauli non meminit, loquens in venditione emphyteutis facta, sine consensu domini in consil. causarum civilium. 44. col. 2. vers. de 2. quaestione & sequen. vsque ad finem, & in consil. sequenti, respondetque ad ea

quæ in oppositum dici possent, nempe, emptorem excipere non posse de iure tertij, hoc est, venditoris vel domini, & ad alia, vt per eum videre licebit. * Hæc sententiam fulcire videtur, quod emphyteuta non cadit ab emphyteusi ob venditionem nullam, secundum Bald. in l. 2. C. de epi. cop. audi. cum concordan. à Tiraquel. traditis lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 2. nume. 6. & de legi. connubial. glo. 8. 2. quæst. & latissime in repe. l. boues. §. hoc sermone limi. ff. de verbo. significatio. post Feli. in. c. 2. de tregua & pace, & idem Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 8. gloss. 7. nume. 6. & sequenti bus. Item quia ex venditione nulla, non debentur laudimidia nec gabella, vt idem Tiraquel. probat libr. 1. de retra. §. 1. glo. 2. nume. 7. * Sed nihilominus numero. 8. vix inquit, obtineri posset apud Gallos, vt consanguineus ad huiusmodi retractum minime admitteretur in specie proposita, quando fuit venditio nulla ex eo, quod nihil interfuit emptoris, cui pretium restituitur, & sumptus emptioni, audiri ergo non debet exceptionem nullitatis opponens absque interesse, l. ille à quo. §. 1. & ibi Alexand. in princip. ff. ad Trebellia. l. qui liberis in fin. ff. de bono. posse. secund. tabu. Alexand. in l. ex conuentione nu. 1. & ibi Decius nume. etiam. 1. C. de pact. cum concordan. à Tiraque. congestis lib. 1. de retra. §. 1. gloss. 2. num. 31. & ita nuncupatum voluit Carol. Moli. in consuetudi. Parisien. tit. 1. §. 13. gloss. 5. in ti. quaestio. vbi etiam tractat, an tunc venditor possit huiusmodi retractum impedire, eo quod fuerit venditio nulla, quem omnino vide & rursus in. §. 22. eiusdem tituli quaest. 4. hæc eandem opinionem stante iure nostra regio, tenuit Cyfonta. in l. 70. Tauri. col. 7. vers. 4. 5. dubitatur citatque ad id Pet. & Cyn. in l. fina. §. sed quia nostra nu. 3. C. communi. de lega. qui tamen in alio casu loquuntur non multum dissimili, vt aduertit Tiraquel. dict. gloss. 2. nume. 5. in princ. & iterum num. 42. in fine. * Quid autem si venditio fuit simulata? tractat latè hanc quaestionem Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 2. num. 11. & pluribus sequenti. & concludit locum non esse retractui, cum per huiusmodi venditionem noluerit venditor alienare, nec dominium à se abdicare. l. nuda. ff. de contr. emptio. quoniam vera venditio non fuit vt in l. nuda & per totum titulum. C. plus valere quod agit quibus plura cōgregat Tira. di. gloss. 2. nu. 12. & sequē. Nec obest, quod nemo possit suam allegare turpitudinem. l. cum profitearis. C. de reuocan. donationi. capit. inter dilectos de donationibus, quoniam hoc non procedit, vbi allegatur simulatio, vt pluribus probat ipse Tiraquel. dict. gloss. 2. numer. 15. & 16. & iterū eodem. §. 1. glo. 18. num. 20. 24. & 25. & nu. 72. ad quem lectorem relego.

GLOS. VIII.

- 1 Retrahtus an habeat locum, si res semel fuerit alienata & a venditore redempta, & iterum vendita, & nu. sequen.
- 2 Patrimonialis res semel licite alienata efficitur deinceps alienabilis absque privilegio retrahendi.

Aad 2

Semel

Lib. 5. Titulo. n.

Semel alienatū efficitur in perpetuū alienabile, ibi.

- 3 *Actio quod metus causa semel transmissa ad heredes efficitur in perpetuum transmissibilis.*

Tutor, an possit res minoris aliq venditas sibi acquirere, ibi.

- 4 *Mutatione personæ mutatur, & qualitas bonorum.*

- 5 *Pignus semel consensu creditoris venditum, licet in potestate debitoris reincidat nō cadit sub hypotheca generali bonorum presentium, & futurorum.*

Lex vltima. C. de remiss. pigno. ornatur, ibi. & præcedentibus.

- 6 *Recuperatum non dicitur esse apud recuperantem eo iure, quo prius erat, & oneribus. (na. ibi.)*

Emphyteuta qui rem recuperavit nō liberatur à pæ-

- 7 *Lex si ad me. ff. ad l. Falcii. explicatur.*

Fecitū nouum dicitur semel venditū, & deinde recuperatum, ibi.

- 8 *Recuperata res ex pactu de reuocando non censetur nouiter acquisita, & nu. 9.*

- 10 *Retractus rei patrimonialis nō impedit, quin ab alio consanguineo possit retrahi iterum.*

- 11 *Retractus an habeat locum cōtra secundum, vel tertium emptorē, vel donatarium, si nouem dies non sunt elapsi, & nu. 12. & 13.*

Actio competens ad retractum est personalis in rem scripta, ideo contra tertium competit, ibi.

- 14 *Retrahens à tertio possessore quod pretium reddere teneatur, prima venditionis an secunda?*

- 15 *Emptor primus, à quo res retrahitur, tenetur secundo emptori de euictione, licet ipse ad euictionem non agat.*

Lex minor. 25. annis. ff. de euictio. expenditur, ibi.

h *Otopariēte nō la pueda demandar. Nota ex lege ista, quod si proximior consanguineus noluerit rem venditam retrahere, non admittitur alius consanguineas ad retractum, huic tamen legi expresse derogatur per legem sequentem in fine, & in l. 12. infra eodem vbi dicam. Sed quætionis esse solet, in hac materia, si res patrimonialis semel vendita fuerit extraneo, & à consanguineo non fuerit intra nouem dies retracta, an de sinat esse patrimonialis, ita quod non possit amplius retrahi, etiam à primo venditori redimatur, & post redemptionem eam iterum vendat ad cuius resolutio nem fac sequentes conclusiones. † Prima conclusio, res patrimonialis semel licitè in extraneum alienata, 6 & à nullo ex consanguineis retracta, efficitur deinceps alienabilis absque priuilegio retrahendi: quoniam desinit esse patrimonialis, probatur hæc conclusio per text. in l. pater. §. quindecim. ff. de legat. 3. quæ ibi summe notant Bartol. Albericus, & ceteri, idem Bartol. in l. 1. paulo ante finem, & ibi quoque Ioann. de Platea, numero. 6. vers. similiter vbi ius. C. de imponen. lucrati descript. libr. 10. Signoro. consil. 210. col. 2. vers. 2. sic Alberic. in l. 1. num. 22. ff. de offi. eius cui*

manda. est iurisd Bald. consil. 52. post medium libr. 2. & consil. 57. libr. 1. Paul. Castren. consil. 243. libro. 1. & consil. 447. in fine, eodem libr. 1. Ludoni. Bologna. consil. 43. colum. 5. vers. cul. aut & 3. Francif. Ripa libr. 1. respon. c. 2. num. 13. & libr. 2. c. 25. numer. 19. Tiraq. libr. 1. de retract. §. 32. gloss. vnica, num. 6. qui & num. 8. ad dit plures concord. ad intellectum dict. §. quindecim, & potissimum Bart. in l. filius fami. §. diui, numer. 9. & ibi Iaso. lectio. num. 56. & sequen. & 2. lectio. num. 94. & 95. & ibi Ioan. Crotus col. 15. vers. 1. sit conclusio, & multis sequen. Ferdinan. de Loazes, num. 430. & sequen. Francif. Ripa, num. 64. 65. & 66. ff. de lega. 1. vbi omaes concludunt, quod si quid alienare prohibuit semel alienetur, efficitur in perpetuum alie-

- 3 *nabile. † Conducit tex. in l. videamus. ff. q. met. caus. vbi actio quod metus causa semel cōpetens, & ad heredes transmissa efficitur perpetuò transmissibilis, quæ tex. ibi ad hoc expendunt scribentes, & Bar. in l. ante cedenti dicit se nescire alibi. Iuvat lex tutor rerum & quod ibi dixit Bart. ff. de administra. tutor. nempe quod licet tutor non possit emere res pupilli, vel adulti, quas administrat, postquam tamen semel sunt venditæ extraneo seruata forma iuris, ab eo poterit licitè emere. & iuste acquirere. de quo tamen dicam, in l. vltima infra eod. † Præterea mutatione personæ mutatur, & qualitas bonorum, vt in l. Paulus alias per procuratorem. ff. de acquiren. hæredi. & in l. si auia. C. de donatio. & in l. licitatio. §. vltim. ff. de publica. & vetigal. l. 1. §. semel. ff. de bonor. posses. secund. tab. vbi statuitur sufficere, vt testamentum valeat semel post mortem defuncti, ad hoc vt competat ea bonorū possessio, & ibi ad id notant gloss. & docto. confert similiter text. in l. quidam in testamento. ff. de fideicom. liberta. & in l. liberto octuaginta. ff. de bon. libert. l. si cum Hermes. C. loca. cap. 2. de feud. l. cum patrifamilias. ff. de vsur. l. Titia Seyo. §. vsuras. ff. de leg. 2. & l. si stipulatus fuero. §. 1. ff. de verbo. obligat. † Facit etiam text. singularis, & vnicus in l. vlt. C. de remission. pignor. vbi si creditor remisit pignus debitori, vel eius venditioni consensit, quamuis iterum ex alia causa redeat ad debitorem, & fiat eius rei dominus, nō restau-*

ratur ius pignoris, & hypothecæ, etiam si bona futura sint hypothecæ subnixæ, quem ibi ad hoc notant Bal. Sali. & docto. & d. D. Couarru. libr. 3. resol. c. 12. nu. 1. in fin. cum his quæ diximus supra hæc eadē lege gloss. 2. nu. 37. & 38. & seq. Ex quibus hæc conclusionē fulcit Anto. Gomez in l. 73. Tauri, nu. 24. eandem tenuit Montal. in d. l. 14. in verbo, de patrimonio, versic. item nota tit. 10. lib. 3. fori, & Ioan. Lupi in l. 73. Tauri, nu. 5. & iterum in l. 75. in fine, idem quoque voluit Cyfonta. in l. 70. Tau. col. 7. vers. 47. dubitatur Did. Castelli in l. 73. Tauri, in verbo, nueue dias. † Secunda conclusio, si venditor rei patrimonialis (cui venditioni nemo ex cōsanguineis se opposuit ad retrahendā rē venditā intra nouē dies) eam rē ab emptore, vel alio redemerit, non ex vi pacti de reuocando, nec ex necessitate contractus præcedentis, sed aliā, non poterunt consanguinei, si iterum ea res vendatur extraneo, ipsam retrahere. Hanc conclusionem probat Antonius Gomez in l. 73. Tauri, num. 24. ex his, quæ superius retulimus. Probat etiam ultra eum ex l. si à

nie

me. ff. ad. l. Falcid. ubi res recuperata non dicitur esse apud recuperatorem, eo iure, quo prius erat: nec manet obnoxia oneribus, quibus antequam alienaretur, erat obnoxia. Ex qua lege Bar. ibi infert ad questionem de emphyteuta qui rem venditam recuperavit, ut propter id non liberetur a poena, quam vendendo incurrit, sed hoc non probat text. ille, quare circa eius dicti veritatem est videndus Alexan. & Iaso. 20. q. in l. ultima. C. de iure emphy. latissimè hanc Bar. sententiam differentes, & omnes in l. 1. §. si rem. ff. de pos. & Fran. Curti. Senio. confi. 64. ante finem, Deci. confi. 160. in fin. Tiraq. lib. 2. de retract. §. 1. glo. 7. num. 19. & in fine eiusdem libri secundi. q. 30. * Probat etiam hæc secunda conclusio ex doctrina Iuan. Fab. in §. si cui fundus, in l. de lega. cui accedit Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 19. glo. 2. num. 2. & §. 32. gloss. v. i. ca. num. 72. & sequen. quam tamen pluribus auctoritatibus & rationibus impugnavi supra hoc libr. titu. 9. de bonis constante matrimonio quæstis. l. 2. gloss. 1. numer. 87. & sequentibus vsque ad finem. * Confert etiam responsum Alex. confi. 28. num. 1. & 2. libr. 5. ubi res feudalis acquisita per patrem sibi & successoribus suis, si consensu domini fuerit alienata & vendita extraneo, & deinde recuperata per filium, non censetur eam habere filius ex antiqua causa, sed noua, ut in dict. l. si a me. ff. ad. l. Falcid. quare potuit filius eandem rem feudalem sic ab eo recuperatam vni ex filiabus dare in dotem, vel alij extraneo vendere, etiam si alia filia reclamauerit. Quoniam nouum feudum potest feudatarius alienare, ut concludunt And. de Fern. & Moderni in c. 1. de alienatio. feu. pater, & notat etiam Bald. in c. 1. in fin. de vasallo decrepi. a. Ioan. de Imol. in l. filius fami. §. cum pater in principio. & l. si domus. §. vltimo ad si. ff. de lega. 1. Alexand. dict. confi. 28. numer. 2. lib. 5. facit etiam quod Angel. scripsit in l. quod dicitur. r. super gloss. vltima ff. de impens. in reb. dota. fact. * Fallit tamen hæc conclusio, si res patrimonialis vendita recuperetur a venditore ex vi pacti de reuendendo in ipso contractu venditionis appposito, quoniam tunc non definit esse patrimonialis, & poterit proculdubio, si iterum vendatur, à consanguineo retrahi, ut expressim decidit Philip. Deci. confi. 33. num. 1. ad medium, & confi. 88. num. 2. & 3. ubi latè discutit, & responder ad text. in d. l. si a me. ff. ad. l. Falcid. idem Deci. confi. 238. num. 5. Hierony. Cagnoli in repe. l. 2. q. 8. C. de pact. inter emp. & vendi. Boeri. decif. 78. in fine Cassane. in consuetu. Burgund. titu. de idroitz. §. 25. & iterum titulo de retractz. §. 1. in verbo. ancien. versu. idem etiam, & Ferroni. in consuetu. Burdegalen. titu. de retractz. §. 11. & §. 22. & §. 27. Tiraquel. lib. 1. de retract. §. 19. gloss. 2. num. vltimo. * Quod instruit ipse num. præcedenti. eo quod si vi pacti de reuendendo in ipso contractu oppositi res à venditore recuperetur, non censetur nouiter acquisita, nec ex noua causa, sed ex veteri, reditque ad suam pristinam naturam, arg. l. si vnus §. pateras ne peteret, ibi, sed forme suæ redditur. ff. de pact. nec dicitur, eam rem fuisse translatam in priorē venditorem, sed illi redditam, arg. l. filio quem pater in priu. ibi, videlicet, quod non translatus, sed redditus videretur, facit etiam l. voluntate. §. 1. ff. quib. mo.

pig. vel hypo. solui ibi, sed in pristinam causam res reddit resoluta venditione, & quod ex ea expendunt glo. Bar. Bal. Ange. & alij in l. vlti. C. de reuissio. pignori. cum alijs à Cagnolo traditis in repe. rubri ff. de origi. iur. col. 5. versu. fere igitur & à Tiraquello, qui est videndus. d. §. 19. glo. 2. num. 4. & §. 1. i. tertia conclusio, si quis tanquam consanguineus retrahat rem patrimonialem ab eius consanguineo venditam, & deinde extraneo vendat, non ex hoc amittitur nomen rei patrimonialis, atque ideo licebit alijs consanguineis eam retrahere. Quoniam retractus redemptio, seu recuperatio facta ab eo, qui est de familia seu genere prioris venditoris non debet operari, ut res ita recuperata non dicatur esse de genere vel patrimonio, cū ea recuperatio ad id esset destinata, ut res illa in familia & genere venditoris maneret: quare non debet contrarium producere effectum, ut in l. legata. ff. de lega. 1. & l. legata. ff. de adimen. lega. l. cum ta. c. §. vlti. ff. de condi. & demonstra. c. cum inter extra de excep. cap. suggestum. & ibi Imol. de appella. cum similibus. Quæ rationem in specie nostra tradit Deci. confi. 88. nu. 2. & 3. & Tiraq. qui huic sententiz accedit libr. 1. de retract. §. 32. glo. unica num. 7. * Sed modò occurrit alia quæstio, nunquid consanguineus rem patrimonialem venditam possit à secundo vel tertio emptore retrahere? Et si prima vel secunda venditio facta fuerit post nouem dies ad retrahendum præstitutos, nulli dubiū, quin retractui locus non sit, vt diximus in principio glo. huius. Vbi autem vtraque venditio intra nouem dies facta fuit, & alia solemnia retractus, de quibus in hac lege, & tunc locum esse retractui contra secundū vel tertium emptorem, etiam si per millemanus transiret, tenet Paul. Cast. confi. 74. num. 2. versu. concluditur ergo lib. 2. & Masueri. titu. de retractu versu. item retractum petens. Ludo. Bologni. confi. 25. col. 5. versu. & nota quod tale ius. Cassa. confi. 22. col. 5. versu. & sic est, & in consuetu. Burgund. tit. de retractz. §. 11. glo. vlti. in principi. Boeri. in consuetu. di. Bituricen. titu. de retractu. §. 2. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 2. gloss. 1. num. 2. Alfon. à Montaluo in d. l. 13. tit. 10. libr. 3. fori in glo. magna col. 5. versu. item quæro an ista actio sit personalis vel in rem scripta? ubi optimis rationibus resoluit competere consanguineo conditionem ex lege, quæ non personalis tantum est, sed & in rem scripta, ut ex verbis legis nostræ probat, idem etiam censuit Pau. Castr. in d. confi. 74. loco supra citato, & latius Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 8. glo. 5. num. 8. atque ideo asserunt contra quemlibet tertium competere possessorem, siue primus emptor sit soluendo siue nō, & quocunque titulo lucrativo vel oneroso rem habuerit ipse possessor, si acit enim retractus rem ipsam, arg. l. si via. §. si fundus. ff. de seru. rusti. prædi. & l. sed ubi restitutio. ff. de mino. iudic. l. in causæ. 1. §. vlti. & l. seq. eo tit. l. postliminiū. §. si is qui emet. ff. de capti. & postli. reuerf. Quare etiam si res patrimonialis per manus trāseat, poterit consanguineus eā ab vltimo emptore vēdicare, arg. eius qd in simili notat gl. & doct. in l. 2. C. de rescin. ven. in glo. magna versu. quid si iste emptor, quod remedium dicit. l. 1. competit contra tertium possessorem cum distinctione, de qua latè egimus supra eodem l. 1. glossa. 8. numero. 24. bonus

Libro.5.Titulo.11.

- tex in l. minor in principi. ff. de euictio. cum alijs supra citatis, idem voluit Did. Castelli in l. 73. Tauri, in verbo, nueuedias, & ibi Ioan. Lupi. nu. 5. in fi. & Anto. Gomez nu. vlti. in fi. arg. tex. in l. 1. & 2. ff. ad exhiben. cum ibi notatis in l. meta. §. vlti. ff. quod met. cau. idē voluit Cyfonta. in l. 70. Tauri col. 7. vers. 43. dubitatur. † Hæc conclusio à non illis limitatur, vt procedat quoties eam rē habuit tertius titulo emptionis, scilicet si ex donatione vel alio titulo non obnoxio retractui quoniam tunc non poterit consanguineus ab eo auocare, vt expresse tenuit Sebastia. Neapoda. in tracta. de iure congrui. in verbo, possedit, & eius autoritate Marti. Affli. in tracta. protomixeos. §. 2. nu. 35. & 36. & rursus. §. 3. nu. 8. nisi donatio facta fuerit, postquam res fuerat affecta litigiosa per litem contestationem, vel nisi (vt iudem asserunt) id factum fuerit in fraudem consanguinei, tunc enim locus erit titulo quæ in fraudem creditoris, & fraudis præsumitur, si præuentus à consanguineo postea donauit. l. si quis postea. ff. de iudi. vel si id fiat clam. l. is qui. C. de rescin. vendi. & post donationem alienans reperitur possidere. l. si cut. §. superuacuum. ff. qui. mod. pigno. vel hypo. solui. † Hæc tamen limitatio falsa est, vt nume. 11. diximus, & attestatur Tiraq. lib. 1. de retra. §. 12. glo. 1. num. 5. eo quod nihil referat, quoad speciem de qua agimus, an tertius possessor habeat rem patrimoniale titulo venditionis an donationis, vt aperte sentiunt omnes, quos numer. 11. citauimus. Imo verò maior videtur ratio, vt possit cuiusque retrahique ab eo, qui rem obtinuit ab emptore titulo lucratiuo, gratuito & liberali, quæ qui oneroso, vt qui minus ex hoc sentiat incommodi. Nec Sebastia. Neapoda. & Affli. iure nituntur communis, sed consuetudinario, quod expresse voluerunt Montal. & Anto. Gomez vbi supra. Quorum sententia contra Neapodanū, & Afflictum mihi placet, eo quod cōdictio ex lege, quæ ad retractum competit, sit in rem scripta, atque ideo sequitur quemcumque possessorem quocumque titulo id habeat, vt supra diximus nu. 11. Nec consideratur titulus alienationis ab emptore factus sit lucratiuus vel onerosus, vel sit necne habilis ad retractum, quia in huiusmodi retractum non consideratur, nisi prima causa & prima alienatio, atque ideo ad eam admittitur primi venditoris consanguineus,
- 14 non secundi † Sed veniunt dubij relinquamus, quæro an consanguineus retrahens à tertio possessore reddere teneatur vltimo emptori pretium prioris venditionis factæ à suomet consanguineo, an verò pretium secundæ, quod fortè maius est? Et Tiraque. d. §. 12. glo. 1. nume. 5. censet, pretium prioris venditionis reddi oportere, sed posterior emptor habebit actionem ex empto aduersus priorem emptorem, quæ ei eum rē vendidit retractui obnoxiam, vt in simili dicitur in l. postliminium. §. si is qui emerat. ff. de captiu. & post li. reuer. & in simili quoque voluit Paul. Cast. in l. 3. nu. 4. vers. in fine glo. C. quod met. cau. & nuncupatim in hac eadem specie refert Tiraque. hoc voluisse Gerardum Vago. in sua disputatio. retractus, vers. quæro consequenter rem Titio venditam, in 2. conclusi. facit tex. in l. si tibi alienam, & l. sequen. ff. loca. & l. debitor. §. vlti. ff. de pignora. actio. ibi, pecuniam quā
- 15 debuit. † In eo quod diximus, emptorem primum te

neri secundo de euictione, est optimus tex. in l. minor 25. annis in principi. ff. de euictio. vbi licet primus emptor agere non possit de euictione contra venditorem re ab eo euicta iure speciali, veluti per in integrum restitutionem, tenetur tamen ipse de euictione secundo emptori, cui ipse vendidit rem obnoxiam retractui vel restitutioni, qui casus similis est nostro, cum etiam re euicta per consanguineum iure speciali retractus non sit locus euictioni, vt supra probauimus glo. 1. nu. 39. & 73. sed nihilominus arg. illius. l. secundus emptor agere poterit contra primum emptorem, à quo ipse causam habet, de euictione: nisi sciens quoque fuerit secundo emptor, vt in l. si fundum sciens. C. de euictio. cum pluribus concordantibus à Tiraque. traditis lib. 1. de retra. §. 12. glo. 1. nu. 7. & sequē. vbi idem esse asserit, etiā si uterque emptor esset sciens, adhuc enim tenebitur secundus de euictione, nisi expresse cautum fuerit quod non teneatur, vt satis conuincit tex. in c. 1. de inuestitu. de re alie. facta, & Roma. confi. 396. Alex. confi. 69. nu. 2. libr. 4. Ange. de Arctio. §. vlti. in principi. insti. de emp. & vendi. vbi discutit, an pretium repetat hoc casu, vide latius Tiraque. d. §. 12. glo. 1. num. 8. 9. & 10. & pluribus sequen. vbi plures quæstiones congregat huic conclusioni congruas.

GLOS. IX.

Consanguinei remotiores an admittantur ad retractum, licet alij sint proximiores?

No facere enī. lugar. Nota ex lege ista, quod proximior absente, ceteri consanguinei remotiores admittuntur ad retractum, non alias, sed hoc hodie corrigatur per tex. in l. 12. infra eod. vbi non solum in casu absentie, sed & in omnibus casibus impotentie & noluntatis ceteri consanguinei admittuntur, imo etiam proximior presente possunt ceteri remotiores simul admitti intra nouem dies à lege præfixos, modò cum proximior venerit & velit retrahere, ei cedant omnes, vt ibi dicam.

GLOS. X.

- 1 Retractui locus non est in permutatione.
- 2 Animus contrahentium attenditur ad discernendum sit ne venditio aut permutatio.
- 3 Donatio dicitur vbi de animo donandi constat, si res modico pretio vendita fuit.
Actus indicatur ex principali agentium intentione ibi d. & nu. sequen.
- 4 Contractus is esse præsumitur, quem nominauerunt contrahentes.
- 5 Nominatio contractus si eius natura aduersatur, non attenditur nominatio.
- 6 Permutatio esse censetur, quoties pro specie datur species cum quantitate, quæ non excedit speciei valore & venditio vbi valor pecunie excedit valore speciei. & nu. 7.

Contra-

Contractus denominatur secundum naturam eius quod in eo preualet. ibi.

- 8 *Permutatio dicitur ex receptiori sententia, si species datur pro specie, & quantitate, si quantitas est eiusdem valoris, cuius & species.*

Venditio dicitur si species datur pro specie & quantitate eiusdem valoris, si species pro specie & pecunia data erat venalis. ibi.

Contractus duplex esse censetur permutationis & venditionis, quoties pretium non superat speciem pro altera specie datam secundum aliquorum opinionem. ibi, in fine.

- 9 *Retractui locus erit in permutatione in fraudem retractus facta.*

Fraus presumitur, si res alienata remanet penes alienantem, ibi. & quod tempus requiratur esse apud alienantem. ibi.

- 10 *Fraus presumitur, si alienans tradiderit rem permutatam, & postea non longo intervallo ei fuerit reddita.*

K Porro circa hereditatem trocar. Nota tex. optimū, quod in permutatione non est locus retractui, de quo ante legem istam magna erat controuersia inter doctores, quos refert Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 14. num. 28. & pluribus sequen. ex cuius dictis colliges, receptiorem sententiam esse, quod in hac lege statuitur, ut locus non sit retractui in permutatione, quamuis Alex. consil. 197. col. 1. lib. 7. tenuerit contrarium, & idem Tiraquel. num. 33. dixit consuetudinem esse apud Picouienfes. §. 30. vbi & ipse repetit, quā à retractu excludit permutationem, sicut & lex nostra, aliasque plures refert Gallorum consuetudines in eam rem, quare de hac re amplius non est dubitandum. † Limita primo conclusionem nostram, nisi in permutatione interuenierit pretium aliquod magis aut minus valens, quam species, & constet animū vendendi habuisse. Sed quia emptori tantum non esset pecuniarum, quāti res erat, id quod sibi ex pecunia deerat, supplebit infundo vel altera specie, tunc siquidem venditionem potius esse censebimus, quam permutationem. Et ex contrario, si de animo faciendi permutationem. Et ex contrario, si de animo faciendi permutationem constiterit, censebitur permutatio, ut tradidit Ioan. Andre. Anto. Imol. Cardina. Floren. Panormi. Barba. & Guido Papaz in c. ad questiones. de rerum permuta. Bar. & Bal. in l. si in emptione per illum text. ff. de contrahenda emptio. Bar. in l. Aristo. nu. 2. ff. de donatio. Ripa in l. 2. num. 36. ff. si cert. petat. Ex ea de pact. num. 513. versu. 1. Bar. & Iaso. in fi. in l. 1. ff. de rerum permuta. Bal. in retractu loquens in tractu. de iure protomixeos num. 8. & 10. Pet. de Ancha. consil. 72. nu. 3. & Panormi. cōsil. 15. nu. 1. lib. 1. Ioan. de Plat. in §. item pretium post principium, & ibi Age. Areti. nu. 4. insti. de emp. & vendi. Alex. loquens in retractu consil. 63. nu. 3. lib. 7. Ioan. Verbe in viatorio tit. de rerum permuta. col. 2. versu. quæro quid sit ex vna. Barba. in rubric. extra de rerum permutatio. & in rubric. de emptio. & venditio. ne. Socin. in l. pacta quæ contra num. 9. C. de pactis. Firmia. de Gabellis. 3. par. 8. partis principia. quest. 2.

versu. itē an hab. at. Iaso. consil. 45. in. 1. dubio. lib. 1. Ludo. Gozadi. consil. 90. nu. 12. Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 30. glo. 1. num. 2. & 9. vbi plures addit concord. † Sic & venditio facta modico pretio dicitur donatio, si animo donandi facta fuerit, si autem animo vendendi, venditio, quantumlibet pretium sit modicum. l. si ipontus. §. circa. ff. de donatio. int. vir. & vxorem, secundum Cyn. Bal. & Socin. in l. 1. C. de pact. Panormi. dict. consil. 15. nu. 1. lib. 1. quod latē discussit Tiraquel. in repeti. l. si vnquam, verbo donatione largitus, num. 2. & multis sequentibus. C. de reuocan. donationibus. Nam & alias semper iudicatur actus ex intentione agentium. l. si quis nec causam, in principio, & ibi Bald. & ceteri, maxime recentiores, & in l. rogasti. ff. si cert. petat. cum alijs à Cœpola traditis cautela secundum priorem impressionem. 313. Sic & statutum censeatur odiosum aut faborabile ex principali intentione statuentium, secundum Bar. Bal. & Paul. Castr. in l. qui exceptionem, in prin. ff. de conditio. indebi. cum cordan. à Tiraquel. traditis lib. 1. de retractu. §. 30. glo. 1. nu. 5. & 6. Alex. consil. 1. lib. 3. † Ex superius traditis stat regula, quod si ex altera parte res, ex altera pretium & alia res datur, standū erit ei quod principaliter agi intenditur, ut à contrahentium mente nomen & effectus conuentioni detur, ut traditur à Panormi. & doctoribus communiter in c. ad questiones. de rer. permut. & ab alijs, quos retulit Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 30. glo. 1. nu. 2. idē voluit. D. Couarrua. Leiuia, lib. 2. resolu. c. 4. nu. 9. Ant. Gomez lib. 2. variarum resolutio. de contractibus. c. 2. nu. 10. Arius Pinelus in. 2. par. rub. C. de rescinden. vend. c. 2. nu. 1. cum alijs supra nu. 2. citatis Constat autem dicitur, quod principali ter partes intēdunt ex nomine ab eis expresso, ut si permutationem dicūt, sit permutatio, si emptionem, emptio: ut Paul. Castren. aduertit in. d. l. Aristo. nu. 4. in fi. ff. de dona. & nu. sequen. Panormi. in c. ad questiones, nu. 4. vbi & Barba. de rerum permuta. Tiraquel. d. §. 30. glo. 1. nu. 7. & 8. vbi tradit concord. Loriotus de pactis, axiomate. 116. Moline. in consuetu. Paris. §. 13. nu. 53. Pinelus in dict. 2. parte rubric. C. de rescinden. venditi. c. 2. num. 2. † Nisi talis nominatio repugnet naturæ conuentionis, seu deducta in conuentionem nomini expresso, tunc siquidem potius inspicitur natura & effectus actus, quam nomen à contrahentibus impositum, ut in l. insulam. ff. de præscript. verb. l. si olei, & ibi notatur. C. loca. l. si vno in principio. ff. eodem titu. l. vbi ita donatur. ff. de donationib. cau. mort. c. constitutus de religio. domo. Oldral. consil. 39. Franc. Purpura. in l. 2. col. ante penultim. ff. si cert. petat. & Ferron. in consuetudinib. Burdega. titu. de feudis. §. 18. & §. 29. de quo latius per Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 32. num. 34. & §. 30. glo. 1. numer. 11. & 12. Decius in authentica ex testamento. num. 6. versu. sed certe. C. de collationib. Boeri. decisio. 144. num. 2. post mediam. † Et tunc dicitur repugnare nominationi naturæ contractus, quoties pecuniæ excessus sit magnus, qui excedat valorem rei ab eodem datæ, quia tunc censebitur venditio, etiam si contrahentes expriment permutationem, maxime si tertio ius aliquod auferatur, ex eo quod non sit emptio, ut in specie, de qua agimus, in quasi non esset emptio, aufe-

auferetur consanguineo ius retractus, ut hic statuitur ita hoc limitat Pau. Cast. in l. Aristo. in ff. de donatio. idem Paul. Alciat. & Purpura. in l. 2. nume. 56. & pluribus sequen. ff. si cert. pet. ubi resoluit hac in specie consanguineum retrahere posse, nume. 65. idem voluit Boerius alios citans in decisio. 144. numer. 2. Tiraq. d. 5. 30. gloss. 1. nume. 11. & sequen. d. D. Couarru. libr. 2. resolu. c. 4. nume. 9. Anto. Gomez de contractib. c. 2. nume. 10. Pielus in rub. C. de rescinden. vendi. 2. par. c. 2. num. 3. q. 11. affueerat communem esse resolutionem, idem esse generaliter, quoties negotium tale sit, ex quo, si sit venditio, ius tertio quærat, tunc enim cauendum esse ait, ne ei fraus fiat, censendo cõuentio nem illã iure permutationis, ut ex Purpurato & alijs tradit Boerius d. decisio. 144. nume. 2. ¶ Cateram quando contrahentes non expriment nomen contractus, iudicatur ex eo, quod ploris est, ut si res plus valet quã pecunia, quæ datur cum ea, censetur permutatio, sin verò pecunia excedit, dicatur venditio, ita voluerunt Ioan. Andre. Ancha. Imol. Card. 2. questio. Panor. numer. 7. Barba. & alij in dict. c. ad questiones de reram permuta. per illũ text. Iacob. de Rauena, & Cyn. in l. cum te. C. de pact. int. empto. & venditio. Barto. in l. si in emptione, in princip. ff. de contrah. empti. & in l. Aristo. & ibi quoque Ange. Imol. Rom. & Pau. Castren. ff. de donatio. Bald. in tracta. protomixeos, nume. 10. Afflict. in cod. tracta. 5. 3. nu. 14. & 15. Alexand. in d. l. 2. in prin. ad fin. & ibi Iacob. à S. Geor. nume. 7. & Iaso. nume. 8. & Purpu. nu. 56. & multis sequentibus vsque in ff. si cert. pet. Alcia. in l. 2. in princ. nume. 18. ff. de verbor. obligad. D. Couarru. Anto. Gomez, & Pielus in locis nume. præceden. citatis l. titu. 6. par. 5. ubi Grego. Lupi. & id generale est, ut contractus in dubio sit iudicandus, & de nominandus secundum naturam eius, quod in eo præualer, ut docet Barto. in materia venditionis & locationis, in l. 1. §. 1. ff. loca. Alexand. consi. 119. nume. 6. lib. 6. Alber. Bran. consi. 41. nume. 11. cum concordantijs à Tiraq. traditis lib. 1. de retractu. §. 30. glo. 1. nume. 10. Ex quibus ipse censet num. 9. retractui locum esse hac in specie auctoritate Bald. & Matth. Afflict. in tracta. protomixeos locis supra citatis, & è nostris id asseruant Cyfonta. in l. 70. Tauri (nam se refert ad Bald. in tracta. protomixeos.) 6. colu. versu. 38. dabitur, idem voluit Anto. Gomez in eadem l. 70. Tauri numer. 15. in fine, per tex. in dict. l. Aristo. & ibi Barto. & doctor. 8. expresse notant. ff. de dona. ¶ In dubio autem quando contrahentes non expriment nomen contractus, nec pretium superat rem, sed vtranque ab eadem parte datum, est eiusdem valoris. Bald. tenet esse venditio nem, in præludijs feudo. nume. 11. quem sequitur Alexan. ad Barto. in dict. l. si in emptione. ff. de contrah. emptio. & in l. 2. nume. 8. ff. si cert. pet. Fabio. à Monte. de emptio. & vendi. 2. questio. nume. 23. sensu Iaso. in §. actionum nume. 122. institui. de actio. Sed contrarium est receptius, imo quod sit permutatio seu contractus innominatus, ut constat ex relatis à Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 30. glo. 1. nume. 36. id enim voluit Barto. in l. 1. nume. 7. ff. de rer. permuta. & ibi Fulgo. & Iaso. nume. 11. idem Iaso. dicens communem in præ lud. feudo. nu. 25. Imol. & Roma. in d. l. Aristo. ff. de

donatio. idem Iaso. hanc attestatus communem in d. l. 2. nume. 9. ff. si certum pet. & ibi Ripa col. vlti. Cur ti. nu. 35. Exea de pact. nu. 516. versu. 3. casus, Anto. Gomez de contractibus. c. 2. nu. 10. Hoc tamen fallit, si res quæ datur pro alia re & pretio, esset venalis, tunc nimiam censetur venditio, non permutatio, ut decidit Exea de pactis nu. 517. quod probatur ex l. 1. C. de rerũ permuta. quam optimè explicat Ari. Pielus in 2. parte rub. C. de rescinden. vendi. c. 1. nume. 13. & 14. ex quo huic limitationi consensit Pielus in d. 2. parte rub. c. 2. nume. 6. referens idem voluisse Molineum in consue. Parisien. §. 23. q. 15. Alcia. autem in d. l. 2. nume. 30. ff. si cert. pet. & in l. 2. nume. 19. ff. de verbo. obligatio. hac in specie quando pretium nõ superat rem, sed est æquale, ait duplicem censeri contractum, alterum emptionis, alterum innominatum. quem sequitur d. D. Couarru. dict. lib. 2. resolutio. c. 4. nu. 9. & Ari. Piel. (respondens ad argumenta. Lorioti de pactis. axiomate. 215) in 2. par. rubri. C. de rescinden. vendi. c. 2. nu. 8. & 9. quem omnino vide. ¶ Ex superius dictis colliges plures limitationes ad legem nostram, in quibus locus sit retractui in permutatione, quando scilicet, habetur pro emptione. Quinimo etiam in terminis permutationis erit locus retractui, si facta fuerit in fraudem retractus, ut communiter doctores concludunt, quotquot asseruerunt in permutatione ei locum non esse, quos refert Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 14. nume. 29. ut ipse attestatur nume. 35. ubi sequitur Ioan. Igneum in repetitio. l. dudum. colu. antepenul. versic. sed cum is qui prohibetur, & multis sequen. C. de contrah. empti. ubi expresse asseruerat in permutatione locum esse retractui fraude intercedente, quæ colligitur secundum eum si res permutata remanet apud eum, qui eam ex permutatione cefferat, id quod semper alias præsumitur, quoties post alienationem res manet apud alienantem, ut in l. si cut. §. superuacuum. ff. qui. mod. pigno. vel hypo. soluit. ubi Barto. cum alijs concordant. à Tiraquel. congestis in tractatu de iure constituti. §. limita. nume. 1. & 2. Quod autem tempus requiratur, quod eam rem possideat alienans, ut fraus præsumatur & simulatio. discutit Bart. in l. post cõtractum. ff. de dona. & d. §. superuacuum, concluditque relinquit iudicari arbitrio, cui addit concordant. Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 14. nume. 36. ¶ Idem erit, si alienans tradiderit rem permutatam, & postea nõ longo intervallo eidem fuerit reddita, ex hoc siquidem præsumitur fraus & simulatio, tanquam id ab initio fuerit conuentum, ut nuncupatum voluit Masueri. titu. de emptio. & vendi. col. 1. versu. item & dicitur contractus, Caroleriam Molineus in consuetu. Parisien. titu. 1. §. 23. in 22. quest. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 14. numero. 37. & pluribus sequenti. ubi plura adfert similia, maxime numero. 34. & sequentibus, & in præfatione lib. 1. retractus, versiculo ultimo, & eodẽ §. 1. glossa. 7. nume. 75. & sequenti. & dicam aliquid in glo. vlti. nu. 7.

GLOS. XI.

Consignatio pretij in retractu, remissio.

De

¹ De el precio que costo. Circa ea que attinent ad glossam istam, dixi plurima supra co. gloss. 3. sed per hanc legem videtur nullam consignationem pretij exigi quod tamen immutatum est per l. 9. & 14. infra co. vbi dicam.

GLOS XII.

- 1 Iuramentum quod prestare tenetur retrahens rem patrimoniale.
- 2 Emptor a quo res empti retrahitur protestare poterit, si sibi cauere vult, vt si postea reperiatur non sibi sed alij retrahere, saluum sit sibi ius. Protestatio conducit in pluribus casibus, ibi.
- 3 Protestati non requiritur, si postea fraus detecta fuerit.
- 4 Probatio an admittatur contra iuramentum a lege delatum, etiam si lex dicat ei esse standum, & non sequi.
- 5 Probatio admittitur contra iuramentum a lege alicui delatum in pluribus casibus, maxime contra iuramentum se carnaliter uxorem cognouisse, & contra ignorantiam iuramento probatam, & animi declarationem, & contra iuramentum nuntij, & contra iuramentum impedimenti, & super expensas contra contumacem, & contra decurionum arbitria, & contra librationis, & contra publicum instrumentum, & in his que conscientie alicuius committuntur. Probatio quibus casibus non admittatur contra iuramentum delatum, remissiuè, ibidem nisi sit per euidentiam & aspectum.
- 6 Retractus praxis hoc in regno.
- 7 Fructus pendentes an sint restituendi in retractu? Fructus pendentes pars rei sunt, & tanquam fundi appendices veniunt cum fundo, qui retrahitur, & in dato in solutum, & in legato, & fideicommissio, & in concessio ad feudum, & in amissione feudi, & in confiscatione fundi, & in sententia que fundum restitui iubet, & in renuntiatione beneficij, & alijs ibidem.
- 8 Emptor in retractu debet seruari indemnis, nec aliquid lucrari debet. Factum esse censetur, quod per aliquem stat, quominus fiat, in eius preiudicium, ibi.
- 9 Fructus post litem contestatam in causa retractus debentur retrahenti. Actio ex retractu est in rem scripta, & stricti iuris, ibidem. Fructus in retractu si petantur vt interesse debetur a tempore morte, hoc est, consignationis pretij, ibi.
- 10 Retractus per maritum vel socium factus an prosit uxori soluto matrimonio, vel socio, vt dimidium partem rei retracta habeant? vel an dimidium pretij

consequantur.

Socius an habeat partem rei per socium retracta vel pretij eius, ibi.

in Ejure que la quiere para si. Nota, & consanguineus veniens ad retractum tenetur iurare sibi & non alij velle retrahere, nec ad alterius commodum, nec fraude aliqua vti, idem apud Pictones consuetudine statutum esse refert Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 5. in principi. citatque tex. huic rei accommodatissimum in l. peto. §. vlti. ff. de lega. 2. vbi si testator prohibuerit, ne res heredi relicta alienetur, sed vt in familia maneat, si alienetur ad mittitur proximus quisque ad reuocandum petendum que rem ipsam alienatam, sed ita demum, si paratus sit cauere, se eam rem in familia relicturum, alias ei denegatur conditio. Ecce ibi exigitur cautio loco iuramenti per legem nostram requisiti. Hanc tamen cautionem nostra in specie non exigit, probat Tiraq. §. 5. in principi. Admonetque nu. 2. tutissimum esse, vt emptor protestetur saluum sibi ius futurum eam rem condicendi, reuocandique, si ex postfacto compertum fuerit consanguineum in fraudem hoc retractu vsum fuisse, vt postea alteri cederet, iuxta text. in l. si debitor. §. 1. ff. qui bus mod. pig. vel hypo. solui. & l. at si quis. §. plerique. ff. de religio. & sumpt. fune. & l. si tamen. §. cum redhibitoria. ff. de edili. edict. ibi. & predicere, vt si quid aliud postea apparuisset, de eo iterum ageretur, glo. in l. eleganter in principi. in verbo, finita, in fin. & in verbo, pro soluto, & ibi Bar. & Bal. qui id trahit ad similes contractus. ff. de pignora. actio. si milis glo. in l. si quis aliam. ff. de solu. & in l. libera. C. de senten. Alex. consi. 79. nu. 8. lib. 1. Verum idem Tiraq. d. §. 5. nume. 3. existimat, necessarium non esse protestationem, sed comperta fraude esse consanguineo subueniendum aduersus eius caliditatem, quia eam fraudem commentus est, vt in simili dicitur in l. 1. §. quæsitum. ff. de separatio. dolus siquidem & fraus nemini prodesse debet. l. sed & si. §. plane. ff. ad exhiben. c. 2. de doio & contu. cum concordant a Tira. congestis lib. 1. de retra. §. 1. gloss. 9. nu. 67. sicut nec alteri potest obesse, c. si compromissarius. §. 1. de electio. lib. 6. quomodo probetur fraus, dicam in glo. vlti. Admittitur autem probatio contra hoc iuramentum, secundum Bal. in l. 3. C. de proba. Cassa. in consuetu. burgu. rub. 10. de retractu. §. 12. in glo. in verbo, ob parte sententis contrahans, nu. 16. fol. 346. col. 2. Nam vbi que a lege vel statuto defertur iuramentum, potest aduersarius contra illud probare, etiam si lex ipsa diceret statari debere iuramento. ex sententia glo. in l. 2. §. si absens, & ibi ei assensit Paul. Castr. ad finem Alex. nu. 7. Socin. nume. 10. & Iaso. nu. 4. ff. si ex noxa. cau. aga. idem voluerunt Cyn. nume. 4. & Bald. nu. 4. & ibi Barba. in apostillis in l. 1. C. si aduer. liberta. Ioan. Andreas nume. 4. & 5. & Domi. in c. statutum. §. cum vero de rescrip. lib. 6. Tancretus in suo lib. quaestionum tit. de proba. 6. q. iacob. de Aren. Ange. nu. 1. Imol. nu. 2. Pau. Cast. nu. 2. in fi. Roma. & Alex. nume. 13. in l. qui bona. §. qui damnij, in prin. per illum tex. ff. de damno infe. Iacob. Butri. Bal. & Sali. in l. 1. C. de re iudi. Albe. in 2. parte statutorum. q. 13. Bald. in l. si tutor peritus ad fi. C. de periculo tuto. Pe. de Ancha.

Aza 5

in

in.c.1.14.q.prin.verfi. circa hæc quæro ulterius extra de const. tu. Godof. Calde. Ioan. Zoch. Card. Alexandri. & Panor. nu. 1. in c. proposuisti, & ibi Fel. nu. 1. 2. & 3. & Deci. à nu. 3. vsq; ad. 8. vbi quatuor modis hæc limitat cõclusionem, extra de probatio. Roma. Alex. Curti. Senior & Iaso. in repe. nu. 304. in l. admonendi. ff. de iure iuran. Matth. Afflic. in constit. Sicilia incip. qui de aleatoribus. 5. notab. Hippol. Marfi. in repe. rub. C. de probatio. nu. 137. & in l. 1. §. si serui. col. 1. ff. de quæstio. Cateila. Cotta in memorab. in verbo, dā num datum, omnium latissimè Tiraq. hanc dicens veriorē reptionemque lib. 1. de retra. §. 4. glo. 1. nu. 1. & 3. & deinceps, quem omnino vide. d. D. Couarru. lib. 2. §. resolu. c. 13. nume. 4. alios citans. † Sic & aliās probatio admittitur contra iuramentum alicui delatum, in pluribus casibus, quos congregat Tiraq. d. §. 4. gloss. 1. maximè contra iuramentum fe carnaliter vxorem cognouisse nume. 3. & contra ignorantiam iuramento partis probatam nu. 4. & contra animum iuramento explicatum & probatum nume. 5. & contra iuramentum nuntij vel officialis, cui aliās creditur nume. 6. & contra iuramentum impedimenti, vel expensarum contra contumacem nu. 7. & contra decurionum arbitria nume. 8. & contra librum rationum & officialium, cui ex mandato testatoris vel statuti sit credendum nu. 9. & contra publicum instrumentum, num. 10. & in his quæ conscientia alicuius committuntur nu. 11. numeris etiam sequentibus limitat regulam hanc. 8. modis, quorum aliquos reprobat, & demū eos sublimat nu. 36. nisi probatio sit per rei euidentiam & aspectum, vt ibi per eum. † Praxis autem hoc in regno huius retractus hæc est, consanguineus venditoris intra nouē dies à die venditionis computandos, compareat coram iudice, dicens se esse consanguineum intra quartum gradum venditoris, qui Sempronio vendidit fundum sub his limitibus, qui patrimonialis erat, pro pretio mille aureorum, quos coram iudice & eius notario cõsignat, protestaturque si quod maius pretium pro eo verè datum vel promissum fuisse apparuerit, se consignaturum, omnesque expensas ab emptore factas restitutum. statim q̄ adeius notitiam deuenit, petitque vt sibi fundum restituat emptor cum fructibus perceptis & percipiendis, pretium quod dedit accipiens, iuratque per Deum, eiusque sancta euāgelia in forma sibi soli & non alij, nec in alterius commodum retrahere, nullamque in eo retractu fraudem interuenire. Confestim iudex debet pretium deponere apud aliquem facultatis idoneum & conueniendi facile, qui numeratis & receptis aureis coram notario & testibus publicum depositi realis faciat instrumentum, deinde Sēpronio emptori id notū faciat, qui reo negatē & exceptionibus in termino iuris oppositis causaquē cõclusa assignat partibus terminum ad probandum, & de causa (prout moris est) cognoscer, eamque decider: quod si ex parte actoris probatū fuerit, quod in libello asseruit, fundum ei restitui iubebit cum fructibus, potest enim diu lis agitari, vt sæpe assolet, maximè quando appellatur & ad regiam cancellariam deuoluitur. Debet autem ipsemet comparere ad iurandum, vel eius procurator cum speciali mandato ad id iuramentum præstandum, non aliās, vt dicam latius in

7 l. sequen. † Quatenus autem nunc. preced. diximus fructus esse restituendos consanguineo retrahenti, sic accipi oportet, vt fructus pendentes quos emptor percipit proculdubio restituatur, quippe qui patris rei sunt iuxta. l. fructus pēdētes. ff. de rei uendi. d. D. Couarru. lib. 1. resolu. c. 15. in prin. vbi optimè explicat quomodo hoc intelligatur. Idque non solum procedit in rei vendicatione, sed & in actione personali. l. vlti. §. fructus. ff. quæ in fraud. credi. Bar. in l. filiusfam. §. cum fundum, in fi. & ibi Bal. Ange. Rapha. Imol. Pau. Caf. & Alexan. ff. de verbo. obliga. Bald. & plenius Salic. in l. fructus. C. de actio. empt. Angel. consil. 131. col. 1. Fran. de Are. & recentiores in l. cum filiofam. ff. de leg. 1. Tiraq. lib. 1. de retra. §. 1. gloss. 7. nume. 3. & sequentibus. Qui licet resoluat locum nō esse retractui in fructibus pendētibus (cōtra opinionem Matthæi de Affli. in tracta. protomixeos, in prin. legis nu. 4. & Cassa. in consue. Burgun. tit. de retra. §. 1. in verbo hereditayge col. 2. vers. sed iuxta hoc quæro, Arnal. Ferroni. in consue. Burdegalen. tit. de retra. §. 15. & c. 25. eiusdem tituli, in fine,) concedit tamen nu. 42. & 53. ei locum esse, cum fructus considerantur t̄nquā accessorij ac veluti appendices ipsius fundi, vt scilicet vendito fundo, fructus pendentes comprehendantur in venditione, cum illi hæreant. l. Iulianus. §. si fructibus. ff. de actio. empti. d. l. vl. §. fructus. ff. quæ in fraud. credito. & in fundo dato in solum, & in legato & si deicommissio, & in concessio ad feudum, & in amissionē feudi, & in publicatione fundi, & in sententia, quæ fundum restitui iubet, & in renuntiatione beneficij & in alijs veniunt fructus pēdētes, veluti appendices ipsius fundi, si cum fundo considerantur, vt probat Tiraquel. d. glo. 7. nu. 42. & 43. † Et quod fructus pendētes tempore venditionis sint restituendi cõsanguineo retrahenti tenet Ant. Gomez in l. 70. Tauri. nu. 29. & idem subobscurè voluit Ioan. Fab. in §. actionum, nume. 6. insti. de actio. quorum sententia, iudicio meo, vera est, quicquid. d. D. Couarru. contendat lib. 1. resolu. c. 15. nu. 8. dicens fructus emptori esse pro rata restituendos: debet enim fieri consanguineo retrahenti plena restitutio rei venditæ, subrogatur quippe loco emptoris, ita vt emptor nullo afficiatur incommodo, nullum quæ ex ea re reportet commodum, quare inquit Ant. Gomez, retrahens soluet emptori iustum & honestum interesse, quod illo medio tempore posset ex pecunia vel pretio honestè lucrari, argumen. text. in l. curabit. C. de actio. emp. Sed tu tamen aduerte, quoniam lucrum hoc non debet considerari, nec refundi emptori, nisi à die solutionis pretij ab ipso emptore factæ vsque in diem consignationis factæ per consanguineum intra nouem dies ab hac lege præfixos. Nam deinceps nullum est interesse soluendum, cum nō steterit per consanguineum, quominus emptori pretium redderetur, sed per ipsum emptorem, qui consignatū noluit accipere, nisi fortè ignorat et emptor, retrahentem esse consanguineum venditoris, vel rem esse patrimoniale, quia tunc interesse solueretur vsque ad testium publicationē, quo in tempore certificari potuit de consanguinitate retrahentis, & de alijs ad rectū requisitis. At quoties per aliquem stat quominus quid fiat, id pro facto habetur in eius præiudicium. l. ideo

ideo §. presente, & l. si dictum fuerit. §. si presente. ff. de evictio. l. in executione. §. vltim. vbi per DD. notatur. ff. de verbo. obliga. cum concordin. à Tiraq. citatis lib. 1. de retractu. §. 15. glo. 2. num. 7. In fructibus autem, seu redditibus post venditionē habitis aliud statuitur, hi enim non veniunt, nisi à tempore litis cōtestatæ: quandoquidem actio ex retractu competens est personalis in rem scripta, vt probavi supra hac eadem. l. gl. 8. num. 11. & Tiraq. late lib. 1. de retractu. §. 35. glo. 1. in qua fructus veniunt à litis contestatione, & non antea, arg. tex. in l. in hac. ff. de tritico. & l. pen. ff. quæ in fraud. credi. & notatur plenè in l. vinum, & l. cum fundus. si. si cert. petita. atque ideo hac in specie fructus deberi consanguineo retractanti à tempore litis contestationis tenuit expresse Montal. in l. 13. glo. magna, col. 9. in fine, versic. item quæro, an proximiori retractanti, tit. 10. lib. 3. fori, Gomez Arias, in l. 70. Tauri, nu. 28. Alberi. 1. par. statuto. q. 97. Guido Papæ de c. 157. per. l. videamus. §. actione. ff. de vsur. Ioan. Fab. in §. actionem, nu. 6. in l. de actioni. Boer. in cōsuetudin. Vituricēsi. §. 4. col. 3. tit. de retractz. Ioann. Igne. in l. dudum, nu. 50. & sequen. C. de cont. emptio ne. Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 15. glo. 1. & 2. d. D. Co narru. lib. 1. resolutio. c. 15. num. 8. qui hoc procedere asserit quoties fructus petuntur, vt fructus, nam si petantur, vt interesse, à tempore moræ debentur, secū dum eundem Fab. & Boer. Mora autem contrahitur à die oblationis & consignationis pretij, vt in l. 2. C. de pa. & int. emp. & vend. & l. 1. acceptam. C. de vsur. l. ob signatione. C. de solutio. l. si mora. ff. solu. matri. l. magnam. C. de contra. & cōmu. stipula. quod expressim adnotavit hac in specie, Ioan. Igne. in d. l. dudum, num. 49. Quod tamen tu intellige, iuxta praxim regni nostri, supra nu. 6. traditam, vt ab eo die mora contrahatur, quo ob signatio emptori intimata fuerit, nam antea ignorantia excusabit eum à mora. Sed quid si reus subterfugit, ne lis contestetur? dic quodd pro contestata habebitur, l. si eum. §. qui iniuriarum, & ibi notant DD. omnes. ff. si quis cautio. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 15. glo. 1. nu. 5. & sequen. vbi plura congerit.

† Dicit lex nostra, retractentem iurare teneri rem sibi ipsi & nō alij velle retrahere: sed dubitabit aliquis, maritus constante matrimonio tanquam proximior consanguineus, vel socius retraxit rem venditam pro eodem pretio, quo vendita fuit, an vxor soluto matrimonio poterit eius rei consequi medietatem tanquam acquisitæ matrimonio constante, iuxta dispositionem legum regni huius, vel an tantum habeat vxor medietatem pretij? Et videtur qd habere debeat medietatem eiusdem rei per tex. in l. 1. & 2. tit. 9. de bonis constante matrimonio quæsitis supra hoc eodem lib. quæ generaliter loquuntur in omnibus bonis constante matrimonio quæsitis, vt inter coniuges cōmunicentur, & soluto matrimonio diuidantur, quare hunc casum comprehendere videntur, hanc quæstionem tetigit Ioan. Lupi, & indecissam reliquit in repe. rub. de dona. int. vi. & vxor. §. 62. nu. 3. ad fi. & Ant. Gom. in l. 70. Tauri, nu. 28. vbi & Gom. Ari. nu. 48. eamq; resoluat Ant. Gom. dicens, vxori non cōpetere partē reive ditæ, sed eius pretij, dantaxat, quibusdam rationibus, quas ipse videre poteris Mihi autē eius applaudet sen

tetia, ex ratione & verbis legis nostræ, ibi, e jure que la quiere para si, si ergo vxor haberet partē, falsum esset iuramentum, & maritus incidere in peritium, cum iuxta veriorē & receptiorē sententiā ipso iure absq; aliqua apprehensione quaritur dominium & possessio rerum constante matrimonio acquisitarum ipsi vxori, vt probat Greg. Lup. in l. 55. in gl. magna. 2. col. ver. & facit hoc ad aliam quæstionem, tit. 5. de emp. & vendi. p. 5. & in l. 47. tit. 28. de acqui. rerum domi. p. 3. Ant. Gom. in l. 53. Tauri, nu. 76. dixi latissimè in l. 2. gl. 3. nu. 11. 12. & 13. tit. 9. de bonis const. matr. quæsit. supra hoc eodem libro.

GLOS. XIII.

- 1 *Retractus nullā admittit fraudē ex parte retrahētis.*
 - 2 *Fraus retrahētis probatur si statim post retractum ipsemet venditori, vel alij extraneo rem cesserit vel ex qualitate personæ, si sit pauper.*
 - 3 *Fraus, dolus, & simulatio ex quibus probetur, remissæ.*
 - 4 *Fraus fieri non debet retractui ex parte contrahentium.*
 - 5 *Fraus in retractu ex parte emptoris & venditoris probatur ex tractatu præcedenti, si volens vendere permutavit, vel donavit.*
 - 6 *Fraus & simulatio detegitur ex tractatu præcedenti, magis quam ex subsequentibus.*
Clausula præcedens est maioris efficacie ad declarationem sequentium, quàm sequens, ibi.
 - 7 *Fraus & simulatio præsumitur si res alienata remanet apud alienatē, sed hoc intellige quoad tertiu. Possessio tradita & statim recuperata præsumitur fraudulenta, ibi.*
Fraus, & simulatio præsumitur, si res redit ad alienantem brevi tempore arbitrio iudicis, ibi.
 - 8 *Fraus præsumitur in præiudicium retractus si res pri mum conducta à Titio eadem vendita fuerit, maxime si conductio fuit ad 4. vel. 6. annos, & vili pretio.*
 - 9 *Fraus præsumitur in præiudicium retractus, si brevi quodam tempore facta fuit locatio emptori ante emptionem.*
Fraus & dolus præsumitur ex breuitate tēporis, ibi.
 - 10 *Fraus & dolus non præsumitur, vbi actum faciendo sibi met quis prospiceret.*
Fraudare non videtur qui sibi prospicit, ibi.
 - 11 *Fraudem statuto non facit, qui contra eius prohibitionem emit triticum, credens se mansurum in ciuitate per annum, & deinde ex causa mutat domicilium.*
- Retractus mercium pro eodem pretio quo empti fuerunt à propola iuxta statutum huius regni Peru venit hodie in abusu, & quomodo, ibi.*

Pro-

Libro.5. Titulo.11.

Propositum præsuntur ex eo quod postea sit, ibi. in fine.

12 *Retrahitur si fraudetur ob immodicum & immoderatum pretium, quo res fingitur fuisse vendita, debet pretium moderari, & iuxta illud adiudicari consanguineo.*

13 *Retrahere an possit consanguineus qui venditioni cōsensit? & quid si ratione officij.*

14 *Retrahere an possit consanguineus, qui fuit præsens venditioni.*

- 11 *E que no lo haze por otro engaño.* Nota ex lege ista, q̄ in retractu nulla debet interuenire fraus. Duplīciter autem potest fraus considerari, primò ex parte venditoris vel emptoris, secundò ex parte retrahentis, de hac vltima fraude loquitur lex ista: debet enim sibi & non alij nec ad alterius commodum retractum facere: quid si venditor ipse, venditionis quam fecerat poenitens, rogauerit consanguineum suum, vt sibi ipsi rem retraheret nomine proprio? vel quiuis alius? hac certè in specie confitto de fraude, retractui locus non erit, sed si ante retractum non constiterit, sed postea compertum fuerit, emptor poterit rem vendicare, vt ex hac lege iunctis his, quæ in glo. præcedenti diximus nu. 4. expendere licebit. † Fraus autē probabitur, si statim post retractum rē venditori vel alij extraneo cessit, arg. l. si ventri. §. vlti. ff. de priuileg. credi. c. officij de electio. & quod voluit Bar. in l. post contractum nume. 8. & 5. præsumptione fraudis. ff. de donatio. Feli. in c. consultationibus, nume. 1. de offi. delega. Ancharra. consil. 251. Tiraq. lib. 1. de retra. §. 5. glo. vnica nu. 4. & latius. §. 2. glo. 7. nume. 77. probatur etiam ex qualitate personæ, ex qua potest esse suspecta venditio, veluti si humilis & deplorata vitæ & pauperrimus, ita vt alterius pecunia esse credatur, atque ideo venditorem ipsum vel quemlibet extraneum sit verisimile eum supposuisse. vt constat ex traditis ab Alciato in l. si maior, nu. 15. C. de trans. vbi alias fraudis coniecturas enarrat, eum refert & sequitur Cassane. in consuetu. Burgun. rub. 10. de retra. §. 12. in verbo, se la fraude est trouee, nu. 3. versu. 10. ex quo non crederem sustineri posse quod Tira. docuit lib. 1. de retractu. §. i. glof. 9. nume. 58. & seq. quod ipse 3 retuli supra hac eadem lege glof. 1. num. 76. † Ex alijs etiam coniecturis probari poterit fraus, quarum viginti & tres enumerat Luc. de Pena in l. quemadmodum. C. de agrico. & censu. lib. 1. decem & sex fraudis præsumptiones enumerat Alciat. in l. si maior. C. de transactio. & Cassane. qui alios addit in consuetudi. Burgund. rubri. 10. §. 12. in verbo, se la fraude est trouee, nume. 3. versu. 10. Bartol. Paul. Socin. & doctor. in l. post contractum. ff. de donatio. plenissimè Coepola in tractatu de simulatio. contractuum Martiæ. Affli. in tractatu protomixcos. §. 4. nume. 10. & sequentibus, Tiraquell. aliquid lib. 1. de retractu. §. 1. glof. 7. nume. 75. & sequen. & in præfatione numero 4 77. vsque in finem. † Fraus etiam contingere potest in retractu ex parte venditoris vel emptoris ad effectum eum impediendi, quæ non obicit consanguini-

neis, quominus ad illum admittantur, vt concludit Martiæ. Affli. in dict. §. 4. & Cyfontan. in l. 70. Tauri colum. 7. in fin. & 8. versu. 48. dubitatur, & duabus quæstionib. sequentibus, & ibi Gomez Arias numer. 26. Tiraquell. in locis proxime citatis numero præcedenti. Quirino peccat mortaliter, qui huiusmodi fraudes machinatur, vt asseuerat Ioan. Faber in §. si enim, instit. de adoptio. Cyfontan. in dict. l. 70. Tauri, colum. 8. versu. 49. dubitatur, Tiraquell. in præfatio. libr. 1. de retractu nume. 73. & 74. auctoritate Cornei consil. 29. in fin. & Baldi post Innocen. 5 in rubri, extra de consuetud. in fine. † Quibus autem modis fraus hæc deprehendatur vel probetur? Respondeo, quoties verè venditionem facere volentes, simulant donationem vel permutationem facere vel alium contractum, in quo locus non sit retractui, quod perpendi poterit vel ex tractatu præcedenti, vel ex sequentibus. Veluti si fundum, quem cum alio fundo permutauit, prius venalem habuerat & exposuerat: illud præcedens propositum eius, qui vendere volebat & emptores quærebat, præfert contractum venditionis esse, quod permutationis commentum fuit, vt nuncupatum voluit Tiraq. libr. 1. de retractu. §. i. glof. 14. num. 22. & sequentibus. vt refert constare ex his, quæ tradiderunt Hostien. Ioan. Andre. Collectan. Anto. Panormita. Barba. & Anto. Burgen. in capi. ad nostram. de emptione & venditio. dicentes quòd si probetur, debitor prius quæsiuisse pecuniam super tali fundo, & deinde fundum illum vendisse eodem pretio, quod quærebat, præsumitur contractus ita factus in fraudem vsurarum, potiusque esse pignoris contractum, quam venditionis, sequitur Paul. Castren. consil. 109. col. 1. libr. 2. Laurent. Rodolph. in tractatu de vsuris, quæstio. 60. in principio, & late. Calcan. consil. 25. vbi adfert concordant. & consil. sequen. Steph. Betrandus consil. 236. nume. 7. libr. 2. Bartol. Bald. Pau. & alij in l. pacta nouissima. C. de pact. Deci. consilio. 167. † Sic & alijs contractus simulatio & fraus declaratur detegiturque ex tractatu præcedenti, & id quidem magis quam ex sequenti, vt voluerunt Iacob. Butricarius. Bartol. Bald. & recentiores in dict. l. pacta nouissima. C. de pact. Paul. Castren. in l. cum seruus nume. 4. ff. de conditioni. & demonstrationi. Alexand. consil. 29. nume. 19. libr. 7. Barba. consil. 25. libr. 1. Iaso. in l. si ita sit scriptum nume. 13. ff. de lega. 1. & in consil. 217. in fine libr. 2. & consil. 12. libr. 3. & Catellian. Cot. in memorabi. in verbo, contractus simulatus. Tiraquell. dict. lib. 1. de retractu. §. 1. glof. 14. nume. 24. eo quòd clausula præcedens est maioris efficacie ad declarationem sequentium, quam ex contrario, secundum glof. & Bartol. in l. quisquis. ff. de legat. 3. cum concordantijs ibi citatis, sic & actus sequens videtur factus in executionem præcedentis tractatus. l. 3. §. vnde queri poterit ff. de manumissio. l. qui in aliena. §. si is qui putabat. ff. de acquirenda hereditate, & ibi notatur per doctores. & per Alciatum latius in regula. 2. præsumptio. cap. 24. quod procedere asserit in delictis nume. 4. vt Bar. adnotauit in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. Curti. in l. pacta nouissima. 3. col. C. de pact. Hippoly. Martili. addens concord.

concord. in repe. vnicz. C. de raptu virgin. nu. 246.
 & quando ex tractatu precedenti fraus præsatur
 est videndus Bal. in l. multum interit. C. si quis alte.
 vel sibi, & latius in conf. 12. 2. dubio lib. 4. Cassa. cōf.
 25. per totum, Cēpola, de simulatio. contra nu. 15. præs-
 sum. 1. cum corda. Tiraq. d. glo. 14. nu. 27. † Secun-
 do perpenditur fraus, si res permutata cum alia patri-
 monialimaneat apud dominum, quia tunc in fraudem
 retractus fieri præsatur, vt in specie respōdit Igne.
 in rep. l. dudum col. antepenul. vers. sed an is qui pro-
 hibetur, & multis sequen. & Tiraq. lib. 1. de retractu.
 §. 1. glo. 14. nu. 35. & seq. Nam & illud generale est, vt
 cum post alienationem res manet apud alienantem,
 præsatur fraus & simulatio aduersus tertium. l. si-
 cut. §. superuacuum, & ibi Bar. ff. qui mod. pig. vel hy-
 pote. folij. idem Bar. in l. post contractum, num. 4. ff.
 de dona. Bal. in l. illud vbi limitat. C. de sacros. eccle.
 Tiraq. citans concord. in lib. de constituto. 9. limita.
 nu. 1. & 2. Cēpola. de simula. contra. nu. 76. præs. 24.
 idem voluit Tiraq. in præsatio. retractus lignagier
 in fine, vbi idem esse asserat si possessio post contra-
 ctum tradita fuerit, sed postea non longo intervallo
 reddita permutanti, vel ipse eā aliās recuperavit, præs-
 sumitur enim fraus & simulatio, quodque ab initio
 id fuerit conuentum, iuxta tex. in l. 3. §. vnde querit-
 ur. ff. de man. cum alijs nu. preceden. citatis, & nun-
 cupatum hoc voluit Carol. Moii. in consue. Parisien-
 tit. 1. §. 23. in 22. quart. & ante eam Masueri. in titulo
 de emp. & venditio. col. 1. §. item & dicitur contractus
 Soci. consil. 127. nu. 7. ad fin. & 8. lib. 3. Tiraq. lib. 1. de
 retractu. §. 1. glo. 14. nu. 37. tempus autem quo alienas
 debet possidere rem alienatam, vt fraus præsatur,
 & simulatio relinquatur arbitrio iudicis, ex sententia
 Bar. in locis superius citatis, Bal. consil. 70. lib. 1. qui-
 bus addit concordantes. Tiraq. d. glo. 12. nume. 36. di-
 diximus supra eadem lege glo. 10. nu. 9. & 10. † Præs-
 sumitur & 3. fraus & simulatio, si res primū locata Ti-
 tio ad quatuor vel ex annos vili pretio eidem postea
 vendita fuerit, quoniam tunc locatio facta esse censetur
 in fraudem retractus, vt ab eo arceatur cōsanguineus
 videns cogi posse stare locationi iuxta ea, quæ tradit
 Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 7. nume. 73. & 74. li-
 cet enim huiusmodi conductio ab emptore facta an-
 te emptionem per emptionem regulariter reuocetur,
 cum conductio rei suæ nō valeat. l. neque pignus. ff.
 de regu. iur. l. qui rem. C. loca. cum similibus, quia ta-
 men emptio est reuocabilis valet conductio, & retra-
 hens tenetur ei stare argu. eorum, quæ de vsufructu
 confuso & consolidato dixerat idem Tiraq. nume.
 62. eiusdē glossæ. 7. & quæ nos late diximus supra hac
 eadem. l. glo. 1. nume. 39. 40. & 43. & sequen. Sed hoc
 intelligitur, nisi conductio facta fuerit in fraudem re-
 tractus, tunc enim non tenebitur retrahens stare loca-
 tioni, fraus autem colligitur ex his, quæ diximus ex
 9 Tiraq. d. glof. 7. nume. 74. & 75. † Præsatur & 4.
 fraus & simulatio, si breui quodam spatio facta fuit
 locatio ante venditionem, quia tunc videtur fuisse co-
 gitatum de venditione facienda, ex quo præsatur
 locationem in fraudem retractus factam, argumen-
 l. si ventri. §. fina. ff. de priuil. credi. & ibi Bartol.
 Angel. & Ripa nume. 40. & sequentibus. l. dubium. C.

de repudi. l. Iulianus. §. sed si filius. ff. ad Macedonia.
 c. officij, & ibi gloss. 1. & Panor. mita. 3. notab. de elec-
 tio. c. 2. de renuntia. lib. 6. & ibi expendit Philip.
 Fran. 4. notab. fraus siquidem, dolus, & simulatio præs-
 sumitur ex breuitate temporis. gloss. in capi. de hmi-
 mus. 18. quartio. 2. Iacob. de Aren. Cyn. Bal. & Ang.
 in l. si quis post hac. C. de bon. proscripte. Alberic.
 & Barto. in l. post contractum. ff. de donationibus,
 Barto. & Corne. in l. 2. C. de repudi. heredi. Paul. con-
 sil. 388. in fine libr. 1. Alexand. & Socin. in l. 1. in fine
 prin. ff. si ex noxa. cau. aga. Fran. Cremen. singulari. 6.
 Iaso. consil. 139. col. 2. vers. nec obstat libr. 4. Ste-
 phanus Bertrandus consil. 236. nume. 12. in fine libr. 1.
 Deci. in l. certicondictio. §. si numeros, nume. 13. & 14.
 & in l. principalibus nume. 7. post prin. ff. si certum
 petat. Ioan. Lupi in repe. rubric. de donationi. inter vi-
 rum & uxorem. §. 30. nume. 13. & 14. Tiraq. libr. 1. de
 retractu. §. 1. gloss. 7. nume. 77. & sequentibus. † Hoc ta-
 men intellige procedere, si quis eo animo & consilio
 principaliter faceret, vt legem nostram circumueni-
 ret, secus si id non principaliter & directē ageret, vt
 retractum fraudaret, sed vt sibi ipsi prospiceret, ne for-
 te aliud damnum indebite pateretur, vt in specie à
 Tiraquell. tradita in præsatio. retractus lignagier, nu-
 me. 73. & 77. ex Corneo consil. 29. libr. 3. & Gerardo à
 Petrasancta singu. 26. argument. l. 2. §. denique. ff. de
 aqua plu. arcen. & l. Proculus. ff. de dam. infect. Nā
 licet in consequentiam cōsanguineus ob eam rem
 à retractu arceatur, id tamen illicitum non censetur,
 nec propterea dicitur factum in fraudem legis vel sta-
 tuti, vt in simili casu statuitur in l. non omne. ff. de sta-
 talibe. estque optimus text. in l. si pupillus post prin.
 ff. de acquirend. heredita. cuius verba sunt. Neque
 enim videtur voluisse fraudare edictum, qui sibi pro-
 spicit ne oneribus, &c. Hinc Stepha. Federici in tra-
 cta. de legum. interpre. part. 1. charta. 5. vers. 2. limita.
 tradidit, quod vbi actus non destinatur directē ad fi-
 nem fraudandi legem sed ad alium, quamuis incidenter
 ad eum finem perueniatur, non censetur esse pro-
 hibitus nec in fraudem factus. † Cuius doctrinam
 iuuat decisio Guill. de Cun. & Bar. in l. cetera. §. sed
 si separauit, per illum tex. ff. de legatis. 1. dicentium
 quod si statuto prohibitum est, ne quis emat frumen-
 tum ultra vsum proprium, & aliquis se mansurum in
 vrbe annum integrum credens emit frumentum
 necessarium ad annum illum, ac deinde muta-
 to proposito ante annum recedat, non incidit in
 poenam statuti, quia non eo animo emit, vt statutum
 fraudaret, quibus accedunt Alberi. & Bal. post eun-
 dem Guill. de Cun. in l. 1. §. vnde querit. Offilius per
 illum tex. ff. de exercito. ipse idem Alberi. in l. 1. part.
 statutorum quartio. 79. & iterum in 2. part. quartio.
 206. & Pau. Cast. in l. 2. in prin. per glo. ibi. ff. si cer. pe-
 ta. & Alex. consil. 1. nu. 29. lib. 3. & Firmia. in tracta. ga-
 bella. par. 8. partis prin. col. 1. & Ludou. Goza. con-
 sil. 60. nume. 12. & Tiraquell. libr. 1. de retractu in pra-
 satione nu. 77. & sequē. Marfi. sing. 86. quod facit an
 statuta omnium ciuitatum huius regni Peru (nescio an
 sint mādato Principis cōfirmata) quibus rigurose ca-
 uetur, vt propolæ, seu vt vulgus appellat reuēditores
 quarūcūque mercium corā decurionibus ad id deputa-
 tatis

Libro.5.Titulo.11.

tatis manifestare teneantur merces ab eis emptas, & pretium earum, vt liberum sit cuiusque eiusede ciuitatis habitatori, eas vsque ad tertiam earum partem redimere eodẽ oblati pretio, quo ipse propola emerat, quas ad vsum cuiusque proprium viderint decuriones esse necessarias, de quorum iustitia vel iniustitia agemus infra hoc lib. tit. 14. de propolis. l. 1. quæ statuta seu ordinationes magno abusu defraudantur, non enim necessaria tantum redimuntur à potentioribus imo (& quod dolendum est) ab ipsis magistratibus & decurionibus, verueriam ad quæstum faciendum ex earundem mercium venditione per leges regias duplici ex capite prohibita. Prout & aliis in. l. septẽ diebus. C. de erogatio. milita. anno. lib. 12. prohibetur tribunis prætorianis, ne species annonarias, quæ deferuntur ad castra, sibi ipsi emant villiori pretio, vt inde quæstum faciant, quem stellaturam vocat tex. ille, præcipitque, vt pro eo vendantur pretio quod pro eis in foro rerum venialium solueretur, vt ibi recte exponit Luc. de Pena in principi. conducit plurimum ad decisionem in prin. traditam Guiller. & Bar. tex. in. l. in ter stipulante. §. sacram, vers. & naus. ff. de verbo. obliga. & l. qui res. §. arcem. ff. de solutio. & l. sed lullianus. §. proinde. ff. ad sen. consul. Sillani. cum alijs similibus ab Alex. adductis, in. d. l. cætera. §. sed si separauit. ff. de lega. 1. l. afo. in. l. si quis nec causam nu. 4. & sequen. ff. si cert. peta. Deci. in. l. filius fami. num. 4. eo. tit. Afflict. decis. Neapoli. 72. col. vlti. Marfil. qui id dicit singulare & valde notandum in. d. singulari. 86. Quod sanẽ intelligit Bar. in dict. §. sed si separauit, modo constet de primo illo proposito, aliàs præsumeretur illud fuisse primo propositum, quod postea fieret, vt & Tiraquel. asserit lib. 1. de retra. in præfatio. nu. 77. constabit autem ex quibusdam argumentis, ex quibus dixi constare fraudem & simulationem, maxime ex tractatu præcedente, vt dixi supra hac eadem glo. nu. 5. & 6. vel si necessitas recedendi ab vrbe antequam laboretur annus, denovo ex noua causa superuenerit, vel aliàs iuxta iudicantis arbitrium. † In dubium reuocari solet, quid si res patrimonialis magno admodum & immoderato pretio fraudulenter distrahatur ad effectum arcendi consanguineos à retractu, quod constare poterit ex coniecturis iudicum arbitrio, vt in. l. apud Celsum in principio, cum glo. ff. de doli excep. cum similibus, vtrum hanc in specie moderadum sit pretium? quod fatetur Matth. Affli. in tract. pro tomixeos. §. 2. nume. 17. cui accedit Cifontan. in. l. 70. Tauri, col. 8. vers. 50. dubitatur, quod item colligitur ex his, quæ Tiraq. tradit lib. 1. de retra. §. 2. glo. vlti. in verbo, sans fraude. † Vltimo quæri posset, an consanguineus venditioni consentiens, possit rem suo consensu venditam retrahere? tractat quæstionẽ hanc latẽ Tiraquel. lib. 1. de retra. §. 1. glo. 9. nume. 31. & sequentibus, qui nume. 133. resoluit non admitti, præterquam si consensit rationis officij, vel ex statuto requirente consensum consanguineorum in alienatione mulierum, vel si vt testis vel notarius interfit, vel vt iudex tutor, vel curator, vt ipse Tiraq. probat numero 139. & tribus sequentibus. † Quid autem si consanguineus presens fuit venditioni? hoc dubium discutit Tiraquel. dict. §. 1. glo. 9. nume. 146. & pluribus se-

quentibus, & iterum nume. 113. & 114. & concludit pluribus rationibus, non ex hoc impediri retractum, cui assenti ut Anto. Gomez eo tacito, in dicta. l. 70. Tauri nume. 26.

LEY. VIII.

Declaracion de la ley del fuero supra proxima.

¶ Don Enrique. 1111 en Nieua año. 1473. petition. 23. y. 24.

¶ Como quier que la ley antes desta del fuero dize, que si alguna heredad se vèdiere, que qualquiera persona de aquel patrimonio o abolengo cuya fuere la heredad, la pueda sacar tanto por tanto, de tro de nueue dias. Y como quiera que entre los sabios antiguos, sobre la disposicion de aquella ley, ouo diuersidades, y seyendo aquellas fuerõ statuydas diuersas leyes, pero el Rey don Alonso decimo de gloriosa memoria nuestro progenitor ordeno la dicha ley del fuero, la qual comunmente assi a la llana es usada e guardada en toda la mayor parte de nuestros reynos. Pero sobre algunas causas y pleytos dependientes de la disposicion desta ley ha auido, y ay continuamente grandes pleytos, dudas y debates, anssi ante los del nuestro consejo y oydores de la nuestra audiencia, como ante otros muchos juezes ordinarios, y especialmente sobre lo que se sigue. Vn hombre compra vna heredad b de otro, este comprador dispõese a pagar esta heredad, por ventura malbaratando o vèdiendo otros bienes suyos, y despues haze en esta heredad edificios y labores y mejoramiẽtos, como en cosa suya: e acaece que vn hijo o hermano, o otro pariente propinquo de aquel vendedor, c por ventura incitado por el, y con sus propios dineros del vendedor, d o por su induzimiento acabo de cinco o diez o de quinze años que es hecha la venta, y vee la heredad mejorada dize al comprador, q̃ aquella heredad

es

es de su patrimonio o abolengo. Y que la quiere tanto por tanto, y que re- quiere con el precio, ^e e si no le quiere recibir, ponle en deposito, ^f y demandale la heredad, diciendo que este que la pide, que al tiempo de la venta era menor de edad, así que no le corrio prescripcion, ^g ni le empecio tráfico de tiempo, o que fue absente o impedido ^h de pedirla hasta entóces, o por otro legitimo impedimento, ⁱ y ayudese del remedio de la restitucion, o de otros por donde siente, que puede sacar su demanda, y con esto saca la heredad, que por vêtura vale la mitad mas, o los dos tercios, que quando la ouo el comprador. Lo qual parece cosa muy inhumana y muy subjeta a fraude e a pecado. K. Porende declaramos e ordenamos, que los nueue dias contenidos en la dicha ley del fuero, para que el mas propinquo saque la heredad vendida, que fue de su patrimonio o abolengo, corran contra los menores de veynete e cinco años, quier sean en edad pupilar o adulta, ^l y esso mismo contra los absentes, ^m y q los vnos ni los otros no se pueda ayudar de su menor edad, ni de la absencia, y que aya lugar contra ellos esta prescripcion de los dichos nueue dias, y que no les sea otorgado sobre esto restitucion, ni rescision del tiempo, salvo que a la letra se guarde ⁿ la dicha ley del fuero cōtra los vnos y los otros.

¶ Y si el menor tuuiere tutor o curador, o que pueda sacar la heredad para el menor, en el tiempo y como de suyo se contiene. ¶ Sobre la dicha ley del fuero ay otra duda, que se leuantan e siguen muchos pleytos, ca la dicha ley da facultad al pariente mas propinquo, de sacar la heredad P de su patrimonio o abolengo tanto por tanto, y acace q

vn hombre ouo vna heredad, que fue de su padre primeramente, y este tiene vn hermano e vn hijo, y vende esta heredad que heredo a vn extraño, viene agora este hermano, y este hijo del vendedor, y pide cada vno esta heredad, y quierela cada vno dellos sacar del poder del comprador tanto por tanto, porque dize cada vno que fue de su padre, ^q y el hermano del vendedor dize que el es pariente mas propinquo de su padre, cuya fue primeramente la heredad, que no el hijo de su hermano vendedor della, y así que es mas antiguo su derecho, ^r que el del hijo del vedor. Y el hijo del vendedor dize, que esta heredad fue de su padre, y precedio en ella al tio hermano de su padre, q el representando la persona de su padre, ^s es mejor en derecho, que su tio, es duda, qual deue auer la heredad tanto por tanto, el tio o el sobrino: E nos declarando la dicha ley del fuero, ordenamos e mandamos, que pidiendo la heredad del abolengo, el hermano del vendedor y el hijo del vendedor ambos en vn tiempo, ^t y en forma deuidos, que sea preferido, e aya la heredad el hijo del vendedor para si. ^v Pero si el hijo del vendedor, dentro de los dichos nueue dias no la quisiere, ^x que la pueda sacar dentro de aquel mismo termino y el hermano del vendedor, pues la heredad fue así mismo auida y heredada por su padre o madre dellos. ^z

G L O S. I.

1 *Prescriptio non currit minoribus. 25. annis, nisi in casibus.*

Prescriptio currit minori, sed restituitur in casibus, ibi.

Prescriptio currit minori in casibus sine spe restitutionis, ibi.

Retra-

Libro.5. Titulo.11.

*Retrañtus tempus curris minori absque spe restitu-
tionis in integrum, licet secus esset iure communi,
ibi.*

- 2 *Restitutionis in integrum tempus cōtra prescriptio-
nem quod esse debeat? an quadriennium integrum
postquam minor est effectus maior, an tempus illud
tantum contra lapsum restituitur.*

a *Que entre los sabios antiguos.* Licet olim iure antiquo
prescriptio currebat aduersus minores, in integrum
tamen restituebantur. At lege nouiori Iustiniani, mi-
noribus non currit ipso iure prescriptio, vt in l. vlti-
ma. C. in qui. caus. in integr. resti. non est necess. sunt
autem casus nonnulli, in quibus eis currit prescriptio.
quos cumulat Iaso. in l. properandum. §. illo, n. 3. C.
de iudi. vt sunt tempora iuducta à lege, veluti ad ap-
pellandum, ad appellationem prosequendam, ad cōse-
ctiōnem inuentarij, vel ad finiendam instantiam, sed
in eis restituitur minor, vt notat Accursi. in cap. prae-
terea si quis, & ibi Andre. de Yfer. Iaco. à Bellouifu,
Pet. Cor. Bal. Marti. Lauden. Albarot. & Card. Alex.
tit. de prohib. feud. alien. per Federi. Innoc. & alij in c.
constitutur. de integ. resti. vbi de prescriptiōe retra-
ñtus agitur, Deci. conf. 456. ad finē, vbi post alios mul-
tos asserit, semper minorem restituti, nisi contrarium
sit expressum. Id quod etiam dixerat Bal. in c. 1. §. ni-
si iusta, colum. 1. tit. quo temp. miles, Greg. Lupi in l.
pen. tit. vltim. in gloss. magna par. 6. Tiraquel. lib. 1. de
retrañtu. §. 35. gloss. 2. num. item. 2. & num. 3. enarrat lo-
ca, vbi enumerantur alij casus, in quibus pupillis cur-
rit tempus absque spe restitutionis in integrum, inter
quos dicit esse retrañtum, secundum consuetudinem
Francie, vbi non restituitur minor aduersus lapsum
temporis ad retrahendum constitui, licet iure com-
muni aliud esset statutum, vt constat ex capi. constitu-
tus, vbi id expendunt docto. extra de in integrū resti-
tutio. licet Ioan. Igne. inaduertenter dixerit contrariū
in repe. l. dudum, col. 5. vers. istud extendunt. C. de cō-
tra. emp. vide Tiraq. d. glo. 2. verū lex nostra hoc cla-
re disponit, vt minori non competat restitutio aduersus
lapsum nouem dierū, vt dicam infra gloss. n. 4. Sed
questionis esse solet, si in specie legis nostrae compe-
teret restitutio ob decursum tempus retrañtus, infra
quod tempus minori maiori effecto competat, an in-
fra quadriennium à lege regulariter constitutum, an
verò intra nouem dies? & gloss. in l. interdū in verbo,
planē, & ibi Bar. ff. de mino. asserit quod cum minor
latus est in contrañtu vel quasi, datur annus utilis, si-
ue quadriennium post completum viciesimum quintū
annum, si verò læditur in tempore, si id tempus est
quadriennium aut maius, datur quadriennium, si breuius
est, alterum tantum tempus in id solum datur per
tex. in l. si post in. 1. responso. & in si ff. quan. act. de
pecu. anna. est alia glo. in l. diuus, in verbo, restituere,
vers. sed an hoc calu. & ibi Bar. ad fin. ff. de in integ.
resti. & in l. inter omnes, in glo. vlti. eod. titul. & in l.
vlt. in verbo, continuatio, & ibi Bart. & Bald. C. de
temp. in integ. resti. idem Bar. post antiquos in l. ab
hostibus. §. sed quod simpliciter. numer. 12. ff. ex quib.

caus. maio. Tiraq. lib. 1. de retrañtu. §. 35. glo. 2. numer.
12. Montal. in l. 13. tit. 10. lib. 3. fori in verbo, el precio
in prin. vers. sed quærit episcopus, & col. 2. versic. &
circa hanc materiam, adde text. optimum iuncta glo.
magna, quæ hoc late discutit in l. sed et si per prætorē
§. quoties. ff. ex qui. caus. maio. & hanc esse commu-
nem opinionem Legistarum attestatur Greg. Lupi in
l. 28. in verbo, quatro años, titu. 29. de vsucapio. par. 3.
communis tamen opinio Canonistarum, ait, esse in cō-
trarium, in Clem. 1. de in integ. resti. imo quod datur
in integrum quadriennium, quod asseuerat approbari
per. d. l. 2. id quod mihi semper verum visum fuit, etiā
iure ciuili, idem voluit Grego. Lupi in l. pen. tit. vlti.
par. 6. in verbo restitution, prope finem, & iterum in
l. si per text. ibi, eo. tit. in verbo, quatro años.

G L O S. 11.

- 1 *Masculinum an comprehendat fœmininū in odiosis.*
- 2 *Masculinum an comprehendat fœmininū in corre-
ctorijs.*

h *En hombre compra vna heredad.* Extende text. istum,
vt procedat non solum in viro, sed & in fœmina, quod
voluit Ange. conf. 191. loquens in retrañtu ex disposi-
tione testatoris, idem in nostra specie voluit Montal.
in d. l. 13. glo. 1. tit. 10. lib. 3. fori Tira. lib. 1. de retrañtu.
§. i. glo. 9. nume. 197. & seq. Cœpola conf. causarum
ciuiliū. 65. in fine. Pau. Pari. conf. 81. num. 20. lib. 3.
quibus libenter accedo, quoniam & in materia pœna
li & odiosa masculinum comprehendit fœmininū. l. si
quis id quod, vers. sed vtrumque. ff. de iuri. omni. iu-
di. vbi Albe. Pau. Soci. & Iaso. nu. 9. id notant, est tex.
omnium optimus in l. qui domum, iuncta l. mater. ff.
de adulter. glo. in l. 1. in verbo, sponfam. C. de rap. vir-
gi. quam sequitur Bald. & Ange. ibi. Colletan. in c.
peruenit. de adulter. Fran. Curti. Senior cōf. 11. col-
penul. Marfi. conf. 85. num. 20. Tiraq. lib. 1. de retra-
ñtu. §. 20. glo. 1. nu. 4. & §. glo. etiam in l. qui quis, in
verbo, minus. C. ad l. Iul. Maieft. vbi Pet. Bellap. Ci-
nus, & communiter alij, dēptō Sali. eandem glo. se-
quitur Ang. de Are. in tracta. maleficiorum, in verbo,
& ay tradito, nu. 12. & Iaso. conf. 106. col. 2. lib. 4. glo.
etiam in l. si constante. §. vlti. ff. solu. matri. Bal. Inno.
Paul. & Alex. ibidem, glo. etiam in l. si quis in tantam.
C. vnde vi, quam sequitur Albe. Bar. Bald. & omnes
ibi, idem voluit Fulgo. in l. si quis maior. num. 7. Iaso.
nu. 6. Curti. Senior nu. 14. Anto. ab Alexandri. 1. no-
tabi. Iacobi. nu. 2. Marc. Mantua. col. 1. Thom. Parpa.
communem dicens nu. 1. Cagnol. nu. 5. Bologni. num.
18. Hierony. Tort. Claud. Aquei. & d. Anto. Padi.
nu. 8. C. de transactio. Tira. addens concordantes lib.
1. de retrañtu. §. 1. glo. 9. nu. 211. vbi hanc dicit receptio-
nem sententiam, & tribus numeris sequenti. licet alij
plures ab eo relati nu. 186. & tribus sequen. voluerint
contrarium. † Sed & in materia correctoria masculini-
num concipit fœmininū, vt satis in sinuat gloss. in l.
Gallus, in prin. in verbo, neptis, & ibi Rapha. Comen.
& Iaso. nu. 61. & Lancelo. in repe. nu. 34. ff. de libe. &
posthu.

posthu. Iaso. in l. si quis id quod, nu. 10. ff. de iur. omn. iudi. Tira. d. §. 1. glo. 9. nu. 118. sed & aliàs semper masculinum comprehendit foemininum, vbi de mente proferentis constat, & ex vi rationis, per l. Lutus. §. quæsitum. ff. de lega. 3. & nemo ex scribentibus hoc negat, teste Tiraq. d. glo. 9. nu. 225. & 226. alias rationes tradit Tiraq. quibus probat sententiã nostram. d. glo. 9. à nu. 178. vsque ad num. 243. respondetque ad duos obiectes, pro parte contraria traditos notabiliter, nu. 228. & sequen. de qua materia longè, & copiose tractat Iaso. in l. si quis id quod. ff. de iuri. omn. iud. à nu. 1. & Decii, in l. 2. ff. de regu. iur. & Tira. alios citans lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 9. nu. § 42. & deinceps.

GLOS. III.

1 Proximiore consanguineus venditoris non stipitis admittitur ad retractum.

2 Proximiore vltimi possessoris non testatoris admittitur ad fideicommissum, feudum, & maioratum ibi.

c Ostro pariente propinquo de aqvel venditor. Nota ex lege ista, quod ad retractum sanguinis admittitur proximiore venditoris, non prædecessoris seu stipitis, vt probat Claudi. de Marleto inter cons. Cassane conf. 23. & Cassane. ipse in consue. Burgun. rubr. 10. de retractu. §. 1. in verbo, dont vient le heritage, Tiraq. libr. 1. de retractu. §. 1. glo. 1. num. 18. & seq. dixi supra eo. l. 1. glo. 2. in prin. confirmatur hæc opinio, quoniam idè obseruatur in successione feudi, vt ad id censentur vocati proximiore vltimi vassalli, non primi acquirentis per c. 1. de natura success. feudi, vbi id probat Andre. de Yser. ad finem, Bul. conf. 200. paulo ante finem, libr. 4. Soci. conf. 89. ad finem libr. 2. & conf. 73. libr. 4. Deci. cõf. 445. nu. 19. Ripa in l. ex facto. ff. ad Trebe. Tiraq. libr. 1. de retractu. §. 1. glo. 1. nu. 19. t Sed & in fideicommissio familiæ relicto, seu agnationi, vel genti, & in primi genio vocatus, censetur proximiore vltimi possessoris non proximiore testatoris, seu maioratum instituentis, ex doctrina celebratissima Socin. in l. si cognatis nu. 40. ff. de reb. dub. & in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebel. & conf. 73. nu. 14. libr. 4. & conf. 43. libr. 3. & alibi sepe, cui accedunt Corne. conf. 22. libr. 2. & conf. 96. libr. 1. Curri. Iunior conf. 125. nu. 4. Anto. Rube. cõf. 41. §. 6. 37. & 38. Maria. Socinus Iunior omnium latissimi cõf. 126. libr. 1. vbi attestatur hanc esse communẽ opinionem, idem fatetur eam sequutus Lud. Gozadi. conf. 4. nu. 31. & 17. cum concord. à Tiraq. traditis libr. 1. de retractu. §. 1. glo. 1. in fine. Mouentur per text. in l. cum ita. §. in fideicommissio. ff. de lega. 2. de cuius intellectu, & veritate opinionis late agit. d. D. Couarru. lib. practicarum quæstio. c. 38. in prin. & fere per totum caput, & Ferdi. Vazq. lib. 3. de successionum creatione. §. 27. nu. 4. & seq. q. modo nõ examinò, quippe qui sciam, in maioratu opinionẽ Socini fuisse hoc in regno hæcenus obseruatam, & in praxi receptam, & in quocunq; fideicommissio, atq; in retractu, & eam opinionem ratatur Moh. lib. 3. de Hif. primog. c. 9. nu. 15.

GLOS. IIII.

1 Res empta ex pecunia mea ab alio eius nomine non

est mea, nu. 1. & limitatur, remissive, ibi.

Res empta ex pecunia dotali non est dotalis, ibi.

2 Res empta ex pecunia comuni nomine vnus ex socijs non est communis, sed eius, qui eam emit.

d T con sus propios dineros del vendedor. Nota ex. l. ista, quod res empta ex pecunia mea per alterum nomine proprio non est mea, idem probat tex. in l. si ex ea, & l. si vt proponis. C. de resuendi. l. 49. tit. 5. de emptione & venditione, part. 5. Quod ibi limitat Greg. Lupi, & latius Anto. Gomez in l. 50. Tauri, num. 36. Res etiam empta ex pecunia dotali dotalis non est. l. ex pecunia. C. de iure doti. l. vltima. C. de seru. pign. dato manu. nisi id fiat ex voluntate mulieris. l. res quæ, & ibi glof. & docto. qui ita eum text. intelligit. ff. de iure doti. t Nec res empta ex pecunia communi, nomine vnus tantum est communis, sed eius solum, cuius nomine empta fuit. Et hac in specie acquirens vel communiscabit socijs, secundum quosdam, vel partem reddet pecuniæ secundum alios, per l. si quis societatem, & l. sed, & si socius. §. abienti, & l. actione. §. diximus, & l. si vnus. §. si vnus. ff. pro socio. l. si patruus, vbi docto. C. com. vtri. iud. l. qui aliena, & ibi Bal. & ceteri. C. si quis alte. vel lib. Bar. in l. Titii, & Mauii. §. altero in fin. ff. de admini. tuto. cum concordan. & similibus à Tiraque. traditis libr. 1. de retractu. §. 32. glof. vnica, nu. 16. & 17. & pluribus sequentibus dixi supra hæc eo. dem lib. tit. 9. de bonis cõstante matri. quæstio. l. ij. gl. 1. nu. 14. 37. 35. 36. 37. & 38.

GLOS. V.

1 Oblatio in retractu requiritur iure ciuili, & nolente emptore pretium recipere, debet consignatio fieri.

2 Oblatio pretij in retractu, an fieri possit hæredi emptoris, infanti, aut furioso, & quomodo.

Oblatio pretij in retractu fieri debet ei, qui pretium potest recipere, ibi.

3 Consignatio quomodo fieri debeat in retractu.

Consignatio pretij iure regio requiritur, non oblatio, ibi.

c T que requiere con el precio. Sic etiam iure communi emptore recusante pretium accipere debet consanguineus illud consignare, & deponere, vt in hac specie voluerunt Hostien. & Ioan. Andre. in capitul. constitutus, & ibi quoque Petr. de Ancharr. in. 14. notab. de integ. resti. per tex. in l. acceptam. C. de vsur. vbi, & hoc nuncupatim tenuit Ioan. Fab. in id expendens tex. in l. 2. in fi. C. de iure emph. Steph. Bert. cõf. 98. col. 2. libr. 2. & Cassane. in consue. Burgun. rubric. 10. de retractu. §. 1. in verbo, en rendant, in prin. Tiraque. libr. 1. de retra. §. 7. glo. 3. nu. 1. t Quibus autem fieri possit hæc oblatio, an hæredi emptoris, an infanti, & furioso, & quomodo tractat Tiraq. libr. 1. de retractu. §. 1. glo. 13. numer. 14. & seq. & an solutori aut curatori aut alteri ex duobus, vel pluribus curatoribus fieri possit, num. 22. & 23. & 27. & an procuratori, numer.

Bbb

31. &

Libro.5.Titulo.ii.

31. & sequen. & an sufficiat vni ex multis emptoribus fieri, nu. 28. & duobus seq. & an coniunctæ persone, & an patri pro filio, & ex contrario, & an matri pro filio. n. 34. & 35. & ex contrario, an pupillus sine tutore, & minor sine curatore, aut infans possint oblationem facere, numer. 25. & 26. & an fieri possit oblatio vxori pro viro, vel viro pro vxore, tractat idem Tiraq. lib. 1. de retract. §. 9. glo. 1. & an ea oblatio possit fieri ad domum tractat lat. sim. d. lib. 1. de retract. §. 9. gloss. 2. per totum, & an satis sit, oblationem huiusmodi fieri in iudicio tractat eod. lib. 1. §. 9. glo. vlti. num. 1. & 2. vbi. & nu. 4. resoluit faciendam esse oblationem ei, qui solutionem potest recipere, & offerentem liberare, non alijs, vti. n. si reus paratus. ff. de procurator. ibiq; numer. 7. & seq. discutit, an possit oblatio procuratori fieri, maxime in subsidium, vbi copia domini, vel vxoris haberi non potest. Ceterum si non reperitur cui solutio fiat, quomodo fieri debeat consignatio coram iudice, iuxta notata per Bartol. in d. l. si reus paratus in si. ff. de procurator. tractat Tiraq. d. §. 9. gloss. vltim. nu. 17. in fin. & pluribus sequentibus, cui adde Pet. de Anchar. conf. 86. & Grego. Lupi, in l. 8. tit. 14. part. 5. in verbo, deponer, & in glo. precedenti. Qui autem possint oblationem facere nomine consanguinei, tractat idem Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 10. gloss. vnica. per totam. Quod non examino, cum oblatio hæc hodie in re nostro regio nulla exigatur, sed solum consignatio, vt dicam infra hoc lib. & tit. l. 4.

GLOS. VI.

- 1 Oblatio in primis deinde consignatio fieri debet in re ciuili in retractu.
- 2 Depositum nihil est vbi adest persona, cui solui possit.

In deposito. Nota consignationem pretij tunc demum fieri oportere in retractu, cum pecunia emptori oblata recusatur, & non aliàs, quod ex hac lege notat Ferdi. Arias, in l. 70. Tauri, nu. 22. text. est etiam in §. illud quoque, in authent. vt exactio instan. dot. & in l. 2. & ibi Salice. 1. notabi. C. de vsur. quem ad hoc expendit glo. vltima in l. acceptam. C. eo. tit. & Angel. prope finem. † Depositum enim nihil est, vbi adest persona cui solui possit, vt pluribus probat Ludo. Gozadin. conf. 71. numer. 7. & conf. 296. soluere namque nõ dicitur, qui conliguat, & deponit secundum Paul. Cast. conf. 65. col. 1. vers. quædam aliæ cause lib. 1. quibus adde plurima per Tiraq. congestis, lib. 1. de retractu. §. 9. glo. vlti. nu. 3. & 5. & pluribus seq. Sed an hoc procedat iure regio, dicam infra eod. l. 14.

GLOS. VII.

Præscriptio legalis, vel statutaria seu consuetudinaria, vel conuentionalis quomodo currat aduersus minores, remissive.

No le corrio prescripcion. Præscriptio aduersus minores, siue sit præscriptio legalis, siue statutaria, vel consuetudinaria, aut conuentionalis quomodo, & quando currat tractat, & longè discutit gloss. in l. auxilium in prin. in verbo, cessabit. ff. de minori. & in l. si mater, & ibi Bald. C. ne de statu defuncto. Cyn. in l. prope randum. §. vlt. C. de iudi. Bar. in l. etiam. 2. ff. de mino. & in l. vlti. & ibi etiam Bald. Ange. Sali. Paul. Cast. & alij. Cuius quib. causis integ. resti. non est necessa. Bald. & ceteri in cap. præterea si qui. tit. de prohibi. feud. alie per Federi. Luc. de Pena, in l. 1. col. 5. versic. & faciunt plura. C. de imponend. lucra. descriptio. libro. 10. Paul. Castren. conf. 229. lib. 2. & cõf. 440. eod. dem lib. 2. versic. ad primum dubium, & confil. 439. in 1. & 2. dubio, eod. lib. Calcan. conf. 24. col. 14. versic. & quia supra dictum est. Angel. de Aret. in §. res fisci, col. 2. versic. in eadem glo. ibi res pupilli, in l. de vsucapio. Guido Papæ decisio. delphina. 31. & omnium latissime Io. Fran. Balbus in tractatu præscriptionum, in 1. par. 6. & vltimæ partis prin. in 23. casu, Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 35. gloss. 2. numer. 1. & deinceps, dixi aliquid supra eo. glo. 1. adde Grego. Lupi in l. pen. tit. vlt. glo. magna, par. 6.

GLOS. VIII.

- 1 Absentia iusta digna excusatione, vel restitutione que sit, remissive.
- Absentia, vel presentia an præsumatur? remissive, ibid.
- 2 Retractus tempus, an currat absenti, qui verisimiliter habuit ignorantiam? remissive.
- Absentia simul cura verisimili ignorantia, an comprehendatur sub statuto disponente currere tempus absenti? ibi.

O que sue absente o impedido. Si scire velis, an & quando, & quomodo absentia excuset, & quæ iusta sit, & digna, vel excusatione, vel restitutione, quantum ad vsucapiones, alios quoque effectus, recurre ad gloss. Bar. & ceteros interpretes, in l. vlt. ff. de integ. resti. tu. gloss. in c. biduum, versic. palam, in verbo, audiatur 2. q. 6. do. & præsertim Fel. in c. cum Bertoldus de re iud. Quis autè dicatur absens, vel præsens, scies ex l. absente, & ibi docto. ff. de verbo. signifi. & l. vlt. C. de lōgi temp. præscri. vbi tractatur de materia absentie, & presentie in vsucapionibus, ac etiam in §. 1. vbi Ioan. Fab. Ang. Areti. & alij, in l. de vsucapio. Bald. conf. 48. in fin. lib. 1. Paul. Castren. qui loquitur in vsucapione statutaria, conf. 94. in vltimo debio lib. 1. Dida. Perez in l. 4. tit. 14. lib. 3. ordinatio. col. 1259. & sequen. an autem præsumatur absentia, vel presentia tractat late Tiraquel. in legibus connubiali. gloss. 6. in 2. quest. † Sed vitrum quod in hac lege dicitur, tempus retractus currere absentibus, limitetur nisi ipsi habuerint verisimilem ignorantiam rei præter ipsam absentiam. Anton. Syncerus iuris canonici interpres conf. 45. col. vltima, versic. nunc autem restat, respondit statutum disponens currere tempus cõtra absentes

non

non comprehendere casum absentie iuncta cum veri simili ignorantia per multa illic ab eo allegata, quem refert Tiraq. lib. 1. de retract. §. 35. gloss. num. 1. de quo dicam fortè infra glo. 11. nu. 19.

G L O S. XI.

- 1 Impedito agere non currit prescriptio.
- 2 Impedito agere impedimento iuris, ut in minore, muliere, aut filiofamili. non currit prescriptio, secus si impedimento facti, etiam ex causa iustissima, quoniam tunc currit prescriptio, sed refutatur.
- 3 Impedito iuris impedimento non currit prescriptio legalis vel statutaria, etiam si per verba generalia excludatur qui aliquid intra statutum tempus non fecerit.
- 4 Prescriptio triennij salarii famuli, an currat minori, alias impedito.
Lex vlt. tit. 1. §. de prescriptio. lib. 4. recollectionis, explicatur, ibi.
- 5 Impedito agere impedimento facti, belli vel tyrannidis non currit prescriptio.
- 6 Protestari an teneatur impeditus, ad se excusandum. Impeditus verò, & legitime protestari non teneatur, ibid.
- Oblatio solat liberat à pœna propter absentiam creditoris, sed non liberat à debito, nisi consignatio fiat, ibi.
- Consignatio in quo differat ab oblatione, ibidem, in fine.
- 7 Impedito agere obstante exceptione non currit prescriptio, quemadmodum non currit impedito ipso iure.
- 8 Por otro legitimo impedimento. Impedito agere regulariter non currit prescriptio, ut in l. 1. in fin. C. de anna. excep. & in authenti. nisi tricennale. C. de bonis mater. ubi hoc expendant doct. communiter, secundum Balb. in tracta. de prescrip. 1. part. 6. partis princip. numer. 15. & ubique scribentes. l. 8. tit. 29. de viucapionibus. par. 3. † Hæc tamen regula procedit in impedito impedimento iuris negantis alicui ius agendi, ut negatur filiofamilias, in aduentitijs minori. 25. annis, mulieri in rebus dotalibus, ut in dict. l. 8. tit. 29. par. 3. & in l. penult. tit. vlt. part. 6. tunc nimirum prescriptio cessat: ceterum si impedimentum sit facti, etiam ex iustissima causa, prescriptio non cessat, sed ex causa restitutio competit, ut resoluit Bar. in l. senatus consulto, nu. 2. ff. de offi. præt. idem Bar. in l. 1. §. si quis autem. numer. 1. ff. de itin. act. que priua. Bartol. in l. in rebus, numer. 3. C. de iure dori. & in l. final. §. donec, numer. 2. & ibi Iacobi à Sancto Georg. numer. 3. C. de iur. deliberand. idem Bald. in l. 1. numer. 22. & ibi Dec. 1. lectura, nu. 27. & 1. lectu. numer. 67. & sequen. C. qui admi. & in l. quotiens. C. de precib. Impe. offeren. Pau. 6. Castr. in l. 2. §. si quis in iudicio, num. 4. ff. si quis cau-

tio. Affli. de iure protomixeos. §. 2. numer. 22. Iaso. in §. rursus. num. 24. in st. de actioni. Boeri. decis. 40. numer. 3. Panor. in c. extra missa, nu. 13. & ibi Feli. num. 8. & Paul. Pari. nu. 14. extra de prescriptio. Cassa. in consuetu. Burgun. rub. 1. §. 8. nu. 26. fol. 84. glo. in authen. de sanctis si. episco §. reuerendi simi, in verbo, si vero, quam notat Affli. in c. 1. §. quoniam, nu. 15. de prohib. feud. alien. per Lot. a. estq; recepta sententia communiter, ut tradit Balb. de prescrip. 1. part. 6. partis princip. casu. 22. numer. 16. & sequentibus. Bal. in l. 1. numer. 6. C. de bon. mater. Arius Pineus in authenti. nisi tricennale, num. 42. C. eo. tit. per text. ibi, qui loquitur in impedimento iuris, & in l. 1. C. de annali exceptione, est melior text. in l. 8. tit. 29. de viucapionib. par. 3. & in l. penult. tit. vlt. par. 6. Sed in impedimento facti adducit doctores præcitati text. in l. 1. & Attilicinus, in fine. ff. de serui. rusti. prædio. Hieron. Grate. conf. 137. ad fin. lib. 2. ad quam distinctionem non aduertit Tiraq. nec Pau. Pari. nec Oldendorp. nec Ioannes Monach in locis ab eodem Pineo citatis, nu. 42. in fin. † Qui num. 43. & deinceps regulam istam ampliat pluribus modis. Primò, ut procedat, etiam si lege, vel statuto præcise apponatur tempus, vel præcise, & per verba generalia excludatur, qui intra tempus statutum aliquid non fecerit, semper liquidem excipitur is, qui iuris impedimento agere nequit, quoniam pro eo est ratio naturalis, in qua regula hæc fundatur, secundum Bald. in dict. authen. nisi tricennale communiter receptum, teste Balbo. de prescript. 1. part. 6. partis princip. numer. 16. & sequen. idem voluit Deci. conf. 445. numer. 48. Curt. Junior contil. 181. numer. 5. Aymon Craue. conf. 116. num. 7. Cassa. in consue. Burgund. rubri. 1. §. 2. numer. 42. † Ex quo ipse infero ad limitationem legis vltim. tit. 1. §. de prescriptio. supra lib. 4. ubi famulus, elapso triennio, excluditur à petitione seruitij seu salarii. Fallit enim in minore. 5. annis, aut alio, qui sit agere impeditus impedimento iuris, contra eum si quidem non currit prescriptio illa, quod iam vidi praticari, circa cuius legis intellectum est videndus Dida. Perez, in l. 1. tit. 2. lib. 1. ordina. col. 59. & 60. Pet. Dueñas, in regula. 6. & regula. 206. Ferd. Vazq. Menchaq. de successu. creatione. §. 10. numer. 33. ubi per eos latissime. † Secundò, extendit Pineus. d. nu. 43. conclusionem nostram, ut procedat in nonnullis impedimentis facti, ut belli aut tyrannidis, ut in eis prescriptio non currat, ut notant Panor. mi. & Felin. in c. extra missa. de prescript. numeris, nu. 2. citatis, & Boeri. decis. 40. nu. 3. & 9. Tertio, eam ampliat idem Pine. ibidem, ut impeditus iuris impedimento procuratorem mittere non teneatur, cum læpè alias in impedimento facti contrarium statuatur, si tamen causa ardua non sit, ut tradant Bartol. Paul. Alexand. Iaso. & Iacob. à Sancto Georg. in l. 1. §. si quis in iudicio. ff. si quis cautio. docto. in c. querelam de procurat. cum concord. per Pineum ibi traditis. Quæ autem dicatur causa ardua, tradit Rebuffus. 3. tomo confuta. Gallicanarum, tit. de excusatio. num. 79. & deinceps, & specialia in causis arduis congregat Feli. in c. vlt. numer. 4. de offi. delegat. Affli. lib. 2. constitutionu. regni Siciliæ rub. 31. nu. 8. † Quarto, ampliat idem Pineus, ut iure impeditus protestari

Libro.5.Titulo.II.

non teneatur, quamvis in impedimento facti plures exigant protestationem, nec aliter impeditum excusant. Alij aliter distinguunt, Felin. in. c. ex transmissa nu. 5. & 6. & ibi Paul. Paris. nu. 14. de præscrip. Alex. optimè in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, num. 9. & 27. ff. de noui oper. nuntia. & ibi lafo. nu. 2. Pinel. autem resoluit nullam exigi protestationem, etiam in impedimento facti, iustitia siquidem exculandi non in verbis protestantis, sed in causa impedimenti consistit. Nec verba addunt, nec minuant rei veritatem. I. sicut. C. ad. l. Cornel. de fals. Alex. in. l. 2. §. quod diximus ad finem. ff. si quis cautionib. Aretia. conf. 161. Alex. con. l. 92. lib. 1. vbi sine protestatione resoluit excusari debitorem, qui tempore solutionis non inuenit creditorem, cui soluat, ita intelligentes text. in. l. 4. in fin. ff. de lege commissi, ibi, si non habeat cui offerat, posse eum securum esse, idem probat Deci. conf. 566. nu. 5. de quo latè agit Tiraq. lib. 1. de retri. §. 9. glo. 3. num. 20. Gozadi. conf. 66. nu. 8. tu vide. l. 8. titu. 14. par. 5. & ibi Greg. Lupi, in verbo, deue ponere, vbi concludit, debere debitorem, qui creditorem non inuenit, debitam quantitatem coram iudice configurare, & deponere, vt plenam consequatur liberationem, sed quoad euitandam potnam moræ sufficere oblationem, & ita saluat Bar. in. l. si reus paratus, in fin. ff. de procur. rato. ¶ Quintà regulam ampliatur ipse Pinelus, nu. 43. ad fin. vt sicut non currit tempus ei, qui omnino à iure agere impeditur, ita etiam non currat ei, cui legitima exceptio obijci potest, vt cõsultit Ancharra, què fuit sequutus Felin. d. c. ex transmissa, nu. 9. de præscriptio. Deci. in. l. 1. C. qui admittit lectio. num. 27. & secunda. nu. 68. & in. c. cum inter, nu. 23. de excep. & in. l. nō videtur cõpisse, nu. 2. ff. de reg. iur. & Ioan. Fran. Balb. de præscri. 1. part. 6. partis prin. nu. 20. & Cassa. in consuetu. Burgund. rub. 22. §. 2. numer. 39. fol. 351. confert text. in. l. is cui. §. 1. ff. de actio. & obli. ibi si tamē ne exceptione excludantur.

GLOS. X.

- 1 *Leges occasione peccandi arcere tenentur.*
- 2 *Lex esset iniqua, eique non esset parendum, si occasio nem tribuit peccandi.*
Fraus libus, & deceptione quando vti liceat, remis-
sive, ibi.

K *Muy sujeta a fraude, o pecado.* Nota text. optimum, quod legumlatoribus, & principibus id curæ esse debet, non modò peccatum iam patratum punire, sed etiā peccandi occasionem arcere, quam conclusionem ornauimus supra hoc lib. tit. 8. de successione. l. 6. glo. 1. & Ferd. Vazq. lib. 1. de successio. creatio. §. 7. numer. 22. & pluribus sequenti. ¶ Aliā lex esset iniqua, eique non esset parendum, vt voluit diuus Thomas 2. 2. q. 96. art. 6. Imol. & ceteri, in. c. quia pleriq. de immuni. ecclesi. Panor. in. c. 1. n. 9. & ibi Deci. l. 1. c. 1. de immuni. nu. 38. vers. 3. q. extra. de consili. Matth. Affli. alios citans in. c. 1. §. 1. tit. de capita. qui curiam vendidit, & in consiliu. Siciliæ, incip. honorem. 3. notab. Tiraq. lib. 1.

de retractu in præfati, nu. 67. vbi, & numeris sequent. latè probat consuetudinem, & legem iniquam arte eludi posse, & vctigal illicitum fraudari, & è carcere iniuste captū aufugere, & re suam dolo recuperare, aduocatumq. posse in causa iusta aduersariū decipere, de quo latè agit. d. D. Couarr. libr. 1. resolu. c. 2. vbi in fine discutit, an iudici liceat simulatione vti, vide eū.

GLOS. XI.

- 1 *Minor an restituatur aduersus lapsum temporis constituti ad retractum.*
- 2 *Minor, vel absens non restituitur, vbi lex vel statutum minorum, vel absentium mentionem faciunt specialem.*

1 *Pupilar o adulta.* Licet iure comuni minor restituatur aduersus lapsum temporis constituti ad retractū, vt in. c. constitutus. de in integr. restit. & diximus supra eod. glossa. i. Tiraq. libr. 1. de retractu. §. 35. glo. 2. nu. 9. hoc tamen iure non restituitur per legem istam, quæ hoc expresse statuit. ¶ Et quamvis hoc expresse non diceret, satis esset mentionem facere de minore aut absente, vel alijs quibus à iure competit restitutio in integrum, vt ei locus non sit, ex doctrina celebris Bal. in. l. 24. opposi. C. qui admittit. què sequitur Petr. de Ancharra. conf. 170. & Alex. confil. 165. post principi. lib. 6. vbi asserit secus esse, vbi lex, vel statutū generaliter loqueretur absque vlla mentione speciali minorū vel absentiu, per notata à Bart. & ceteris doctoribus, in. l. vltim. C. in qui. caus. in inte. restit. non est necessa. Innocen. & alijs in. d. c. constitutus. de in integr. restit. Tiraq. hæc probat aduersus Paul. Caslr. lib. 1. de retractu. §. 35. glo. 2. nu. 6. & sequent.

GLOS. XII.

- 1 *Absens ignorare presumitur.*
Ignorans experiendi potestatem non habet, ibi.
Ignorans dici non potest negligens, ibi.
- 2 *Ignoranti non currit tempus a testatore præstitutum in testamento.* (u vel dinationis, ibi.)
Ignoranti non currit tempus insinuationis testamenti.
Ignoranti non currit tempus datum ad executionem testamentorum, ibi.
Ignoranti nō currit tempus statutum puniendis criminibus, nec patrono ad præsentandum, nec pralato ad conferendum sacerdotium, nec electori ad eligendum, ibi.
Ignoranti non currit tempus ad eundem hereditatis, vel immiscendi, nec tempus deliberandi, nec agnoscende bonorum possessionis, nec tempus appellandi, nec prosequende appellationis, ibi.
Ignoranti non currit tempus petendi tutorem, nec restitutionis in integrum, ibi.

Ignor-

- Ignoranti non currit tempus petende inuestitura, nec tempora hereditibus prestituta, nec tempus datum ad rescandam alienationem, nec optandi prebendas, nec statum ad promotiones ordinum, nec tempus adimplendi conditionem, nec tempus inuentarij, vel productionis instrumentorum, nec tempus querelæ, nec tempus officiorum, ibi.
- 3 Ignoranti currit tempus regulariter. Ignorantia affectata, vel ascita nunquā prodest, ibid. Affectatum impedimentum non prodest, ibi. Affectata, vel ascita regulariter non profunt, ibid.
- 4 Restitutio in integrum, an cōpetat ignorantī aduersus prescriptionem, est dubius articulus, & difficilis.
- 5 Restitutio competit maiori ignorantī ex causa probabili, & iusta contra prescriptionem longi, & longissimi temporis. 10. 20. & 30. annorum, ibidem, & pars affirmatiua. (num. 7.)
- 6 Lex vlti. C. de prescrip. longi tempo. explicatur, & Beneficium seu priuilegium non excluditur verbis legis generalibus, ibi.
- 7 Ius speciale non excluditur verbis vniuersalibus negatiuis. Priuilegium speciale immunitatis alicui concessum, non derogatur, vel tollitur per legem generaliter tributa imponentem postea, ibi. Glo. in l. postquam liti. C. de pact. explicatur, ibi.
- 8 Ignorans non restituitur, si scientiam habuit priusquam completeretur prescriptio. Lex ab hostibus. §. sed quod simpliciter, & l. seq. ff. ex qui caus. maio. explicatur, ibi. Negligentibus non subuenitur, sed impeditis, ibid.
- 9 Tempus quadriennij datum ad restitutionem postulatam est vile ab initio, non enim currit ignorantī.
- 10 Ignorantia probabilis, & iusta prodest ad restitutionem contra prescriptionem, non crassa & supina. & ponuntur exempla, & num. seq.
- 11 Ignorantia non excusat vbi adhibita diligētia scientia haberi potest. Dubitas ignorantī non equiparatur, vbi exigitur ignorantia iusta, & probabilis, ibi.
- 12 Ignorantia crassa & supina pro scientia habetur.
- 13 Restitutio ex causa iustæ, & probabilis ignorantie non datur maiori aduersus quadragenariam prescriptionem, licet nonnulli teneat contrariū, & n. 14.
- 15 Restitutio aduersus quadragenariam prescriptionem competit ecclesie, minori, & fisco, & Pineli obiectio impugnatur.
- 16 Restitutio minori non competit aduersus prescriptionem centenariam, vel immemorabilem ex causa iustæ ignorantie & probabilis.

- 17 Ignorantia quæ aliās probatur iuramento, maiori probatione eget in restitutione. Ignorantia presumptionem excludit antiquitas temporis, ibid.
- 18 Ignorantia an profit ei qui certat de lucro captando. Restitutio ex causa ignorantie, an competat maioribus aduersus lapsum nouem dierum, qui competunt ad retractum, ibi & nu. seq.
- 19 Restitutio minoribus aduersus prescriptionem, vbi non competit, a fortiori nec maioribus competet ex causa ignorantie. Minoribus regulariter non currit tempus, ibi. Approbatum censetur, quod non reprobat, ibi. Absens, & ignorans equiparantur, ibi.
- 20 Absens ex causa reipublicæ, vel ex eo quod fuerat in seruitio Regis, an & quando restituatur remissus. Restitutio ex causa absentie, vel infirmitatis quid operetur, remissus, ibi.

Contra los absentes. Propter præsumptam ignorantiam quam absens habere creditur, potuisset videri hunc temporis cursum impediri, prout ignorantia impedit, vt in. l. genero. ff. de his qui notan. inf. m. l. cum sex menses. ff. de adili. edi. l. semper. §. hoc interdictū, vers. annus. ff. quod vi aut clam. l. annus. ff. de calumniā. ibi, quia qui nescit, is videtur experiundi potestatem non habere, absens igitur est impeditus agere, quæ admodum, & ignorans. l. 2. ff. quis ordo in bono. poss. ferue. l. vlt. ff. de decret. ab ordi. facien. l. 1. §. vltim. ff. quan. appell. fit. l. quinquaginta, & ibi notatur. ff. de excus. tutor. l. quinquaginta. C. eod. l. quandiu, & ibi latē Bal. & Alex. C. qui admi. l. vlt. in prin. vers. c. omni tamen modo. C. de iure delibe. c. licet. de supplen. neglig. præla. c. quia diuersitatem, in fi. de concess. præben. c. conseruationi de appella. lib. 6. c. 1. de resti. in integ. eo. lib. quatenus ibi dicitur, si quis negligēt remiserit, nam ignorans dici non potest negligens, vt in dict. c. qui diuersitatem, & ita cum text. expēdit Zenzeli. in extrauagan. Ioan. 22. incipi. suscepti, vers. nos de illo, in verbo, postquam sciuerunt, in prin. Panor. in cap. 1. in fi. de prescrip. Paul. Cast. consil. 88. col. 2. lib. 2. cum alijs multis collectis ab Hippoly. Marf. cōfil. 18. nu. 15. 16. & 17. per. l. 3. §. si quis hæredi. ff. de statu. lib. 4. Vbi tempus in testamento appositū non currit nisi scienti, & perillum tex. vide quod Tira. expēdit lib. 1. de retractu. §. 35. glof. 4. nu. 2. & deinceps, dicens non currere ignorantī tempus infinuatiōis præfixum testamenti, nec donationis, num. 3. nec tempus præstitutum ad executionem testamentorum, numer. 4. & seq. d. D. Couarr. in. c. nos quidem, nu. 4. de testam. quem vide, nec tempus statutum puniendis criminibus, vt ibi idem asserit Tiraq. nu. 6. & 18. nec paritrono ad præsentandum, nec prælato ad conferendum sacerdotium, nec ele. & ori ad eligendum numer. 7. nec ius adeundi hæreditatem, vel immiscendi, nec tempus deliberandi, nec agnoscendæ bonorum possessionis

tionis, numer. 8. nec tempus appellandi, nec prosequē
 dae appellationis, nisi sententia fuerit procuratori in-
 timata, num. 9. & 10. nec tempus petendi tutorem, nec
 petendi restitutionem in integrum, num. 11. & 43. nec
 tempus petendi inuestituram, nec cetera tempora hāc
 redibās praeſtituta, num. 12. nec tempus datū ad reuo-
 candam alienationem, numer. 13. nec tempus litatum
 ad promotionem ordinis sacerdotalis, nec tempus op-
 tandi praeſendas, num. 14. nec tempus implendi con-
 ditionem, num. 15. nec tempus inuentarij, nec produ-
 ctionis instrumentorum, nec tempus querelae, nec tem-
 pus officiorum, num. 16. & tandem, nu. 17. se remittit
 ad tradita per Roma. & Alex. & alios, quos ibi cerne-
 re licebit. † Ceterū generaliter tempus currit igno-
 ranti, vt in l. vlt. & ibi Bald. & Angel. C. de praescrip-
 10 gi temp. & l. ſicut. & l. omnes. C. de praescrip. 30. vel
 40. anno. Soci. latissime omnium conſil. 108. lib. 4. Ti-
 raquel. referens plures, dict. gloſ. 4. nu. 18. & 19. quan-
 do autem currat ignorantij, vel non, & quando resti-
 tuatur tractant late Bal. Salic. Alexan. & Iaso. in l. quā
 diu. C. qui admi. Frā. Balb. in tract. praesc. 4. part. 4. par.
 3. princ. q. 28. & seq. latissime Ioan. Igne. in l. 3. §. ſi con-
 ditioni, quem legit cum l. qui poſtuumos. ff. ad ſena-
 tus conſul. Sillania. d. D. Couar. in relecti. regulae poſ-
 ſeſſor. 3. par. §. 2. num. 3. verſ. 2. in ſeſtur de regul. iur. lib.
 6. Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 35. gloſ. 4. num. 21. 22.
 & 23. & pluribus ſeq. Sed & numer. 27. & deinceps
 probat, ignorantiam affectatam ſeu aſcitam nunquam
 prodeſſe, nec impediretum affectatum, nec alia que
 uis affectata, de quo aliquid dixi in ſtylo cancellariae
 tit. 1. praemi. 22. cap. 2. gloſ. 3. num. 8. 9. & 16. & pluri-
 bus ſeq. & iterum tit. 3. cap. 1. §. 34. de recuſationibus.
 4 gloſ. 23. † Verū non modica contentio eſt inter do-
 ctos. an detur cōtra praescriptionem huiusmodi restitu-
 tio in integrum maioribus aetate ex clauſula generali,
 ſi qua mihi iuſta cauſa eſſe videbitur ex capite ignorā-
 tiae. Quem articulum notabilem dicit, & difficile Are-
 tin. conſil. 104. & Socin. in l. cum ſilius. §. in hac, num.
 8. ff. de verb. obligat. & difficileſſorem quā vnquam
 viderit Boeri. decifio. 39. vtiliſſimum, & diffi-
 ſilimum nuncupat Ari. Pinel. in authent. niſi tricennale, num.
 58. C. de bon. mater. in quo difficili articulo fac ſequē-
 tentes concluſiones. Primā concluſio, aduerſus praescrip-
 tionem longi, & longiſſimi temporis, nempe, de-
 cem, vel viginti, & triginta annorum competit maio-
 ri reſtitutio ex capite iuſta, & probabili ignorantia,
 haec concluſio probatur ex l. 1. §. vltim. ff. ex qui cauſ.
 maio. & ex l. 1. §. ſi quis autem. ff. de iure. actūque pri-
 ua. vbi Bartol. hoc aperte ſcribit, idem voluit gloſſa in
 l. ſi partem. §. 1. in verbo, non vitendo. ff. quem ſeruit.
 amitta. quam Bartol. opinionem ample, & ingenioſe,
 more ſolito, tuetur Socin. in l. cū ſilius. §. in hac nu-
 mer. 8. & pluribus ſeq. ff. de verbor. obligatio. vbi etiā
 Alexand. numer. 1. Roman. hanc dicens communem,
 conſil. 149 in fin. eandem ſequitur & ex tollit Panor.
 in cap. vigilanti, numero. 3. de praescription. vbi Felin.
 numero. 1. eam dicit communem, & ibidem Paulus
 Pariſ. numero. 3. & Iaso. in §. rursus, numero. 59. inſtit.
 de aſſion. & in l. 2. numero. 183. C. de iure emphy. Dec.
 conſil. 36. numero. 9. vbi eam dixit communem, Fran-
 Balb. latissime de praescription. 4. part. 4. partis prin-

quaſtione. 29. vbi citat plura conſil. Alexand. plures.
 que authoritates, Maria. Socin. Iunior conſil. 70. nu-
 mero. 21. lib. 1. & conſil. 118. ex numero. 147. eodem
 lib. d. D. Couarru. in relect. regulae poſſeſſor. maiore ſi-
 dei. 3. parte. §. 3. numero. 1. Boeri. latissime decifio. 39.
 Aymon Saubia, in tractat. de antiqui. tempo. 4. part.
 §. materia iſta ſingularitatis reſtium, numer. 50. Paul.
 Caſtrenſ. in l. ſinal. ſi numer. 5. C. de praescription. longi
 temp. & in l. vnus ex ſocijs. ff. de ſeruit. rulli. praedio.
 Alex. & Carol. Molin. in additio. conſil. 71. lib. 1. Grat-
 tus, vbi dicit communem, in conſil. 91. numer. 55. lib. 1.
 Alciatus. libr. 1. de verbor. ſignificatione, Tiraq. plu-
 res citans libr. 1. de retractu. §. 35. gloſſa. 4. num. 45. &
 36. eadem opinionem atteſtat communem, Aſſilict.
 libr. 3. feudo. tit. ſi de feudo fuer. controuer. inter do-
 minum, & agnat. 2. notab. numer. 12. & 4. notab. nu-
 mer. 4. & ita cum Bar. iudicatum tradit idem Aſſilict.
 decifio. 329. in debitanteſque hanc eſſe receptiſſimam
 atteſtat Arius Pinel. in dict. authent. niſi trienni-
 5 le, numer. 58. C. de bon. mater. † Ibi tamē refert plu-
 res contrarium tenentes, imō quod ex cauſa ignoran-
 tia non reſtituatur maior aduerſus praescriptionem, cu-
 ius opinionis fuit Bald. in l. 1. numer. 24. C. qui admi.
 Ancharra. conſil. 170. numero. 3. Fulgoſ. in l. cum ſilius.
 §. in hac. ff. de verbor. obligation. Alexand. conſil. 163.
 colum. 3. lib. 2. Barba. conſil. 41. colum. 12. verſi cul. item
 poſito, libr. 3. Franciſ. Curti. Senior conſil. 3. numer. 4.
 & 5. latissime Arius Pinel. in authent. niſi tricennale,
 numer. 59. C. de bon. mater. d. D. Couarrub. huius etiā
 opinioni accedere videtur in relectio. regulae poſſeſ-
 ſor. male ſidei, colum. penul. & vlt. totius relectio-
 nis: quorum rationes non refero, ſed mihi magis proba-
 tur recepta opinio Bar. & ad ſecularum, vt maiori igno-
 ranti competat aduerſus praescriptionem longi, & 16-
 giſſimi temporis reſtitutio, ex cauſa iuſta, & probabi-
 lis ignorātia: ex eo poſſiſſimum, quod qui ignorat ius
 ſibi ad rem, quae praescribitur, competere, iuſte dicitur
 impeditus, ne agere poſſit, vt inquit tex. celebris, in l.
 annus. ff. de caluinſia. libi, quia qui neſcit, is videtur ex
 periundi poteſtatem non habere: & quia facti impe-
 dimento agere impeditur, currit contra eum praescrip-
 tio, iuxta receptionem ſententiam ſupra traditam, nu-
 mero. 3. & gloſ. 9. numer. 2. quare nimirum, ſi demum
 probata ignorantia reſtituatur, vt l. 1. §. vlt. ff. ex qui.
 6 cauſ. maio. † Ad l. vlt. C. de praescription. long. temp.
 reſpondet Bart. Alexand. & Socin. in locis, numer. 4.
 citatis, quod ex verbis praeciſis, & generalibus non ex-
 cluditur reſtitutio in integrum, & ſic remedium ex-
 traordinarium, ex ſententia glo. communiter receptae
 in l. poſtquam liti. in verbo, nulla. C. de pact. Nec ob-
 erit reſponſio Pineli, in dict. authent. niſi tricennale,
 num. 59. verſi. tandem haec opinio, dicentis gloſſam legiſ-
 tis poſtquam liti, & alia quae de reſtitutione adduci
 poſſent, procedere, quoties lex generaliter loquitur
 de aliquo actu, contra quem neminem admittit, tunc
 enim ea generalitas non excludit reſtitutionem mino-
 rum, vel aliam iure expreſſam, quia lex tūc manet vti-
 lis, & efficax regulariter in omnibus alijs: non enim
 patitur iuris ratio, vt verba generalia excludant bene-
 ficium, alibi in iure ſpecialiter conceſſum, iuxta gloſſ.
 celebrem, in l. 3. C. de ſilentiar. libr. 2. Arcet. in dict. l.
 fin.

final. & in nostra materia, vt Pinelus subdit, indistin-
ctè approbat præscriptio contra omnes etiam igno-
rantes, & contra ecclesiam, & contra eos, qui mino-
res fuerunt, & qui oīni agere non poterant: cum mo-
deramine tamen, vt præscriptio non incipiat, nisi post
pubertatem, & postquam agere potest is, contra quē
vsu capitur, vt in dict. authent. nisi tricennale, & in lo-
cis superius citatis: post quæ omnia si adhuc daretur
restitutio contra præscriptionem, inania redderen-
tur iura illa, quatenus de præscriptione contra igno-
rantes loquuntur, non enim oīsmō censeri debet
quod specificè exprimitur. Sed hæc responsio Pineli
verbis potius quàm mente constat, imo & nullam ferē
verborum differentiam ex ea vnquam expende-
re potui: quid enim refert dicere, contra quem nemi-
nem admittit, aut quod actus, hoc est, præscriptio ap-
probat contra omnes, nonnè contra eam vtraque
in specie neminem admittit? quare tene communem
opinione. ¶ Et ex eo potissimum quod dispositio
exclusoria seu prohibitoria per signum vniuersale ne-
gatiuum procedens, non excludit ius speciale, vt ex
gracitāta glossa dicti. postquam liti. in verbo, nulla ra-
tio. C. de pact. expendit Iaso. ibidem, numero. 17. &
Philipp. Deci. numero. 30. & Ludou. Gozadin. numer.
16. & Fran. Curtius Iunior, numer. vlt. & Signoro. de
Homodeis, numero. 19. versicul. ii. opponitur, idem
Pinelus in repetit. l. 2. part. 3. capit. 1. numero. 15. C. de
rescind. vendit. eam dicens communiter receptam
Did. Perez, in l. i. tit. 8. libro. 3. ordina. colum. 1009.
etiam per talem dispositionem auferatur omne re-
medium, vt ex eadem glossa iidem adnotarunt, eanq;
commendat Iaso. in l. eleganter, numero. 8. ff. de con-
dict. indeb. & extollit Francisc. Balb. de præscrip. 1.
part. 6. partis princip. numero. 42. ornat Aymon Cra-
ue. consil. 201. numero. 35. idem etiam probat gloss.
in l. 3. C. de silentiarijs, quam præter alios appendit
Felin. in capit. 1. numero. 10. de rescrip. & in capitul.
1. column. 1. de hæreti. Probat enim glossa illa iuncto
text. quod si princeps concedit alicui immunitatem
à tributis, deinde lege generali imponit tributa in
vniuerso regno nulla mentione facta dicti priuilegij,
non censetur illud derogasse, idem voluit Paul. Cast.
consil. 46. numero. 1. libro. 1. Ludouic. Roman. consil.
436. vers. 3. principalis ratio fundatur, Deci. in l. in toto
numero 8 ff. de regul. iur. Iaso. in l. 1. numero. 80. C.
de sum. Trium. & in l. cum antiquis, numer. 6. C. de
inoff. io. testament. & in l. quod Principi, numero.
16. ff. de const. Princip. glossa est notab. in cap. vnico, in
verbo, consuetudine, de capell. monacho. versicul. &
nota quod consuetudo reuocat statuta, sed non priuile-
gia. Idac. Perez. d. cit. colum. 1009. At in dict. l. si.
C. de præscript. longi tempo. dicit text. nulla scien-
tia vel ignorantia expectanda, ecce text. ille verbis
vniuersalibus excludit scientiam, vel ignorantiam
eius contra quem præscribitur, vt nūm. referat, sciat,
vel ignoret ius sibi in ea re competens ad impediendā
præscriptionem, non tamen per ea verba excluditur
ius de iure restitutionis in integrum ratione ig-
norantiae iustæ, & probabilis sibi competens. Quare
obseruare oportet doctrinam Bar. & communem con-
tra Bar. Pinelium & ad fecas. ¶ Eam tamen conclusio

nem limita, nisi ante perfectam præscriptionem cessa-
uerit ignorantia per aliquod tempus a iudice iudicis
temperandum, intra quod agendi experiund. que si-
bi potestas fuerit. Non enim lubuenitur negligentibus,
sed necessitate rerum impeditis. Totum quæ illud
prætoris arbitrio temperabitur, id est, vt iura demum
restituatur, si non negligentia sed temporis angustia nō
potuerit litem contestari, vt iurisconsultus probat in
l. non enim. ff. ex qui. caus. maio. Quid enim si cum
in notitiam domini peruenit, modicum restabat tem-
pus ad præscriptionis complementum? Iustum quidē
erit hoc temporis lapsus sibi non imputari, ab ho-
stibus. §. sed quod simpliciter. ff. ex qui. caus. maiores
qui loquitur in absente causa reipublicæ, qui attue-
rat in initio, & medio præscriptionis, & demum re-
dierat, cum iam modicum temporis decerat ad præscri-
ptionem complendam. Ait enim consultus, eo reuer-
so restitutionis auxilium locum habet, non quando-
cunque, sed ita demum, si intra modicum tempus post
quam redijt, hoc cōtingit, id est, dum hospitium quis
conducit, sarcinulas componit, quærit aduocatum.
Nam eum, qui differt restitutionem non esse audiendū
Neratus scribit. Sic ergo nostra in speciem cum
contra ignorantem præscribitur, si ei scientia ante com-
pletam præscriptio nem superuenit, cum paucis tuper
erant dies ad eam complendam, poterit ex causa iustæ,
& probabilis ignorantie maior restitui, nam si dies
plures restabant, intra quos agere poterat, & præscri-
ptionem interrumpere, equum profecto non est ei re-
stitutionem concedere, deficit enim iusta causa: qua
prætor mouetur ad eam concedendam iuxta. l. in
fin. ff. ex qui. caus. maio. hæc fuit sententia. d. d. Co-
uarrub. in dict. regula possessor. 3. partit. §. 3. numero
etiam 3. vers. primum illud est confidendum, de re-
gu. iur. in. 6. vbi subdit hac in specie tempus quadri-
enij à tempore scientie esse computandum, non à die
finitæ præscriptionis, sed à tempore scientie superue-
nientes, quod verum esse existimo. ¶ Nam, & alias
semper quadriennium à lege constitutum ad petendam
restitutionem, iuxta. l. vlt. C. de tempo. in integ. resti-
& l. 47 ad fin. tit. 13. par. 5. stile est ab initio, nec cur-
rit ignorantanti, licet petita non fuerit restitutio intra
50. annos, ex sententia communiter recepta, Bald. in l.
falsam. C. si ex fals. instru. cui subscripsit Alexan. cō-
silio. 89 numero. 10. lib. 2. & consil. 150. lib. 7. numero. 3.
Iaso. in authent. quas actiones, numer. 35. C. de sacro-
san. eccles. Alexand. consil. 69 numero. 6. lib. 3. & consil.
81. in fin. lib. 5. Panor. in cap. 1. in fine, & ibi Felin. nu-
mer. 9. de præscrip. Deci. consil. 36. num. 9. & consil. 42.
in fine. Areti. consil. 15. ad finem. Socin. nepos consil.
128. num. 168. lib. 1. Fran. Balb. de præsc. 4. par. 4. part.
princip. q. 29. ad finem. Iarob. a S. Georg. in l. vlt. nu.
7. C. de temp. in integ. resti. Martil. lingu. 572 Iaso. in
§. rursus, nu. 74. in l. de actio. Anto. Rub. consil. 98.
nu. 3. Paul. Cast. in l. vlt. C. de dolo, Card. Alexan. in
clem. 4. q. 25. de in integ. resti. Boer. decis. 39. nu. 4. Iaso.
& alij quorum meminit Aymon Sabillia. in lib. de an-
tiqui. temporum. 4. parte, sectione incip. materia ista
singularitas testium, numero. 45. Corneus consil. 219.
numero. 13. lib. 2. & consil. 87. numero. 4. & 5. lib. 4.
Socin. consil. 194. lib. 2. & consil. 66. circa finem, lib. 4.

Bbb 4

& docto.

Lib.5. Titulo.11.

& doctores ubique, quos refert & sequitur Tiraquel-
lus libro.1. de retractu. §.35. glossa. 4. numero. 43. d. D.
Covarubias in relecti. regular. possessor. maior. fidei. 3.
par. §. vltim. num. 3. hanc dicens communem, & Ari. 12
Pinelus, in d. authent. n. tricennale. C. de bonis ma-
ter. numer. 59. versic. probatur hæc opinio arguendo,
vbi etiam esse communem attestatur, Gregor. Lupi
in l. penul. glossa fin. titul. vit. part. 6. & licet hæc vera
sint generaliter, salit tamen traditio hæc in quadrienn-
io pro restitutione aduersus prescriptionem compe-
tenti, vt optimè aduertit. d. D. Covarrub. in d. regula
possessor. 3. par. c. vit. in fin. versic. c. nonus, vt cesset ob-
iectio Aymo. & Pineli in d. authent. n. tricennale e num-
ero. 59. C. de bon. mater. dicentium, si quadriennium
currat à tempore scientiæ, restitutionem competere
non solum contra prescriptionem longi, & longissi-
mi temporis, sed & aduersus quadragenariam, & cen-
tenariam, cum etiam si lapsi sint ceterum anni quadri-
ennium non currat, si ad notitiam eius, contra quæ præ-
scribitur, eo in tempore non deuenit: cui obiectioni
respondendi non poterat, nisi negando hæc in specie
quadriennium à tempore scientiæ currere, non enim
currit nisi à die complete prescriptionis, vt recte res-
soluit. d. D. Covarrub. & Gregor. Lupi in l. vltima ti-
tul. vltimo, in verbo, quatuor annos, part. 6. qui hoc idè
asseuerat cum. d. D. Covarrub. ¶ Secundò limita
conclusionem, numer. 4. tradit tam, vt procedat in igno-
rantia iusta, & probabilis, & verisimili: hæc siquidem pro-
deft ad restitutionem contra lapsum temporis, nō igno-
rantia crassa, vel supina, aut affectata, vt expressim
voluit Bal. in cap. fin. numer. 1. de supplen. negli. præ-
la. Imol. in cap. vit. numer. 34. versic. sed hæc est aduer-
tendum. de prescrip. Roman. consil. 127. ad fin. vbi ex
hoc inferit non esse retinendum quempiam ob igno-
rantiam eius rei, cuius fama erat publica eo in loco,
& iterum consil. 340. in fi. vbi assertit huiusmodi igno-
rantiam habere vim scientiæ, vt in iuribus ibi citatis.
Aretin. in l. licet. C. de iure deliberandi, & cōf. 15. in fi-
ne, vbi de eo loquitur, qui habebat scripturam rei,
quam se ignorare asserbat. Alex. ad Bartol. in dict. l.
1. §. si qui autem. ff. de iur. act. que priua. Felin. in c.
vigilanti, nu. 4. & ibi Pari. num. 6. de presc. Balb. de
prescrip. 4. par. 4. partis principalis, questio. 29. Deci.
in l. 2. C. qui admi. & consil. 266. in fin. & consil. 272.
etiam in fin. & consil. 436. numer. 9. & 584. in fine. Lu-
do. Gozadi. consil. 8. ad fin. & consil. 68. num. 14. Boer-
d. decisio. 39. ad fin. Alex. & Socin. in d. l. cum filius. §.
in hac. ff. de verbo. obliga. Tiraquell. lib. 1. de retra. §.
35. glossa. 4. numer. 33. Pinel. in d. authent. n. tricennale.
numer. 60. C. de bon. mater. ¶ Huius ignorantie iuste,
& probabilis exemplum communiter traditur in hæ-
rede, vel alio successore, si in hereditate iuris sui do-
cumenta non extent, ex vulgata. l. qui in alterius. ff.
de regu. iuris, vt per Alexand. & Socin. in dicto. §. in
hac. & Afflict. decisio. 37. numer. 2. Gratt. consil. 125.
numer. 1. lib. 1. Pinelam dict. numero. 60. Non enim
excusabit ignorantia, si adhibita diligen. rei noti-
tia haberi possit, secundum doctor. superius citatos,
Aretin. consil. 15. ad fin. facit text. in l. quibus diebus.
ff. de conditionibus, & demonstrationibus. Ex quo
ibi inferit Pinel. non sufficere hac in specie dubita-

tionem, licet aliis dubitans, & ignorans æquiparetur,
vt in l. vltima. C. de conditione. indebiti. l. fina. §. 1.
& ibi Barto. C. de furt. bonas text. in l. scriptus. ff. de
Carbo. edi. ¶ Et aliis semper crassa ignorantia &
supina pro scientia habetur, etiam in pœnalibus &
statutis, ex sententia gloss. notabilis in Clementina. 1.
in verbo, sciens ter de consanguinita. & affinita. & in
c. 1. §. similiter, in verbo, sciens titu. quibus mod. feud.
amitta. vbi Bald. num. 21. & Cardina. Alexand. in
eod. cap. §. item si fidelis, num. 5. versic. quæro si vassal-
lus ignoranter confert text. in l. 1. & si consensus. §.
1. ff. de contrahenda emptione, & in l. 1. nec supina. ff.
de iur. & fact. ignoran. gloss. in cap. 1. in verb. vltra
annum, & ibi Bald. Marti. Land. Albaro. & ceteri ti-
tulo quo tempo. miles, gloss. in cap. innotuit in ver-
bo ignorantiam. de electio. Tiraquell. lib. 1. de re-
tractu. §. 35. glossa. 4. numer. 4. quam ignorantiam dif-
fultat eleganter appellat Papinianus, in l. cum sex.
ff. de ædili. edi. quem ibi citat Tiraquell. ¶ Secunda
conclusio, restitutio ex causa iustæ, & probabilis igno-
rantie non datur maior aduersus prescriptionem
quadragenariam, text. est hoc non obscurè, probans
in l. omnes. C. de prescription. 30. vel. 40. anno. & in
l. vltima. C. de fund. patrimo. lib. 11. quibus statutum
prescriptionem quadragenariam plenissimam indu-
cere securitatem. At quoties per legem plenissima
promittitur securitas, locus non est restitutioni in in-
tegrum, ex sententia gloss. magistræ, in l. ait prætor. §.
permittitur, verbo imputandum. ff. de minor. quo ar-
gumen. vltur Bald. hac in specie, in l. vltima, numer.
5. ad fin. C. ex quib. caus. maiores, & Aretin. consil. 404.
numero. 3. & sequent. vbi huic adhæret conclusio,
idem voluit Alexand. consil. 151. lib. 2. numer. 9. & 10.
lib. 2. & in l. 3. §. Labeo, in fin. ff. de acquirend. p. fess.
Aretin. in l. qui vniuersa. §. vltimo, eodem titul. Deci.
consil. 29. vbi latissime tractat Barba. consil. 41. numer.
18. lib. 1. Soci. consil. 30. in fin. lib. 3. & consil. 194. nu. 6.
lib. 2. Curtius Senior consil. penult. lib. 3. Carol. Mo-
line. in dicto Alexau. consil. 151. numer. 9. lib. 2. citans
concordan. eandem opinionem sequuntur dicentes
esse communem Socin. consil. 2. numer. 18. lib. 3. An-
to. Rube. consil. 55. in fine. & consil. 1. in fi. & consilio,
97. Bertrand. consilio. 15. in 6. quæsito, Maria. Socin.
Iunior consilio. 54. lib. 1. & consilio. 76. numero. 102.
eodem lib. 1. & consil. 145. numer. 76. eodem lib. 1. vbi
latissime discutit, & assertit, esse communem, & in
consil. 149. & consil. 115. numer. 43. lib. 2. Ioan. Dilectus
de arte testandi titul. de acquiren. heredita. cautela. 8.
Gomez. in §. rursus, numer. 31. in lit. de actio. domi.
Dida. Covarrub. in relection. regular. possessor. maior. fidei.
3. par. §. 3. num. 2. Galliula, in l. 2. nu. 39. & ibi Al-
cia. numero. 72. ff. de verborum obligationi. Zoanne
tus, in lib. de rebus quotidianis, cap. 54. numer. 1. Soci.
latissime omnium in l. cum filius. §. in hac, numero. 8.
& sequenti ff. de verborum obligationi. Barba. consi-
lio. 41. numero. 17. & sequent. lib. 1. Iso. 209. numer.
2. versic. non obstat etiam illud lib. 2. Ludou. Gozad-
con. 8. numer. vltimo. Stepha. Bertrand. consilio. 139.
per totū, lib. 2. Ioan. Igne. in l. 3. §. si conditioni quæ le-
git cū. l. qui posthumus, nu. 126. ff. ad ten. cōf. Sulla. Ti-
raq. lib. 1. de retractu. §. 35. glossa. 4. num. 37. & seq. Ari.
Pine.

Pinel. in auth. nisi tricennale, num. 58. in fin. C. de bonis matern. † Hec mihi verior videtur sententia & receptor, quamvis non desint plures. qui contractum ediametro asserant, nempe, quod restitutio competat aduersus prescriptionem quadragenariam maiori, ex capite iustæ & probabili ignorantie, hi sunt Ioan. de Imol. in. c. vit. de præscrip. num. 34. & Panormita. in. c. vigilanti, num. 3. eo. tit. vbi Paul. Paris. numer. 5. attestatur hanc esse communem, licet Feli. ibi dubitauerit Boer. decisio. 39. num. 6. Soc. sibi parum constans consil. 80. ad finem, lib. 3. Aymon. Craue. de antiqui. temp. 4. par. §. materia ista singularitatis testium, nu. 50. & pluris. sequen. Fran. Balb. de præscrip. 4. par. 4. part. prin. q. 29. num. 7. Matt. Afflic. decisio. 37. nu. 1. in fin. & decisio. 329. nu. 5. vbi ita asserit fuisse iudicatū. Carol. Ruyn. consil. 2. 6. ad fin. lib. 3. & consil. 103. in fin. lib. 5. & consil. 63. in fin. lib. 1. & Lofred. Neapoli. consil. feudali. 16. ad fin. & Lauren. Sylua. consil. 4. ad fin. Pet. Rebuffus in constitu. Gallicanis, tomo. 2. titu. de restitutione, art. 1. num. 26. pag. 119. Alexand. sibi contrarius consil. 71. num. 3. & consil. 84. nu. 3. lib. 1. & consil. 169. nu. 15. lib. 2. hanc dixit communem Lud. Gozardi. consil. 56. nu. 11. & Bertrand. consil. 15. in 6. quæst. numer. 40. & sequen. consil. 29. lib. 1. ex noua editione. Mouentur pluribus rationibus, quibus ceteri respondent, quod non examino loca de ignosse contentus.

† Limita tamen conclusionem istam, vt procedat in maioribus, nam secus erit respondendum in minoribus, & in ecclesia, ciuitatibus & fisco, quibus regulariter competit restitutio contra quamlibet lationem, vt in. l. vit. tit. vitim. par. 6. vbi Greg. Lupi citat concord. quibus proculdubio competet restitutio in integrum aduersus quadragenariam prescriptionem, iuxta sententiam glo. Bar. & doctorum, in auth. quas actiones, in verbo, excluduntur. C. de sacros. ecclies. vbi lafo, num. 33. dixit eam communem, idem voluerunt Gardin. Imol. & Abbas in Clement. de integ. resti. contra glo. libi. Panorm. in. c. de præscrip. & in caput. auditis eodem tit. vbi hanc dixit communem contra gloss. libi, idem attestatur Deci. consil. 29. col. 2. d. C. Couarr. in relectio. regulæ possessor. malæ fidei in ultimo paragrapho, nu. 4. Deci. consil. 36. numer. 9. & consil. 375. ad fin. Socin. nepos consil. 56. col. vlt. lib. 2. Roma. consil. 123. num. 4. Affli. lib. 3. constitut. Neapolitan. rub. 31. in fin. Pinell. in auth. nisi tricennale, nu. 59. vers. 10. impugnatur. C. de bon. mater. estque iure nostro regio text. expressus in. l. penult. tit. vitim. par. 6. vbi & Greg. Lup. Nec ex hoc impugnatur conclusio principalis, nu. 13. tradita, prout asserbat Pinellus dict. veri. 10. impugnatur, nam specialitas minorum & ecclesie ciuitatis, & fisci non consistit, quando peterent restitutionem ex causa iustæ & probabilis ignorantie, quoniam in hoc nihil differunt à maioribus, quibus aliàs nulla competit restitutio: sed different plurimum, quia vltra istum casum competet minoribus restitutio si lassi apparuerint, licet nō ignorauerint, non sic maioribus, quippe cum lasso minoribus ecclesie, & similibus nō tam ex ignorantia contingit, quā ex facilitate ætatis, & indiligenti rerū administratione, et opime aduertit. d. D. Couarr. d. §. vlt. num. 3. in fin. † Tertia conclusio, restitutio in in-

tegrum non datur maiori aduersus centenariā & immemorabilem prescriptionem, ex causa iustæ & probabilis ignorantie, sicuti adnotarunt Barba. consil. 41. nu. 18. lib. 1. lafo. consil. 109. lib. 2. Socia. Iunior col. 76. num. 102. & sequen. Paul. Paris. con. 23. nu. 221. lib. 1. d. D. Couarr. in relectio. regulæ possessor. par. vlt. §. vlt. nu. 2. in fin. Ari. Pinel. in. d. auth. nisi tricennale, nu. 58. in princ. C. de bon. matern. penes quos conclusio ista nullam videtur habere dubitationem: quāvis quo ad centenariam prescriptionem contrarium fulcire conetur subtilis Aymon. Craue. lib. de antiqui. temp. 4. par. §. materia ista singularitatis testium, num. 44. vt nihil in n. ultra iuris prudentia non sit controuersum. † Hoc tamen summè aduertere oportet in tractatione hac, ignorantiam non probari per iuramentum, vt aliàs solet, iuxta notata in Clement. 1. de iudi. Ancharra. consil. 170. col. vlti. Pau. Cast. consil. 66. in. 8. dubio, lib. 1. Deci. consil. 657. col. 2. ad fin. per glo. in c. propofuisti, in verbo, non probatur. 82. distin. sed probari debet per testes, vel aliàs, cum scientia præsumatur propter antiquitatem temporis, atque ideo contra huiusmodi præsumptionem maior exigitur probatio, quā per proprium iuramentum, ex notatis in c. quia verisimile, vbi Abb. 2. notab. de præsump. per Bar. in. l. inter omnes. §. recte. ff. de furt. quod hac in specie asseuerant Aymon Sabillia. de antiqui. temp. 4. parte §. materia ista, numer. 62. & d. Did. Couarr. in relectio. d. reg. d. possessor. vltim. par. §. vlt. in fin. de regul. iur. in. 6. † Ex quibus facile erit cernere, an maior prætextu ignorantie possit restitui contra lapsum nouem dierum retractus, constat enim pluribus rationibus restitui non posse: primum, quia consanguineus veniens ad retractum certat de lucro captando, non de damno vitando, quare eius ignorantia sibi prodesse non debet per. l. in quis in grau. §. vltim. & ibi Bar. ff. ad Sillaniam. Bar. in. l. genero. ff. de his qui notantur infam. Bal. in. l. vit. C. de dolo. Ancharra. in. c. statutum de præben. in. 6. Stephan. Federi. in tractat. de legum interpre. par. 2. charra. 4. vers. statuto cauetur q. i. yndicus, Alexan. in. l. qui seruum, in prin. col. 1. ff. de verbo. obligatio. & consil. 7. paulo ante fin. lib. 7. Deci. in l. qui in alterius, vers. 2. ista regula & sequen. ff. de regul. iur. facit. l. qui autem. §. si quid cum pupillo, vers. finitque modo. ff. quæ in fraud. credito. Tiraq. lib. 1. de retra. §. 35. gloss. 4. num. 26. & nu. 44. vbi hac in specie retractus hoc vitit argumentum. † Secundò, quoniam minor hoc casu non restituitur, vt in hac eadem l. cauetur, sed minores plus habent fauoris, & privilegiij ad summouendis temporis præscriptiones, quā ignorantes, aut absentes, nam regulariter tempus non currit contra minores, vt in. l. vlti. na. C. in quibus causis in integrum restitutio non est necessaria l. penultima, titulo vltimo, partita. 6. currit tamen contra absentes & ignorantes, licet quandoque restituantur, vt diximus supra numer. 4. & deinceps. Ex quodixit Accursius in. l. necnon. §. quod eis, in verbo, non prohibeant. ff. ex quibus causis maiores, valere argumentum hoc, non subuenitur minori, nec maiori, in quibus casibus aliàs maiori succurritur, & nemo, quem viderim, scribentium & commentantium eam legem glossæ sententiam improbat, quo fit,

Bbb 5 vt

vt eam approbare videantur, iuxta doctrinam gloss. ab omnibus commendatæ in l. inter omnes, in principio. ff. qui sacrisda. cogant. text. optimus ea glo. multo clarior in l. item quod Sabinus, in fine. ff. de hære. institu. dum ait, vt Labeo scripsit, nec Aristo. vel Paulus, vtpote probabile, notant, quem expendit Tiraquel. lib. 1. de retra. §. 35. gloss. 4. numer. 45. vbi citat concordant. & numer. sequen. confirmat argumentum prædictum, licet aliqui contra putent, vt ipse Tiraquel. refert, numer. 48. & sequen. quicquid tamen sit, Tiraquel. ipse tenet hanc opinionem, vt tempus retractus currat ignorant, sine spe restitutionis in integrum. & magis probatur in lege ista, vbi tempus retractus currit minori & absenti absque spe restitutionis, ergo idem in ignorante, & fortiori ratione, vt dixi, & probat. d. D. Couaruu. in cap. nos quidem, numer. 4. extra. de testamen. Ex quo resoluo absentem, etiam si ignorauerit, restitui non posse aduersus lapsum nouem dierum huiusmodi retractus, contra id quod ex Tiraquello retuli supra hac eadem lege, glossa. 8. in fin. 10. † Causas absentie ex causa reipublicæ, vel in seruitio Regis, vel causas infirmitatis, ex quibus quis restituitur in integrum ex clausula generali, tradit Did. Perez in l. 4. tit. 14. in glo. 1. lib. 3. ordinatio. col. 1259. & seq.

G L O S. XIII.

- 1 *Retractus est stricti iuris, num. 1.*
Strictum ius dicitur à quo nullo modo recedi potest, ibid.
- 2 *Strictum ius dicitur quod odiosum est.*
- 3 *Actio ex retractu est stricti iuris.*
- 4 *Rustico seu militi, vel mulieri non parciatur in his, quæ introducta sunt ad rigorem conseruandum, & quæ stricti iuris sunt.*
- 5 *Mulieri rustico, & militi non subuenitur, nisi in casibus à iure expressis.*
- 6 *Rustico, mulieri & militi non subuenitur, nisi vbi non potuerunt consulere peritiores.*
- 11 *saluo quæ a la letra se guardare.* Nota ex lege ista, retractum esse stricti iuris: Strictum enim ius dicitur, à quo nullo modo recedi potest, vt tradit Accursus in l. placuit, ibi glo. vlt. C. de iudi. per. l. prospexit. ff. qui & à quib. quæta sequitur Bal. consil. 343. numer. 3. in fin. lib. 1. vbi dicit id ius strictum esse, cui nihil addi, nihil detrahi possit, nisi quod scriptura loquitur, argumentum. l. si alij. ff. de usufruct. lega. & l. contractus. C. de fide instru. subditque, strictum ius consistere in ipsa scriptura, & verbis præcisè obseruandis, latum autem ius ex suppletionem, vt notatur in l. in hac. ff. de tritico. His respectibus retractus dici potest esse stricti iuris, tanquam, scilicet, strictum ius liceat ac nec latum quidem vnguem à verbis legis eum introducentis discedere, vt & iuxta consuetudinem Franciæ procedere asseuerat Tiraquel. libro. 1. de retractu. §. 35. glossa. 1. numero. 23. † Quam numero sequenti, auctoritate Bald. post Iacob. de Aret. in l. non possunt. 2. lectura. ff. de

legib. dixit, quæ odiosa sunt, ea quoque stricti iuris esse per text. in l. cum quidam. ff. de liber. & posthum. quem Bal. ita summat, odia restringi, fauores conuenit ampliari. cap. odia de regul. iur. in. 6. est etiam text. optimus, in l. hæreditas. ff. de statuli. cuius verba sunt (tanquam, scilicet, ius scriptum sit odiosum, æquitas fauorabilis.) Sed ex receptiori sententia retractus est odiosus, vt latissimè probat Tiraquel. in præfatione retractus Lignagier, numero. 60. & multis sequentibus. † Est præterea actio competens ex retractu stricti iuris vt voluit Ioann. Fab. in §. actionum, column. 2. versic. & ista faciunt institu. de actio. Tiraquel. libro. 1. de retractu. §. 35. gloss. 1. numer. 1. vbi & numeris sequentibus plurima de stricto iure & æquitate congerit. † Ex quo rustico, aut mulieri, aut etiam militi non consignanti pretium, iuxta legem fori, & præcedentem, & l. 14. infra eo. vel consignanti, sed non legitime, non subuenitur, quia in his, quæ introducta sunt ad rigorem conseruandum, istis non parciatur, gloss. Bar. Bal. & Paul. Cast. in l. cum quis. C. de iur. & facti ignorat. gloss. in l. iuris. 2. eodem titul. quæ ponit exemplum in eo, qui per triennium cessauit soluere canonem, glossa. in summa. 38. distinct. & in §. notandum, gloss. 1. in fin. questione. 4. Guil. de Cui. in l. si quis ex ar. gentarijs. §. vltim. cum. l. sequen. ff. de eden. Bart. & Salicet. in l. 1. C. de iur. & facti. igno. cum concordantijs à Tiraquel. congestis, lib. 2. de retractu. l. 4. glossa. 7. numero. 16. vbi non excusari eos probat, si non fecerint inuentarium, & numer. sequen. si inuestituram non perierint, nec si feudum, aut emphyteusim alienauerint. † Nec eis subuenitur quidem, nisi in casibus à iure expressis. l. penul. in princip. ibi, & quibusdam causis. ff. de iur. & facti. ignorant. & notatur in l. vlt. & ibi Alber. & alij. ff. de conditio. sine causa. Anton. & Imol. in cap. 2. de constitu. Fulg. Roma. & Alexand. in l. iuris ignorantia. C. qui admit. Ioann. de Anna. & Felin. vltim. notab. in cap. quoniam. de firmo. Alex. alios citans in l. si quis, id quod. ff. de iuri. omni. iudi. & consil. 42. libro. 1. & consil. 14. libro. 2. Deci. consil. 274. & in l. 2. 3. notab. C. de eden. cum concord. Tiraquel. dict. glossa. 7. numero. 13. text. optimus in l. ne falsim. C. de iur. & facti ignorant. vt ibi egregie adnotauit dom. Anton. Padilla ex hoc plurima inferens. † Non etiam subuenitur eis, si potuerunt consulere peritiores. l. bonorum. ff. de bonor. posses. l. 3. §. vltim. ff. quis ordo in bon. posses. seruetur glossa. in cap. per tuas. & ibi Fel. numero. 4. de fimo. Ioan. Fab. Bal. & Salicet. in l. iuris. C. qui admit. Angel. & Corneus in l. quicunque. eodem titul. cum alijs traditis ab ipso Tiraquell. dict. §. 4. glossa. 7. numer. 18. & duobus sequen.

G L O S. XIII.

- 1 *Retractus solus, qui retrahit, & non alij, nec in alterius commodum fieri debet.*
Tutor nomine pupilli, an possit retrahere, & consignare, & an ipsi possit oblatio fieri, ibi.
- 2 *Retractus, an possit nomine alterius fieri?*

Man-

- Mandatum speciale & in individuo requiritur in retractu, ibi.
- Iuramentum per procuratorem, an prestari possit? ibid.
- 3 Mandatum generale cum libera, an sufficiat ad retractum faciendum?
- Mandatum generale cum libera, an speciali equiparetur? ibidem.
- 4 Mandatum generale cum libera non sufficit, ubi requiritur speciale mandatum in individuo.
- Mandatum speciale in individuo requiritur in iuramento, ibidem.
- 5 Mandatum speciale in individuo requiritur in additione hereditatis, & alijs quæ animi declarationem exigunt, & in causa matrimonij, & ad opponendum obiectiones contra electum, & in alijs casibus.
- 6 Clausula cum libera ponitur ex consuetudine & stylo potius notariorum, quam ex partium voluntate & consensu.
- 7 Clausula, quæ ex stylo potius notariorum, quam ex partium consensu apponitur in instrumento cognoscitur, si in aliam speciem redigitur contractus, ut in donatione causa mortis, & alia exempla traduntur, num. 8.
- 9 Clausula ex stylo rebellionum in instrumento appositæ in valde præiudicialibus nil operatur.
- 10 Lex. 19. titulo. 5. de procuratori. part. 3. non explicatur.
- 11 Clausula consueta apponi, an censeatur appositæ & in quibus casibus, & an notarius rogatus censeatur clausulas consuevas apponere? exemplaq; traduntur.
- 12 Mandatum cum libera non extenditur ad incogitata per dominum.
- 13 Coniunctus non potest pro coniuncto agere in his, quæ speciale exigunt mandatum.
- 14 Coniunctus non potest retrahere pro coniuncto, nisi habeat speciale mandatum, vel quod gesserit, ratificetur per eum in termino ad retrahendum constituto, ibid.
- 15 Ratificatio sufficit etiam in his, quæ mandatum exigunt speciale.
- 16 Praxis retractus faciendi per alium.
- Ratificatio retractus facti nomine alieno debet fieri intra nouem dies iure regio, ibidem.
- 17 Ratificatio retractus a minore per curatorem facti quomodo & quando fieri debeat.
- Minor, an restituatur aduersus retractum, per eius tutorem, vel curatorem factum, ibid.
- 18 Procurator consanguinei eius nomine retrahens, an teneatur ostendere mandatum intra nouem dies, vel illud legere, vel ei tradere exemplar.

¶ Si el menor tuuiere tutor o curador. Dicit lex ista tutorem vel curatorem retrahere posse nomine minoris sui & ad eius commodum rem patrimoniam a consanguineo minoris venditam, licet in l. præcedenti in fine, statuatur neminem admitti ad retrahendum nisi ad proprium commodum, quod ex lege ista adnotauit Ioan. Lupi in l. 70. Tauri, num. 4. ex quo vides non solum consanguineum ipsam, sed & alium eius nomine admitti posse ad retractum, quod enim per legem supra proximam prohibetur, est, ne consanguineus alteri, & in alterius commodum retrahat, non autem ne alius acquirat consanguineus, nam qui per se facere potest, & per alium facere non prohibetur, ut in regula iuris qui per alium & regul. potest quis. de regul. iur. in. 6. Quo circa tutor solus nomine pupilli vel curator nomine adulti oblationem & connotationem ad retractum facere potest, ut probat Ioan. Lupi in dict. l. 70. Tauri, nu. 4. d. Did. Couarr. lib. 1. re solu. c. 6. num. ult. vers. 9. & Tiraquel. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 13. num. 22. & seq. ibi etiam discutit, an oblatio fieri possit ipsi tutori, aut curatori, at in utroque casu eadem est ratio, vide eum, nam quoad nos, satis est habere legem expressam. Pupillus item solus & adultus sine curatore oblationem facere poterit, ut voluit Afflict. in tracta. protomixeos. §. 1. numer. 15. & Tiraq. d. §. 1. glo. 13. nu. 25. & sequent. pupillus namque quoad acquirendum, tutores non indigent auctoritate. l. pupillus. ff. de acq. rerum domi. cum concordantia à Tiraquel. ibi traditis. ¶ Sed dabitur soler, an procurator admittatur nomine alterius ad retrahendum? & an mandatum speciale requiratur? & magis communiter concludunt doctores, mandatum speciale requiri, quod satis colligitur ex Bal. consil. 118. in fin. libr. 3. per tex. in. c. constitutus, de in integ. restit. & magis in specie hoc voluit Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 13. de retractu. §. 1. in verbo, le peul racheter, nu. 5. vers. si. sed an proximus, idem voluit Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 10. nu. 94. & 96. & c. nostris Ioan. Lupi in l. 70. Tauri, nu. 3. & Dida. Castelli ibidem, glo. 1. col. 2. in princ. Mouentur per tex. in d. l. 33. tit. 10. lib. 3. fori, in si. ex qua sumpta est. l. 7. supra quo. ubi iuramentum exigitur consanguinei, quod procurator eius nomine prestare non potest absque speciali mandato, ex sententia glossæ ultimæ in c. pit. 1. de iudi. libr. 6. & notatur in capit. fin. de iurament. calumoniæ eodem libro Bartol. in. l. 2. fin. autem. C. de iur. iurando prop. calu. dan. Nec satis erit, habere mandatum ad iurandum in omnibus causis, nisi nuncupatum in ea, de qua tractatur causa, expressum fuerit, secundum Bartol. & doctor. omnes in l. qui bona. §. si alieno. ff. de damno infect. doctores communiter in capit. ult. mo. de iurament. calum. libr. 6. ut attestatur domi. Dida. Couarr. in cap. quauis pactum. 1. relect. part. 9. §. 5. numer. 8. column. penult. de pact. libr. 6. & iterum libr. 1. resolut. cap. 6. numer. 2. versic. eadem fere, dixit latissime in stylo cancellariæ, tituli. 1. præminent. 17. casu. 20. declaratio legis Toleti, gloss. 3. & tituli. 3. cap. 1. §. 34. gloss. 7. ¶ Sed an sufficiat mandatum generale cum libera? quod videtur, quandoquidem mandatum speciale comparatur, tam in contractibus, quam in iudicijs. nam, & nocere, & ibi glossa, Baldus, & Alex.

& Alexand. qui eam legit cum. l. rescriptum. §. ultimo. ff. de pact. & l. procurator, cui generaliter, & ibi Ricard. & Aibe. ff. de procurator. & l. mandato, & ibi glo. & Bar. ff. eo. & l. iurisiurandum, quod ex conuentione. §. ultimo, & ibi gloss. in verbo, vniuersorum, Bar. Alexand. & Iaso. notab. qui tradit. 6. limitationes. ff. de iurisiurand. c. qui ad agendum. §. ultimo, & ibi omnes de procu. in. 6. Cano. in. c. vltim. de dilatio. Carol. Ruyn. conf. 93. nu. 6. lib. 5. Catelia. Cotta in memorabili incip. procurator generalis, Matth. Afflict. in constituto. Siciliæ incip. si quis in post. rum. 3. quæst. & decio. Neapolit. 205. num. 4. Deci. confil. 493. & confil. 690. Tiraq. libr. 1. de reract. §. 1. glo. 13. num. 32. vbi citat concord. d. D. Couarru. libr. 1. resolutio. c. 6. num. 3. l. 19. titul. 15. de procura. par. 3. & ibi Greg. Lupi, in verbis quando tales palabras, vbi est text. expressus hanc conclusionem probans & extendens ad mandata iudicialia, in quibus iure communi erat contrarium statutum, vt Tiraquel. probat dict. gloss. 13. num. 33. † His tamen non obstantibus verus est, hoc in regno non sufficere mandatum cum libera, ex eo quod iuramentum est à consanguineo retrahente præstandum, quod non potest ab alio, nisi cum specialissimo mandato præstari, vt superius probauimus, numero. 2. Et regula, de qua num. præcedenti, quod paria sunt, habere speciale mandatum vel cum libera, imitatur & restringitur, vt non procedat in specie, in qua mandatum speciale requiritur in indiuiduo, ex sententia Ang. de Aretio in §. præterea. 2. num. 33. instituta de exceptio. cui recedit Iaso in l. iurisiurandum, quod ex conuentione. §. procurator, num. 4. in fin. ff. de iurisiurand. † Requiritur autem mandatum speciale in indiuiduo, in casibus quos refert Bart. in l. filiufami. in princ. num. 9. & 10. ff. de donatio. eum sequitur Ancharrain. c. qui ad agendum. de procura. in. 6. & in. c. duobus. de rescrip. eo. libr. & capit. procurator. de electio. eo. lib. Ludo. Roma. confil. 257. circa fin. Iaso. in dict. §. procurator, num. 4. in fin. & potissimum, vbi declaratio animi requiritur, vt in additione hereditatis, propter magnum præiudicium, quod hæredi resultare posset, vt in l. si quis mihi bona §. iustum, vbi DD. ff. de acquir. heredit. & in causa matrimonij eadem ratione. l. generali. ff. de ritu nuptia. vel vbiunque damnum pateretur aduersarius, dubitas, an cum dominus compareret, posset asserere sed id non ita intellixisse, tunc requiritur non solum speciale mandatum, sed & specialissimum & in indiuiduo, vt in l. qui ita. §. 1. ibi, si non euidentis absentis voluntas esset. ff. ad Trebel. Clement. non potest. de procurato. capit. procurator. de electio. in. 6. vt contingit in procuratore heredis absentis, qui restituere tenetur fideicommissario hereditatem, & procuratore ad appellandum ab electione, postulatione, aut prouisione alicuius, qui non aliter idoneus reputatur, quam si in instrumento mandati obiectiones omnes in personam electi singulariter exprimantur. Nec satis erit si in tali mandato dicatur, & generaliter ad omnia alia speciale mandatum exigentia, & cum libera, vt in Clementina non potest. de procura. † Præterea clausula hæc cum libera, solet in omnibus instrumentis mandati apponi potius ex communi notariorum stylo, & con-

suetudine, quam ex mandantis voluntate, vt in simili specie fatetur Barto. in l. 1. 6. quæstio. ff. de iure ceditillo. Bald. in l. quotiens, num. 1. in fin. C. de hæredib. insti. l. mol. in l. vltima. ff. quemad. testa. aper. Deci. confil. 180. num. 7. versic. & primo non obstat. Abbas in capit. cum contingat, numer. 24. & plures alij quos ad nauseam, vsque citat Tiraquel. in relectione. l. si vnquam in principio, numer. 122. C. de reuocand. donationib. vbi hanc attestatur communem sententiam idem fatetur Thom. Grammat. decisio. 62. num. 22. dom. Didac. Couarru. in rubric. extra. de testament. 2. part. num. 14. † Qui tamen hanc receptam sententiam intelligit, procedere in duobus, duntaxat, casibus. Primò, vbi hæc notarium verba communia & eis frequentissime obuia ipsum actum, qui geritur, mutant, in aliamque transferunt speciem, tunc nimirum contra voluntatem contrahentium adiecta consentur. Exemplum tradit dict. ipse Couarru. numer. 13. in fine, in donatione causa mortis, in qua adijcitur clausula, qua promittitur, donationem minime reuocari posse, & que apponitur in executione contractus. Quoniam quæ in executione contractus exprimuntur, ipsius actus dispositionem minime augere videntur, iuxta text. celebratissimum in Clement. 1. de præbend. quem aureum dicit Felin. in cap. licet, num. 7. de offi. ordina. plura ex eo inferens, Gratius confil. 60. lib. 1. num. 3. Curt. Iunior confil. 3. num. 2. & 3. d. D. Couarru. adducens concordantes, in 2. part. dict. rubricæ de testament. numero. 13. in fine, & sequent. † Aliud exemplum tradit. d. D. ipse Couarru. in compromisso, in quo amplissima quæque verba non impediunt reductionem id arbitrium boni viri, quod asseuerat autoritate Anton. & Panormit. in. c. Quintauallis, numer. 32. de iurisiurand. Hieronym. Gratt. confil. 30. num. 6. 7. & 8. libr. 1. † Secundo limitat. d. D. Couarru. eam conclusionem, vt procedat in valde præiudicialibus ipsi contrahenti, qui ea vtitur clausula, vt si habens generale mandatum cum libera, pactum faceret de non petendo, vel transactionem, quod vtrique non licet, vt voluit Carol. Moline. in consuetudi. Parisien. titu. 1. §. 10. quæstio. 3. d. D. Couarru. libro. 1. resolutio. c. 6. num. 3. Gregor. Lupi in l. 19. tit. 5. par. 3. in verbo, qualquiere de las cosas, cum ibi à me additis, & in glo. præcedenti, in fine. † Nemq. tamen respondet ad. d. l. 19. tit. 5. de procura. par. 3. contrarium non obscure decidentem, nempe, vt habens mandatum cum libera possit pactum de non petendo, & transactionem facere, quemadmodum & is qui habet speciale mandatum. Ego verò crederem, eam legem intelligi debere in specie, duntaxat, ibi enarrata, videlicet, cum dominus dedit alicui mandatum cum libera, vt in negotijs, vel causis eius faceret, quæ ipsemet dominus facere posset, si presens esset, & nil aliud in mandato contineretur, prout verba illius legis sonant. Secus autem si mandatum dederit ad aliqua negotia, vel ad lites generale, clausula in instrumento apposita, cum libera & generali administratione, & ceteris, quæ communiter in mandatis apponi solent: tunc etenim non posset procurator huiusmodi transigere, nec pactum facere de non petendo: nam consuetudo à tabellionibus exprimi, si in instrumento apponantur eum tantum

tum effectum inducunt, qui non abhorreat à verisimili contrahentium intentione, sicuti existimat Lancello. à Galiaula in l. 1. col. 2. ff. de verbor. obligat. & Alciain eadem l. 1. §. si quis ita. notab. & d. D. Couar. eos referens in d. rubric. extra. de testament. 2. part. num. 14. vers. hinc etiam procedit in fin. Quis enim non videt, iniquum esse & à verisimili mente domini alienum, vt procurator ad lites, vel ad negotia specialia cum libera, possit transactionem, seu liberationem facere? Quodque dici solet communiter clausulam consuetam apponi, censerì appositam, iuxta tex. in l. quod si nolit. §. quia asiduua. ff. de adili. ed. l. vltim. C. de fideiussor. & quod de huiusmodi clausulis semper rogatus censetur notarius, secundum Bal. in d. l. si. C. de fideiussor. cui consensit Alexand. consil. 27. nu. 2. lib. 2. & consil. 89. prope finem, lib. 3. Panormi. Fel. Dec. & Rip. in cap. Cumana, in fine. de electio. Curt. Senior consil. 6. Socinus consil. 94. libro. 1. cum concordant. à Carolo Molinco traditis. d. consil. Alexandri. 27. lib. 2. & Fufsius in consuet. Parisien. §. 166. intelligitur de his, quæ respiciunt executionem, vel clariorem elucidationem, duntaxat, non autem de illis, quæ dispositionem vel nouum effectum, qui aliàs non veniret, inducunt, vt egregie docet Carolus Molin. in consilio Alexandri. 28. lib. 2. numer. 4. Vnde inquit Molin. licet alicubi mos regionis sit, vt in locationibus conductores periculum iteritatis recipiant, si tamen illud non fuerit expressum, non subintelligitur, nec notarius apponere potest, nisi de eo fuerit rogatus, vt in l. licet, vbi hoc expendit Angel. colum. 1. C. de loca. & deum alia subdit Carolus exempla, & concludit de his sufficere notarium fuisse rogatum in genere, vt sensuit Bal. in rub. C. de reuocand. his quæ infraud. credi. ad quam normam idem Molinens attestatur multa esse corrigenda, quæ sine defectu glomerat Iaso in l. vt liberis. C. de collation. & D.D. supra citati hoc eodem nu. in princ. At si quis dixerit in specie, de qua agimus, nullum parari præiudicium cō sanguineo. qui procuratorem constituit cum libera, si retractum fecerit, imo in eius conuerti commodum, quare nimirum si admittatur ad retractum, respondeo non habere mandatum ad declarandum animum consanguinei cum iuramento, de quo fortè nunquam cō sanguineus cogitauit, nec venit in mentem suam, & quia, vt dixi numer. 4. & seq. mandatum ad iurandum debet esse speciale & in indiuiduo. Ex quo coniunctus non poterit retrahere nomine cō sanguinei, quoniam ea, quæ speciale exigunt mandatum, coniunctis sunt interdita, nisi & ipsi mandatum habeant speciale. patri, in d. l. lib. ff. de minor. Cyn. & Reticiores in l. exigendi. C. de procura. & in cap. nonnulli. §. sunt, & alij de referip. Sôci. consil. 120. numer. 5. lib. 1. per text. in l. qui homini. §. si generi. ff. de solutio. l. 3. §. si forte. ff. iudica. sol. nec eis solutio fieri potest, vt multis similibus probat Tiraq. lib. 1. de retra. §. 2. glossi. 13. num. 34. & §. 36. glossi. 2. numer. 14. & §. 1. glossi. 10. numer. 95. vbi dicit in contrarium facere text. in d. c. constitutus. de in integ. restit. cū dicitur pro te, ac fratre tuo. Dicitur etiam ibi, quod si consanguineus sit minor, & præterea eius in dolis & vitæ, vt meritis eius bonis interdici possit, id est, prodigus, mentecap-

tus, aut furiosus, tunc coniunctus admittetur ad retrahendum eius nomine, & ad cetera omnia, quæ mandatum exigunt speciale, vt in l. patri. in principio, & ibi Bartol. & Baldus. ff. de minor. At si quis contenderit, coniunctam personam esse admittendam sine mandato, iuxta l. exigendi. C. de procura. hoc tamen sciat esse itell gendum, modò consanguineus postea ratificet, alioqui inutile erit, quod à coniuncto ita actum est. l. 3. §. sed & si forte, & ibi Bartol. ff. iudica. sol. l. diem. §. 1. ff. de positi. l. 1. C. qui. res iudicæ non noce. glossa. in l. fideiussor. in fine. ff. de negot. gest. Innocent. in capitul. auditis. de electio. & capit. accedens. de præben. Hosti. & Ioann. Andre. in capit. ex parte decani, & ibi Bald. & Imol. de referip. Bart. in l. qui mihi donatum, numer. 3. & 4. ff. de donat. Alexand. in consilio. 40. in fin. libro. 5. Franc. de Aret. consil. 26. num. 5. Ias. in d. l. exigendi, nu. 9. vers. 4. fallit Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. glossi. 10. numer. 97. Ioann. Lupi in l. 70. Tauri, nume. 5. & ibi Didac. Castelli, in glossa 1. col. 2. per l. multum interest, & ibi Bald. C. si quis alte. vel sibi, & in l. si absentis. C. si certum petat. Et si quis dubitet, an in his, quæ requirunt speciale mandatum possit ratificatio fieri, pro ut sensuit glossa in l. Paulus, alias, per procuratorem. ff. de acquir. hæredit. & in l. si maritus. C. manda. deponat dubitationem, cum in contrarium sit text. in l. 3. §. si procurator. ff. quod qui. in cū si cit, si hoc ei specialiter mandauit, vel ratum habui. & per illum tex. hoc tenuit Tiraquel. libro. 1. de retra. §. 1. glossi. 10. numer. 62. & num. præcedenti, citatque plures hoc tenentes, maxime Alciain cap. cum non ab homine, numer. 70. de iudi. & Dec. in l. fin. §. 1. notab. 2. ff. quod qui. iur. ratificatio enim facit actum esse ratificantis. l. si pupilli. §. item queritur, & §. seq. ff. de negot. gest. Tiraquel. multa adducens. d. glossi. 10. numer. 63. & sequen. Denique iuxta ius nostrum regium resoluo, patrem pro filio, & filium pro patre, maritum pro uxore, & coniunctum pro coniuncto, & qui mandatum habet cum libera admitti posse nomine consanguinei venditoris ad retrahendum, & pretium constituendum, modò consanguineus id ratum habeat, & iuramentum præstet, de quo in l. præcedenti, in fine, intra nouem dies ab eadem lege retractui præstituros, & nō alias, quia quid in oppositum dixerit Did. Castelli in l. 70. Tauri, glossa. 1. column. 3. dicens, ratificationem fieri posse post nouem dies: quia, quicquid sit de iure communi, quod latè discutit Tiraquellus libro. 1. de retra. §. 1. glossi. 10. numero. 84. & 85. & pluribus sequentibus, iure tamen regio id est indubitatum, quandoquidem iuramentum præstari oportet intra eosdem nouem dies, vt in dict. l. præcedenti, in fine, nec id præstari possit ab eo, qui non habet speciale mandatum, & in indiuiduo, vt fuisse probauimus supra hac eadem glossa, numero. 4. & 5. & hoc voluit Ioann. Lupi, in l. 70. Tauri, numero. 6. Qui numero sequent. limitat, vt procedat quoties is, qui ratum habere debet, habet legitimam personam ad ratificandam, quod suo nomine gestum est, alias secus. Quo fit vt minor qui sub tutela, vel cura est, non possit quæ per tutorem, vel curatorem gesta sunt ratificare, donec ætas adueniat perfecta & legitima.

vltia

Libro.5. Titulo.11.

vt in. l. 1. & ibi Bart. C. si maior. fact. vend. rat. habu. Bal. in. l. mancipia. C. de reb. alie. non alien. & in. l. vltim. num. 1. C. ad Macedo. demum subdit idem Ioan. Lupi, in. d. l. 70. Tauri, nu. 11. quare si minor, cuius nomine factus fuit retractus, noluerit adueniente ætate legitima ratum habere, non ei licebit, si ab initio fuit vtiliter gestum, quod si vtiliter gestum non fuerit, poterit ratum non habere, quod eius nomine per tutorem, vel curatorem factum fuit, & res retracta reuertetur ad retrahentem, arg. text. in. l. cum quaeritur. ff. de admi. tuto. & l. etiam. §. si quis absentis. ff. de peti. hered. Bal. in. l. si quis absentis. 2. oppo. C. si cert. pet. idem voluit Did. Castelli in. d. l. 70. Tauri, glos. 1. col. 3. Sed iudicio meo, limitatio hæc vera non est: nam per legem istā permittitur tutori & curatori, vt fundum nomine minoris sui retrahere possit, eiusque nomine iurare, valebit igitur, quod ab eis factum fuerit tanquam lege permittente. Competet tamen minori restitutio in integrum intra quadriennium postquā compleuerit vicissimum quintum annum, elapso autem quadricennio, contra tutorem vel curatorem sibi succurritur, vt in. l. 1. & vlt. C. si tuto. vel cura. interue. & l. 3. eod. tit. ¶ Quæstionis esse solet, quidam nomine meo vendidit rem aliquam absque mandato meo, demū ipse ratam habui venditionem, à quo tempore currant nouem dies retractus, à die venditionis, an verò à die ratificationis? quam quæstionem latè examinat Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 2. glos. 10. q. 12. nu. 61. & pluribus seq. & concludit, quod à die ratificationis, vt ibi videre licebit. ¶ Solet etiam dubitari, an procurator retrahens nomine consanguinei teneatur ostendere mandatum, & an illud legere, vel tradere exemplar eius, si petatur, & cuius expensis tractat latè Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 10. nu. 99. vsque ad nu. 108. & an intra præfatos nouem dies mandatum ostendere teneatur, vel satis sit, vt postea ostendat? tractat ibidem nu. 90. & 91. arguens ad partes. Tu tamen iure nostro regio dic coram iudice fieri debere consignationem, & petitionem, seu libellum proponi per consanguineum vel eius procuratorem speciale mandatum habentem, & mandatum ipsum iudici ostendere intra dictos nouem dies, vt ipse videat, possit necne iurare, quod si non insinuauerit, cum iudex non admittet ad iurandum, licet eam admittat ad agendum & consignandum, & nisi intra dictos nouem dies ratificatio sequatur cum iuramento ipsius consanguinei, procuratorem repellet iudex ipse, & acta per eum facta nulla erunt, quæ omnia colliges ex his, quæ diximus supra eod. l. 7. glo. 12. nu. 6. & in hac eadem glo. nu. 14. 15. 16. & 17.

GLOS. XV.

Retractu: locus non est, nisi super re immobili, tam in retractu consanguinitatis, quam in retractu communionis.

sacar la heredad. Nota ex lege ista, retractui locum non esse, nisi super re immobili, vt probauimus supra eod. l. 7. glos. 1. numero. 1. 17. & sequent. vsque in finem.

Quod etiā procedit in retractu communionis, iuxta ius nostrum Regium, atque ita prædicari attestatur, Greg. Lupi in. l. 55. titul. 5. de emptio. & venditio. par. 5. licet de iure verius sit, quod retractus communionis habeat locum in rebus mobilibus. De quo dicemus infra eod. l. 13. & 14. quæ deductæ fuerunt ex. l. 74. & 75. Tauri.

GLOS. XVI.

Retractui vt locus sit, sufficit, rem fuisse patrimoniale, etiam si auita non sit.

Porque dize cada vno que fue de su padre. Nota ex lege ista, quod retractui sanguinis erit locus, si res quæ retrahitur erat patris, licet non fuerit aui, quod latius probauimus supra eod. l. 7. glo. 1. nu. 50.

GLOS. XVII.

1 Causa proxima semper intelligitur non remota.

2 Rigor scriptus est sequendus, vbi æquitas non inuenitur scripta.

Proximior gradu regulariter præferatur, ibi.

3 Representatio, quando locus sit.

Proximior vocato, an præferatur nepos ex filio mortuo patruo per representationem, ibi.

Nepotes appellatione filiorum quando non comprehendantur, ibi.

4 Antiquius ius præferatur semper.

Patruus, an præferatur nepotibus, ibi.

1 Mas antiguo su derecho. Filius siquidem est causa proxima, nepos remota. In dubio autem de causa proxima intellectum fuisse videtur, non de remota. qui liberis. §. hæc verba, & l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. l. socium qui in eo. ff. pro socio. l. huic scripturæ. ff. ad. l. Aquil. quod voluit Bald. qui & hoc multis rationibus confirmat in. l. ex placito. numer. 1. & 2. C. de rerum permutatio. ¶ De rigore etiam iuris præferatur, qui in gradu prior est. l. pater filium. ff. de inoff. test. §. 1. in fin. de legi. agnato. success. cum similibus, verum ex æquitate statutum est in filiis fratrum, vt videlicet, æqualiter succedat cum cæteris fratribus eorum patris, per tex. in. l. 1. §. si filius. ibi, naturali æquitate. ff. de suis & leg. cū similib. cū ertigo æquitas illa solum inueniatur scripta, vt æqualiter succedat nepos cum patruo, non est extendenda ad casum nostrum, in quo non agitur de pariter succedendo, sed de excludendo patruum, cum hoc non inueniatur scriptum, sequendus est ergo rigor, vt in. l. placuit. C. de iudi. ¶ Præterea quauis aliàs nepos representaret filium, id tamen non procederet, si lex mentionem faceret de proximioribus. l. libertus præterito. §. si libertus. ff. de bon. liberto. nam & tunc non comprehenditur sequens, licet is sit, qui solet representare proximiorum, per textum in. l. iubemus, in

in princ. iuncto. §. vlt. C. ad Trebel. vbi Bal. per illum tex. dicit, quod licet, vbi fit mentio filiorum, comprehenduntur nepotes, qui succedant & subrogatur loco eorum per l. liberorum. ff. de verbo. signifi. vbi tamen fit mentio filiorum simul & gradus, non comprehenduntur nepotes. Sed in specie nostra mentio fit proximioris in lista & precedenti, qui loquendi modus gradum denotat, ideo nimirum nepos sub eo non comprehenditur. † Item quia ius antiquius preferatur. l. in testamento. C. de testament. c. anteriorum. §. illud. v. q. 6. c. quanto, extra de translatio. pralat. argument. eorum quæ copiosissime scripsit Tiraquell. in præfatione libri primogeniorum, num. 75. & deinceps vsque in finem, & hæc & alia plura suadere videntur partem patris, quæ latissime omnium congerit Tiraquell. in tracta. primogeniorum, quæst. 40. num. 97. & pluribus sequentibus. & copiose Emanuel Acosta Lusitanus, in quaestione patris & nepotis, vbi pro patre conclusit. Quibus tamen respondimus infra hac eadem lege, gl. 20. hoc tamen late tractauimus supra hoc libr. tit. 7. de maioratu. l. 3. quæ ex lege 40. Tauri deprompta fuit.

GLOS. XVIII.

- 1 Representacionis lex veluti nutu diuino condita est.
- 2 Representatio excludit proximiores. Representacionis materia, remissive, ibi.

¶ Que el representando la persona de su padre. Lex representationis veluti nutu diuino condita est, vt constat Genes. cap. 11. & duobus sequentibus. vbi scribitur. Thare duos habuisse filios Abraham, & Aram, hic mortuus est ante patrem. & reliquit filium suum Loth. Thareque mortuo, Abraham admisit Loth nepotem ex fratre ad successionem, eumque fratris nomine vocasse, tanquam si frater esset, aut certe fratrem representaret, eiusque locum teneret. † Sic etiam iure communi representatio fit ad exclusionem eorum qui e proximioribus remotiores efficiuntur ob eam representationem, vt in specie auth. post fratres autem. C. de legit. hered. & §. reliquum, vers. huiusmodi verò priuilegium. in authent. de hered. abinst. veni. vt refert Tiraquell. de primogenio, quæst. 40. numer. 23. & 24. De huius representationis materia diximus late in dict. l. 5. gloss. 4. 5. & 6. tit. 7. de maioratu, supra hoc libro.

GLOS. XIX.

- 1 Ambos en vn tiempo. Vt diximus supra eo. l. 7. glo. 9. & dicam infra eod. l. 11.

GLOS. XX.

- 1 Filius venditoris, an preferatur patrui in retractu

Causa remota quando preferatur proxima, ibi.

Filius eadem persona cum patre esse censetur, ibi.

- 2 Representatio vim obtinet, non solum succedendi equaliter, sed & alios excludendi.

- 3 Lex iubemus. C. ad Trebel. explicatur.

Representatio locum habet etiam proximiores vocato, ibi.

Patris & nepotis quaestio, vbi tractatur latissime, remissive, ibi.

¶ El hijo del vendedor para si. Nota ex lege ista, filium venditoris preferri patrui suo in retractu rei patrimonialis, plures rationes tradit in primogenio Tiraquell. dict. quæst. 40. a num. 17. vsque ad numerum 97. quas non refero, ne actum, quod aiunt, agam, & quia cui libet eas cernere licebit. Respondebo tamen ad ea, quæ ex aduerso tradimus supra in glossa. 17. Et primum non oberit, quod filius sit causa proxima, & nepos remota, sitque semper de proxima intelligendum: id nanque procedit, nisi prima causa in secundam influat, tunc enim semper representatur prima causa in secunda, in quam influat. licet. §. ea obligatio. ff. de procurato. sed pater qui vendidit fuit prima causa, quæ vim suam & potestatem transfudit in filium suum, qui est ex patris natura, atque ideo debet esse eiusdem censuræ, quoniam legis censura naturam limitatur. l. nam adoptio. ff. de adoptio. Tiraquell. de primogenijs. q. 40. num. 63. & numer. 141. Vbi aliter respondet, & congruentius casui nostro, vt oppositum procedat, quoties causa remota longe distat à prima, secus si non sit admodum remota, sed proximè coniuncta, tunc enim ea æquè attenditur, vt proxima & immediata, per l. cum Delanionis. §. aliam. ff. de fundo instructo. l. vxori quis, & ibi Bar. ff. de auro & argento lega. hic autem adeo nepos coniunctus est patri, vt idem esse videatur, vt latissime probat Tiraquell. in dict. q. 40. numer. 28. & pluribus sequentibus. & latius, si sic fieri liceat, in lectio. l. si vnquam, in princ. numer. 15. & sequent. C. de reuocand. donation. ideo æquè attenditur ac pater ipse, vt & in hac lege dicitur. † Nec oberit secunda ratio de rigore sequendo, cum non sit æquitaris ratio, quia respondeo, quod imo est eadem æquitas, quoniam hoc contigit propter naturam rei, argum. l. 9. penul. ff. de acq. plub. arden. vt declarat Tiraquell. dict. quæst. 40. numero. 100. & sequi & num. 21. & tribus sequentibus probauit representationem habere vim, non solum succedendi æqualiter, sed & alios excludendi, vt supra diximus gloss. 18. † Ad tertium argumentum respondeo, licet ab intestato proximiores vocentur ad successionem, vt in princ. insti. de heredi. quæ abint. deser. non tamen ob id desinant filij representare parentes, vt in §. cum filius, eod. tit. & in authent. cessante. & authent. post fratres. C. de legit. heredib. non solum, vt succedat æqualiter cum patris, sed vt eos quandoque excludant, vt dixi glo. 18. lex autem iubemus. C. ad Trebel. ideo non comprehendit filios fratrum, quia id ea lege expressè cauetur, vt Bart. censet in l. liberorum, nu. 4. ff.

Libro.5. Titulo.ii.

de verbor. significatio. & Tiraquel. dist. questio. 40. num. 157. & latissime in eadem quest. rationes adducit pro vtraque parte, vide eum, & in maioratu Hispanie, optime hoc discutit domi. Didac. Couarr. lib. practicarum questio. c. 38. numer. 6. & sequen. Anto. Gomez in. l. 40. Tauri, num. 65. & sequentibus, & in Lusitania Emanuel Acolta in peculiari tractatu, & quaestione patrum & nepotis.

GLOS. XXI.

- 1 Proximiove recusante re retrahere, sequentes admittuntur.
- 2 Poenitentia, an sit locus, si proximior semel recusauit retrahere.

x No la quisiere. Hæc lex in hoc corrigit præcedentem, ibi, Otro pariente no la pueda demandar. Idem quod in hac lege statuitur in. l. 12. infra eodem, vt dixi supra eo. l. 7. glo. 8. in princ. & gloss. 9. † Sed an consanguineus, qui requisitus dixit, se nolle retrahere, possit poenitere, tractat Tiraquel. in si. retractus Lignagier, nu. 38. & demum concludit, num. 40. poenitentia locum non esse, quia ius fuit statim questu sequenti in gradu, argumen. tex. in. l. 1. §. qui semel. ff. de success. edicto, cuius verba sunt, qui semel noluit bonorum possessionem petere, perditus eius, & si tempora largiantur, vbi enim noluit, iam cepit ad alios pertinere bonorum possessio, cui concinnit tex. in. l. si coheredi, in prin. ff. quis ordo in bon. poss. serue.

GLOS. XXII.

y Dentro de aquel mismo termino. Dicam in. l. 12. infra eodem.

GLOS XXIII.

Retrahi potest res patrimonialis & auita, & res materna.

z Auita o heredada por su padre o madre dellos. Nota ex lege ista, quod non solum res paterna, & auita vendita potest per consanguineum proximiorum ipsi venditori retrahi, verumetiam res materna, vt & diximus supra eo. l. 7. glo. 1. num. 55. & sequentibus, dicam aliquid infra eod. l. 15.

LET. IX.

¶ Quela dicha ley del fuero, que es la ley 7. deste titulo, aya lugar en las cosas que se vendieren en almoneda, y lo que se ha de consignar y boluer al comprador.

¶ Don Fernando y doña Juana en las leyes de Toro, ley. 70.

¶ La ley del fuero, a que habla cerca del sacar el pariente mas propinquo la cosa vendida de patrimonio por el tanto, aya tambien lugar quando se vendiere en el almoneda publica: aunque sea por mandamiento de juez. b Y los nueue dias que dispone la ley del fuero, se quenten en este caso desde el dia del remate, c con tanto que consigne el que saca el precio, y haga las otras diligencias que dispone la ley del fuero, y la ley del ordenamiento de Nieua. e Y assi mesmo aya de pagar al comprador las costas, y el alcauala, si la pago el comprador, f antes que la cosa assi vendida le sea entregada.

GLOS. I.

a Ley del fuero. Lex. 13. tit. lib. 3. fori quæ transcripta fuit in. l. 7. supra eod.

GLOS. II.

- 1 Subhastationum duplex genus, necessarium & voluntarium.
- 2 Subhastatio necessaria fit in casibus expressis.
- 3 Subhastatio voluntaria quando fiat.
- 4 Retractui locus est in rebus venditis per subhastationem necessariam & voluntariam.

b En el almoneda publica, aunque sea por mandamiento de juez. Hic supponitur duplex esse subhastationis genus, alterum necessarium, alterum voluntarium, necessarium dicitur quod fit ex mandato iudicis, vel ad distrahendas res fisci, minorum, ecclesiarum, vel reipublicæ, in quibus decretum iudicis exigitur. l. magis puto. §. non passim. vsque in finem legis. ff. de reb. eorum. l. lex quæ tutores. C. de admini. tuto. l. 4. tit. 5. par. 5. l. 6. titu. 18. par. 3. l. 18. tit. 16. par. 6. authent. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. eccles. c. sine exceptione. 12. q. 2. & per totum titu. extra. de reb. eccle. non alienandis. l. 2. titu. 14. par. 1. l. vlt. C. de venden. reb. ciui. libr. 11. l. 1. & 10. titu. 7. de terminis publicis, infra libro. 7. Car. in. l. i. C. de seru. reipubl. manum. Anton. Capi. decisio. 4. num. 9. Pet. Nunnus Auenda. de mandata. exequen. par. 1. cap. 12. num. 21. 26. & 27. l. 2. & 3. C. de præd. decuri. sine decreto non alienand. lib. 10. l. 1. 2. & vltima. C. de fide instrumento. & iure hactæ fiscal. lib. 10. l. 52. tit. 5. p. 5. in quibus casibus subhastatio est necessaria, vt ibi dicitur. Bar. in. l. licitatio, nu. 3. ff. de publica. & victiga. Alberi. in. l. & si sine. §. 1. ff. de mino. Ioan. de Platea in. l. si tempora. C. de fide instrumen. & iure

& iure hae fiscal. lib. 10. & Matth. Afflict. lib. 2. constitutio. Neapolit. rub. 38. in fin. Soci. conf. 95. num. 5. lib. 3. Deci. conf. 56. nu. 4. Iacob. à S. Geor. in l. Titia. ff. de iure doti. † Dicitur etiam necessaria subhastatio in rebus condemnati pro executione rei iudicate, iuxta tex. in l. ordo, vbi Bal. nu. 4. C. de execut. rei iudi. & in l. à diuo Pio. §. in venditione, cum seq. ff. de re iudi. & in alijs pluribus casibus à me traditis in stylo cancellariæ, tit. 1. præminent. 17. casu. 20. declarat. 2. c. 2. gl. 3. in verbo, cada pregon, vbi materiam subhastationis latissime examinaui. † Voluntaria autem subhastatio dicitur, quando extra has causas quis voluerit res suas in publico loco ad vocem præconis distrahere, vt ex licitatorum calore carius res vendantur, vel saltem ex hominum concursu citius distrahantur, vt sepe fit in magnis ciuitatibus, vt Pinellus aduertit in l. 2. C. de rescind. vend. 2. par. c. 2. num. 26. † In his duobus casibus procedit lex ista, vt bona per subhastationem voluntariam, vel necessariam, vendita possint à consanguineo retrahi, quod ante hanc legem negauerat Alfonso. à Montaluo, in d. l. 13. tit. 10. lib. 3. fori in gl. magna, col. 11. verti. item quaero an habeat locum lex ista cum proximioris res, cuius sententia confirmata erat per legem. 220. in legibus styli, quæ per l. nostram antiquata est, vt aduertit Did. Cast. in l. 70. Taur. gl. 1. in prin. & in verbo, en almoneda, & in verbo, del juez, & ibi Ioan. Lupi. nu. 2. licet Gomez Arias ibi daret, & perperam, nu. 11.

G L O S. III.

Retrahtus tempus, an à die vltimæ additionis currat? an verò post lapsum nouem dierum, qui ex comuni stylo dantur ei, cuius bona venduntur per executionem ad ea retrahendum?

Desde el dia del remate. Plurima dubia sese offerunt circa hæc verba, quæ latissime examinaui supra eo. l. 7. glo. 6. Sed dubitat non abs re Dida. Castelli, in l. 70. Tauri, in verbo, del remate, cum ex comuni stylo, & consuetudine huius regni in quacunque subhastatione dantur nouem dies ei, cuius bona distraherentur ex causa necessaria rei iudicate, confessionis, vel instrumenti publici, ad retrahendum res venditas reddito pretio, an nouem dies retrahendi sanguinis constituti incipiant currere à die vltimæ additionis, prout hic dicitur, an post lapsum aliorum nouem dierum qui ex comuni stylo debitori conceduntur, & post dictos nouem dies currere tempus hoc retrahendi sanguinis constitutum neruose asseuerat, quod mihi in specie hic proposita satis probatur, & potissimè ex his, quæ diximus supra eodem. l. 7. glo. 6. numero. 15. vsque ad numerum. 20.

G L O S. IIII.

1 *Consignatio & depositio pretij in retractu requiritur pro forma.*

Forma inducitur per dispositionem cõdicionale, ibi. Oblatio hodie pretij nulla requiritur, sed consignatio, ibid.

2 *Depositum confessum, an sufficiat in retractu, vel*

an reale exigatur? & nu. sequent.

3 *Numeratio vera, an requiratur in consignatione retractus?*

2 *Confessio in deposito, an probet numerationem?*

3 *Verba in proprio & naturali sensu, non in improprio & ciuili capiuntur.*

Depositum confessum non est verum depositum, ibi.

4 *Depositum confessum non gaudet priuilegijs veri depositi.*

5 *Depositum re tantum contrahitur.*

Mutuum re quandoque, & quandoq; verbis contrahitur, ibid.

6 *Confessio in deposito probat numerationem, sed non in præiudicium tertij.*

Lex Publica. §. vlt. ff. de depos. intelligitur, ibid.

Lex in contractibus. C. de non nu. pecu. explicatur, ibidem.

7 *Consignatio pecunie in sacculo, absque numeratione non sufficit ad retractum, nec in præiudicium tertij.*

8 *Consignatio pretij in pecunia argentea, an fieri possit si pretium conuentum fuit in pecunia aurea.*

9 *Solutio debiti, vel consignatio pretij fieri potest ex generali consuetudine, & iuxta ius regium in quacunque moneta currenti, modo valor debiti, vel pretij non minuat.*

10 *Consignatio pretij ad retractum, in qua vnus numus deficit, an vnus par turturum, an sufficiat, & numer. seq.*

11 *Forma omisso etiam in rem minima totum actum vitiat, etiam in fauorabilibus & pijs causis, fallit si per errorem, & nu. 13.*

12 *Minimus defectus ex errore & nõ ex industria obueniens non vitiat actum, etiam si pro forma requiratur.*

Lex quanuis. ff. de cond. & demonstra. explicatur, ibid.

13 *Modicus defectus, vt vnus numi in gabella, emphyteusi, & in conuersione pœne pecuniaria in corporalem facit pœnam incurrere.*

Defectus modicus qui alias facit pœnam incurrere, si fiat per errorem a pœna liberat, ibid.

Pœna quando non incurratur ex paruo formæ defectu, ibid.

14 *Consignatio pretij in retractu debet fieri iudicis mādato, nec alias sufficiet, etsi fiat apud mercatrem ditissimum.*

Depositarius, an possit se subducere, vel mercedem petere? remissum, ibid.

15 *Consignatio pretij non liquidi quomodo fiat.*

Ccc

Con

Libro.5. Titulo.11.

1 *Con tanto que consigne el que saca el precio.* Nota ex lege ista retractui locum non esse, nisi pretij consignatio fiat, hoc enim requiritur pro forma, cum conditionaliter lex loquatur, qua in specie formam continere videtur, & non leuem solemnitatem, vt Bal. ad notauit in auth. matri. & auiz. num. 3. in fin. C. quan. muli. offi. ture. fungi pot. oportet enim conditionem existere, arg. l. prator. in principio. ff. de colla. bono. idem voluit Felin in cap. cum dilecta, num. 6. versic. secundum signum extra. de rescip. Tiraq. libr. 1. de retract. §. 2. glo. 1. num. 3. Recentiores in l. 2. §. prius. ff. de vulga. vbi addunt concord. & si hodie nulla requiritur oblatio, sed consignatio coram iudice & tabellione, vt dixi supra col. 7. glo. 11. & 12. num. 9. vbi tradidi praxim retractus apud nos obseruantissimam. 2 *Ex quo inferri potest ad questionem, iudex coram quo libellus propositus fuit, iussit pretium deponi & consignari in manibus Petri, qui postea coram tabellione fatetur, id pretium sibi a retrahente fuisse numeratum, nec aliter de muneracione constat, an satis sit, vt consanguineus consignasse & satisfecisse dicatur legis nostrae dispositioni?* Quid videtur, nam confessio in deposito probat numerationem, vsque adeo, vt opponi non possit exceptio non numerata pecuniae, vt in l. 1. Publia. §. fin. ff. de positi. & in l. in contrahibus. C. de non num. pecun. & voluit expresse Bald. consil. 256. & 270. lib. 1. & consil. 364. lib. 2. Pet. Ferr. titu. de forma. capit. quando testes producuntur ad aeternam rei memoriam in verbo, habuisse confessus, & titu. de forma libelli, in actione hypothe. in verbo, in deposito, col. 1. 3 *Oppositum tamen, imo quod vera requiratur numeratio, & non sufficiat depositum, seu consignatio cōfessa, verior est & receptior, quam tenuit Cœpol. causam ciuiliam, consil. 44. & duobus seq. Tiraq. libr. 2. de retractu. §. 4. glo. 6. num. 22. qui a nu. 8. eam discutit vsque ad num. 2. idem voluit Montaliu. in d. l. 13. in verbo, el precio. 1. versic. item nota, quod non sufficit offerre marsupium, sensit Cyfontan. in l. 70. Tauri, col. pen. versic. in eadem lege, ibi, con tanto, dum asserit, non posse deponi aliud loco pretij, nisi deponatur vas argenteum tanquam massa, quod & voluit Montaliu. in verbo, el precio. 2. sensit etiam Ioan. Lupi in d. l. 70. Tauri, num. 35. quibus libenter accedo, eo quod lex nostra requirit pro forma pretij consignationem, vt probaui supra num. 1. propriè ergo debet intelligi & verè, vt fiat vera pretij consignatio. l. 3. §. hæc verba. ff. de nego. gest. de naturali quoque non ciuili si de vtraque intelligi, posset. l. vlt. vbi Paul. Bald. & Salic. C. de his qui veni. æta. impetra. cum concordant. à Tiraquel. traditis, in repe. l. si vnquam, in verbo, suscipierit liberos, nu. 15. C. de reuocandis donation. At consignatio cōfessa non est vera, propria, nec naturalis consignatio, seu depositio, sed ciuilis & impropria, vt pote cum de vera numeratione non constet, quare non sufficit facta & cōfessa depositio, vt Bal. Angel. Aretin. Alexand. Iaso, & ceteri asseuerant in l. si ita stipulatus. §. Grifogonus. ff. de verborum obligatio. Bald. consilio. 218. in 4. articulo. libr. 1. Tiraquel. citans concordant. libro. 2. de retractu. §. 4. gloss. 6. numero. 10. & sequentibus vbi aliud esse confiteri, aliud recipere, probat ex. l. 1. & 2. cum ibi notatis. C. de dote cau. non*

nume. Inferitque procuratorem per confessionem de recepto, tutorem, curatorem, vel alium quencunque administratorem domino non praiudicare, vt ibi per cum. 4 *Item quia depositum confessum non graudet priuilegijs veri, & verè numerati depositi, secundum Bal. consilio. 384. in fin. libro. 1. cui subscripsit Socin. consilio. 143. ad finem libro. 1. quod recepitur consilio. 171. libro. 2. quemadmodum fit & in dote confessa, quæ non obtinet veræ & numeratæ dotis priuilegia, secundum glo. in la. sidiuis, in verbo, data. vbi Bald. & D. D. C. qui potio. in pigno. habeantur, cum concordant. à Tiraquel. traditis. d. glo. 6. numero. 14. de cuius veritate latè eleganterque agit dom. Did. Couarruu. libro. 1. resolut. capit. 7. numero. 4. & sequent. 5 *Præterea obligatio, quæ ex deposito oritur, re contrahitur. §. præterea, in l. si. qui. mod. re contra. oblig. vnde in deposito vnus est contractus, vna obligatio, quæ re tantum perficitur, vt voluit Bald. d. consilio. 218. in 4. articulo. libro. 1. & plenius consilio. 256. eodem lib. Socin. consilio. 143. numero. 3. libro. 1. quod repetitur consil. 171. libro. 2. non ergo statari debet confessioni non numeratæ pecuniae in deposito, sicut nec statari in mutuo. Et maiori profecto ratione, quoniam mutuū, & si re contrahatur, quandoque tamen verbis contrahitur & chirographo, vt notatur in l. 2. §. vlti. ff. si cert. petat. secus in deposito, ita arguit Tiraquel. d. §. 4. glossa. 6. numero. 15. 6 *Ad l. Publia. §. fin. ff. de positi. & l. in contrahibus. C. de non numer. pecun. & alia quæ in oppositum adduximus, respondeo, leges illas procedere quoad ipsum consentientem, non verò in praiudicium tertij, etiam si confessio fuerit iurata. l. iuris iurandi, in fin. C. de testib. cum similibus, Bald. consilio. 455. qui loquitur in confessione depositi ad fin. libro. 1. Imol. Alexand. & Franc. de Aretio. in l. si ita stipulatus. §. Grifogonus. ff. de verborum obligat. Alexand. in l. 1. §. si quis ita, eodem titulo Iaso. consil. 172. column. 2. versiculo accedat, libro. 2. Tiraquel. libro. 2. de retractu. §. 4. gloss. 6. numero. 9. & 13. in fin. At in specie nostra non modicum praiudicium fit emptori, si vere non deponatur pretium, sed solum per confessionem, priuaretur enim & re, & pretio ob eam confessionem, vt ibi aduertit Tiraquellus. 7 *Verum si cum confessione depositarij appareat testimonio notarij, vel testium, depositum fuisse sacculum, siue marsupium, aut follem, in quo consanguineus retrahens assererebat adesse pretium venditionis, paratumque se numerare, nec aliter constet de numeratione, videtur id satis esse, per text. in l. 3. §. si plus quam. ibi, viginti numerauit, siue in sacculo dederit. ff. de statu libe. quem ad hoc notabilem dicit Franc. de Aretio. in l. si mora, column. 4. versiculo item vir de ff. soluto matrimonio, text. etiam in l. vltima. ff. de lege commissor. ibi, sacculum cum pecunia signatorum signis obsignauit, glossa in verbo, contestatur, in §. illud queque, in authent. vt exactio. instantis dotis, cum concordantijs à Tiraquel. traditis libro. 2. de retractu. §. 4. glossa. 6. num. 18. Sed in contrarium est veritas, vt ipse fatetur Tiraquel. numero. 19. & 22. nam licet in praiudicium cotraherentium hoc fieri possit, non tamen in praiudicium tertij, vt Cœpol. asserit d. consilio causarium ciuiliam. 46. columna vltim. & Bartol.****

Bar. in l. conferuus, in fin. ff. de conditionibus & demonst. Tiraq. alios citans. dict. gloss. 6. numer. 19. & sequen. Montalu. in d. l. 13. in verbo, pretio, titulo. libro. 3. fori. † Quid autem si cognatio fiat in pecunia argentea, cum pretium venditionis fuerit in moneta aurea conuentu, aut in pecunia aurea alterius formæ, scilicet, aureorum coronatorum, cum pretiū fuerit in excellentibus conuentum? quid sit hac in specie statuendum, iure communi traditur in l. Paulus. 1. vbi Bar. Ang. & alij. ff. de solu. per gloss. Bald. Franc. de Aret. Iaso. & Philip. Deci. in l. 2. §. mutui datio. ff. si cert. pet. Ioann. And. in capit. peccatum, ad fin. 1. articulo in mercurialibus, de regul. iuris, lib. 6. Bar. in l. quæ extrinsecus. ff. de verbo. obliga. Ioan. Fabr. in l. 1. in l. i. qui. mod. tolli. obliga. Bal. in l. si quis argentū numer. 5. C. de dona. & consilio. 130. libr. 5. Masueri. titulo de soluti. §. item si sit obligatus, Loan. de Pla. in l. 1. C. vete. numisma. potest. libr. 11. & in l. 1. C. de collatio. aris, libr. 10. Maria. Socin. consilio. 6. libro. 1. Franc. Curt. Seni. in tracta. moneta. q. 9. Carol. Molin. hac eadem in specie in consuetudi. Parisi. tit. 1. §. 13. gloss. 8. in 2. q. & numero. 2. † Vbi concluditur quod si ad consuetudinem generalem spectamus, satis est pretium reddi in moneta argentea, vel aurea, quæ communiter versatur, modo valor non minuat, vt & Barto. aduerit in l. diuortio. §. ob donationes, nu. 3. ff. solu. matr. & in l. 1. §. vlt. in fin. ff. de auro & arg. lega. quam consuetudinem seruandam esse attestatur ibi Bar. & in l. quæ extrinsecus, numer. 2. ff. de verbo. obligatiō. & Bald. in d. l. si quis argentum, numero. 5. C. de dona. Tiraquel. libro. 1. de retractu. §. i. gloss. 18. numero. 30. & 31. Carol. Molin. d. gloss. 8. numero. 2. Curt. Iunior. in l. cum quid, numero. 25. ff. si cert. pet. dom. Did. Couarr. communem dicit, de veterum collatione numismatum, cum his, quæ modo expenduntur, cap. 7. §. vnico, numero. 1. & per totum tractat optimè hanc materiam. At hoc in regno legē habemus hoc confirmantem infra hoc libro, titulo. 21. de ordination. officialium monetæ. l. 6. his verbis, *Otrofi ordenamos y mandamos, que todas y qualesquier personas y vniuersidades, que ouieren de hazer pago a otros, de qualesquier deudas, y mercaderias, y contratos, de qualesquier quantias de maravedis, o de qualquier moneda de oro y de plata, que lo puedan hazer y pagar en las dichas monedas de oro y de plata, de las que ora nos mandamos librar, qual mas quisiere el que ouiere de hazer la paga.* Quare de hoc amplius non est dubitandum hoc in regno. † Quid autem si in consignatione pretij desit vnus numus, aut par turturum? videtur non esse satisfactum formæ legis nostræ, quæ forma exigit, vt pretium consignetur, propter conditionem, in ea appositam, vt dixi supra numer. 1. & hoc in specie respondit Cœpola causarum ciuiliū, consilio. 46. column. 2. versiculo præterea, etiam si apparet, cui accedit Iaso. in authent. qui rem, numer. 16. C. de sacros. eccles. & in l. sancimus, numer. 7. extensio. 8. C. de iudicijs. Deci. consilio. 34. prope finem, & in l. edita, ad fin. C. de eden. pluribusque ornat similibus Tiraquell. libro. 2. de retractu. §. 4. gloss. 6. numero. 23. & pluribus sequentibus. † Omisio enim formæ, etiam in minimo totum vitiat, vti censent Bald. & Imol. &

cæteri nouiores in l. 1. ff. de lib. & posth. Anto. in cap. Pisanis. 7. nota. de resti. spolia. per illum tex Felin. late in cap. cum dilecta, numero. 6. versiculo, amplia. 1. post medium & iterum, numero. 10. amplia. 10. extra de rescrip. & in capit. vltimo. §. 1. numero. 3. de offic. delegat. Iaso. consilio. 165. paulo ante finem, libro. 2. & in consilio. 191. column. 1. eodem libro. Guillel. Benedict. in repet. capit. Raynuntius, in verbo, in eodem testamento relinquens. 1. numer. 72. de testamen. Stephan. Bertrand. consilio. 147. post princip. libro. 2. & consilio. 154. in principio, eodem libr. Deci. in authent. qui rem, numer. 19. C. de sacrosan. eccle. & in cap. prudentiam, numero. 4. de offic. de leg. & in cap. de appellationibus, numer. 4. & 5. de appellationibus, vbi hoc intelligit etiam in actibus fauorabilibus. l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verborum obligationibus, Bald. in l. testamentum. C. de testamen. Iaso. consi. 191. lib. 2. vbi etiā procedere ait in causis pijs, vt latius probat Tira. plura congerens circa obseruationem formæ lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 21. numero. 11. & sequenti & iterum libro. 2. §. 4. glo. 6. numero. 31. & pluribus sequent. Antonius Gomez in l. 1. num. 48. in legibus Tauri. Hierony. Cagno. in repet. l. si quis maior, numero. 104. C. de transact. Calcan. consil. 8. numero. 22. Gomezius. in §. superest. num. 13. & sequentibus, & §. omniū, num. 27. & §. pœnales, numero. 47. in l. de actio. & in regula cancellariæ de idiomate. q. 8. & in regul. de annali posse. quæst. 76. Iaso. in §. sed istæ, numer. 332. in l. de actio. Hippolytus consilio. 65. numero. 3. & consilio. 18. numero. 1. Euerardus in topicis iuris, cap. 53. cum concordantijs à Did. Perez. traditis ad Seguram in rep. l. vnum ex familia. §. sed si fundum, num. 9. ff. de lega. 1. latissime Ferdinan. Vazquez Menchaquens. libræ de successio. creatio. §. 11. numer. 17. & §. 9. num. 11. & §. 14. numero. 90. & sequentibus, & §. 4. numero. 12. & deinceps, dixi aliquid supra hoc eodem libro, titulo. 4. de testamen. l. 1. gloss. 4. num. 6. 7. & 8. † Cui sententiæ, licet communis sit vix accederem, nec crederem in praxi seruari hoc in regno, maxime si consignationem non scierent, & de industria, sed errore facti ductus omisisset, integre facere, vel errore fortè calculi: quoniam tunc hic parvus defectus, siue error nocere non debet, per text. singularem in l. quauis. ff. de conditionibus, & demonstrationibus, vbi si seruo legatur libertas sub ea cōditione, si rationes reddiderit, & reliqua soluerit, quauis per imprudentiam minus solutum fuerit, libertatem nihilominus consequatur, ecce ibi inducitur forma propter cōditionem, vt probaui supra numero. 1. & tamen omisio formæ in modico, si per errorem fiat, non vitiat actum, vt ex eo textu expendit Tiraquellus. d. §. 4. gloss. 6. numero. 33. qui asseuerat id non esse speciali fauori libertatis, sed potius perpetuum & generale, vt & in eomet textu intelligunt Bartolus, & alij. † Ex quo ibi Baldus, Imola, & Cumanus limitat eas omnes declarationes, quibus defectus vnus numi facit pœnam incurri, nempe, in solutione gabellæ, in solutione pensionis ex emphyteusi, vel locatione, & cōuersione pœnæ pecuniariæ in corporali: de quibus agit Tiraquellus dicta glossa. 6. numer. 24. 25. & 26. vt non procedant, quoties per errorem nu-

Ccc 2

mus

mus vnus, vel quantitas parua solata non fuerit, quibus accedit Alexanod. confi. 105. num. 19. & 20. lib. 3. & ibi Carol. Moii. Socin. in l. quantis, num. 2. & 3. vbi hanc dicit communem. ff. de conditio. & demonstrati. l. aso. in l. 2. numer. 60. C. de iure emphy. Tiraq. lib. 2. de retractu. §. 4. gloss. 6. num. 29. & 33. Did. Perez ad Seguram in repetitio. l. vnum ex familia. §. sed si fundum, numer. 9 in fi. ff. de legat. 2. vbi attestatur ita fuisse obiectum in iudiciali controuersia Salmanticae in specie legis nostrae, cum venditor malitiose forte, & in fraudem retractus, ne proximior rem venditam possit retrahere, ipsam vendiderat quingentis aureis, & insuper vt sibi preestaretur vnum par turturum, consanguineus id ignorans omisit deponere par illud turturum, nihilominus tamen in causa obtinuit, cui sententia accedo tanquam humaniori, etiam in casu dubio, nisi scierit & data opera id omisisse conspicerit. Non tamen ob id praui licium aliquod emptori parabitur, quandoquidem integrum pretium erit consequuturus, licet integre configratam non fuerit. * Sed an consignatio pretij fieri possit, apud mercatorem ditissimum, & idoneam absque iudicis autoritate tractat Tiraquel lib. 2. de retractu. §. 4. gl. 7. numer. 11. vbi concludit, fieri debere iudicis autoritate, vt in l. acceptam. C. de vsur. Bald. & Paul. in l. si reus paratus, per text. ibi. ff. de procuratori. quod apud nos sine dubio practicitur per tex. in l. 1. infra eod. vt ibi adnotauimus, in gloss. 2. & an sequester possit se subducere, vel mercedem aliquam petere, tractat idem Tiraquel dict. §. 4. gloss. 7. num. 5. & 6.

14 * Quid autem, si pretium non fuerit liquidum? dic quod consignare tenebitur, quod sibi visum fuerit, & pro reliquo dabit fideiussores de soluendo cum apparuerit plus esse, hanc praxim tradit Alexan. confi. 24. numer. 9 lib. 4. autoritate Angeli, Imolae, & aliorum ab eo citatorum.

GLOS. V.

e La ley del ordenamiento de Nieuca. Lex. 6. titul. 7. libr. 5. ordinationum.

GLOS. VI.

Emptor a quo res empta retrahitur, debet seruari indemnitas ab omnibus expensis, & alijs, quae ex causa emptionis erogauit.

f Las costas y el alcavala si la paga el comprador. Nota emptorem, a quo res per consanguineum retrahitur, indemnem seruari oportere ab omnibus expensis & iuribus, si quas impendit in emptione rei patrimonialis, atque ideo retrahens debet ei soluere quascunque impensas, & gabellam, vel laudimiam, & quicquid ratione emptionis erogauit, quod latius examinaui supra eod. l. 7. gloss. 3. numer. 12. 13. 14. 15. 16. & sequentibus.

L E T. X.

¶ Que quando las cosas de patrimonio, o abelengo se vendieren en vno o muchos precios, como se pueden sacar.

¶ Ley. 71. de Toro.

¶ Quando muchas cosas fueren vendidas por vn precio, a que sean de patrimonio o abelengo, que el pariente mas propinquo no pueda sacar la vna, y dexar las otras, sino que todas las aya de sacar, o ninguna dellas. Pero si las dichas cosas fueren juntamente vendidas por diuersos precios, ben tal caso pueda el pariente mas propinquo sacar las que dellas quisiere, haziendo las diligencias y solenidas en las dichas leyes del fuero y ordenamiento contenidas. c

GLOS. I.

Retractus plurium rerum vno pretio venditarum fieri potest nulla earum relicta, non alijs.

a Muchas cosas furen vendidas por vn precio. Nota retractum fieri posse a consanguineo omnium rerum patrimonialium, simul vno pretio venditarum, nec vnam earum posse retrahere, alijs relicta, quod latius examinaui supra eod. l. 7. gloss. 7. num. 20. vsque ad numer. 26.

GLOS. II.

Retractus fieri potest in vna ex rebus pluribus, simul diuerso tamen pretio venditis.

b Juntamente vendidas por diuersos precios. Nota quod venditione plurium rerum patrimonialium pro diuersis pretijs facta, poterit consanguineus quamlibet earum retrahere, alijs omisis, quod latissime examinaui supra eod. l. 7. glo. 7. nu. 27. 28. 19. & 30. & nu. seq. examinaui, an retrahi possit res patrimonialis simul cu alia non patrimoniali, & vnico pretio vendita, & quid si vtranque retrahere voluerit, nu. 33.

GLOS. III.

c Leyes del fuero y ordenamiento contenidas. Nempe, lex 13. titu. 10. libr. 3. fori, & l. 6. & 7. tit. 7. libr. 5. ordinationum

tionum, quæ transcriptæ sunt supra eod. l. 7. & 8.

L E Y. II.

¶ Que la cosa de patrimonio o abolengo vendida fiada, se pueda sacar por el tanto, dando fiadores para pagar al mesmo tiempo, dentro de los nueve dias.

¶ Ley. 72. de Toro.

¶ Quando la cosa que es de patrimonio, o abolengo se vendiere fiada,^a que el pariente mas propinquo la pueda sacar por el tanto así mesmo fiada, con tanto que dentro de los dichos nueve dias de fianças bastantes a vista de la nuestra justicia,^b que pagara los maravedis porque así fuere vendida, al tiempo que el comprador estaua obligado.^c

G L O S. I.

Retractus quomodo fieri debeat, quando res patrimonialis vendita fuit, non pecunia presente, sed habita fide de pretio.

^a *Se vendiere fiada.* Nora re vendita habita fide de pretio, non teneri retrahentem pretium innumerata pecunia deponere, sed præstare fideiussores de soluendo pretium in tempore conuento, quod examinaui supra eod. l. 7. glo. 3. numer. 6.

G L O S. II.

Consignatio, & depositio pretij in retractu fieri debet coram iudice, sicut & fideiussorum datio, quoties res venditur habita fide de pretio.

^b *De fianças bastantes a vista de la nuestra justicia.* Ecce tex. expressum decidentem questionem, de qua supra eod. l. 9. gloss. 4. numer. 14. ubi resolimus consignationem pretij in retractu fieri debere coram iudice, nec satis esse deponere apud ditissimum absque iudicis præcepto, ad eum enim hæc statuitur, quoties res vendita fuit habita fide de pretio, ut fideiussores, quos daretur retrahens de soluendo pretium tempore conuento & statuto, dentur idonei arbitrio iudicis, nec satisfaciet, quauis idonei sint, nisi a iudice approbentur, sed hæc datio fideiussorum hac in specie subrogatur loco depositionis & consignationis.

G L O S. III.

ⁱ *Retractus ubi fit, emptor vel venditor à quibus retrahitur, esse debent indenes, nec lucrum aliquod facere.*
² *Pretium minuitur ex dilatione data ad soluendum.*

³ *Legatum creditori factum valet propter interusurium medij temporis, si debitum soluitur ante diem.*

^c *Al tiempo que el comprador estaua obligado.* Hoc ideo statuitur, quia ut sæpe diximus, emptor, a quo res emptæ retrahitur, debet esse indemnus; ita ut nihil ex expenso amittat, nihilque ex eruptione lucri faciat. Nec etiam venditor aliquid commodi ultra quam conuentum est, debet habere, nec item incommodi, ut ex mente & verbis. l. 7. 8. 9. supra eod. satis superque colligitur.
² ¶ Si ergo ante diem præstituti emptori, vel venditori pretium solueretur, plus debito consequeretur mora enim solutionis est veluti quædam diminutio pretij, ut in l. circa legem. ff. ad l. Fal. cum sic ait, quia interuallum temporis, & interusurium huius spatij, minoræ facit quantitatem, & in l. in quantitate §. in diem. ff. eodem titulo, ibi, tanto minus erogari ex bonis intelligendum est, quantum interea, donec dies obtigerit, heres lucraturus est ex usuris. l. quid quadringenta. §. ult. eo. quoque tit. & in l. si constante. §. quoties. ff. soluto matrimonio, ubi ante tempus soluenti debet ei deduci interusurium medij temporis. l. cum qui §. melior. ff. de in diem actio. ubi si solutio facilius, aut maturius offeratur, melior conditio offerri videtur, etiam si pretio nihil sit additum. l. melior. §. si hæres. ff. ad Trebel. l. ait prætor. §. si cum in diem, & §. pactum. & l. omnes. §. ult. ff. quæ in fraud. credit. ¶ Et quod fieri dicatur commodum emptori vel venditori, si ante diem soluat, patet, quia eius respectu valet legatum creditori factum propter commodum, quod consequitur ex interusorio medij temporis, ut in l. 1. §. si quis creditori. ff. ad l. Falci. & in l. debitor, in principi. ff. de legat. 2. quibus adde plurima in hanc rem cõgesta per Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 7. gloss. 18. numer. 34. vsque ad numerum. 46. dixi latissimè supra eod. l. 1. gloss. 2. num. 32. & pluribus seqq.

L E Y. XII.

¶ Que no queriendo vn pariente sacar la cosa vendida, la pueda sacar el siguiente en grado.

¶ Ley. 73. de Toro.

¶ Quando el pariente mas propinquo no quisiere, o no pudiere sacar la cosa vendida por el tanto, ^a el pariente mas propinquo siguiente en grado la pueda sacar. ^b Y así vayan de grado en grado por todos los parientes dentro del quarto grado, ^c con tanto q se a dentro de los dichos nueve dias, dy con las otras diligencias cõtenidas en la dicha ley del fuero y ordenamiento.

G L O S. I.

¹ *Proximior nōlente retrahere sequens in gradu admittitur intra eod. novem dies.*

Ccc 3

2 Tem-

- 2 *Tempus retractus praeistitutum, an restringi possit ad instantiam consanguinei remotioris.*
- 3 *Hæredi potest ad instantiam creditorum statui, & restringi tempus ad adendum a lege concessum. Canonici prefigi potest tempus ad optandam præbendam, ibid.*
- 4 *Consanguinei remotiores simul cum proximioribus admittuntur ad retrahendum eodem tempore.*
- 5 *Terminus legalis quando restringi possit vel non, ibi. Retractus dilatio noue dierum currit omnibus consanguineis simul, licet alij alios precedant in gradu, ibidem.*
- 6 *Pœnitentia, an locus sit in retractu, si proximior semel declarauerit se nolle retrahere.*

No quisere o no pudire sacar la cosa vendida por el tanto.
 1 Si propinquior nolit, vel non possit rem patrimonialem venditam retrahere, sequens in gradu admittitur, & sic alij consanguinei ordine successiuo, si sint intra quartum gradum, modo intra nouem dies retractui præfixos id faciant, & cetera solemnia seruent in lege fori & ordinationum contenta: hoc continet in summa lex nostra, quæ corrigat legem fori, libr. 3. titu. 10. l. 1. & l. 7. supra eodem, quæ ex d. l. fori depromta fuit, quatenus in eisdem legibus prohibebatur retractus alijs consanguineis, proximior nolente retrahere. † Solet tamen dubitari, an remotiores consanguinei cogere possint proximiores, vt ante lapsum nouem dierum pretium deponant intra aliquod breuius tempus arbitrio iudicis statuendum? & doctores magis communiter tenent cogere posse, nempe. Iacob. de Raben. Cyn. Alberic. Paul. Castrenf. numer. 6. hac in specie loquentes, in l. vlt. §. 1. C. de fact. arg. eiusdem legis, & l. 1. ff. de cura. bon. dan. & l. mæcipiorum. ff. de optio. lega. idem voluit idem Alberic. in l. dudum. C. de contra. empt. & in l. parte statutorum, quæst. 90. Margarita. Bald. in verbo, alienatio, colū. vltima, & Gerard. Bago, in tracta. retractus, versiculo quarto quando proximior, in 2. conclusio. Guill. Benedict. in rep. cap. Raynuntius, in verbo, & uxorem nomine Adeiasiam, numer. 156. de testament. Ioan. Ign. in repet. l. dudum, column. 26. versiculo vnum autem circa prædicta, cum multis sequentib. Boeri. in consuetudin. Vituricen. titulo. de retractu. §. 2. columna penultim. versiculo, sed quid, an remotiores, Albertus Brun. consilio. 67. ad fin. Ferroni. in consuetud. Burdegalsen. titulo. de retractu. §. 54. Cassan. in postrema editione cōmentariorum, in consuetud. Burgund. rub. de retractu. §. 1. in verbo, leplus prochain, columna. 3. versiculo, sed quæro sunt plures, & iterum. §. 2. eo lumina. 1. versiculo aduerte tamen, vbi dixit semper se fuisse in ea opinione, quanuis in duabus prioribus editionibus contrarium voluisset, in d. §. 1. idem asseruit Cyfonta. in l. 73. Tauri, in principio. † Cui sententia non parum ad stipulatur, quod traditum est ab Accursio, in l. quandiu institutus, in verbo instituto post median, & ibi quoque omnes prope modum scribentes, ff. de acquiren. hæred. quod creditores hæreditarij

petere possunt, vt hæredi statuatur terminus ad adendum hæreditatem, restrictior dilationi legali sibi data ad deliberandum, per text. in l. 1. ff. de cura. bon. dan. & l. 4. ff. de bon. autho. iudi. posi. & l. 1. si quis instituitur. ff. de heredi. insti. & post id tempus non audiatur, si adire velit, arg. text. in l. diffamari. C. de ingena. & manumi. & l. 1. si accusatoribus. C. de accusatio. cum similibus, Corne. consilio. 302. libro. 3. quod etiam voluit in glossa in capi. vltim. in verbo, duxat, ibi, quia capitulum poterat de consuet. lib. 6. Dicens, quod cum canonicis ex consuetudine competitius optandi præbendam, quo casu eis statuitur tempus viginti dierum per d. caput vltimum, poterit idem capitulum canonico antiquiori eam dilationem coherere adducere, vel quatuor dies ad optandū, vt eis clapsis detur locus sequentibus, illam gloss. sequuntur omnes, teste Tiraqu. l. d. libr. 1. retractus. §. 1. gloss. 10. numero. 58. † Quibus non obstantibus, ipse Tiraquell. numer. 59. tenet contrarium, imo quod omnes intra præfixum tempus nouem dierum admittantur, tum proximiores, tum etiam remotiores, ita tamen, vt si postea venerit proximior, ei cedere debeat alter consanguineus remotior, qui prius venerat, quod probat ex Pistoanum consuetudine titul. de retractu. §. 11. vbi expresse cauetur, quod licet proximiores ceteris sint præferendi, non tamen sunt impedimento remotioribus, quin possint, si priores non venerint, intra annum retrahere, sed ita vt proximioribus postea venientibus intra eundem annum cedere debeant. Respondetque ad ea quæ supra retulimus pro contraria sententia, dicens ea iura quibus doctores præcitati innituntur, & alia per eos adducta, procedere in casibus, in quibus nullus locus patet posterioribus, nisi prioribus exclusis, quod semper fiet, quoties ordine successiuo admittuntur, vt ipse probat autoritate Ancharr. in cap. cum in tua. qui matri. accusa. poss. arg. l. quandiu institutus. ff. de acqui. hæred. † Ad id, quod diximus de creditoribus hæreditarijs, respondet numero. 60. id ideo fieri, quia nondum adita hæreditate agere non possunt, nec debitum suum consequi, & in casu. cap. vltim. de consuet. libr. 6. posteriores optare non poterant, nisi exclusis antiquioribus. Nostra autem in specie remotiores in gradu offerre, & deponere possunt, & retrahere simul cum proximioribus, licet eis cedere teneantur, si in retractu perseuerent, quod constat ex lege nostra: atque ideo non possunt remotiores cogere proximiores ante tempus illis a lege vel consuetudine concessum, nec iudex illis petentibus potest id tempus restringere. l. 4. §. 1. si quis conditus sit. ff. de re iudi. cum similibus. non enim est alicui auferendum beneficium a lege indultum, c. indultum. de regulis iuris, libr. 6. vbi glo. id dicit procedere in omnibus dilationibus a lege concessis, sine tacto, vel expresso iudicis mandato, de quo late agunt Imol. Romanus, & Alexand. in l. 2. ff. de re iudica. Anton. Panormita. & latissime Felin. in capitul. cum sit Romana, de appella. idem c. nostris voluerunt Didacus Castelli, in l. 73. Tau. in glossa vltima, in fin. dicens remotiorem consanguineum admitti posse ad retractum intra nouem dies proximiori indultos, argum. text. in l. vltim. versiculo eo addito. C. quia admi. quoniam

huiusmodi nouem dierum dilatio currit pariter omnibus confanguineis, vt in hac lege, & l. 8. supra eod. vbi expendimus glo. 19. & diximus supra nu. 4. quod & voluit Anto. Gomez in. d. l. 73. num. 27. cum igitur, hoc lege regia concedatur, necesse non erit, terminū legalem restringere, & cohartare proximiori ex his, quæ ex Tiraq. retulimus supra numero. 4. & nuncupatim hoc voluit Gomez Arias in. d. l. 73. Tauri, nu. 33. quam legit sub lege. 68. idem etiam expressim asseruit Ant. Gomez in. d. l. 73. Tauri, nu. 14. * Qui subdit, quod si proximior ad requisitionem remotioris responderit se nolle retrahere, non ei licebit variando poenitere, etiam si intra dictos nouem dies poenitentia ductus dixerit se velle retractum facere, arg. text. in. l. vltim. C. de iure emphy. vbi DD. n. tant maxime Iaso. nu. 14. & 24. Bar. & Pau. in. l. qui Romæ §. cohæredes. ff. de verb. oblig. Tiraq. lib. i. de retractu, in fi. nu. 38. 39. & 40. dixi supra eo. l. 8. glo. 21. in fi. quibus addere poteris quæ cumulat Tiraq. in relectio. l. boues. §. hoc sermone super regula. ff. de verb. signifi.

G L O S. II.

- 1 *Retractus ius redactum est ad instar successioneis. Successioneis ius & retractus equiparantur, ibid.*
- 2 *Sententia lata in fauorem retractus, an possit cogi cō sanguineus vti inuitus?*
- 3 *Emptor qui obtinuit in rehibitoria, an possit cogi vti ea sententia?*
- 4 *Sententia parit actionem indicati, vtriq; parie, ibid.*
- 5 *Renuntiare, an quis possit appellationi ab eo interpositæ inuito appellato?*
Dilatio u ad probandum concessæ non potest qui eam petijt renuntiare inuito aduersario, ibidem.
- 6 *Quasi contrahitur in iudicijs.*
Quasi contractus qui fit per aditionem hereditatis, vel per contestationem, vel alias, licet ab initio sit voluntarius, ex postfacto tamen efficitur necessarius, ibidem.
- 7 *Correlatiuorum eadem est disciplina.*
- 8 *Retractus si pereat durante lite, an pereat periculo retrahentis?*
- 9 *Lex si index circumuento. ff. de mino. explicatur, & num. seq.*
Sententia in fauorem meum lata quando cogi possim vti, ibidem.
Confanguineus retrahens non compellitur vti sententia in eius fauorem lata, ibidem.
Iuri speciali in integrum restitutionis, vel retractus potest quis renuntiare, etiam post sententiam inuito aduersario, ibidem.
- 10 *Ius speciale facilius tollitur, quam ius commune.*
Iuri quæsito tertio ex meo speciali beneficio possum renuntiare, ibid.

10 *Quasi contractus iure speciali & extraordinario quæsitus potest refutari.*

Correlatiuorum non est eadem disciplina, vbi adesse diuersa ratio, vt si agitur de cogendo venditore, non enim porrigetur ad cogendum emptorem, ibidem.

- b *siguiente en grado la pueda sacar. Nota ius retractus redactum esse ad instar successioneis, vt proximior nollente vel non valente retrahere, sequens in gradu retrahere possit, vt in simili statuitur, in. l. peto. §. fratres, ibi, proximus quisque primo loco videatur inuitatus. ff. de leg. 2. vt ex hac lege expendit Ioan. Lup. in. l. 73. Tauri, nu. 3. & Anto. Gorn. in. l. 40. Tauri, nu. 45.*
- 2 *& seq. dixi supra eo. l. 7. gl. 4. nu. 3. * Caterum ne quid indiscussum relinquamus, quæro, quid si contanguineus volens retrahere traxit in ius emptorem, quo recusante rem emptam reddere restituito pretio, tandem victus fuit, & damnatus, vt rem restitueret cōtan guineo reddito sibi & restituito pretio, cūmq; sententia in rem transisset iudicatam, contanguineus poenitentia ductus aliqua ex causa, noluit vti ea sententia, nec pretium restituere, an emptor possit eum cogere? & videtur cogere posse, quandoquid ex sententia quaritur victo actio in factum, si vincens ea vti noluerit, siquid victi interest. Is itaque ad cuius postulationē lata fuit sententia non potest ab ea recedere, nec in hac specie erit locus poenitentia, vt voluerunt Bar. in. l. i. constante. §. quoties. ff. solu. matrimonio. num. 10. vers. alij dicent, & ibidem Bald. in princip. Ang. nu. 1. Imol. nu. 5. Roma. post prin. Pau. Cast. nu. 6. & Alex. nu. vlt. per text. ibi, iuncta glo. in verbo, nec ferenda.*
- 3 ** Hinc dixit, idem Bald. in. l. si prædium. num. 6. C. de ædili. actio. quod si in ædili. actioe lata sit sententia ad commodum & postulationem emptoris, condēnatusque fuit venditor rem recipere, pretiumque restituere, ex tali sententia nascitur venditori actio in factum, si emptor vti noluit sententia, cui accedit Tiraq. lib. i. de retractu, in fi. nu. 25. in fi. & Gre. Lup. in. l. vlt. glo. vlt. ad medium, tit. 5. de emp. & vend. par. 5. Licet contrariū non obscure voluerit Accursius, in. l. illud. §. 1. in fin. ff. de ædili. actio. cui ibi accedit Bal. sibi parum constans, dicentes emptorē, qui obtinuit in rehibitoria, posse renuntiare sententiæ, nec ex ea posse venditorē agere, sed prior sententia verior est. * Cui concinnit quod scripsit Cyn. in. l. fin. in fi. & ibi Bald. num. 3. & Salic. in fin. C. quan. prouo. non est necess. nempe, appellantem non posse renuntiare appellationi inuito appellato, cuius interfit, sic & dilationi a me petita renuntiare non possum, postquā mihi concessa fuerit, inuito aduersario, cui ius fuit quæsitum ex dilatione, probare enim poterit, quod libuerit, durante dilatione, secundum Gyn. Bart. Alber. & Bald. in. l. petēde. C. de tempo. in integr. resti. quibus alia aggre gat Tiraq. lib. i. de retractu, in fine, num. 24. & seq.*
- 5 ** Probatur, etiam hac ratione, in iudicijs quasi contrahitur. l. 3. §. idem scribit. ff. de pecul. Sed contractus licet ab initio sint voluntarij, potest eorū tamen cōsummationem dicuntur necessarij. l. sicut. C. de actio. & obligat. l. incommutato. §. sicut. ff. commed. cum similibus*

Ccc 4 milibus

Libro.5.Titulo.11.

milibus, idem ergo erit in quasi contractibus, qui quodammodo contractibus dicuntur. l. interdum. §. vlti. ff. de iudi. l. sed, & cum aliquis. ff. de nego. gest. l. vlt. ff. in quib. caus. pig. vel hyp. taci. cont. l. in contractibus. ff. de actio. & oblig. & sicut in alijs quasi contractibus, qui quasi contrahuntur, vel adeūdo hereditatem, vel negotia gerendo, non potest quis ea faciendo liber abire ab omni nexu & obligatione, ita & in iudicijs litem contestando, & sententiam obtinendo, non potest ab ea discedere, quin maneat obligatus, quod argumento videtur Tiraq. libr. 1. de retractu, in fin. num. 29. in princ. ¶ Vbi aliter etiam arguit Tiraq. quia correlatiuorum eadem est disciplina. l. vltim. & ibi DD. C. de iudi. vlt. tollen. & in c. vlt. ne cler. vel monachi, de quo latē agit ipse idem Tiraq. libr. 1. de retract. §. 1. glo. 9. num. 169. & seq. At cū n. consanguineus possit emptorem cogere, vt sibi vendat rem, quam retrahit, poterit etiam ipse emptor vicissim consanguineum cogere, vt rem illam emit, iuxta iudicis diffinitionem.

7 Præterea si res, quæ per retractum petitur, interim petierit, tenebitur tamen consanguineus in suo retractu persistere, tanquam ipse sit periculū. vt voluit Ferroni. in consue. Burdegalen. tit. de retract. 2. capit. 1. per. l. id quod post, & l. si vendita. ff. de peri. & commorei ven. & l. quod sepē. §. in his quæ. ff. de contra. empt. si igitur ante sententiam re perempta cogitur consanguineus emere, multo magis post sententiam re non perempta. ¶ Quibus non obstantibus opposita sententia verior est, imo quod consanguineus possit vt sententia in eius fauorem lata, si velit, nec ad id cogi possit per venditorem. Quod instruitur ex. l. si iudex circumuento. ff. de mino. vbi minor potest, si velit, non vt sententia restitutionis in integrum, nec cogitur pretium restituere, & rem ab eo emptam reddere, rationem reddit Iurisco. consultus, quia vnicuique licet contemnere quæ pro se introducta sunt, & quod dixit Bal. in l. 2. q. 2. C. de fideiuss. mino. quod sententia lata pro aliquo in ipsius priuilegium, non imponit ei necessitatem vtendi ea, si nolit, per text. in. d. l. si iudex circumuento. Tiraq. in fine retractus Lignagier, numero. 25. ad mediam, & text. in. d. l. si iudex, autore Bal. ibidem, procedit in omnibus his quæ sunt quæ sita iure quoppiā singulari, siue extraordinario, & speciali, cuiusmodi haud dubie est hoc nostrum ius retractus, vt testatur Tiraq. in fin. retractus Lignagier. nu. 24. & num. 28. vbi hac ratione huic accedit sententiæ, nempe, consanguineum, cuius retrahendi competit, ex beneficio singulari, extraordinario, & speciali, posse huic iuri, etiam post sententiam renuntiare, vel inuito emptore, credit tamen eum fore condemnandum in litis expensis, atque ita attestatur expresse contineri in consuetudinibus Cenonomix. c. 418. & Andegauix. cap. 407. ¶ Superest, vt ad obiectiones respondeamus. Et primam respondeo ad tria priora fundamenta, numero. 2. 3. & 4. tradita, vt procedant in his, quæ iure non speciali & extraordinario, sed communi cōpetunt, quoniam facilius tollitur speciale ius, quàm commune. l. antiq. C. ad Voley. §. quia verō verisimile est, in authen. de non alienan. aut permutan. reb. ecclē. atque ita respondet Tiraquell. aliorum auctoritate in. d. fine retractus Lignagier, numero. 24. 25. 26.

27. & 28. vbi ex Bald. consilio. 404. in fin. libro. 2. & Aretino in. l. pro herede. §. Papinia. columna penult. ff. de acqui. ren. hered. concludit, iuri quæsito tertio ex meo speciali benen. io posse præiudicare per. d. l. si iudex, quod & ipsum voluit Alexand. consilio. 36. numero. 21. lib. 4. secus si ex iure communi mihi met. quæ sit sit ius tertio quæsitū, hoc quippe tollere nequeo.

¶ At quod de quasi contractibus diximus, numero. 5. minus oberit, quoniam ea regula fallit in causis, quæ iure speciali, & extraordinario discutuntur: quippe quæ non iure ordinario, sed speciali & extraordinario reguntur, vt diximus, quod autem de correlatiuis dicebamus, nume. 6. Fallit hac in specie per. l. 1. & ibi Bald. post princip. C. de commun. seruo. manu. vbi statum a iure compellens alteri videri, non cessat compellere, vt alter emat, nec ex contrario, vbi Bal. reddit rationem, quem sequitur Ioan. de Plat. in l. 1. in fine. C. de capress. libro. 11. & Fabian. a Monte in tracta. de emptio. & vendi. in. 2. quæst. prin. numero. vlt. & iterum, in. 3. quæst. prin. q. 28. num. 11. Licet ergo emptor cogatur ex sententiā fundata ex hoc nostro retractu vendere consanguineo, non continuo sequitur consanguineum cogendum emere, vt inquit Tiraq. d. fine retractus Lignagier, nu. 29. in fin.

GLOS. III.

Retractus non fit per consanguineum, nisi intra quartum gradum.

Dentro del quarto grado. Nota consanguineum nō admitti ad retractum, qui non sit intra quartum gradū hoc in regno, quid autem sit in alijs prouincijs, & regnis dixi supra eo. l. 7. glo. 5. numero. 6.

GLOS. IIII.

Praxis retractus plurium consanguineorum in diuersis gradibus existentium.

Con tanto que sea dentro de los dichos nueve dias. Ex his verbis colliges, omnes consanguineos, vsque ad quartum gradum proximiores & remotiores admitti simul ad retractum intra nouem dies, atque ita non cogetur proximior intra breuius tempus animum declarare, an velit retrahere necne, sed omnes depositum facient intra dictos nouem dies, & demum cedent remotiores proximiori, si causam retractus prosequi voluerit, sed si eam deferat, poterunt remotiores ius suum intra nouem etiam dies propositum prosequi, atque ita praticatur.

LET. XIII.

¶ Que en el sacar por el tãto se prefiera el señor del directo dominio, o el que tiene parte en ella, al pariente.

¶ Ley. 74. de Toro.

Quan-

¶ Quando concurrer en sacar la cosa vendida por el tanto el pariente mas propinquo con el señor del directo dominio,^a o con el superficionario,^b o con el que tiene parte en ella, porque era comun,^c prefiera se en el dicho retrato el señor del directo dominio, y el superficionario, y el que tiene parte en ella, al pariente mas propinquo.^d

G L O S. I.

- 1 Dominus directi domini potest rem ab emphyteuta venditam extraneo intra duos menses redimere pro eodem pretio, quo extraneo vendita fuit.
- 2 Dominus soli potest superficiem venditam extraneo redimere intra duos menses, sin autem superficialis nullam pensionem prestabat, poterit dominus soli eam redimere intra novem dies.

^a Con el señor del directo dominio. Nota plura esse genera retractuum, ut ex hac gloss. & sequentibus dignoscere poteris, & in primis hoc genus retractus antiquissimum est, quod competit domino directo. Nam si emphyteuta, qui habet utile dominium domus, vel fundi, illud vendiderit extraneo, debet ab eodem emphyteuta dominus requiri, an velit donum illam, vel fundum redimere, quod facere poterit intra duos menses oblato, & prestito pretio eodem, quo extraneo vendebatur, ut in l. ult. C. de iure emphy. l. ultim. tit. 8. de locatione, & emphyteusi, part. 5. Idem si superficialis vendiderit superficiem, nam dominus directus soli illam redimere poterit reddito pretio, si superficialis prestabat aliquam pensionem, ad exemplum emphyteute intra duos menses, ut arg. l. ult. C. de iure emphyt. voluit Bart. & doctor. Antiqui, in l. 1. §. quod autem. 2. ff. de superficie. Anton. Gomez, in l. 74. Tauri, numer. 31. Sin autem superficialis vendens non debebat domino soli pensionem aliquam, tunc dominus soli poterit superficiem retrahere reddito pretio intra novem dies retractui prefijos, ratione maximi iuris, & sic directi domini, ut sensuit Did. Cast. in d. l. 74. Tau. in gl. magna. col. 3. & expressim Ant. Gomez, ibi num. 32.

G L O S. II.

Superficialis vendito per dominum solo seu area poterit retrahere intra novem dies.

^b Con el superficionario. Nota ex lege ista, quod superficialis solum seu aream venditam per dominum directam soli extraneo, poterit intra novem dies reddito pretio retrahere, ut ex l. 74. Tauri, unde hac sumpta fuit notant scribentes.

G L O S. III.

- 1 Retractus communioneis quomodo fiat. Lex. 55. tit. 5. par. 5. explicatur, ibidem, & seq.
- 2 Retractus communioneis habet locum in pluribus emphyteutis, & in pluribus feudatariis habentibus emphyteusim, vel feudum pro indiviso.
- 3 Retractus communioneis habet locum in usufructu communi vendito.

Retractus communioneis, an habeat locum in rebus mobilibus, ibidem.

Rei appellatione quid contineatur, ibidem.

- 4 Retractus communioneis, an habeat locum in servitute seu iure pascendi.

- 5 Retractus communioneis, an habeat locum in re divisa intellectu, non tamen realiter per confinia.

Divisio intellectu facta non designatis realiter confinibus, an sufficiat ibi.

- 6 Retractus communioneis habet locum, etiam si res communis milies fuerit vendita, modo non transierint novem dies a die ultima venditionis, licet a tempore prima venditionis fuerint transacti, & a ij plures.

- 7 Retractus communioneis fieri potest per quemlibet ex consortibus in solidum.

- 8 Retractus communioneis fieri potest per omnes consortes, & quilibet admitteatur pro virili.

- 9 Retractus communioneis fieri potest per heredem, vel cessionarium socij.

- 10 Retractus communioneis fieri non potest per consortem, si consorti etiam minimam partem habenti res fuerit vendita.

Retractus communioneis, an habeat locum, si res communis vendatur socio uxoris, ibidem.

- 11 Retractus communioneis, an habeat locum in usufructuario volente retrahere proprietatem venditam.

Usufructuarius non est dominus, nec quasi dominus rei, in qua habet usufructum, ibidem.

- 12 Usufructus, an sit pars domini.

- 13 Vxor non potest retrahere rem constante matrimonio quaesitam a marito venditam ratione communioneis.

- 14 Retractus communioneis locum non habet, si proprietarius velit usufructum venditum retrahere.

Usufructus venditus, vel alienatus consolidatur eo ipso cum proprietate, ibidem.

- 15 Lex arboribus, versic. usufructuarius, & l. non dicitur, & l. cui usufructus, ff. de usufr. explicatur.

Usufructus commoditas alienari potest, non usus usufructus, iuxta receptissimam sententiam, ibidem.

○ con

Libro.5. Titulo.11.

o cōl q̄ tiene parte en ella. porq̄ era commun. Ecce hīc aliud genus retractus, nempe ratione communionis, veluti si quis rem habens communem cum Titio pro indiuiso, portionem suam extraneo vēdiderit, poterit enim Titius eius confors, eodem pretio quo vendita fuit, ab emptore redimere iuxta ius nostrum regum antiquum, vt in l. 55. tit. 5. de emptio. & vendi part. 5. quod confirmatur per legem nostram cum sequenti, quæ hoc addit legi paritæ, nempe, vt idem tempus nouem dierum, & aliæ solemnitates in retractu sanguinis requisitæ in eo interueniāt, & in hoc corrigitur. l. falso. C. de communi rerum aliena, & l. dudum. C. de contrah. emptio. † Extende primò legem nostram, & d. l. partitæ, vt procedat etiā si vnus ex pluribus emphyteutis habentibus rem communem pro indiuiso vendiderit partem suam extraneo, domino tamen requisito, nam confors in emphyteusi poterit partem retrahere extraneo venditam, vt voluit Grego. Lupi in d. l. 55. in gl. 2. post Matth. Affli. Ab eo citatum, & Alex. consilio 27. num. 3. lib. 6. huic tamen emphyteusis cōforti præferetur dominus directus, & eo nolente, præferetur confors consanguineo, qui & emphyteusim venditam potest retrahere, vt probauit supra eo. l. 7. glo. 1. numer. 4. vsq̄ ad nonum, atque idem in habentibus rem feudalem communem eadem ratione, vt Gregor. Lupi asseuerat ibidem, dixi in d. l. 7. supra eo. glof. 1. num. 27. & 28. & in n. 29. extendi ad Indorum commendas. † Secundò exende, vt retractui communionis locus sit in vsufructu communi, vendita enim parte commoditatis vsufructus, cōfors, vel socius in vsu fructu poterit partem venditam retrahere, vt docet Greg. Lupi in d. l. 55. glof. 2. col. 1. ad medium, & licet retractui sanguinis hæc in specie locus non sit, vt probauimus supra eod. l. 7. glo. 1. numero. 30. & sequenti non obstat huic sententiæ, quia cessat ratio hac in specie, quæ in retractu sanguinis affectiois ad res maiorem, in retractu enim communionis nulla consideratur affectio ad res maiores, sed ad communionem, & congruitate ratione ipsius communionis, quod etiā probat Gregor. Lupi ex eo, quod licet retractus sanguinis locum non habeat, nisi in rebus immobilibus, ad quas potius quam ad mobiles habetur affectio, si maiorum fuerunt, vt dixi, in d. glo. 1. in principio, retractus tamen ratione communionis habet locum in rebus mobilibus, & semouentibus, licet & in immobilibus, vt in l. 55. tit. 5. par. 5. & ibi notat Gregor. Lupi in glo. in verbo, aliqua cosa. Cum verbum illud res sit generale, & omnia comprehendat. l. 1. in fine. ff. si cerpet. a. rei appellatione. ff. de verb. signi. omnia. §. fin. & ibi Bal. ff. de lega. 1. par. enim ius est harum vocum, res, & bona, in dispositionibus legis, & hominis, vt colligitur ex Bar. in l. Quintus. §. argento. ff. de auro, & arg. lega. idē voluit idē Bar. Alberi. & Bal. in l. 1. ff. de sta. homi. & Bal. in l. 1. in princ. C. de vsufr. Felin. in annotatio. decreti. §. omnes leges, eolum. antepen. & Deci. in l. 1. 2. electio. num. 7. ff. si cerpet. vbi probatur per omnes hoc nomine res, etiam contineri iura, & actiones etiam aliis aliquo signo vniuersali, vt in l. si legatus. §. 1. ff. ad Trebel. & in l. nā quod. §. vlt. cū duabus legibus seq. & in l. quories. §. vlt. & vniuersorū, & ibi bonorū co. tit. & in l. vxori meæ. ff. de vsufr. lega.

Ari. Pinelus, vbi plura cōgregat in rub. C. de bon. mater. prima par. nu. 9. & seq. & licet Grego. Lupi in d. glo. 1. in fi. asserat hoc esse verius de iure, dubitat tamē an in praxi lex illa. §. 5. partitæ extēdatur ad omnia bona mobilia, ego crederem ad iura, & actiones esse extendendam, prout & concedit ipse Gregori. Lupi in glo. 2. & hæc erit. 3. extensio. † Quartò extēde hanc conclusionem, vt procedat, si plures haberent seruitutem in domo, vel fundo, vel ius pascendi pecorum in agro alieno, vel actionem communem ad aliquam rem immobilem, vendita siquidem parte iuris huius per consortem, alter socius retrahere vtique posset portionem vēditam ex supra traditis, vt resoluit idem Gregorius Lupi, in d. l. 55. tit. 5. part. 2. in glossa. 2. in verbo, communalmete de so vno, col. 2. ad finem. † Quintò extēde, etiam si res communis sit intellectu diuisa inter socios, quia conuenerunt forsitan inter te, extra fundum, vt alter haberet medietatem fundi ad partem vicini sui, & alter ad partem Sempronij, quoniam non dicitur verē diuisus, donec confiniā, & termini realiter assignentur, vt in l. eos. ff. fini regūdo, vbi diuisio fieri debet certis regionibus, id est, finibus, vel certis demōstrationibus, quo fit, vt verbalis diuisio, de qua agimus, nihil operetur, vt latius probat Dida. Castelli, in l. 74. Tauri, in glo. 1. col. 1. & 2. qui huic accedit sententiæ, & ibidem Ioan. Lu. nu. 1. per legē, si quis duas. §. si quis partem, vers. plane, & vers. quod, & in ædibus. ff. commu. prædio, & Bal. in l. 1. vers. 3. nota. C. commu. diuidun. confert etiam text. in l. diuisionis placitum. ff. de pact. & in l. sciendum. §. si fundum ff. qui satisfda. cogan. l. inter omnes, & l. diuisione, & ibi Bald. C. fami. ercifun. & in l. 1. iuncta glossa. C. co. mu. vtri. iudi. † Sextò extēde eandem conclusionem, vt procedat etiam si milles res communis pro indiuiso vendita fuerit, etiam transacto tempore ad retrahendum, adhuc etenim retrahi poterit ratione communionis ab vltimo tempore, vt voluit glossa magna, in l. 2. versiculo item quid si iste emptor. C. de rescindenda venditio. quilibet enim emptor incipit esse confors, vnde nunquam definit esse communis, vt in l. 1. C. commun. diui. licet in re patrimoniali sit secus, vt dixi supra eodem. l. 7. glo. 8. nu. 2. & pluribus sequent. & hæc extensionem tradit in specie Ioan. Lupi in l. 75. Tauri, num. 3. & 4. & Dida. Castelli ibidem in glof. 1. pen. col. vers. quæro etiam retentis. † Septimo amplia, etiam si sint plures consortes, quilibet enim poterit in solidum retrahere, vt respondit Paulus Castrensis cōf. 221. lib. 1. quem sequitur Gregorius Lupi in d. l. 55. tit. 5. par. 5. in verbo. deue auer, paulo ante finem. per text. ibi. in verbo, si alguno, & ibi, esse la deue auer. † Octa uo ampliatur, vt procedat etiam si omnes consortes velint retrahere, nam quilibet admittetur pro parte, & portione sua, quam habet in re cōmuni, & non equaliter, vt voluit Matth. Affli. in tracta. protomixeos. §. 2. numero. 23. & Cyfont in l. 75. Tauri, quæst. 2. citatq; Fabian. à Monte in tracta. de emption. & vendition. 3. part. princip. numer. 42. & 44. qui tamen in alio casu loquitur, cuius autoritate id limitat, nisi is qui maiorem habet partem, minus offerat pretium, & is qui minorem maius, quoniam tunc qui minorem habet, præferatur, quod vt vides nihil facit ad retractum commu-

communione, de quo agimus, utpote in quo non minus, vel maius, sed idem pretium assignari debeat, ut recte probat Grego. Lupi in d. l. 55. in verbo, tanto por ella, per illum text. tit. 5. par. 5. & diximus supra eodem l. 7. gloss. 3. numero. 2. & deinceps. † Extende nono, ut procedat in hære de, vel cessionario confortis qui rem communem vult retrahere, confort enim est, sicut erat cedēs, & retractus huiusmodi fit ratione communionis, & rei indiuisæ, non ratione sanguinis, & proximitatis, ideo nimirum si cedi possit, & hæredi competat, quod asseuerat Cyfost. in d. l. 75. Tauri q. pen. in fin. quod & voluit Matth. Afflict. in d. tracta. protomixeos. §. 2. numer. 23. vers. 3. nota. Quid autem fieri in retractu sanguinis dixi supra eodem l. 7. gloss. 2. numero. 23. & sequent. † Limita primo hanc conclusionem, nisi alicui ex confortibus res communis vendita fuerit, etiam si millesimam habeat partem, non enim poterit alter ex confortibus maiorem obtinens portionem eam redimere, ut probat idem Grego. Lupi, in d. l. 55. in verbo, que an en ella parte, per text. ibi, ut & Bald. notat in l. 1. C. de commu. seru. manu. ubi confort dicitur, qui in re habet portionem aliquam licet minimam. Inferturque ad statutum Florentinum disponens, quod dominus non possit alienare extra confortes, poterit siquidem vendere ei, qui minimam quancunque partem habeat, licet alij habeant maiorem. Quod tamen limitat Gregorius Lupi, nisi portio vendatur ei, qui maiorem habet portionem, esset tamen ceteris locis molestus, & rixosus, ut in l. vltim. C. de agro. & mancip. lib. 1. ubi statuitur fundum patrimoniale Principis non debere vendi vni tantum ex colonis eius, sed pluribus, ut materia seditionis tollatur, quem ita intelligit Grego. Lupi, in d. l. 55. in verbo, q. han en ella parte, in fin. titulo. 5. part. 5. cui conferunt quæ de socio rixoso scribitur, in l. 1. si conuerit. ff. pro socio, adde Iaso. in l. 2. numero. 18. 19. & sequentibus. ff. solu. matrimo. dixi supra eod. l. 1. gloss. 2. numero. 14. † Limita. 2. nisi in usufructuario, qui non poterit tantum confort retrahere proprietatem fundi, cuius ipse est usufructuarius, à domino venditam, quoniam usufructuarius non est dominus, nec quasi dominus directus, nec utilis ipsius rei venditæ, nec partem habet substantialem eius, sed quandam dumtaxat qualitatem, & ius seruitutis, ut in l. 1. recte dicimus. ff. de verborum signifi. cuius verba sunt. Recte diximus eum fundum totum nostrum esse, etiam si usufructus alienus est, qui usufructus non domini pars, sed seruitutis, ut videtur, etc. Text. est etiam in l. 1. locum. vers. proprietarius. ff. de usufr. & in l. 1. fundi Trebatiani. ff. de usufr. lega. & in l. 3. §. si hæres. ff. usufruct. quemad. caue. & in l. iusto. §. non mutat. ff. vfu. cap. & in l. 2. vers. cul. 1. C. de usufr. & in l. 1. sed in emptore. vers. cul. 1. ff. de pecul. quem ad hoc summe notat Paul. Cast. in l. 1. noxali. §. vlt. eod. tit. text. est etiam in l. 1. sed si forte ff. de rebo. eorum, & in l. 1. §. per eum. ff. de acquir. possess. & in §. de his insti. per quas person. nob. acqui. & in l. 1. §. si verò gratias. C. de manu. ubi licet socius, qui cum alio habet seruum communem, possit eum manumittere inuito socio; hoc tamen non licet usufructuario, quibus in locis id constanter asseuerant doct. communiter, teste Anton. Gomez in l. 74. Tauri, nu-

mero. 32. qui huic adhæret opinioni. † Responderetque ad l. 4. ff. de usufr. ubi usufructus in multis casibus pars domini est, & in l. 1. si postulat. ff. ad l. Iulian. de adulter. & l. 1. ff. de tritico cum si milibus, debeat intelligi partem domini esse integram seu legalem in concreto, quia simul eam proprietate facit integrum, & plenum dominium, sicut partes, & ligana simul cum ceteris ædificijs, & materialibus constituant integram domum secundum gloss. Odra. Bart. & Alberic. in d. l. 4. ff. de usufr. Paul. & alios in l. 1. si quis vi. §. differentia. ff. de acqui. possess. Angel. de Aretin. in §. si qui fundus insti. de legat. Pinel. qui hanc dicit receptiorem sententiam, in l. 1. C. de bon. mater. 3. parte in principio. Claudii. Marmer. in l. naturaliter. §. nihil commune, numero. 45. ff. de acquir. poss. Iaso. in l. 1. §. usufructuarius, numero. 2. ff. de no. oper. nun. Conanus tamen libro. 4. capitulo. 3. & latius capitulo. 6. charta. 242. aliter eas leges conciliat, cui Pinelus assentitur. d. 3. part. numero. 4. dixi latissime in stylo cancellariæ tit. 3. capitulo. 1. §. 26. gloss. magna, numero. 86. hanc eandem limitationem tradidit Gregor. Lupi in d. l. 55. titulo. 5. part. 5. in verbo, communalmente de fo vno, columna. 1. vers. sed quid si dominus proprietatis. † Tertio limita, ut non procedat in vxore, quippe quæ non poterit retrahere rem à marito venditam, constante matrimonio quæsitam, in qua iuxta leges regias etiam viuentis marito, & matrimonio constante habebat partem, ne lex. 5. tit. 9. de bonis constanti matri. quæ sitis supra hoc eodem libro, permittens marito alienationem rerum constante matrimonio acquiratarum, sit imposita verbis, & non rebus, contra l. 2. C. commun. deleg. & alijs pluribus rationibus, quibus mouetur ipse Gregor. Lupi in d. l. 55. titulo. 5. part. 5. in gloss. magna, columna. 2. & vltim. qui improbat rationes Didaci Castelli, in l. 75. Tauri, in glossa. in fine contrarium tenentis. † Quarto limita, ut non procedat decisio legis nostre in proprietario, quippe qui non possit usufructum retrahere à proprietario venditum duplici ratione. Primum, quoniam iuxta receptiorem sententiam usufructus alienari non potest ab usufructuario, & si ex facto alienetur, sit contestim consolidatio cum proprietate, & reuertitur ad proprietarium absque vlla pretij solutione, ut in §. finitur. insti. de usufr. & in l. 1. si usufructus. ff. de iure doti. ex quibus id asseuerat Azo. in summa. C. de usufruct. numero. 20. glossa in d. l. si usufructus, idem ut indubitatum tradit Paul. Castrensis, in l. 4. ad fin. ff. de nouatio. & iterum in l. qui Roma. §. duo fratres, numero. 4. in fin. ff. de verbo. obligation. & ibi Alexandr. numero. 60. in principio, & Iaso. numero. 80. dicens esse receptissimum, & Ripa numero. 88. idem, ut receptum, & indubitatum tradit Socin. consilio. 10. numero. 13. libro. 1. C. rnel. consilio. 218. in fin. libro. 3. Ferdinand. de Loazes in repet. l. filius fami. §. diui, numero. 17. ff. de legat. 1. domin. Didac. Couarrubias. libro. 1. resolutio. capitulo. 8. numero. 7. Arius Pinelus dicit communem, licet aliter ipse expi. cet. in l. 1. C. de bonis maternalis. 3. part. numero. 38. & 39. Antonius Gomez tomo. 2. variarum resolution. de contractibus capitulo. 15. numero. 15. & in l. 74. Tauri, numero. 33. text. in l. 24. titulo. 1. de seruitutibus, in fin.

par.

15 part.3.† Nec oberit tex.in.l. arboribus.versiculo vſu-
fructuarius. ff. de vſufru. ibi. ſui vel vendere. & ibi ſi
concedat. vel donet. idem probat. l. non vitur. & l. ſe-
quen. & l. cui vſufruct. eodem tit. cuius verba ſunt.
*Cui vſufructus legatus eſt. etiam inuito herede cum extra-
neo vendere poteſt.* Certè iara iſta maximam patiuntur
violentiam. ſi ea intelligas iuxta communem doctorũ
ſenſum. vt ſubtiliter aduertit Ari. Pinel. cuius opinio
in puncto iuris verior eſt. Cum tamen legem habea-
mus regiam communem opinionem confirmandam.
hæc eſt. l. 24. in fin. tit. 31. par. 3. quæ permiſſit alie-
nationem commoditatis vſuſfructus. & non iuris ip-
ſius vſuſfructus. amplius in hoc non eſt inſiſtendum.
Itaq; docto. communiter reſpondet ad. d. l. arboribus.
§. de illo. & ſimiles. procedere in alienatione commo-
ditatis. non iuris ipſius vſuſfructus. quod probant do-
cto. ſuperius citati. & ab eodem Pinello. d. l. 3. par. nu.
38. paulo ante finem. Ant. Gomez in. d. l. 74. Taur. nu.
33. in fin.

GLOS. III.

- 1 Retractusum plura genera. & quis preferatur.
- 2 Retractus sanguinis qui. remiſſiue.
- 3 Retractus communis qui.
Retractus vicinatis. ibidem.
- 4 Retractus conuenſionalis qui.
Pactum retrouendendi. an reuendendi dici debeat?
ibidem.
- 5 Retractus huius regni quando venditur arx. & del ca-
ſtrum poteſt à Rege fieri.

- d Al pariente mas propinquo. Nota quòd concurrentibus
ad retractum domino directo. & ſuperficiario. & con-
ſorte ſeu ſocio. atque etiam conſanguineo venditoris.
preferitur dominus directus his omnibus. ſic fieri de-
bet iure communi. & iuxta conſuetudinem Franciæ
aſſuerat Carol. Mo'in. in conſue. Pariſ. tit. l. 1. §. 15.
numero. 3. eo autem deficiente aut retrahere nolente
admittatur conſors ſeu ſocius. qui habet partem pro
indiuifo iure venditæ. & ſuperficiarius etiã admitte-
tur. ſolo ſeu area vendita per dominum conſorti. & cõ-
ſanguineo. vt Anton. Gomez probat. in. l. 74. Tauri.
numer. 31. quibus deficiẽtibus. vltimo loco admittetur
conſanguineus. vt in hac l. ſtatuitur. † Ex quo vides
plura eſſe genera retractum. retractum ſanguinis. in
quo proximior conſanguineus admittitur ad retra-
hendum rem patrimonialem immobilem. vel maior-
um ſaorum à conſanguineo venditam. vt in. l. 7. ſu-
pra eod vbi latiffimè. qui retractus iuxta conſuetudi-
nem Franciæ habet etiam locum. vt per Tiraq. in libr.
de retractu lignagier. per totum. † Aliud genus retra-
ctus eſt communis. de quo in. l. 55. tit. 5. par. 5. & ſu-
pra hac eadem legè. glo. 3. Alius genus retractus eſt ra-
tione vicinatis. de quo facta eſt lex à Frederico Im-
peratore Rege Siciliæ. de quo latè agut Bal. & Marr.
Affili. in tractu protomixeos. qui non eſt in vſu hoc in
regno. vt atteſtatur Gregor. Lupi. in. d. l. 55. tit. 5. part.
4. in verbo. deue auct. † Aliud eſt genus retractus con-

uenſionalis. quoties inter emptorem & venditorem
conuenit. vt venditor intra certũ aliquod tempus. aut
quandocũq; vel ſimpliciter ſine tẽporis preſcriptiõne.
poſſit rem venditam retrahere ſiue redimere reſtitu-
to pretio. quod pactũ vulgus appellat de retrouendẽ-
do. nonnulli de reuendẽdo. quo reuendẽdi verbo vtitur
Vlpian. in. l. Iulian. ait. ff. de bon. libe. de quo pacto lo-
quitur tex. (vt multis placet) in. l. 2. C. de pact. int. emp.
& vẽd. & ibi nũcupatim adnotarunt Angel. & Paul.
Caſt. & in. l. ſi à te. C. eo. tit. & iure Pontificio approba-
tur pactum hoc reuendendi. ſecundum gloſ. & docto.
in. c. ad noſtram. de emp. & vẽdi. & in. c. conquaſtus
de vſu. de quo latiffimè tractat Tiraq. libr. 2. de retra-
ctu. Aliud eſt nouum retractus genus. ſi quis in hoc
Hiſpaniæ regno caſtrum ſeu arcem vendere. vel per-
mutare veli. debet Regem certiorare. qui poterit eod-
em pretio reddito caſtrum retrahere. vt in. l. 1. tit. 18.
par. 2. quam ibi Greg. Lupi. in verbo. e queriendo. at-
teſtatur non eſſe alibi.

LEY. XIII.

¶ Que la ſoleñidad que ſe requiere en ſacar el pa-
riente por el tanto. ſe guarde en el que la quiſiere
ſacar por comunidad.

¶ Ley. 75. De Toro.

¶ Si alguno vendiere la parte de alguna
heredad que tiene comun con otra.ª en
caſo que ſegun la ley de la partida.ª b la
pudiere el comunero ſacar por el tanto.
ſea obligado el que la quiſiere ſacar a cõ-
ſignar el precio c en el tiempo y termi-
no. y con las diligencias y ſoleñidades. y
de la manera que la pudiera ſacar el pa-
riente mas propinquo quando fuera de
ſu patrimonio y abolengo: deſuerte que
lo contenido en la dicha ley del fuero. y
ordenamiẽto de Nieua: d y en eſtas nue-
ſtras leyes aya lugar. y ſe platique en ca-
ſo que el comunero quiſiere ſacar la co-
ſa vendida por el tanto.

GLOS. I.

- a Que tiene comun con otro. Repetè hĩc quæ diximus ſu-
pra co. l. 13. gl. 3.

GLOS. II.

- b La ley de la partida. l. 55. tit. 5. de emptio. & vendit. par. 5.
vbi Grego. Lupi hanc ornat materiam.

GLOS. III.

Ad

c *De consignar el precio.* De quo latè diximus supra eodem. l. 9. glossa. 4.

G L O S. III.

d *Del fuero y ordenamiento de Nieva.* l. 13. titulo. 10. libro. 3. fori. & l. 6. & 7. libro. 5. ordina. quæ transcriptæ sunt supra co. l. 7. & 8. ubi latè diximus.

L E Y. XV.

¶ Que declara el retrato de tanto por tanto, no ha lugar, sino en los bienes heredados vendidos, y no en los que el vendedor ouo por contrato entre vivos.

¶ Don Enrique. II. en Toro, era de. 1409. peticion. 10. de Sevilla.

¶ Por quanto nos ha sido hecha relacion, q̄ ha auido algunos pleytos en algunas ciudades, villas, y lugares de nuestros Reynos, en que han pedido los hijos de algunos padres, o de otros sus parientes las heredades que venden sus parientes, o sus padres, no las auiendo heredado los vendedores de su linaje, ni de sus parientes, sino auiendolas comprado, o auido por trueque, o por donacion, o en otra manera. Porende mandamos, que no se puedan poner, ni seguir los tales pleytos, ni ayan lugar de se pedir, ni sacar tanto por tanto los bienes que afsi fueron vendidos, salvo quando los tales bienes fueron vendidos por personas que los ouieron heredado de su abolègo, o de su patrimonio, ^a y los vèdiessen los que afsi los ouieron heredado: y los que por tales razones los quisiessen demandar, que los demanden desde el dia que la vendita fuere hecha hasta nueue dias. ^b

G L O S. I.

¹ *Retractus sanguinis fit tam rei auitæ, q̄ maiorum, quàm patrimonialis.*

² *Retractus sanguinis fit rei patrimonialis, vel auitæ, & non rei nouiter acquisitæ per venditorem.*

a *De su abolengo o de su patrimonio.* Habes hinc textum expressum, quod proximior consanguineus admittitur ad retrahendum rem patrimonialem, vel auitæ, & satis esse; quod venditor eam habuerit iure hereditario à patre suo, licet non fuerit maiorum suorum, quod probat. l. 7. & 8. supra eo. ubi ibi adnotauimus glossa. 16. & in. d. l. 7. glo. 1. num. 50. & 57. ubi in re materna idè esse probauimus. [†] Et hic est etiam tex. expressus pro opinione Anto. Gomez, in. l. 7. Tauri. numero. 3. quod filius vivo patre, qui alienauit rem ab ipso patre emptæ, & nouè acquisitam, nō admittatur ad retractū, debet enim venditor eam rē habuisse à patre, vel auo suo, ut retractui locus sit, ut in hac lege expresse deciditur. & nos latè diximus supra eodem. l. 7. glo. 1. num. 51. 52. & 53. & text. iste omne dubitationem expuldit.

G L O S. II.

b *Hasta nueue dias.* Ecce tex. antiquissimus, terminum nouem dierum retractui statuentem, confirmat. l. 1. fori. de qua in. l. 7. supra eodem glossa. 6.

L E Y. XVI.

¶ Para que ninguno compre ni reciba cosa alguna de esclauos ni esclauas, en guarda ni en manera alguna, salvo si vinieren por trato de mercaderia, y fueren conocidos por tales.

¶ Don Fernando y Doña Xpabel en Alcala, año de 1498. pragmatica.

¶ Ordenamos y mandamos, que ninguna, ni algunas personas de nuestros Reynos, de qualquier estado o condicion q̄ sean, no sean osados de comprar de ningun esclauo ni esclaua ^a ningunas joyas, nipaños, ni liencos, ni oro, ni plata, ni otros bienes algunos de grande ni de pequeño valor, ^b ni los troquen, ni cambien ^c con ellos, ni los reciban de gracia, ni por via de donacion, ni encomienda, ^d ni en guarda, ni empeño, ni para los dar ni llevar a otras personas, ni por otra via ni manera alguna, ^e agora sean los dichos esclauos negros o loiros, o blancos, nacidos en estos dichos nuestros Reynos, o fuera dellos, agora sean Christianos, agora sean Moros, So pena que qualquier que lo contrario hiziere, o fuere, opassare contra lo

Lib. 5. Titulo. II.

lo contenido en esta nuestra carta, por esse mesmo hecho sea tenudo y obligado a la restitucion de los tales bienes, y dineros, oro, o plata, o otras qualquier cosas que recibiere, sabiendo que aquel, o aquellos de quien los ouieron eran esclauos, o siendo auidos y tenidos por tales.^f Y sean mas obligados a pagar la pena de los hurtos, e assi como si ellos ouiera hurtado o subtrahido las dichas cosas: y que esto aya lugar, y se cumpla, aunque no sean hallados los tales bienes en poder de las tales personas, ^h q̄ ansi los ouieron de los dichos esclauos, prouandose legitimamente que vinieron a supoder en qualesquier maneras de las susodichas: salvo si los tales esclauos, o esclauas de consentimieto de sus dueños ouieren sido o fueren tratantes y negociadores. O si fueren auidos y tenidos, y comunmente reputados por tales, e ca en los tales casos mandamos q̄ no aya lugar lo contenido en esta nuestra carta, mas que se guarde cerca dello lo que las leyes de nuestros reynos mandan.¹

GLOS. I.

1. *Commercium prohibetur cum seruis.*

Serui quoad ius civile pro nihilo reputantur, nec obligare alios possunt, nec ipsi alijs efficaciter obligari, ibidem.

Seruus in iudicio esse nō potest, nisi in certis casibus, ibidem.

2. *Seruus quicquid acquirit, domino acquirit, quare qui cum eo contrahit scit esse alienum.*

1. *Comprer de ningun esclauo o esclaua.* Nota prohibitum esse commercium cum seruis, non enim potest seruus alium obligare, nec ipse obligari efficaciter, vt in l. nec seruus. ff. de pecul. & in l. in personam seruilem nulla cadit obligatio. ff. de regulis iuris, quod enim attinet ad ius civile, serui pro nihilo reputantur, vt in l. quod attinet. ff. de regulis iuris: quare in iudicio esse non potest, vt in l. seruus. C. de iudi. l. 8. titulo. 2. de actore, partit. 3. nisi in certis casibus traditis ibi, & in l. vix certis. ff. de iudi. † Et praterea quicquid ac-

quirit seruus, domino acquirit. l. placet. ff. de acquir. hered. §. item vobis, insti. per quas person. nob. acq. l. 7. titulo. 21. de seruis, part. 4. scire ergo tenebatur, qui cum seruo contrahit, serui non esse, quod ab eo accipit, atque ideo iusta ratione hoc statuitur, vt nemo cum seruo contrahat, sub pœnis in hac lege contētis, & vtinam seruaretur.

GLOS. II.

1. *Furta domestica leuia non puniuntur.*

2. *Furtum rei parui valoris faciens, non tenetur in foro conscientie.*

- b *De grande ni de pequeño valor.* Sed opponitur de, l. respiciendum. §. furta domestica. ff. de pœn. cuius verba sunt, *Furta domestica, si leuiora sunt, publice vindicanda non sunt, nec admittenda est huiusmodi accusatio.* Vbi id notant gloss. Bart. & doctor. & asseuerant id relinqui arbitrio iudicis, & in l. serui, & filij, & l. qui seruo. §. item placuit, & l. si quis uxori, & l. si libertus. ff. de furt. §. hi qui, insti. de oblig. quæ ex deli. nascun. l. 4. & l. 17. in fin. titulo. 14. par. 7. † Imo nec in foro conscientie tenetur, qui aliquid leue furripit, secundū Thom. 1. 2. quæst. 88. artic. 5. & 6. & iterum 2. 2. quæst. 31. artic. 5. & q. 58. articulo. 3. Antonius Archiepi. Florent. in summa. 2. part. titulo. 4. capit. 5. §. 7. numero. 491. & Adria. quotlib. 8. par. 11. Mar. Azpilcueta, in cap. inter verba. 11. quæst. 3. numer. 491. & in manuali confessorum, cap. 11. numero. 4. & cap. 17. numero. 3. quomodo ergo in hac lege tenetur furti is, qui emit rem minimam & parui valoris ab ipso seruo? dicā infra hac eadem. l. gloss. 7.

GLOS. III.

Permutatio an sit idem, quod contractus innominatus? remissiuè.

- c *Ni los troquen ni cambien.* Nota, non solum emptionem rei aliquæ à seruo esse prohibitam sub pœna furti, verū etiam permutationem, quæ autem dicatur permutatio, & an differat à contractu innominato: tractat optime Ari. Pinel. in. 2. par. rub. C. de rescind. vendi. c. 1. numero. 9. 10. & sequentibus.

GLOS. IIII.

Furti tenetur, qui rem accipit in depositum à seruo.

- d *Ni en encomienda.* Nota, quod qui aliquid recipit in depositum à seruo, tenetur furti, & nimirum cum contrahet rem alienam inuito domino. §. furtum, insti. de obligat. quæ ex deli. nascun. & quia manifestum est, q̄ omnes, qui scientes res furtiuas susceperint, & ccla-

etauerint, furti teneri. §. conceptum. prope finem. in-
fit. eod. titul. scit autem, qui cum seruo contrahit, vel
scire debet, ea quæ ab eo accipit esse aliena, & nō pro-
pria, propter ea quæ diximus in glossa. 1.

empta apud eum non inueniatur.

*Deprehendi debet quis in delicto, ut in eo inuentus
dici possit.*

GLOS. V.

*Commercium cum alienis seruis prohibetur sub pœ-
na furti.*

c *Ni per oīra via ni mānera alguna.* Omne cōmercium hīc
prohibetur cum seruo alieno sub pœna furti.

GLOS. VI.

Paria sunt esse tale & haberi pro tali.

f *Eran esclauos, o crā auídos y tenidos por tales.* Paria sunt
esse tale, & haberi pro tali, ut hīc, & in l. Barbarius. ff.
de offi. prato.

GLOS. VII.

1 *Furtum quod non est punibile quoad furantem, est pu-
nibile quoad eum, qui ei opem prestitit.*

2 *Furtum etiam si non committatur opere, punitur
quandoque, qui consilium præstuit seruo, ut furtum
committeret.*

3 *Y sean mas obligados a pagar la pena de los hurtos.* Licet
furta domestica si sunt leuia non puniantur, ut dixi su-
pra in glo. 2. tamen quia furtum est, quippe quod etiā
in vno obulo committatur, iuxta notata ia. l. 1. ff. de
dolo, & per Iacob. de Bellouitū in sua practica iudi-
ciaria, in rubri. de furtis, num. 8. in fin. licet sit impu-
nibile quoad domesticum furantem, est tamen puni-
bile quoad eum, qui opem præstitit, ut in §. hi qui, in-
stit. de oblig. quæ ex deli. nascun. l. 4. post medium ti-
tulo. 14. de furtis, part. 7. † Quinetiam vbi non com-
mittitur furtum, tenetur opem, vel consilium præstans
seruo nō solum furti actione, verū etiam serui cor-
rupti, in casu §. si de tui credat, verfic. vnde illud, in-
stituta de obligationibus, quæ ex delict. nascun. l. 8.
titulo. 14. part. 7. quia licet non corruerit, tamen cor-
rumpere tentauit, quare nimirum si in specie nostra
qui aliquid quocunque titulo accepit à seruo meo, mi-
hi teneatur actione furti, sciebat enim, vel scire debe-
bat, meum esse, & non serui mei, quod ab eo emit, vel
alia titulo accepit, & ideo si sine hoc statutum est, ne
datur occasio seruis furandi res dominicas, qui facilius
ad id inuitantur, cum receptatores inueniunt, & rerū
furatarum emptores.

GLOS. VIII.

Furti tenetur is, qui à seruo aliquid emit, licet res

h *Aunque no sean hallados los tales bienes en su poder de
las tales personas.* Regulariter non dicitur quis inuen-
tus, in delicto nisi in eo deprehendatur, ut in l. si Bar-
satorum, & ibi notat Barto. Bald. Angel. & alij. C. de
fideiusso. & in l. 1. in principio. ff. de acquirenda pos-
sessio. vbi Bart. notat in. 4. quæst. princip. l. nunquam.
§. thesaurus. ff. de acquirendo rerum domin. cap. cum
non ab homine, & ibi glossa in verbo, deprehensus, &
ibi Alciat. numero. 103. de iudic. cum concordan. à mo-
traditis supra hoc eodem libro, titulo. 8. de successio-
nibus. l. 6. gloss. 2. numero. 16. & sequen. Hoc tamē fal-
lit in casu legis nostræ, sufficit enim contractum pro-
bari per testes, vel instrumenta, sciet res ab eo emptā
non reperiatur apud eumentem.

GLOS. IX.

1 *Dominus quando teneatur ex contractu serui, & per
totum.*

2 *Quod iussu actio quando competat.*

3 *Exercitoria, & institoria actio quando competat.*

4 *Tributoria actio quando competat.*

5 *Actio de peculio, & de in rem verso quando compe-
tat.*

6 *Filius in potestate obligat patrem in casibus, in qui-
bus seruus obligat dominum.*

1 *De consentimiento de sus dueños, enieren sido o fueren tra-
tantes y negociadores.* Quando teneatur dominus ex
contractu serui, tractatur in titulo. ff. de exercitoria,
& de institoria, quod iussu, de peculio, de in rem
verso, de tributoria, quod cum eo, in cuius enuclea-
tione fac sequentes conclusiones. † Prima conclu-
sio, qui iussu domini contrahit cum seruo meo, me
obligat in solidum, & teneor actione quod iussu con-
tractum adimplere. ff. quod iussu, per totum. §. si igitur
iussu, instituta de obligationibus, quæ ex deli. nascun. † Secunda conclusio, si dominus præposuit ser-
uum magistrum nauis, vel tabernæ, aut alicui ne-
gociationi, quicquid seruus eius rei, cui præposi-
tus est, contraxerit, obligat dominum in solidum
exercitoria, si est præpositus nauis, & institoria si
terrestri negotiationi præpositus est, ut in. dist. §. si
igitur, instituta de obligationibus, quæ ex deli. nascun.
& per totum titulum. ff. de exercito. & instito-
ria. l. 7. titulo. 21. de seruis, partit. 4. † Tertia conclu-
sio, si dominus seruo suo concessit aliquid in pec-
culum, & seruus magistrum nauis præposuit, ex
contractu cum eo magistro facto dominus tene-
tur in solidum, licet dominus, hac in specie, exerci-

tor non sit, modo domino consentiente hac negotia-
tione utatur seruus. l. i. §. si is qui nauem. ff. de exerci-
tor. vbi Paul. Cast. notat num. 1. in fi. & 2. vbi dicit se-
cus esse in institore, non enim tenebitur dominus in
solidum, sed competet tributoria actio, quæ non da-
tur in solidum, sed quasi in solidum, quatenus patiuntur
vires peculij. Nec habet dominus, hac in specie,
priuilegium deducendi ante omnia quod sibi debetur
à seruo, sed vocatur in tributum vna cum alijs credi-
toribus pro rata, vt per totum tit. ff. de tributo. licet
secus sit in actione de peculio, vt infra dicam, sed quo-
ties dominus non consensit, sed scit, & passus fuit
seruum hac negotiatione uti, tam in exercitore quàm in
instituto competet tributoria, vt in d. l. i. §. si is qui na-
uem. vbi Paul. numer. 3. ff. de exercitor. **Quarta con-**
clusio, vbi sine consensu domini seruus habens à do-
mino peculium negotiatur, tenebitur dominus si in
eius rem versum fuerit in solidum, vt per totum titul.
ff. de in rem verso. & §. præterea, insti. de obligat. quæ
ex deli. nascuntur. vel pro parte, pro qua in rem domini
versum fuerit, vt ibi dicitur, vbi autem in re eius ver-
sum non fuerit, non tenebitur, nisi quatenus patitur
peculium, de quo deducet dominus quod sibi debetur,
& solum quod superest peculium dicitur, vt in
§. cum autem, insti. de oblig. quæ ex delicto nascuntur. &
per totum tit. ff. de pecul. **Quinta conclusio**, quæ di-
cta sunt de seruis, procedunt etiam in liberis in pote-
state existētibus, vt in §. quæ diximus, insti. de oblig.
quæ ex deli. nascuntur. & constat ex titulo de insti. exerci.
quod iussu. tributo. de peculio, & in rem verso.

GLOS. X.

- 1 *Seruus bona fide mihi seruans, quamuis alienus sit à me præpositus negotiationi me obligat.*
- 2 *Seruus meus si non est à me præpositus negotiationi, sed communiter vt talis reputatur, an me obliget? Lex nostra intelligitur, ibidem, & seq. Mandati institoris reuocatio debet palam, & publicè fieri, alias volens per eum gesta, ibidem.*
- 3 *Mandati reuocatio si non venit in notitiam mandatarij, valens ab eo gesta, nisi quoad translationem domini, quod sine voluntate domini auferri non potest.*
- 4 *Lex nostra nouè intelligitur.*

K *Reputados por sales.* Paria sunt, quem esse seruum, vel communiter reputatum pro seruo. Ex quo si seruus mihi bona fide seruiebat cum liber, vel alienus esset, æque tenebor, si alicui negotiationi præposui, ac si meus verè esset. l. i. §. si ff. de pecu. & l. i. §. si ff. de tributo. & nimirum cum leges de exercitoria, vel institutoria loquentes, pariter procedunt in liberis, & seruis, vt ex eis titulis constat. **¶** Sic etiam licet seruus meus non esset à me præpositus, si tamen communiter reputabatur vt talis, ita me obligat, ac si eum præposuissem vt hic statuitur, sed hoc mihi durum certe videtur, &

contra omnia iuris principia, vt sine consensu meo expresso, vel tacito aliquis me obligare possit, quare aliter ipse legem istam intelligerem, nempe, vt ab initio iusserim contrahere, vel seruum negotiationi præposui, & postea iussim, vel mandatum generale reuocauim, antequam ad notitiam eius, quocum seruus contraxerit deueniret, ad hoc enim, vt noceat reuocatio, debet palam, & publicè fieri iuxta formam traditam in l. sed etsi pupillus. §. de quo palam, & versi. proscribere. ff. de institor. vbi notat Paul. & docto. communiter. Carol. Moline. in cons. Parisien. tit. 1. §. 14. nu. 15. **¶** Debet etiam reuocatio notificari mandatario, alias valet quod per mandatarium gestum fuerit. l. si mandassem. ff. manda. si pecuniam. §. si qui dederunt. ff. de conditi. ob caus. ex quo valebit venditio per eum facta, & tenebitur actioe mandati, vel quod iussu, ad eius implementum, quamuis dominum non transferatur, obstante regula, quod dominium rei meæ sine mea voluntate non potest à me auelli. l. id quod nostrum. ff. de regulis iur. ita expresse decidit Paul. Cast. in l. 1. num. 7. ff. quod iussu, & Feli. in c. ex parte. decani. nu. 14. de rescrip. vbi latissime tractat hanc materiã. **¶** Itaque tex. noster voluit dicere, quod si quis cum seruo alieno præposito alicui negotiationi consensu domini contraxerit, non incidit in poenam legis nostræ, sed potius tenebitur dominus ex eius contractu, atque idem erit, si communiter reputabatur pro institutore, & mercatori domini, licet ab eo esset reuocatum mandatum, si in notitiam contrahentis non deueniret, nec omnium communiter, quia nõ publicè intimatio reuocationis facta fuit, iuxta formam. d. §. proscribere.

GLOS. XI.

Lo que las leyes de nuestros reynos mandan. Hoc est. l. 7. tit. 21. de seruis, par. 4. & similes, & quod circa hæc leges præcipiant dixi, supra eo. gl. 9.

LET. XVII.

¶ *Que no se pueda comprar pan adelantado, sino fuere guardando lo en esta ley contenido.*

El Emperador don Carlos, y doña Juana, en Madrid año de 1528. peti. 13. y en Valladolid, año de 1523. peti. 48.

¶ *Por obuiar los agrauios que se recrecen a nuestros subditos y naturales, en el comprar y vender del pan adelantado.* Mandamos, que todas las personas que quisieren puedan comprar pan adelantado, con tanto que lo paguen a las personas que se lo vendieren al precio